

การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อนิยายสารไทย

นางสาวกนกวรรณ ไม้สนธิ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03--1512-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE POLITICS OF WOMEN'S NEGOTIATION THROUGH BODY PRESENTATION IN MAGAZINES

MISS KANOKWON MAISON

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-1512-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ไทย

โดย

นางสาวกนกวรรณ ไม้สนธิ์

ภาควิชา

วารสารสนเทศ

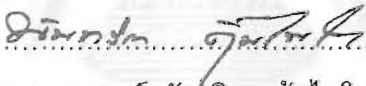
อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล

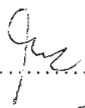
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นันทริกา คุ่มไพโรจน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

กนกวรรณ ไ่ม้สนธิ : การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ
นิตยสารไทย (THE POLITICS OF WOMEN'S NEGOTIATION THROUGH BODY
PRESENTATION IN MAGAZINES) อ. ที่ปรึกษา : อ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล, 176 หน้า.
ISBN 974-03—1512-7

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของภาพตัวแทน จากแนวความคิดการสร้างและตีความ
หมายภาพตัวแทนเรือนร่างของผู้หญิง ปัจจัยเรื่องของการต่อรองอำนาจระหว่างผู้หญิงกับสื่อ นิตยสาร
ตามแนวคิดของการเมืองเรื่องของการต่อรอง จากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ นิตยสารไทย โดยคัดเลือก
กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ศึกษาจากเอกสารภาพจากสื่อ นิตยสารไทย เอกสารสิ่งพิมพ์อื่น และการ
สัมภาษณ์เชิงลึก นางแบบ บรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชนอื่น ๆ และนักวิชาการด้านสื่อสาร
มวลชนและสตรีนิยม

ผลการวิจัยพบว่า 1.ลักษณะของภาพตัวแทนของเรือนร่างผู้หญิงในนิตยสาร ที่ผ่านกระบวนการ
ใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง สอดคล้องกับแนวความคิดต่อรองเพื่อกำหนดภาพตัวแทน คือ
Reverse the Stereotype (การกลับทิศทางเสียใหม่), Substitute positive image into negative
image (การนำภาพบวกไปใส่แทนภาพลบ), Live with stereotypes but change meaning (การอยู่กับ
ภาพตัวแทนนั้น แต่เปลี่ยนความหมายใหม่ โดย stereotype ยังคงอยู่)

2.ลักษณะของการต่อรองเพื่อให้ได้ภาพตัวแทนผ่านการนำเสนอเรือนร่างตามที่ผู้หญิงต้องการประกอบ
ด้วย การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม), การต่อรองในกระบวนการผลิต (ช่างภาพและสไตลิส), การต่อ
รองกับสังคม

3.พบลักษณะการทำทลายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ปรากฏในสื่อ นิตยสาร จากการที่ผู้หญิงเป็นฝ่าย
กำหนดภาพตัวแทนของเรือนร่างขึ้นเอง คือ นางแบบอยู่ในฐานะผู้กระทำให้มีภาพสวยงามจากการแสดง
ท่าทางของตนเอง โดยเลนส์ของกล้องเป็นเพียงเครื่องมือส่งผ่านภาพนั้น ๆ นางแบบสร้างความหมาย
ของภาพเปลือยตามแนวคิดของตนเอง อย่างไรก็ตาม การต่อรองยังอยู่ภายใต้กรอบจำกัดของทุนนิยม
และปิตาธิปไตย ในลักษณะที่นางแบบไม่มีโอกาสเลือกที่จะไม่ถ่าย หรือไม่มีนางแบบคนใดกล่าวตำหนิผู้
รับสารที่บริโภคภาพดังกล่าว

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2544.....

4385201228 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORD: NEGOTIATION / WOMEN'S BODY / PRESENTATION / MAGAZINES.

KANOKWAN MAISON : THE POLITICS OF WOMEN'S NEGOTIATION THROUGH BODY PRESENTATION IN MAGAZINES .THESIS ADVISOR : WILASINEE PHIPHITKUL, Ph.D., 176 pp. ISBN 974-031-512--7.

The research is aimed at critical study on the meaning construction of women's body representations, the factors of power relations between women and magazines, and all aspects of women's negotiation through their bodies presentation via Thai magazines. The researcher selected the specific samples of 4 Thai famous models, in which the analysis of their photographic documents found in Thai magazines and printed critiques were undertaken. The depth interviews of the 4 models, editor of the magazine, journalists and academicians were also conducted as the other main data.

The result revealed that 1.The women's representation in Thai magazines, which was decoded and encoded in women's negotiation process was consistent to the concept of the politics of negotiation. The findings showed 3 types of negotiation including Reverse the Stereotype, Substitute positive image into negative image, and Live with Stereotypes but change meaning. 2.The analysis found that the 4 cases study of the women identified 3 main targets to negotiate. These were the negotiation with magazine's owner (capitalist); the negotiation with the production process (photographers and stylists); the negotiation with Thai society or Thai social norms on exposed bodies. 3. The negotiation strategies employed by the 4 cases study of the women to challenge Thai society's patriarchy from the meaning construction of Women's body representation were, for instance, deciding their own positions and gazes in the photographs; defining the meaning of 'nude' by themselves, etc. However, the negotiation of the model was still under the restrict of capitalist patriarchy in which, for instance, the models did not negotiate to unravel their bodies, and did not blame male readers who consumed nude photo.

Department.....Journalism.....Student's signature.....

Field of study...Journalism.....Advisor's signature.....

Academic year2001..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

เรือนร่างของผู้หญิงมีความสวยงาม และมีอำนาจสะกดใจ นอกจากความสามารถด้านอื่น ๆ ที่ผู้หญิงมีอย่างมากมาย ให้ความสวยงาม อีกทั้งเรือนร่างของผู้หญิงคือสื่อที่มีสารมากมายให้คนได้ขบคิดและจินตนาการ ที่สำคัญผู้หญิงสามารถนำเรือนร่างมาต่อรองกับสังคมไทยในมิติต่าง ๆ ได้อีกด้วย คือสิ่งที่ผู้วิจัยได้พบจากศึกษาในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มารดา พี่ชาย และเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนผู้ศึกษาเป็นอย่างดี อีกทั้ง ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. วิลาสินี พิพิธกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้เกียรติ ความเป็นกฤษฎา คำแนะนำปรึกษา และมีความอดทนต่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ นันทริกา คุ้มไพโรจน์ ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ให้เกียรติ สละเวลา และคำแนะนำที่มีคุณค่ากับการวิจัยนี้ ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้เกียรติ และโอกาส อีกทั้งได้ให้มุมมองใหม่แก่ผู้ศึกษาเพื่อวิทยานิพนธ์ และเพื่อน พี่ น้องทุกคนที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของวิทยานิพนธ์นี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังว่า จากการศึกษาที่ได้พบ จะมีส่วนกระตุ้นให้ผู้สนใจศึกษาถึงการใส่รหัสและต่อรองอำนาจด้วยตัวของผู้หญิงเอง ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นสืบไป

กนกวรรณ ไม้สนธิ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
สตรีนิยมและวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism).....	10
Pornography.....	13
การใส่รหัสความหมาย (Coding System).....	17
โครงสร้างนิยมและสัญญวิทยา.....	18
การจ้องด้วยสายตาแบบผู้ชาย.....	22
เศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิงและการผลิต.....	25
ร่างกายกับทุนทางกายภาพ.....	27
กระบวนการผลิตนิตยสาร.....	29
นิยามศัพท์.....	34
กรอบแนวคิด.....	36
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	37
กลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษา.....	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

5.สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	169
สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย.....	169
ข้อเสนอแนะ.....	177
รายการอ้างอิง.....	180
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	183

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

แผนภาพ	หน้า
แผนภาพที่ 1 แนวคิดเรื่องสัญณะของ F.de Saussre.....	20
แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับเศรษฐกิจ.....	26
แผนภาพที่ 3 สื่อนั่งสื่อในฐานะสื่อมวลชนสมัยใหม่.....	31
แผนภาพที่ 4 กระบวนการผลิตนิตยสาร.....	32
แผนภาพที่ 5 กระบวนการผลิตภาพแฟชั่น.....	33

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้หญิงไม่ต่างจากผู้ชายในลักษณะของการปรากฏตัวมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ของสังคม ทั้งในเศรษฐกิจภาคครัวเรือน (domestic economy) และภาคเอกชน หรือในพื้นที่สาธารณะ ด้วยการใช้จ่ายทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทเพศ มาเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรเกี่ยวกับการผลิตในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อาทิ เศรษฐกิจในระบบ (ภาคตลาด) เศรษฐกิจนอกระบบ (ภาคตลาดและครัวเรือน) เศรษฐกิจครัวเรือน (ภาคครัวเรือน) (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2544)

ขณะเดียวกัน ผู้หญิงมีความต่างด้านสรีระจากผู้ชาย ดังหลักเกณฑ์การอ้างเหตุผลบนข้อแตกต่างทางเพศของ อริสโตเติล กับ รัฐบาลอเมริกา ที่มีอยู่ว่า “ความเสมอภาคสำหรับผู้หญิงบนกระดาษขาว เป็นลักษณะเนื้อที่ที่ปราศจากร่างกาย ซึ่งทำให้ผู้หญิงไม่คล้ายกับผู้ชาย และวันนี้ก็ยังคงไม่สามารถที่จะอธิบายความ ‘เหมือน’ และ ‘ไม่เหมือน’ ซึ่งพื้นฐานของสมมติฐานแรกเริ่ม ก็คือ ‘ความเหมือน’ ตรงกันของผู้หญิงทุกคนนั้นชวนจับใจผู้ชาย และเกิดขึ้นอย่างอัศจรรย์ต่อผู้ชาย” (Kappeler, 1986)

เช่นเดียวกับ John Berger ซึ่งว่า ร่างกายของผู้หญิงย่อมมีความรู้สึกทางประสาทสัมผัส (Sentient) และต้องตาย หรือหมดสิ้นความรู้สึกไป สิ่งเหล่านี้ก็เหมือนกับผู้ชาย เป็นลักษณะเนื้อที่ที่ไร้ร่างกาย ความลึกกลับของร่างกายภายใต้เครื่องแต่งตัวที่สวยงามเสมอ แต่ในส่วนปริมาตรโดยรูปร่าง ผู้หญิงแตกต่างจากผู้ชาย ซึ่งมีทั้งส่วนที่ ‘เหมือนกัน’ และ ‘ไม่เหมือนกัน’ (Kappeler, 1986)

สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ที่ผู้หญิงได้เข้าไปปรากฏตัวไม่ต่างจากพื้นที่อื่น หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสังคม โดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องผ่านสื่อมวลชน เผยถึงอัตลักษณ์และภาพตัวแทน (Representation) ผ่านการแสดงแบบของนางแบบ (model) เพื่อประกอบเนื้อหาการแสดงผล (แฟชั่น) ความงาม สุขภาพ การแพทย์ หรือชีววิทยา แฝงนัยยะไม่ใช่วิธีการพูดถึง

ร่างกายที่คุ้นเคยและยอมรับกันอยู่ นั่นคือ ได้มีการเปิดเผยเรือนร่าง หรือเปลือยกาย (Nude) ที่ให้ความเข้าใจในทางภาพเปลือยแบบ Pornographic การเน้นเสนอสีระเพียงบางส่วนของนางแบบ ซึ่งบ่งบอกนัยยะของความดึงดูดและความพร้อมทางเพศ หรือความพร้อมสำหรับการถูกจ้องมอง (the look, the gaze) (วิลาลินี พิพิภกุล, 2544ก)

Berger (John Berger 1997 อ้างถึงใน Kappeler,1986)) ผู้เขียน 'Why look at animals?' ได้อธิบายเกี่ยวกับภาพเปลือยผู้หญิงไว้ว่า ได้มีการใช้ผู้หญิงมาทำหน้าที่เยี่ยงสัตว์ โดยที่พวกภัทธีนาเงินทุนใช้วิธีนี้ทำอุตสาหกรรมเกี่ยวกับหนังสือลามก ที่ให้ผลตอบแทนเป็นเงินหลายพันล้านดอลลาร์ ทำให้คิดได้ว่าผู้หญิงในภาพนั้น มีความรู้สึกร่วมเป็นหนึ่งในเดียวกับผู้ชายเสมอ โดยกิริยาการวางท่าทางทั้งหมดนั้นก็มาจากจิตใต้สำนึก และจากความพร้อมของอวัยวะสืบพันธุ์ที่อยู่ภายในร่างกายของผู้หญิงเอง เพื่อให้ผู้ชายเคลิบเคลิ้มไปกับตน

ตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้าได้เข้าทำงานในนิตยสารประเภทปลุกใจเสื่อป่า ที่มีเนื้อหาหลักของนิตยสาร ได้แก่ภาพของนางแบบเปิดเผย “เรือนร่าง” ในลักษณะการมีอารมณ์น้อยขึ้นปกปิดร่างกาย หรือไม่มีเลย ด้วยตำแหน่งเจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และสิ้นสุดอายุงานเมื่อปี พ.ศ. 2544

ประสบการณ์จากการที่ได้สัมผัสกับนางแบบแทนเจ้าหน้าที่ประจำในบางคราว จากการได้ยืมการพูดคุยระหว่างนางแบบกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายแพชั่น จากการที่ได้เห็นข้อตกลงจากหนังสือสัญญาก่อนการบันทึกภาพด้วยฟิล์มสไลด์ และจากการที่ได้ทำหน้าที่พิสูจน์อักษร ซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่ต้องตรวจทุกอย่างก่อนการตีพิมพ์ของนิตยสารนั้น เป็นเหตุที่พอทำให้ทราบได้ว่า ระหว่างนางแบบกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายแพชั่น มีการพูดคุยกันถึงแนวทางการทำงาน หรือที่เรียกว่า คอนเซ็ปท์ การแสดงท่าทาง หรือเรียกว่า “การโพสท่า” และการดูสไลด์ภาพของนางแบบ

จากภาพรวมดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่า ระหว่างนางแบบกับนิตยสารนั้น ในส่วนของนางแบบน่าจะได้มีการให้ความหมายส่วนตัวเฉพาะในการกำหนดภาพตัวแทน เพื่ออัตลักษณ์ของตนเอง และในส่วนของนิตยสารก็ได้มีการให้ความหมายเฉพาะของภาพตัวแทนเรือนร่างผู้หญิง ในรูปแบบตามประเภทของนิตยสาร ด้วยการต้องเปิดเผยเรือนร่างเกือบทั้งหมดให้เห็น ในชุดว่ายน้ำ น้ำแบบบิกินี ชุดชั้นใน หรือชุดชีทู้ ซึ่งอย่างน้อยต้องเผยให้เห็นถึงกัน เน้นอก หรือทั้งหน้าอก และ

ภาพเน้นเฉพาะสัดส่วนว่าโค้งอย่างชัดเจน แล้วจึงได้มีการนำมาต่อรองอำนาจะหว่างกัน (The Politics of Negotiation) เพื่อกำหนดภาพตัวแทน (The Politics of Representation) ที่นำไปสู่

อัตลักษณ์ในความหมายตามที่แต่ละฝ่ายต้องการ โดยทั้งก่อนและหลังของกระบวนการ เพื่อผลิตภาพตัวแทนในขั้นสุดท้าย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วนั้น นางแบบผู้มีชื่อเสียง หรือดารา ภาพตัวแทนเรือนร่างมักเป็นภาพที่เปิดเผยน้อยกว่านางแบบที่ไม่มีชื่อเสียงอย่างชัดเจน (ซึ่งสังเกตได้จากเพ็งมาเป็นนางแบบให้ครั้งแรก หรือเป็นนางแบบประเภทนิตยสารปลุกใจเสียป่ามาก่อน)

จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการต่อรองทางอัตลักษณ์ของผู้หญิงผ่านสื่อกระแสหลัก โดยมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาพของผู้หญิงในสื่อที่มีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิง อีสานในเรื่องของ ชั้นชั้น (class) เชื้อชาติ (race) และเพศสภาพ (gender) พบว่า ผู้หญิงสลับคล่องเตยมองเห็นว่า เรื่องของการต่อรองทางอำนาจ ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของการเคลื่อนไหวพลังเพื่อเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจการปกครองใด ๆ เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เริ่มต้นได้จากแค่สองมือของผู้หญิง ด้วยการเปลี่ยนที่อำนาจในการสร้างความหมาย และตีความหมายของอัตลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคม แม้การสร้างความหมายต่อรองในวันนี้ จะเป็นเพียงแต่การจับกลุ่มระดมความคิดในกลุ่มของผู้หญิงที่มีประสบการณ์ร่วมกันก็ตาม แต่การพูดคุยยอมมีส่วนสนับสนุน พลังและจิตสำนึกของผู้หญิงเหล่านี้ ในความสามารถที่จะเปลี่ยนบทบาท จากที่เคยเป็นหรือเคยเชื่อในขีดจำกัดของตัวเอง และในบทบาทแบบจำยอม (passive) มาสู่บทบาทแบบรุก (active) ของการเป็นผู้สร้างรหัสและความหมายเสียเอง รวมทั้งให้คุณค่าและบรรทัดฐานกับความหมายของอัตลักษณ์ใหม่นั้นตามแบบฉบับ และตามบริบทที่ตัวเองเป็นอยู่ (วิลลาดีนี พิพิฑกุล, 2543)

ปัจจุบันจะพบได้ว่า ะหว่างนิตยสารที่ได้ชื่อว่า “โป๊ เปลือย” อย่าง Penthouse formen M กับนิตยสารผู้ชายแนวไลฟ์สไตล์ อาทิ GM กับนิตยสารสำหรับผู้หญิง อาทิ ดิฉัน ผู้หญิงวันนี้ หรือกับนิตยสารที่มีภาพพจน์ทางเพศเป็นกลาง ๆ ไม่เน้นไปทางเพศใดอย่าง Image Lips ก็ได้มีภาพโป๊ของดารา นักร้อง หรือผู้หญิงที่มีชื่อเสียง ในลักษณะที่ไม่ต่างจากนิตยสารกลุ่ม Penthouse (ชาติรี ลีศิริวิทย์, อ้างแล้ว) ทั้งที่ก่อนหน้านี้ภาพเปลือยเคยถูกจำกัดอยู่แค่เฉพาะหนังสือปลุกใจเสียป่าเท่านั้น และโดยประเพณีไทยถือว่า การเปิดเผยเนื้อตัวสำหรับกุลสตรีเป็นเรื่องน่าอาย

ในบทความเรื่องสงครามชิงยอดชาย ไทยรัฐ-เดลินิวส์ จากยุคกำลังภายในสู่ยุคสตรีไทยไร้อาภรณ์ กล่าวไว้ว่า ถัดจากยุคละครโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวันเดินทางเข้าสู่ยุคดารา การเติบโต

อย่างรวดเร็วของโทรทัศน์ได้สร้างสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า “ดาราดารา” ให้เกิดขึ้นทั่วฟ้าเมืองไทย เมื่อดาราดารา กลายเป็นขวัญใจของประชาชน หนังสือพิมพ์ของประชาชนจึงไม่สามารถละเลยสิ่งนี้ได้...

“จากยุคข่าวรักดาราดารา เมื่อเรื่องรัก ๆ ชักจะลดน้อย ก็ให้เป็นจังหวะที่ดาราดาราเมืองไทยหันมา นิยมมุ่งน้อยหม่นน้อยกันมากขึ้น เริ่มจากกระแสความนิยมการถ่ายแบบชุดว่ายน้ำในนิตยสารแพชชั่น ซึ่งดำเนินติดต่อกันมาหลายปีจนคนเริ่มลดความตื่นเต็นลง จนเหล่านางแบบต้องยอมเปลื้องผ้า มากขึ้น อันน่านิตยสารให้เข้าสู่ยุคของการถ่ายนู้ด หรือยุคไร้อาภรณ์...

“ตลอดเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ หนังสือพิมพ์รายวันทั้งไทยรัฐและเดลินิวส์ต่างใช้จุดนี้ พลิกกลับมาสร้างจุดขายให้กับหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ได้อย่างต่อเนื่อง...

“การนำภาพวาบหวิวของนางแบบจากนิตยสารฉบับต่าง ๆ มาลงตีพิมพ์ ในหนังสือพิมพ์ รายวันฉบับวันอาทิตย์กลายเป็นจุดขายที่สำคัญของหนังสือ...

“นิตยสารหลายฉบับที่ต้องการแจ้งเกิดอย่างรวดเร็วจึงเลือกที่จะใช้วิธีส่งภาพเด็ด ๆ ไปให้ กับหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อลงตีพิมพ์ในฉบับวันอาทิตย์ ซึ่งหนังสือพิมพ์ก็ได้ประโยชน์เพราะไม่ต้อง เสียเวลาไปหา ขณะเดียวกันนิตยสารก็ได้ประโยชน์ในแง่ของการประชาสัมพันธ์” (ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา, 2543) ได้แสดงทัศนะไว้ใน

จึงเป็นไปได้ว่า ผู้อ่านหรือผู้ชมด้วยสายตาผ่านเลนส์กล้องของช่างภาพ อาจเป็นฝ่าย “ถูก กระทำ” และ “ถูกจ้องมอง” ด้วยสายตาของตัวแบบหญิงเสียเอง เพราะพวกเขาสามารถจ้องมองผู้ ดูจากสายตาที่คุ้นเคย สายตาของผู้หญิงที่รู้เท่าทันว่า ผู้ชายให้ความสนใจและคอยเฝ้าดูอยู่ เธอจะ ไม่สงวนท่าทีการมอง และจะมองอย่างสนิทสนม ไม่ยกเว้นผู้ชายทุกประเภทที่ตั้งใจให้การมองของ ผู้หญิง “สะกดใจ” (Kappeler, 1986) ไม่ว่าจะภาพตัวแทนดังกล่าวจะเป็นภาพเปลือย ที่เปิดเผย เรือนร่างบางส่วน หรือทั้งหมดของร่างกายก็ตาม

และการรับรู้ของมนุษย์นั้น มีผลการวิจัยเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การจดจำภาพ หรือการ รับรู้ด้วยสายตา มีอิทธิพลในการจดจำว่าการอ่านตัวอักษรและการฟัง ภาพถ่ายแพชชั่นเปลือย ซึ่ง เป็นภาพนิ่ง สามารถตอกย้ำความจำได้ดีกว่าภาพเคลื่อนไหว หรืออีกนัยหนึ่งสามารถกระตุ้น กามารมณ์ได้ดีกว่า ทั้งนี้ เพราะภาพถ่ายสามารถบันทึก แง่มุม การเน้นสัดส่วน การแต่งสีส้น ได้ มากกว่าความเป็นจริง (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2539)

ตามทัศนะของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญหาอยู่ที่ว่าผู้หญิง (หรือผู้ชายก็ตาม) ไม่ได้เป็นที่ตั้งทางกามารมณ์เพียงอย่างเดียว เธอและเขาสามารถเป็นอะไรต่อมิอะไรที่ทรงคุณค่า ทั้งต่อตัวเธอและตัวเขา ทั้งต่อคนรอบข้างและสังคมส่วนรวมได้อีกมาก” (สมสุข หินวิมาน และ วีรวัฒน์ อัมพันธ์, 2540)

จึงน่าสนใจว่า ภายใต้สังคมทุนนิยมแบบปิตาธิปไตย โดยเฉพาะปริมาณของสื่อสิ่งพิมพ์ และเรื่องราวประเภทข่าวสาร จะเป็นพื้นที่ของผู้ชาย (กาญจนา แก้วเทพ, 2535) และภายใต้บริบทที่ผู้หญิงสามารถสร้างอำนาจต่อรองกับกระบวนการสร้างภาพตัวแทนของสื่อได้ ผู้หญิงอาจเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นเพียงผู้ถูกนำเสนอซึ่งเป็นบทบาทในแง่ลบ มาสู่บทบาทของการเป็นผู้เสนอ ซึ่งมีลักษณะในแง่บวก เพื่อการกำหนดและสร้างความหมายให้กับภาพตัวแทนของเรือนร่างที่นำเสนอผ่านสื่อ นั่นหมายความว่า นางแบบที่ยอมให้ภาพถ่ายเรือนร่างปรากฏในสื่ออนิตยสารนั้น เป็นผู้กำหนดกระบวนการสร้างภาพตัวแทน และอัตลักษณ์ ทั้งการใส่รหัสและถอดความหมายของภาพดังกล่าวด้วยตนเอง อันเป็นกระบวนการที่กลับทิศทางการที่เธอเป็นผู้ถูกสื่อมวลชนสร้างภาพตัวแทนให้

โดยจากความหมายที่มีอยู่แล้ว หรือจากการให้และกำหนดความหมายใหม่ ซึ่งแต่ละการให้ความหมายต่อภาพเปลือย (Nude) จะนำไปถึงความรู้สึกแบบ Pornography, obscene หรือ erotic นั้น เป็นการแสดงถึงมุมมองที่ต่างกันซึ่งสามารถอ้างถึงในเนื้อหาอันเดียวกันได้ เนื้อหาอันหนึ่งอาจจะเป็น pornographic กับผู้รับบางคน แต่ไม่ใช่ obscene เช่นเดียวกัน เรื่องที่เป็น obscene กับบางคน อาจจะเป็น erotica สำหรับคนอื่น ขึ้นอยู่กับว่าเขาเน้นที่อะไร (Daniel Linz and Nail Malamuth, 1993)

ในสังคมบางแห่ง เช่น นิตยสารเพนธ์เข้าสู่ถูกตราว่าเป็นเรื่อง obscene ในศาลแขวง Hamilton, เมือง OHIO รัฐ Cincinnati และไม่สามารถซื้อได้ในพื้นที่นี้ เนื้อหาเช่นเดียวกันก็สามารถมองว่าเป็น erotic โดยเน้นในเรื่องความรักทางเพศ อย่างเช่นการแสดงถึงความพึงพอใจโดยพร้อมใจยินยอมระหว่างผู้ใหญ่ ผู้ชมจะโฟกัสไปที่ความสุขของผู้หญิงที่แสดงโดยร่างกายตนเอง และ ความพึงพอใจในการมีความสัมพันธ์ที่เธอมี (Daniel Linz and Nail Malamuth, 1993)

จากทัศนะของ เทพศิริ สุขโสภา ศิลปินแนวอิมเพรสชันนิสม์ ได้ให้ความหมายของภาพนู้ดเกี่ยวกับงานศิลปะไว้ในบทความเรื่อง “Art” ว่า “จุดประสงค์ของภาพนู้ด คือความงามของสรีระธรรมดา ที่ใคร ๆ ก็สามารถเข้าใจได้...”

“แต่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจเพียงว่านู้ดคือรูปผู้หญิงแก้ผ้า แต่ผมไม่ได้ปฏิเสธว่าคนแก้ผ้าไม่เป็นนู้ดนะ เพียงแต่ว่าโดยคอนเซ็ปท์เรื่องนู้ดมักใช้กับงานศิลปะ เพราะฉะนั้นเมื่อมันเป็นงานศิลปะ คุณก็ต้องดูสี ดูเส้น ดูรูปทรง...

“...มนุษย์เป็นสัตว์ที่พัฒนามาถึงจุดสูงสุดแล้ว เพราะฉะนั้นร่างกายของมนุษย์มันจึงงามและลงตัวที่สุด และความงามที่ว่ามันจึงไม่แยกว่าต้องเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย อ้วนหรือผอม แต่อยู่ที่ความเหมาะสมและการสอดรับที่ลงตัวของแต่ละคน คือดูแล้วมีชีวิตชีวา ชั้นแรกเราต้องยอมรับตรงนี้ก่อน ไม่ใช่เวลาที่พูดถึงนู้ด จะเป็นเรื่องไปเปลี่ยอย่างที่เราเข้าใจกัน ถ้าอย่างนั้นก็เสร็จเลย” (เทพศิริ สุขโสภา, 2544 อ้างถึงใน สุพรรณ ทานา, 2544)

ภาพตัวแทนที่นำไปสู่ความเป็นอัตลักษณ์ของผู้หญิงนั้น ย่อมเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของสังคมไม่ต่างจากมนุษย์อื่นในสังคม จากบทความพิเศษเรื่อง “เปลือยตัวตนชายชนชั้นกลาง” กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า แม้ว่าจะไม่มีการพิจารณาของฝ่ายชายในนิเวศการปลุกใจเสียปามากนัก แต่การพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ในเล่มก็เปิดโอกาสให้ขุดค้นภาพเสนอตัวตนของผู้ชายได้ไม่น้อย ผลจากการขุดค้นเผยให้เห็นว่าความเป็น “ผู้ชาย” นั้นแท้จริงแล้วเกิดจากการเลือกสรรค่านิยมที่สังคมแต่ละยุคพึงปรารถนามาขับเน้นให้กลายเป็นคุณสมบัติของ “ผู้ชาย” ดังนั้น สิ่งที่เรียกว่า “ความเป็นชาย” จึงมิใช่แก่นสารใด ๆ ที่ถาวร แต่เลื่อนไหลไปตามอนิจจังของประวัติศาสตร์ (ชาติวี ลีศิริวิทย์, 2544)

ผลลัพธ์ก็คือ ทำให้ความเป็นอัตลักษณ์ของทั้งชายและหญิงเปลี่ยนแปลงตามได้ด้วย จากการค้นพบครั้งใหม่ของการเป็นตัวตนพื้นฐาน (ก่อนหน้านั้นถูกซ่อนจากอดีต) ได้มีการพัฒนาขึ้นโดยการมอง “ตัวตน” ไม่ใช่ที่รูปแบบภายนอก แต่เป็นในรูปของ “ตัวแทน” หรือภาพตัวแทน อย่างที่เกิดขึ้นในสื่อสารมวลชน เช่นเดียวกับภาพยนตร์ที่ไม่ใช่กระจกที่สะท้อนทุกอย่างในสังคม แต่เป็นรูปแบบของภาพตัวแทนซึ่งสามารถบอกเราถึงสิ่งใหม่ ๆ และทำให้เราสามารถค้นพบสิ่งที่เรากล่าวถึง (Hall, 1990 อ้างถึงใน Harding, 1998) ภาพตัวแทนของความเป็นหญิง จึงไม่ใช่เพียงภาพสะท้อนของผู้หญิงที่อยู่ในโลกของความเป็นจริง แต่เป็นการสร้าง ผลิตและกำหนดโลกของความเป็นไปได้ ให้เป็นความจริงขึ้นมา (Harding, 1998)

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ได้อธิบายถึงภาพตัวตน ด้วยการนำมาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวตนกับวาทกรรมว่า ภาพตัวตนไม่ได้อยู่ที่ตัวตนสมบูรณ์ที่เกิดขึ้นก่อนวาทกรรม แต่ถูกสร้างขึ้นโดยกำลังของวาทกรรม สอดคล้องกับที่ จูดิธ บัทเลอร์ (Judith Butler) ได้เห็นพ้องเช่นกันว่า ภาพตัวตนไม่ได้ถูกสร้างโดยสมบูรณ์แต่ถูกสร้างขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า เนื่องจากกำลังของความสัมพันธ์จะไม่หยุด การผลิตเกิดได้จากผลกระทบของพลัง เรื่องราวที่ถูกสร้างขึ้นจึงไม่เคยสมบูรณ์ และมันจะถูกกำหนดใหม่อย่างต่อเนื่องครั้งแล้วครั้งเล่า และส่งผลถึงความเป็นไปได้ถาวรของกระบวนการกำหนดภาพตัวตน (Harding, 1998) โดยสารัตถะของความจริงจะถูกซ่อนอยู่ในระดับลึกเสมอ เราจึงมักพบคู่ตรงข้ามของ ภาพปรากฏ (appearance) และความจริงที่ซ่อนอยู่ข้างใต้ (the hidden)

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จึงเน้นทำการศึกษานางแบบเจ้าของภาพเรือนร่างที่ปรากฏในสื่อนิตยสารไทย เพื่อศึกษาวิพากษ์แนวคิดสังคมไทยแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อ จากแนวคิดการสร้างและตีความหมายภาพตัวตนเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยการต่อรองอำนาจระหว่างนางแบบกับนิตยสาร ตามแนวคิดของการเมืองเรื่องของการต่อรอง เพื่อนำมาใช้อธิบายภาพตัวตนที่ปรากฏ นอกจากนี้ได้สำรวจทัศนคติของนางแบบ บรรณาธิการ นิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อให้เข้าใจถึงภาพตัวตนที่นางแบบกำหนดจากการสร้างและตีความหมาย และจากการต่อรองอำนาจ

ปัญหาคำวิจัย

1. ภาพตัวตนของเรือนร่างผู้หญิงในนิตยสาร ที่ผ่านกระบวนการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง มีลักษณะอย่างไร

2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ผู้หญิงนำมาใช้ต่อรองอำนาจกับนิตยสาร เพื่อให้ได้ภาพตัวตนผ่านการนำเสนอเรือนร่างตามที่ผู้หญิงต้องการ

3. ภาพตัวตนของเรือนร่างที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายกำหนดขึ้นเอง มีส่วนทำทลายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนิตยสารอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิพากษ์แนวคิดสังคมไทยแบบปิตาธิปไตย จากแนวคิดการสร้างและตีความหมายภาพตัวแทนเรือนร่างของผู้หญิง
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยการต่อรองอำนาจระหว่างผู้หญิงกับสื่อมวลชน ตามแนวคิดของการเมืองเรื่องของการต่อรอง และนำมาใช้อธิบายภาพตัวแทนที่เกิดขึ้น
3. เพื่อศึกษารวบรวมลักษณะ ‘การต่อรองอำนาจของผู้หญิง’ จากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อมวลชนไทย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการเมืองเรื่องของการต่อรองอำนาจของผู้หญิงการนำเสนอเรือนร่างในสื่อผ่านภาพ จากการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวของนางแบบเอง ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Purposive Sampling) ที่มีภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างปรากฏในนิตยสารที่ออกในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2544 โดยการศึกษา “การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ” ถือเป็นปรัชญาของการพิจารณาผู้หญิงในฐานะของมนุษย์ไม่ใช่ ‘เหยื่อ’ (victim) หรือ ‘คนอื่น’ (The other)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจถึงทัศนคติของผู้หญิง นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการ จากการนำเสนอภาพตัวแทนด้วยเรือนร่างที่ผ่านการต่อรองอำนาจ และกำหนดความหมายจากผู้หญิงแล้ว ต่อความเข้าใจในภาพที่เสนอออกมา
2. เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับ ‘การต่อรองอำนาจของผู้หญิง’ จากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ ซึ่งสามารถนำไปขยายขอบเขตของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

จากความเหมือนและไม่เหมือนของหญิงและชาย ส่งผลให้เกิดภาพตัวแทน ภายใต้บริบททางสังคมแบบปิตาธิปไตยที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านการทำความเข้าใจ และการเลือกมองเห็นความหมายของภาพ ดังตัวอย่างงานเขียนของ John Berger (1992, อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน และวีรวัดณ์ อัมพันธ์สุข, 2540) ที่ได้ศึกษาสรุปไว้ในหนังสือ 'Way of Seeing' ในเรื่องเกี่ยวกับภาพเปลือยว่า “การเปลือยกายของแต่ละคน ก็คือสิ่งที่ เป็นธรรมชาติของคนแต่ละคน แต่การเป็นเปลือยก็คือ การถูกมองว่าเปลือยโดยคนอื่น ๆ มิใช่เกิดจากความสำนึกโดยตนเอง ร่างกายที่เปลือยจะถูกรับรู้ในฐานะที่เป็นวัตถุเสียก่อน จึงจะกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า ‘เปลือย’ ในภายหลัง

ตลอดเวลาของยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บทบาทของสตรีได้ขยายและพัฒนาการภายใต้เงื่อนไขของกระบวนการต่อรองเพื่อสร้างอำนาจให้กับตนอย่างเป็นรูปธรรม ตามลำดับขั้น ตลอดเวลา และชัดเจนที่สุดคือ การก้าวเข้าสู่สื่อการพิมพ์ซึ่งเป็นพื้นที่เฉพาะของชายในฐานะผู้ผลิต และกุมกระบวนการผลิตเอง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานความเข้าใจที่อยู่เบื้องหลังที่ว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงที่ระดับตัวผู้ผลิต ย่อมมีผลสืบเนื่องมาถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานโดยตรง (กาญจนา แก้วเทพ, 2541ก)

เรียลส์ (Reals, 1989 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541ก) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผลงานของผู้หญิง ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ ผลที่ออกมาคือ เนื้อหาของภาพยนตร์จะออกมาแตกต่างกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย กล่าวคือ ผู้กำกับภาพยนตร์ที่เป็นผู้หญิง จะไม่ค่อยแสดงฉากที่แสดงความก้าวร้าว (ถ้ามีก็เป็นเรื่องของผู้ชายเป็นส่วนใหญ่) ตัวละครหญิงจะมีลักษณะเชิงรุก (active) มีความหลากหลายกว่า และมีบทบาทที่ยากต่อการทำนายล่วงหน้าได้มากกว่าภาพยนตร์ที่กำกับโดยผู้ชาย

ดังนั้น เพื่อศึกษาการสร้างและกำหนดความหมายของภาพตัวแทน ผ่านกระบวนการของอำนาจการต่อรอง เพื่อกำหนดภาพตัวแทนของนางแบบผู้หญิง การทำงานของนิตยสาร ในฐานะเป็นผู้ผลิตสาร รวมถึงการสำรวจทัศนะของนักสื่อสารมวลชนและนักวิชาการ เพื่อให้เข้าใจถึงภาพตัวแทนของผู้หญิงดังกล่าวได้อย่างรอบด้าน มีแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1.แนวคิดสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism)
 - แนวคิดการต่อรองอำนาจเพื่อกำหนดภาพตัวแทน
- 2.แนวคิด Pornography
- 3.แนวคิดการใส่รหัสความหมาย Coding System
 - 3.1 แนวคิดเรื่องความเป็นจริง
 - 3.2 ทัศนะใหม่ต่อผู้ส่งสาร
- 4.ทฤษฎีโครงสร้างนิยมและสัญญวิทยา
- 5.แนวคิดเรื่องการจ้องมองด้วยสายตาแบบผู้ชาย (Male Gaze)
- 6.แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิง (Political Economy)
 - เศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิงในฐานะเจ้าของทุน
- 7.แนวคิดร่างกายกับทุนทางกายภาพ
- 8.แนวคิดกระบวนการผลิตนิตยสาร

1.แนวคิดสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism)

ตามแนวคิดของสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism) และกลุ่มทำทนายพวกต่อต้านภาพเปลือย (Challenge Anti-porno Feminism) งานส่วนนี้จะให้ภาพบทบาทการสร้างพลังของผู้หญิงในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ความสามารถในการต่อรองอำนาจ (The Politics of Negotiation) ซึ่งเผยให้เห็นมายาคติ (Myth) ที่อยู่เบื้องหลังอุดมการณ์ (Ideology) มาร่วมใช้ในกระบวนการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดในสื่อ ระหว่างตนเองกับนิตยสาร เพื่อเป็นผู้มีทางเลือกในการกำหนดภาพตัวแทน (The Politics of Representation) กำหนดการใส่และถอดรหัสความหมายแฝงในภาพให้ผู้ดูมีความเข้าใจได้ตรงกับความหมายที่ผู้หญิงต้องการ ภาพตัวแทนจึงเกี่ยวข้องกับการครอบงำ (Hegemony) ในระบบวัฒนธรรมที่ผู้หญิงก็สามารถเป็นฝ่ายกระทำได้

งานศึกษาการกำหนดภาพตัวแทนของผู้หญิงจากสื่อ ภายใต้กลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผลงานกับผู้รับสาร คือกลุ่มวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) อีกแนวคิดหนึ่งมองผู้หญิงผู้มีอาชีพแสดงแบบว่าเป็นวัฒนธรรมย่อย (subculture) รูปแบบหนึ่งของสังคม เป็นแนวคิดที่มองว่าแต่ละกลุ่มในสังคมควรมีโอกาสเป็นเจ้าของเอกลักษณ์คือภาพตัวแทนทางวัฒนธรรมของตัวเอง มีแบบแผนที่แตกต่างกันไม่เหมือนกับกลุ่มอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องเกิดความแปลกแยก แนวคิดวัฒนธรรมย่อยจะเคารพในความแตกต่างหลากหลายของแบบแผนปฏิบัติของแต่ละกลุ่ม โดยปราศจากอคติและหลีกเลี่ยงการตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมใด ๆ ก็ตาม แนวคิดวัฒนธรรมย่อยของผู้แสดงแบบหญิงนี้ โดยทั่วไปแล้วมักจะเกี่ยวข้องกับประเด็นความคิดเรื่อง ผู้หญิง ภาพตัวแทน สื่อ ที่ต่างก็มีอำนาจในการกำหนดภาพตัวแทนของแต่ละฝ่ายผ่านภาพได้ ถึงแม้ลักษณะทางอุดมการณ์ของความเป็นหญิง-ชายจะถูกวัฒนธรรมของสังคมเป็นตัวกำหนดก็ตาม

และภายใต้กลุ่มแนวคิดวัฒนธรรมย่อยนั้น ได้เกิดกลุ่มแนวคิดสตรีนิยมกลุ่มท้าทายพวกต่อต้านภาพเปลือย (Challenge Anti-porno Feminism) ที่อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาสารนั้น ต้องมุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับวัฒนธรรม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากนางแบบเอง นางแบบสามารถสร้างอำนาจต่อรอง กับกระบวนการสร้างภาพตัวแทนของสื่อได้ โดยการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นเพียงผู้ถูกนำเสนอซึ่งเป็นบทบาทในแง่ลบ มาสู่บทบาทของการเป็นผู้เสนอ ซึ่งมีลักษณะในแง่บวก นั่นหมายความว่า นางแบบที่ยอมให้ภาพถ่ายเรื่อร่าปรากฏในสื่ออนิตยสารนั้น อาจเป็นผู้กำหนดกระบวนการสร้างภาพทั้งหมดด้วยตัวเธอเอง อันเป็นกระบวนการที่กลับทิศทางกับการที่เธอเป็นผู้ถูกสื่อมวลชนสร้างภาพตัวแทนให้

- แนวคิดการต่อรองอำนาจเพื่อกำหนดภาพตัวแทน

Stuart Hall (1997 อ้างถึงใน วิลาสินี พิพิธกุล, 2544ข) ได้ศึกษาเรื่อง 'ภาพตัวแทน' ในงานเขียน 'Cultural Representation and Signifying Practices' เขาอธิบายให้เห็นว่าภาพตัวแทนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างผู้นำเสนอ กับ ผู้สร้าง และผู้ที่นำเสนอ กับ ผู้ที่ถูกสร้างภาพตัวแทนที่ปรากฏในสื่ออนิตยสารนั้น ขึ้นอยู่กับว่า 'ใครเป็นคนเสนอ? เสนอเมื่อไร? เสนอที่ไหน? เสนอให้กับใคร? เสนอภายใต้เงื่อนไขทางสถาบันของสังคม วัฒนธรรม และเงื่อนไขประวัติศาสตร์อย่างไร?' ภาพตัวแทนจึงไม่ใช่ความจริง (reality) แต่เป็นผลผลิตของการเลือกสรร ที่มีความจริงเพียงบางส่วนถูกเน้นย้ำ แต่บางส่วนถูกเพิกเฉย แตกต่างจากการสะท้อนภาพ (Reflection) เพราะมีการให้คุณค่า และตอกย้ำไว้ด้วยอุดมการณ์ของสังคม

Hall ได้เสนอกรอบวิเคราะห์สำหรับกระบวนการทางเมืองเพื่อการต่อรอง สำหรับการศึกษาการสร้างภาพตัวแทนไว้ดังนี้คือ ผู้ส่งสารที่ไม่ได้เป็นเจ้าของสื่อเองนั้น กลับทิศทางเลือกสารให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของตน โดยเลือกจากสิ่งที่ตนเป็นอยู่ มีอยู่ ซึ่งมีกลยุทธ์ 3 อย่าง ในการใช้ในกระบวนการเมืองว่าด้วยเรื่องของการต่อรอง (วิลสัน พีพิทกุล, 2544ข)

1.Reverse the Stereotype คือ การกลับทิศทางเสียใหม่ เช่น บอกว่า 'Black is beautiful'

2.Substitute positive image into negative image คือการนำภาพบวกไปใส่แทนภาพลบ เช่น คนผิวดำ เป็นคนที่ขยันขันแข็ง มีจิตใจซื่อสัตย์

3.Live with stereotypes but change meaning คือการอยู่กับภาพตัวแทนนั้น แต่เปลี่ยนความหมายใหม่ โดย stereotype ยังคงอยู่ เช่น ดาราผิวดำก็สามารถเรียกเสียงหัวเราะจากคนดูได้

จากการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล โดยอาศัยแนวคิดทางโครงสร้างและสัญวิทยา วิเคราะห์ให้เห็นถึงแบบแผนของวิธีการในการสื่อความหมายผ่านทางระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนในสื่อดังกล่าว พบว่า สื่อมิวสิควิดีโอ ๙ นั้น ปรากฏให้เห็นถึงระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนรวมทั้งสิ้น 3 ส่วนหลัก ๆ คือ

1.ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนของ “องค์ประกอบสำคัญ” ซึ่งหมายรวมถึง องค์ประกอบของเพลง (แก่นเพลง กับจังหวะ - ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลง) ตัวละคร (ประเภทและบทบาททั่วไป กับสถานภาพและบทบาทเฉพาะ) การเล่าเรื่อง (แก่นเรื่อง, การเปิดเรื่อง, ปมแห่งความขัดแย้ง, การคลี่คลาย, การจบเรื่อง, ลำดับก่อน-หลังของเหตุการณ์ และของประกอบฉาก) และวลีหรือข้อความ

2.ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนของ “องค์ประกอบทางเทคนิควิธีการนำเสนอ” ซึ่งหมายรวมถึงถึงการจัดฉาก การจัดแสดง ภาพขาว-ดำ มุมกล้อง การเคลื่อนไหวของกล้อง และการตัดต่อ

3.ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนของ “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเพลง กับรูปแบบการนำเสนอ” ซึ่งหมายรวมถึง ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลงกับจังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลง ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลงกับการจัดแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นเพลงกับมุกกล้อ และความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะ-ท่วงทำนองหรืออารมณ์เพลงกับการตัดต่อ (จตุรงค์ ดวงมณี , 2539)

ระบบรหัสเชิงภาพตัวแทนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ประกอบไปด้วยแบบแผนวิธีการในการสื่อความหมายอันแตกต่างกันหลากหลาย ซึ่งสื่อแสดงลักษณะเฉพาะในเชิงสร้างสรรค์ที่ยืดหยุ่นได้มากเป็นพิเศษ

2 แนวคิด Pornography

Berger กล่าวถึงภาพเปลือย (Nude) ไว้ที่น่าสนใจในหนังสือ “Way of Seeing” ว่า “การเปลือยกายของคนแต่ละคนก็คือสิ่งที่ป็นธรรมชาติของคนแต่ละคนแต่การเป็นนู้ดก็คือการถูกมองว่าเปลือยโดยคนอื่น ๆ มิใช่เกิดจากความสำนึกโดยตนเอง ร่างกายที่เปลือยจะถูกลมองในฐานะที่เป็นวัตถุเสียก่อนจึงกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “นู้ด” ในภายหลัง (John Berger, 1972 อ้างใน สมสุข หินวิมาน และ วรวัฒน์ อัมพันธุ์, 2540)

มิเชล ฟูโก (Michel Foucault, 1975 อ้างถึงใน วิลาสินี พิพิธกุล, 2543) ชี้ให้เห็นเหตุผลของการผูกโยงร่างกายกับอำนาจและการเป็นวัตถุ จากการศึกษาความเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ในวิชาแพทย์ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ที่ตามความเข้าใจของคนทั่วไป การปฏิบัติของวงการแพทย์ เกิดจากการค้นพบสาเหตุการเกิดโรคว่ามีที่มาจากอะไร ก่อนหน้านั้นสาเหตุของความเจ็บป่วยมีที่มาจากสิ่งที่เราไม่รู้จักร มองไม่เห็น ไสยศาสตร์จึงเชื่อมโยงความเจ็บป่วยเข้ากับสิ่งชั่วร้าย (อำนาจที่มองไม่เห็น) แต่ในยุคสมัยใหม่พยาธิวิทยาเติบโตมาพร้อมกับศรัทธาวิทยา ทำให้สามารถค้นหาได้อย่างแน่ชัดว่าสาเหตุของโรคมาจากความบกพร่องหรือจากเชื้อโรคที่อยู่ตรงใดกันแน่ของร่างกาย สาเหตุของโรคจึงกลายเป็น “สิ่งที่มองเห็นได้ภายในร่างกาย” นับเป็นการขจัดความมั่งงายออกไปและแทนที่ด้วยความรู้ที่เป็นแนวราบและมีความเป็นกลาง

อย่างไรก็ดี ฟูโก ชี้ให้เห็นว่าวิธีการศึกษาที่ “เป็นกลาง” นั้นพัฒนาขึ้นมาได้จากการแอบขโมยศพมาเพื่อศึกษาอวัยวะภายใน ร่างกายผู้ตายที่ควรจะนอนสงบในหลุมถูกนำมาเปิดให้เปลือย และถูกชำแหละภายใต้การจับจ้องมองของบรรดาแพทย์ ความเป็นกลางที่ดูบริสุทธิ์ผุดผ่อง

ที่แท้ได้มาจากการกระทำ ความรุนแรงกับร่างที่ปราศจากวิญญาณ เป็นการทำให้ร่างกายมนุษย์ กลายเป็นวัตถุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งฟูโกเรียกว่า วาทกรรม ที่หมายถึง ไม่ใช่เฉพาะรูปแบบการให้ความหมาย และเป็นองค์ความรู้เช่นเดียวกับอุดมการณ์ ที่นำไปสู่อำนาจที่สามารถพัฒนาไปสู่การให้ความหมายใหม่ อย่างการเลื่อนไหลของการให้ความหมายต่อองค์ความรู้ของ Pornography ของผู้หญิง หรือของคนในสังคม เพราะสำหรับฟูโกต์ “ความรู้” ทุกชนิดสามารถแปรมาเป็นเครื่องมือ อำนาจได้ทั้งสิ้น

แม้กระทั่งการทำให้ร่างกายเจ็บปวดแต่ขณะเดียวกันก็ได้รับความสุขคู่ขนานไปด้วย หรือเรียกว่าพฤติกรรมแบบซาติสึม-มาโซคิซึม ฟูโก ก็ได้เคยกล่าวไว้ว่า การกระทำดังกล่าวไม่ใช่ พฤติกรรมหรือการกระทำอันรุนแรง หากแต่เป็นการสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ของความเปลือยเปลื้องร่างกาย หรือถ้ามองจากทัศนะเรื่องเซ็กซ์และอำนาจ มันก็คือรูปแบบหนึ่งของการให้อำนาจเป็นเครื่องมือสนองตอบกามตัณหา อันทำให้สามารถกระทำต่อตัวตนได้ในทุกรูปแบบ (eroticization of power) นั้นเอง (สายพิณ ศุภุทรมงคล และคณะ, 2541)

ฟูโกให้เหตุผลว่า ก่อนยุคที่ชนชั้นกลางจะถือกำเนิดขึ้นมา เรื่องเพศเป็นเรื่องที่เปิดเผย พูดถึงได้อย่างไม่ต้องเกรงใจกระดิกกระเมีน และแสดงพฤติกรรมทางเพศได้โดยไม่ต้องคอยระวังปกปิดกลัวคนอื่นมาเห็น ซึ่งเกิดขึ้นในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 เรื่องเพศสามารถแสดงออกได้อย่างโจ่งแจ้ง การเปิดเผยสรีระร่างกาย รวมถึงการเปลือยร่างกายคลุกคลีกันระหว่างชายหญิง (หรือกระทั่งชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง) นั้น เป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ซึ่งเป็นยุคแห่งการโชว์เนื้อหนังมังสาอย่างแท้จริง “bodies made a display of themselves” (สายพิณ ศุภุทรมงคล, อ้างแล้ว)

และฟูโกเชื่อว่า หลังการกำเนิดของคนชั้นกลางและชนชั้นนายทุนในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เรื่องเพศกลับกลายเป็นเรื่องที่ถูกจำกัดให้อยู่แต่เฉพาะในที่พักอาศัย หรือในครัวเรือน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างคู่สามีภรรยา และเป็นไปเพื่อเป้าหมายแห่งการสืบพันธุ์เท่านั้น เรื่องเพศจึงกลายเป็นสิ่งต้องห้ามที่ไม่มีใครยอมพูดถึง แต่ขณะเดียวกันถ้าหากมีการพูดถึงก็มีข้อบังคับว่าภาษาที่ใช้ในการกล่าวถึงเรื่องเพศนั้น ต้องผ่านการขัดเกลาอย่างดีที่สุด และต้องหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดสกปรก หรือหยาบโลนใด ๆ (สายพิณ ศุภุทรมงคล, อ้างแล้ว)

ดังนั้น Pornography ความหมายและอำนาจโดยตัวของมันเอง จึงสามารถเลื่อนไหลตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และเป็นไปได้ที่จะทำให้ผู้หญิงสามารถดึงความหมายเฉพาะ

บางอย่างเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจ เพื่อการกำหนดภาพตัวแทนของพวกเธอ หรือที่เรียกว่า การสถาปนาความจริง (regime of truth) ขึ้นมาอย่างชอบธรรมได้ด้วยตนเอง

อีกทั้งฟูโก ได้อธิบายไว้ด้วยว่า การ “พูด” เรื่องเพศอันเบี่ยงเบนออกไปจากกระแส วาทกรรมนั้นแสดงให้เห็นถึง “เสรีภาพในร่างกายและเรื่องเพศ” และถือได้ว่าเข้าข่าย “การกระทำ ในสิ่งต้องห้าม เป็นการท่ายเหตุผลและวาทกรรมของรัฐ หรือเป็น “การเปลือย” วาทกรรมแห่งร่างกายและเรื่องเพศที่ดำรงอยู่ ซึ่งไม่ต่างจากการนำเสนอภาพเปลือยของร่างกายหรือการบรรยาย เรื่องเพศอย่างโจ่งครึ้ม อันมีสภาพไม่ต่างจาก porneia หรือ pornography

Pornography มาจากภาษากรีก porne หมายถึง โสเภณี ในการเขียนหมายถึง งานเขียน ของหญิงแพศยา หรือการพรรณนาถึงการกระทำของโสเภณี ซึ่งมีข้อถกเถียงอย่างเปิดเผยว่าเป็น ภาพศิลปะ หรือเป็นภาพอนาจาร เนื่องจากความเข้าใจของแต่ละคนในแต่ละสังคมต่างมีมุมมองที่ ไม่เหมือนกัน โดยนักสตรีนิยม (Feminist) เห็นว่าคุณค่าและความจริงอาจจะเปลี่ยนไปในแต่ละยุค แต่นักสตรีนิยม จะบ่งชี้สถานะของคุณค่าที่เปลี่ยนในแง่ความสัมพันธ์ของอำนาจในสังคม สิ่งที่มีอง ว่าถูกหรือผิดในช่วงหนึ่งถูกกำหนดโดยผู้ที่มีอำนาจ (Daniel Linz and Neil Malamuth, 1993)

ภาพเปลือย ถ้าให้เห็นอวัยวะเพศชัดเจนเป็นลามก แต่ถ้ามีการทำให้เลือนบ้างไม่เป็น ลามก (นันทริกา คุ่มไพบโรจน์, 2528)

Pornography ได้รับคำจำกัดความ เมื่อปี 1857 จากการมีภาพเปลือยกาย (Nude) ปรากฏในสื่อมวลชนอย่างแพร่หลาย ภาพเปลือยมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความเข้าใจ ของบุคคล ว่าเป็นการมุ่งปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ ด้วยการนำเสนอกิจกรรมทางเพศ ฟูโกต์ (Michel Foucault) อธิบายว่า “ร่างกายผู้หญิงเปรียบเสมือนเครื่องหมายแห่งการร่วมเพศ เนื่อง จากบทบาทของการตั้งครุฑ” จึงเป็นไปได้สำหรับการที่จะถูกมองจากนักสตรีนิยม ในสังคมแบบ ปิตาธิปไตย “ชายเป็นใหญ่” ว่าเป็นเครื่องมือของผู้ชายในการรักษาวัฒนธรรม ผู้ชายเป็นใหญ่ผู้ หญิงเป็นรอง และผู้ชายยังสามารถวางตำแหน่งของผู้หญิงได้ว่าผู้หญิงควรจะวางตัวอย่างไร และ กำหนดบทบาทของผู้หญิงในแง่เป็นโสเภณีและวัตถุทางเพศ (Daniel Linz and Neil Malamuth, 1993)

นักสตรีนิยมกลุ่มท้าทายพวกต่อต้านภาพเปลือย (Challenge anti-porn) มีทัศนะเกี่ยวกับ Pornography ว่าเป็นเนื้อหาทางสื่อลามกที่สะท้อนจินตนาการแบบปราศจากพิษภัย หรือ จินตนาการทางเพศ และความลามกเป็นเรื่องที่ติดอยู่ในบริบทความดีความชั่วซึ่งถูกตีความทางวัฒนธรรม สิ่งที่เราเรียกว่าไม่ถูกต้องทางศีลธรรมในวันนี้อาจจะยอมรับได้ในวันข้างหน้า อะไรที่ถูกพิจารณาว่าลามก หยาบคายในวันนี้ อาจถูกพิจารณาว่าเป็นศิลปะในวันข้างหน้าหรือในช่วงเวลาเดียวกัน มนุษย์เราซึ่งมีศักยภาพในการตัดสินใจและพิจารณาหาเหตุผลจึงควรได้รับสิทธิในการเลือกรับข่าวสารนั้น ๆ ด้วยตนเองซึ่งเป็นหนทางเดียวที่เราค้นหาความจริงได้ (จงกลณี โตสกุลวงศ์, 2542) และความมีเสน่ห์ทางเพศของผู้หญิงที่ปรากฏในภาพเปลือย ไม่ควรถูกลดค่าให้เป็นเพียงหลักฐานที่ฟ้องร้องการใช้อำนาจแบบปิตาธิปไตย (วิลาสินี พิพิธกุล, 2544ข)

เบรอน (Baron, 1990 อ้างถึงใน Daniel Linz and Neil Malamuth, 1993) ได้ทดสอบความคิดที่ว่า pornography มีผลต่อการกระทำทางเพศ จากการศึกษาความสัมพันธ์ร่วมกันของ อัตราหมุนเวียนหนังสือ pornographic และดัชนีบางอันของความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เมื่อการหมุนเวียนหนังสือสูงขึ้น ระดับของความเท่าเทียมในสังคมจะลดต่ำลง เขากำหนดโครงสร้างตัวทดสอบ 24 อันของสถานะความสัมพันธ์ของผู้หญิงและชายใน การเมือง เศรษฐกิจ สิทธิทางกฎหมาย. กลุ่มการเมืองเขานับอัตราสมาชิกสภาต่าง ๆ และผู้ว่าที่เป็นหญิง ในกลุ่มด้านเศรษฐกิจ เขานับจำนวน ผู้จัดการ และผู้บริหาร และเงินกู้ที่ให้กับผู้หญิง ในด้านกฎหมายเขาสังเกตว่ารัฐได้ผ่านกฎหมายการจ้างงาน การจ่ายค่าแรงที่เท่าเทียมกัน และสถานะที่ความรุนแรงทางร่างกายต่อสมาชิกในครอบครัวว่าเป็นอาชญากรรม การวัดระดับของความแพร่หลายของ pornography นอกจากนี้ยังรวมตัวแปรควบคุม ดัชนีความรุนแรง การวัดการยอมรับความรุนแรงในสถานะต่างๆ และ จำนวนพิธีรับศีลในแต่ละรัฐ ไว้ในการวิเคราะห์ด้วย ตัวแปรทำยสุดถูกรวมไว้ด้วยจากความเห็นของผู้ทดลองเพราะผู้เชื่อในศาสนาในเขตบางเขตจะรับความด้อยกว่าของผู้หญิง

เบรอน ได้ผลว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการแพร่ของนิตยสาร pornographic กับ ดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศ ความสัมพันธ์ที่มากกว่าจะพบจากจำนวนพิธีการรับศีล ในที่มีพิธีการรับศีลมากจะมีความเท่าเทียมทางเพศน้อยลง เบรอนสรุปว่าการบริโภค pornographic สร้างความเท่าเทียมกันทางเพศขึ้น

ดังนั้น การเข้าสู่พื้นที่ของผู้หญิงด้วยการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อนี้ ผู้หญิงจึงสามารถใช้ อำนาจแห่งความสวยงามและความมีเสน่ห์ทางเพศของเรือนร่างตน และเป็นผู้ส่งต่อภาพตัวแทนนี้

ไปยังคนในสังคมได้ไม่ต่างจากสื่อมวลชนอื่น ในฐานะ Gatekeeper หรือผู้เฝ้าประตูข่าวสารเอง ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่กลั่นกรอง เลือกรวบรวมข่าวสารในรูปแบบของภาพเรื่อนร่างของตนเพื่อเสนอต่อไปยังสาธารณชน นางแบบจึงอยู่ในฐานะที่จะควบคุมข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป เป็นผู้ตัดสินใจสารของภาพตัวแทนอะไรควรส่งต่อไป และสารของภาพตัวแทนอะไรควรส่งเข้าหอนอย หรืออะไรควรจะตัดออกไปทั้งหมด โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียบเรียงสารของภาพ ตลอดจนกำหนดเวลาและจัดลำดับความสำคัญของภาพนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ปิดและเปิดประตูข่าวสาร โดยยืนอยู่ระหว่างตัวภาพและผู้รับสาร แต่มีอีกนัยยะของการใส่รหัสความหมายในสารของภาพไปด้วยอีกส่วนหนึ่ง

3. แนวคิดการใส่รหัสความหมาย Coding System

3.1 แนวคิดเรื่องความเป็นจริง

Stuart Hall ได้อธิบายไว้ว่า แท้จริงแล้ว ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “ความเป็นจริง” ลอย ๆ อยู่ จนกว่าจะมีผู้ “สร้าง” ขึ้นมา ตามแนวคิดของ De Saussure ที่ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ภาษา กับสิ่งที่เรียกว่า “ความเป็นจริง” (reality) เอาไว้ว่า คนเรา “ตั้งชื่อ” (naming) สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อที่จะนำเอาไปใช้อ้างอิงถึง (refer) กล่าวถึงในครั้งต่อ ๆ ไป แต่ De Saussure เห็นว่า บทบาทหน้าที่ของการตั้งชื่ออันเป็นรูปแบบหนึ่งของภาษานั้นมีมากกว่าประโยชน์ที่ได้กล่าวมา เพราะภาษาทำให้มนุษย์สามารถจัดระบบ (organize) สร้าง (construct) และเป็นเครื่องมือ (Instrument) ให้มนุษย์เข้าสู่ความเป็นจริงอีกด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2540)

Hall ได้นำแนวคิดของ De Saussure มาประยุกต์ใช้กับสื่อมวลชนโดยอธิบายว่า ในขั้นตอนแรกสื่อได้สร้างความเป็นจริง (social construction of reality) ของกลุ่มบุคคลประเภทหนึ่งขึ้นมา ขั้นตอนที่สอง ก็คือ การเผยแพร่ถ่ายทอด “ความเป็นจริงด้วยรูปแบบและเนื้อหา (Version) ที่สื่อสร้างขึ้น” ให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งจะรับเอาความหมายจากกระบวนการใส่รหัสที่สื่อสร้างความเป็นจริงขึ้นมา (กาญจนา แก้วเทพ, 2540)

3.2 ทศนะใหม่ต่อผู้ส่งสาร

สืบเนื่องจากแนวคิดเรื่องความเป็นจริงข้างต้น Stuart Hall (Stuart Hall, 1973 อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2540) ขยายเพิ่มเติมถึงการนำกลยุทธ์ของการใส่และการถอดรหัส (Encoding

& Decoding) ที่เกี่ยวกับการสร้าง การถ่ายทอด และการรับวัฒนธรรม (cultural production & reception) ของภาพดังกล่าวมาอธิบายถึงความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร นั่นคือ ขั้นตอนของการสร้างความหมายนั้นแท้จริงแล้วมีอยู่ 2 จังหวะคือ จังหวะแรกเกิดขึ้นในขณะที่ผู้ส่งสารใส่รหัส (encoding) และเมื่อผู้รับสารถอดรหัส (decoding) นั้น ก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของการสร้างความหมายในจังหวะที่ 2

Hall จึงได้นำเสนอทัศนะใหม่แก่ผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารมิใช่ “ผู้ทำหน้าที่ส่งผ่านข่าวสารเท่านั้น (Transmitter) หากทว่าเป็น ‘ผู้ที่ได้เข้ารหัส’ (Encoder) ข่าวสารที่ส่งไปให้ด้วย ซึ่งมีนัยยะว่า เมื่อเวลาที่ผู้ส่งสารได้ ‘ส่งสาร’ ถึงผู้รับสารนั้น เขาได้ทำงาน 2 อย่างไปพร้อม ๆ กัน คือ การส่ง ‘ข่าวสาร’ และ ‘การติดตั้งรหัสการถอดความหมายจากสาร’ ให้แก่ผู้รับด้วย

แต่ถึงแม้จะมีช่องว่างด้านความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารอยู่เสมอ กล่าวคือ ผู้รับสารจะไม่สามารถถอดรหัสความหมายออกได้ถูกต้องตามที่ผู้ส่งต้องการ Hall ก็เห็นว่า สำหรับเรื่อง “ความหมายหลัก ๆ หรือใจความสำคัญ ๆ แล้ว ผู้รับสารจะสามารถถอดรหัสตามกับผู้ส่งสารได้ ใส่รหัสเอาไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อภาษา สื่อภาพ สื่อเสียง หรือสื่ออื่น ๆ ก็ตาม

ตัวอย่างเช่น การนำข่าวสารเกี่ยวกับโลกภายนอกย่อมาอยู่ในรหัสของการใช้ภาษา ซึ่งบางรหัสที่ถูกติดตั้งมาในนั้น จะถูกนำเสนอราวกับเป็นธรรมชาติ (Natural code) โดยไม่ต้องเรียนรู้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รหัสที่มาในรูปแบบของ Visual communication หรือการสื่อสารด้วยภาพ

นอกจากนี้ Hall ได้นำเอาทัศนะของ Umberto Eco ผู้เสนอแนวคิด narrative มาใช้คือ เรื่อง “เงื่อนไขของการรับรู้” (condition of perception) Eco ได้ตั้งข้อสังเกตว่า บรรดาสัญลักษณ์ที่เป็นภาพเหมือน (Icon) นั้นจะทำให้ผู้รับสารสามารถมองเห็นตัว Object ได้เหมือนกับในโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นบรรดาภาพจริงและเสียงจริงในโทรทัศน์ ซึ่งล้วนแต่เป็น Icon sign ทั้งนั้น จึงสามารถโน้มน้าการรับรู้ของผู้รับสารได้มาก (กาญจนา แก้วเทพ, 2540)

4. ทฤษฎีโครงสร้างนิยมและสัญญาวิทยา

“เรือนร่าง” โดยเฉพาะของผู้หญิงรับการปรับเปลี่ยนตัวเองด้วยจินตนาการจากอุดมคติที่สังคมจากสื่อมวลชนที่เป็นผู้สร้างร่างกายแห่งอุดมคติของหญิงสาว (ไม่ว่าจะสวยงามหรือหน้า

เกลียดสกปรก) กลายเป็นรูปแบบที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมซึ่งหากว่าเรือนร่างของใครหลุดไปจากวาทกรรมแห่งอุดมคตินั้น ก็ถือว่าเป็นผู้มีร่างกายเปื่อยเบนหรือผิดปกติที่ไม่อาจยอมรับได้

ฉะนั้น “การเปิดเผยเรือนร่าง” ของนางแบบย่อมต้องมีสัญญาบางอย่างบรรจุไว้ เพื่อสามารถบอกเล่าผู้ดู โดยเฉพาะผู้หญิงถึงเรือนร่างซึ่งสามารถเลือกร่างกายของตน หรือทำตามอย่างได้หากเราไม่ต้องการร่างกายนั้น เช่น การลดน้ำหนักที่ถูกต้อง การออกกำลังกายที่พอเหมาะแล้วสามารถที่จะได้รูปแบบของร่างกายแทบทุกอย่างที่ต้องการ แน่หนอนว่าการเลือกตัดสินใจด้วยตัวเอง จากการผ่าตัดเสริมความงาม กับเครื่องประดับแฟชั่น โดยสิ่งที่หายไปไม่ใช่เพียงเพียงความไม่เท่าเทียมกันของสิทธิ เงิน เวลา ที่ห้ามคนส่วนใหญ่ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน แต่บางครั้งก็ไม่ใช้เสมอไป เพราะภาพตัวแทนเรือนร่างอันสวยงามที่ปรากฏ ประกอบด้วยการสร้างความจริงขึ้นมามากมาย และสามารถสะท้อนสัญญาแห่งความหมายมากมายได้เช่นกัน

การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างนิยมไม่ได้จำกัดอยู่ที่การวิเคราะห์ “ภาษา” เท่านั้น แต่ขยายขอบเขตการศึกษาออกไปถึงวัตถุทุกอย่างที่อยู่ใน “ระบบสัญญา” (Sign System) อันหมายถึงทุกอย่างที่มีความหมายแฝงฝังอยู่ในเนื้อหา (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

และการวิเคราะห์ของโครงสร้างนิยมนั้นไม่ได้จ่ออยู่ที่ตัวบท หากแต่จะให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่าง 3 สิ่ง คือ ตัวบท ความหมายของตัวบท และวัฒนธรรมบริบทของตัวบท กล่าวคือ ตัวบทหนึ่ง ๆ จะถูกอ่านความหมายออกมาเป็นแบบใดนั้น จำเป็นต้องสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับการบริบท/วัฒนธรรมที่ตัวบทนั้นเกิดขึ้นมา

ดังนั้น ภาพตัวแทนของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่าง จึงสามารถแสดงสัญญายาภายใต้บริบทของวัฒนธรรมเฉพาะตน ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างอย่างเป็นปัจเจกได้เช่นกัน โดยการปฏิบัติต่อร่างกายอาจปรากฏออกมาในรูปแบบไม่ว่าเพื่อแสดงถึงชาติพันธุ์ ลักษณะของวัฒนธรรม หรือเพื่อความสวยงามตามความเชื่อของแต่ละชนเผ่า เช่น การสัก เจาะ และสร้างรอยแผลเป็น ทำลวดลายบนผิวหนังด้วยการสะกิดด้วยหนามจนเป็นแผล แล้วใส่ยางไม้ให้อักเสบ ทำให้ผิวหนังเป็นตุ่มแผลเป็นเมื่อแผลหาย เกิดเป็นลวดลาย เป็นที่นิยมของคนหลายเผ่าในแอฟริกา หรือการที่หญิงเผ่าเซอริมา ในอิธิโอเปีย ประดับปากด้วยการแทรกแผ่นดินเผาในริมฝีปากบน ยิ่งแผ่นใหญ่เท่าไรพ่อแม่ผู้หญิงก็สามารถเรียกค่าสินสอดได้มากขึ้นเท่านั้น หรือการเปลือยกายเข้าไปที่ชุมชนเพื่อ

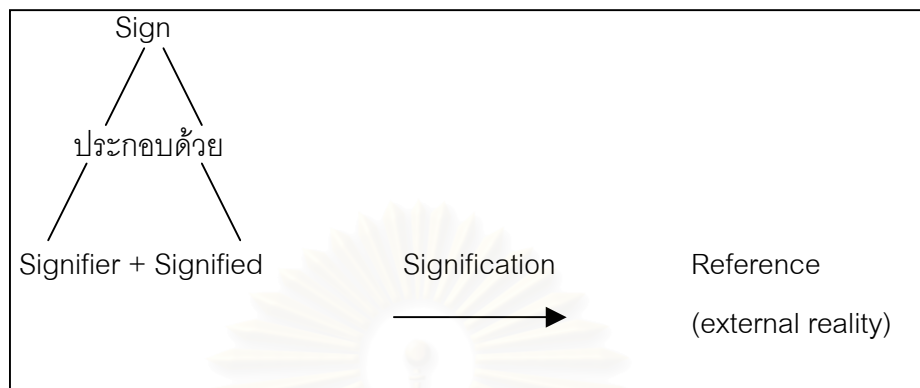
ประท้วงบางอย่าง ที่เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า streaking ซึ่งแพร่หลายในอังกฤษในทศวรรษ 1970 (สายพิน ศุพุทธมงคล อ้างแล้ว)

Saussure (F.de Saussure, 1915 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541ข) ได้อธิบายแนวคิดเรื่องสัญญะไว้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 แนวคิดเรื่องสัญญะของ F.de Saussure

เริ่มต้นจาก Sign (สัญญะ) ซึ่งหมายถึงพาหะ (Vehicle) ที่จะบรรจุทุกความหมายไปยังที่ต่าง ๆ สัญญะนี้ต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรม/กายภาพที่จับต้อง/สัมผัสได้ เช่น รูปภาพ วัตถุ เสียง ฯลฯ เมื่อผู้รับสารได้สัมผัสสัญญะ ไม่ว่าจะเป็นการเห็นหรือการได้ยิน (หรือด้วยผัสสะอย่างอื่น ๆ) ก็จะทำให้เรา “นึกถึง” (refer) วัตถุหรือความเป็นจริง

Saussure ตั้งชื่อองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรม (ถ้อยคำ ภาพ เสียง) ว่า “ตัวหมาย” (Signifier) และใช้คำว่า “ตัวหมายถึง” (Signified) ว่าหมายถึงภาพในหัวนึกคิดที่เกิดขึ้นเมื่อได้มองเห็นหรือได้ยินตัวหมาย

สายสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายและตัวหมายถึงมิได้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ต้องมีประสบการณ์ จึงจะทราบว่าเครื่องหมายต่าง ๆ แปลว่าอะไร และความสัมพันธดังกล่าวจะถูกกำหนดให้แตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม และแต่ละยุคสมัย

และจากสายสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงนั้นจะมีความหมายอยู่ 2 ระดับ ความหมายชั้นแรกเรียกว่า ความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) คือความหมายที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระดับแรกระหว่างตัวหมายและตัวหมายถึง

ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) คือความหมายที่ถูกสร้างให้เชื่อมโยงลงไปอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งการที่จะถอดความหมายโดยนัยออกนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ในระดับลึกซึ้งและกว้างขวาง เช่น รูปเบียร์ดนั้น นอกจากจะมีความหมายไปถึง “นักร้องซูเปอร์สตาร์ของคนไทย” และหาก

นำรูปเบียร์ไปวางเข้ากับเครื่องดื่มบางชนิด ความหมายโดยนัยนั้น ก็อาจจะถูกถ่ายทอดจากตัวหมาย “เบียร์” ไปสู่ตัวหมาย “เครื่องดื่ม” กล่าวคือ “Superstar จะดื่ม Super softdrink” หรืออาจจะต้องมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของแต่ละแห่ง เช่น ถ้าเห็นสีน้ำเงิน ขาว แดง (tricolour) ในยุโรปจะหมายถึงฝรั่งเศส ในขณะที่สีขาวย แดง น้ำเงิน ในเอเชียจะหมายถึงไทย เป็นต้น

จากระดับของความหมายโดยนัยนี้ Barthes (Barthes. R, 1972 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2541ข) ได้ขยายความหมายโดยนัยที่อยู่ในระดับลึกอย่างมาก ที่เรียกว่า “มายาคติ” (Myth) ซึ่งเป็นระบบความคิดที่อยู่ในแต่ละสังคม และเป็นความคิดที่มีการให้คุณค่าเป็นลำดับชั้นของแต่ละสังคม โดยถูกถ่ายทอดด้วยกระบวนการสื่อสารนี้เอง โดยส่วนใหญ่ มายาคติจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะประจำชาติ ความยิ่งใหญ่ของชาติ หรือทัศนคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือธรรมชาติ ความบริสุทธิ์ ความดีงาม ความมีน้ำใจ ความเป็นไท ฯลฯ)

วิธีการแบบสัญญวิทยา นั้น แม้ว่าวิธีการจะมีเป้าหมายที่จะค้นหา “ไวยากรณ์/กฎ/รหัส (codes) ที่ควบคุมการสื่อความหมายของสัญญะในรูปแบบต่าง ด้วยการอ่านรหัสและความหมายที่อยู่ใน “ตัวบท” โดยพิจารณาให้สัมพันธ์กับ “บริบททางวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวบทนั้น” เนื่องจากตัวบททุกตัวที่เป็นเนื้อหาของสื่อมวลชน ไม่อาจแยกตัวออกมาเป็นอิสระจากวัฒนธรรมที่ตนเองสังกัดอยู่ได้ เพราะหากใช้สมุทรรหัสคนละเล่มกับวัฒนธรรมที่สังกัดอยู่ ผู้รับสารก็จะไม่เข้าใจความหมายอย่างแน่นอน

การวิเคราะห์แนวสัญญวิทยา ก็คือการค้นหา “ความหมายเชิงวัฒนธรรม (cultural meaning) ของเนื้อหาสื่อตนเอง ซึ่งอาจจะเริ่มตั้งแต่ “ใครเป็นผู้สร้างสาร” (มิได้ดูความตั้งใจแต่ดูที่มิติทางวัฒนธรรมของผู้ส่ง) จากนั้นก็วิเคราะห์ระดับความหมายที่มีอยู่เป็นชั้น ๆ คือ ความหมายโดยอรรถและความหมายโดยนัยในระดับที่ลึกซึ้งลงไปให้มากยิ่งขึ้นทุกที โดยพิจารณาควบคู่ไปกับลักษณะทางวัฒนธรรม ที่แวดล้อมตัวบทนั้นอยู่ตลอดเวลา (แต่มิได้สนใจการอ่านของผู้รับสาร)

การวิเคราะห์แนวโครงสร้างนิยมและสัญญวิทยา จึงสามารถสรุปหลักการสำคัญได้ดังนี้

- 1) ตัวบททุกชนิด หมายถึงวัตถุที่นำมาวิเคราะห์ จะถูกสร้างขึ้นตามวิธีการเดียวกับการสร้างภาษา
- 2) ความหมายในตัวบทจะอยู่กับวัฒนธรรมระดับกว้างและกรอบอ้างอิงทางภาษา
- 3) ตัวบทจะเป็นภาพตัวแทนของกระบวนการสร้างความหมาย

- 4) ความหมายของตัวบทจะมีทั้งความหมายโดยอรรถ ความหมายโดยนัย และมาจาคติ
- 5) ระบบสัญลักษณ์นั้น จะถูกถอดรหัสตามพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่ในสังคม

“เรื่อนร่าง” ของนางแบบที่ปรากฏเป็นภาพในชั้นพื้นฐานที่สุด จึงสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวจากตัวบท มาสู่การรับรู้และเข้าใจของผู้ชม ในฐานะที่เป็น “สื่อ” สำหรับเล่า เนื้อเรื่องอย่างตรงไปตรงมา ซึ่ง “เรื่อนร่าง” แต่ละแบบจะมีพลังในการบอกเล่าเรื่องได้ดีนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นกับความสามารถของตัวมันเอง ในการสร้างความสัมพันธ์แบบรวมกลุ่มกับสิ่งอื่น ๆ เช่น ฉาก สี ชุดเครื่องแต่งกาย หรือ การจำแนกตัวเองออกจากสิ่งอื่น ๆ และอีกทั้งสามารถบอกผู้ชมได้ว่า เรื่อนร่างนั้นมี “คุณค่า” ที่ผู้ชมอาจสามารถมองเห็นและต้องการเป็นแบบอย่างที่ทำให้ หรือ อาจจะทำไม่ได้

5.แนวคิดเรื่องการจ้องมองด้วยสายตาแบบผู้ชาย (Male Gaze)

การจ้องมองมีอำนาจและซับซ้อน มนุษย์ต่างให้ความสำคัญกับดวงตาและการสื่อความหมายผ่านการจ้องมองนับเป็นเวลาหลายศตวรรษ หลายวัฒนธรรมมีคำกล่าวที่ว่า ดวงตาเป็นหน้าต่างแห่งจิตและวิญญาณ

ดวงตาเปรียบเสมือนอวัยวะเพศชาย จากบทความเรื่อง The Uncanny (Freud, 1905) อ้างถึงใน จีรอดุลย์ บุญยภักดิ์, 2543) “ความสัมพันธ์ที่ทดแทนกันระหว่างดวงตาและอวัยวะเพศชายนั้น พบได้จากความฝัน ตำนานและจินตนาการ” และจากบันทึกคนใช้ชายของ Freud ที่อ้างว่า ดวงตาของเขาเป็นเหมือนกระเจงก่า เขาถูกความกลัวลุ่มลุ่ม เพราะเขากลัวว่าการจ้องมองของเขาจะไป “ติด” อยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้ เขายังกลัวการสูญเสียความสามารถในการมองเห็นด้วย Freud จึงให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า สัญลักษณ์ในการแอบมองจ้องดูเป็นการกระทำที่เป็นเรื่องของแรงขับทางเพศ : การแอบมองจ้องดูนั้น คือความต้องการทางเพศที่เป็นอัตโนมัติ จริง ๆ แล้วการแอบมองจ้องดูต้องการวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการจ้องมอง แต่วัตถุประสงค์ในการจ้องมองนั้น แท้ที่จริงแล้วก็คือร่างกายของผู้จ้องมองนั่นเอง

Laura Mulvey ได้นำแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ มาใช้ในการศึกษาเรื่อง ผู้ชมภาพยนตร์ โดยอ้างถึง “Scopophilia” หรือความพึงพอใจในการจ้องมองเรื่อนร่างของผู้อื่นในฐานะวัตถุทางเพศ ในมุมมองของโรงภาพยนตร์ จะมีผู้ชมจ้องมองภาพยนตร์โดยไม่มีผู้อื่นจ้องมอง

เขา หรือแม้แต่ผู้แสดงบนจอภาพยนตร์ก็ตาม Mulvey กล่าวว่ามียุคสมัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยให้แก่วิวทัศน์ ตั้งแต่กระบวนการมองผู้แสดงหญิงแบบฝันหวานในเรื่องเพศ (Voyeuristic process of objectification of female characters) และกระบวนการนำความรู้สึกกลุ่มหลงและรักตัวเองมาใช้ในการมองผู้อื่น (Narcissistic process of identification with an ideal of ego) เธอกล่าวว่า ในสังคมปิตาธิปไตย ความรื่นรมย์ในการมองนั้น ถูกจำแนกออกเป็น 2 ขั้วตรงข้าม คือผู้ชายเป็นผู้เสนอ และผู้หญิงเป็นผู้สนอง (Mulvey, 1992) ความพึงใจในการจ้องมองจึงถูกแบ่งออกเป็นผู้กระทำ/ผู้ชาย (active/male) ผู้ถูกกระทำ/ผู้หญิง (passive/female) การจ้องมองของผู้ชายมักกำหนดว่าต้องจ้องมองรูปร่างของผู้หญิง บทบาทของผู้หญิงมักเป็นพวกที่ชอบการเปิดเผยหรืออวดเรือนร่างของตัวเอง (exhibitionist) ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายถูกมองหรือไม่ก็เป็นฝ่ายถูกนำมาแสดง การปรากฏตัวของผู้หญิงถูกตีตราให้ส่วว่าเป็นภาพที่มีพลังและมีความเข้ายวนทางเพศ ดังนั้น ภาพของผู้หญิงจึงเป็นภาพที่แฝงความหมายว่าเป็นภาพที่ต้องมอง ผู้หญิงอยู่ในฐานะวัตถุทางเพศ เป็นจุดเด่นของภาพทางเพศ ผู้หญิงเป็นผู้ที่มีภาพให้จ้องมอง และพวกเธอกำลังเล่นกับความปรารถนาของผู้ชาย (Mulvey, 1975/1989)

ภาพของผู้หญิงก่อปัญหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ภาพของพวกเธอแสดงถึงสิ่งที่การจ้องมองจะวนเวียนอยู่รอบ ๆ แต่ไม่ยอมรับ : การไม่มีอวัยวะเพศชาย (penis) ของพวกเธอแสดงให้เห็นถึงการคุกคามเรื่องการตัดองคชาต (castration) ดังนั้นภาพของพวกเธอจึงไม่น่าพึงพอใจ ในที่สุดความหมายของผู้หญิง คือความแตกต่างระหว่างเพศ การที่พวกเธอไม่มีองคชาตเป็นสิ่งที่เห็นได้แน่ชัด หลักฐานดังกล่าวเป็นรากฐานของ Castration Complex ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการก้าวเข้าสู่ระบบสัญลักษณ์ (Symbolic order) และกฎของการเป็นบิดา (Law of the Father) ดังนั้นผู้หญิงในฐานะที่เป็นภาพ จึงเป็นภาพสำหรับกาจ้องมองและเป็นความสนุกสนานของผู้ชายซึ่งเป็นผู้ควบคุมการมอง อย่างไรก็ตามภาพของผู้หญิงมักจะคุกคามผู้ชายหรือก่อให้เกิดความกระวนกระวายใจเกี่ยวกับเรื่องการตัดองคชาตเสมอ (Mulvey, 1975/1989)

ความพึงพอใจจากการจ้องมองนั้น ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรงและลำดับชั้นในสังคมเท่านั้น การจ้องมองของผู้แอบมองจ้องดูมีสุนทรียะของตัวเองอยู่ด้วยความงามที่ว่าเป็นก็คือ ความเป็นจริงที่ว่ากาจ้องมองได้สร้างตัวตนขึ้นสองตัวตนควบคู่กัน คือ ตัวตนที่ต้องคอยระมัดระวังของผู้จ้องมองและผู้ที่ถูกจ้องมอง ความจริงข้อนี้ทำให้เกิดความพึงพอใจ (และความเจ็บปวด) ของการรับรู้ตัวตนของแต่ละบุคคล การจ้องมองนี้ได้สร้างตัวตนของผู้อื่นซึ่งจะ

ผ่านเข้าไปลึกกว่าการจ้องมองใบหน้าของคนที่ถูกจ้องมอง การจ้องมองนี้ได้เข้าไปสัมผัสสภาวะ
 เนื้อของพวกเขาก่อน และสร้างความประทับใจ ซึ่งอธิบายลักษณะของตัวตนที่ล่องลอยอยู่ใน
 สถานการณ์นั้น ๆ ได้ การจ้องมองได้สร้างตัวตนของผู้ที่ถูกจ้องมอง ด้วยโครงสร้างที่ก่อให้เกิดพลัง
 แก่ผู้จ้องมองที่ว่า ดวงตาของฉันได้สร้างเขา/เธอขึ้น ความพึงพอใจในการจ้องมองมีจุดเริ่มต้นมา
 จากความจริงข้อนี้เอง (Satre, 1943/1956)

ฌอง โบดิยาร์ด (Jean Baudrillard) กล่าวว่าผู้คนในสังคมยุคหลังสมัยใหม่ คือ ผู้แอบ
 มองจ้องดูที่เวียนว่ายอยู่ท่ามกลางมหาสมุทรแห่งสัญลักษณ์ พวกเขามองเห็นและรู้จักตัวเองผ่าน
 ภาพที่สื่อผ่านโทรทัศน์และภาพยนตร์ เนื่องจากสังคมในยุคหลังสมัยใหม่นั้นเป็นสังคมที่เรียกว่า
 สังคมแห่งการแสดงมหรสพบ้าง (Society of Spectacles) สังคมแห่งการบริโภคบ้าง (Consumer
 Society) แต่ไม่ว่าจะเรียกสังคมแบบใด ลักษณะตัวตนของคนในสังคมนี้ก็คือ ทุกคนจะบริโภคสิ่งที่
 อยู่รอบตัวอยู่ตลอดเวลา

ในการกำหนดท่าทางสำหรับการแสดงแบบ หรือการโพสท่าของนางแบบ เพื่อให้ได้ภาพ
 ตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างนั้น นางแบบอาจได้รับความพึงพอใจที่ได้นำเสนอเรือนร่างของตัวเองผ่าน
 สื่อเพื่อเป็นเป้าหมายสำหรับการถูกจ้องมอง ในฐานะผู้กำหนดบทบาท หรือผู้กระทำแล้วนั้น นาง
 แบบสามารถต่อรองในการเป็นฝ่ายกำหนดหรือควบคุมสายตาที่จ้องมอง ด้วยการจ้องมองผ่าน
 เลนส์ของกล้อง ซึ่งมีสัญญาณของการตอบโต้สื่อสารโดยตรง และควบคุมการตีความของผู้รับสาร
 จากภาพของเธอเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจทางเพศได้

6. แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิงและการผลิต (Political Economy)

ในความคิดของ มิเชล ฟูโก (Michel Foucault) ร่างกายเป็นจุดเชื่อมโยงกิจกรรมประจำ
 วันและอำนาจของสถาบันทางสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบของ 'ร่างกายและผลของ
 อำนาจที่กระทำต่อร่างกาย' ซึ่งผู้หญิงในฐานะมนุษย์คนหนึ่งย่อมมีสิทธิความเป็นเจ้าของร่างกาย
 ตนไม่ใช่ผู้อื่น ที่สามารถทำอะไรกับร่างกายนี้ได้ เมื่อเชื่อมต่อกับความสัมพันธ์ด้านเศรษฐศาสตร์
 แล้ว ร่างกายคือ แรงงานหรือ และผลิตแรงงาน เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับทุน สอดคล้องกับ
 แนวคิดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญ
 ของร่างกายในสังคมทุนนิยม ในฐานะที่เป็นแหล่งบรรจุคุณค่าทางสัญลักษณ์ (สายพิณ ศุภพุด-
 มงคล และคณะ, 2541)

ดังนั้น ผู้หญิงซึ่งดำรงอยู่ในสังคม ก็ย่อมจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และกิจกรรมหนึ่งในการหารายได้เลี้ยงชีพ คือการเข้าสู่พื้นที่ของการขายแรงงาน ผู้หญิงที่นำเสนอเรือนร่าง หรือผู้มีอาชีพแสดงแบบ หรือ นางแบบ จึงมีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจสื่อindyสารอย่าง เป็นเรื่องปกติ ภายใต้ระบบการผลิตของระบบเศรษฐกิจด้วย

- เศรษฐศาสตร์การเมืองเกี่ยวกับผู้หญิงในฐานะเจ้าของทุน

ผู้หญิงในโลกเศรษฐกิจที่เป็นจริง : ผู้หญิงกับงานนอกบ้าน

หากว่าในโลกของเศรษฐศาสตร์ไม่มีที่ว่างให้สำหรับผู้หญิง แต่ในโลกเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันก็จะได้อีกภาพหนึ่ง โดยที่เราจะมองเห็นและรับรู้คุณภาพของผู้หญิงที่เป็นหุ้นส่วนของโลกชีวิต ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปในเบื้องต้นได้ว่า ผู้หญิงในโลกเศรษฐกิจในนี้หมายความว่า เรื่องราวของผู้หญิงในมิติของการผลิต ผู้หญิงในฐานะผู้ผลิตโภคทรัพย์ ซึ่งในทางกระแสหลัก หมายถึง การที่ผู้หญิงเป็นแรงงานนั่นเอง โดยแรงงานนี้ก็คือ ปัจจัยการผลิต (factor of production) ที่ใช้ประกอบร่วมกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดผลผลิต ขึ้นมา ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2544)

จากการศึกษาเรื่อง ผู้หญิงกับเศรษฐศาสตร์ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ มโนทัศน์เรื่องผู้หญิงในเศรษฐกิจไว้ว่า (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2544)

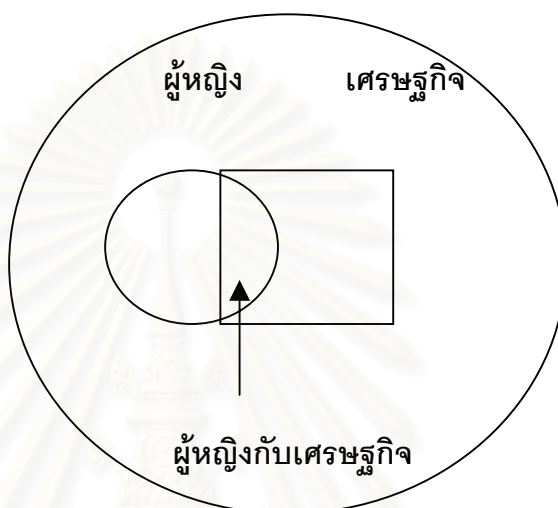
1. ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจในหลายสถานะด้วยกัน และมีส่วนทำให้เศรษฐกิจพัฒนาได้ทั้งทางตรง (เศรษฐกิจในระบบและเศรษฐกิจนอกระบบ) และทางอ้อม (งานบ้าน)

2. พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผู้หญิงมิได้เกิดขึ้นจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังสัมพันธ์กับโครงสร้างสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมอีกด้วย ซึ่งมีไม่น้อยในการทำให้ผู้หญิงทำงานโดยทั่วไปต้องอยู่ในแนวหลังทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่

3. เพื่อให้มีการมองผู้หญิงอย่างที่เป็นจริง จำต้องมีการเปลี่ยนแปลง/พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงเสียใหม่ ซึ่งในเรื่องนี้มิได้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น แต่รวมปัจจัยทาง

การเมือง สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ด้วย ทั้งนี้ผู้หญิงเองควรมีบทบาทหลักในการเปลี่ยนแปลงนี้ (แผนภาพ 2)

แผนภาพ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับเศรษฐกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับเศรษฐกิจจะปรากฏใน 3 มิติด้วยกัน ประกอบด้วย

- มิติของการผลิต (ในเศรษฐกิจแบบทางการ และเศรษฐกิจนอกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคบริการทางเพศ รวมทั้งการผลิตในครัวเรือน)

- มิติของการแจกจ่ายแบ่งปันผลผลิต

- มิติของการบริโภค (แบบแผน/พฤติกรรมการบริโภคของผู้หญิง)

การพิจารณาเศรษฐกิจศาสตร์ทั้ง 3 มิติ จึงต้องกำหนดผู้หญิงให้เป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ เพื่อที่จะมองเห็นบทบาทของผู้หญิงในการควบคุมเศรษฐกิจ และถูกกำหนดจากเศรษฐกิจด้วย

7. แนวคิดร่างกายกับทุนทางกายภาพ

นางแบบมีสิทธิการเป็นเจ้าของเรือนร่างของตน จึงมีนัยยะในการเป็นเจ้าของทุน คือ

ร่างกายเป็นแรงงาน ร่างกายเป็นสินค้า (commodification) ในขณะเดียวกัน นางแบบจึงเข้าสู่กระบวนการของธุรกิจด้วยการรวมชุดของผลิตภัณฑ์ทางการค้า และเป็นตัวแทนให้กับสินค้านั้น ๆ ผ่านภาพถ่ายและในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดเกี่ยวข้องกับ เงิน สินค้า และบริการ ที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน

ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) สนใจร่างกายใน “สังคมปัจจุบัน” ตามแนวคิดของเขาเป็นเรื่องของการสร้างทุนทางกายภาพ (ซึ่งหมายถึง การพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไปในทางที่ถือกันว่าทำให้เกิดคุณค่าที่ยึดถือกันมาในบริบททางสังคมของร่างกายนั้น) และการแปรรูปทุนทางกายภาพ (การเปลี่ยนทุนที่เกิดจากการที่ร่างกายมีส่วนในการสร้างงาน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ ไปเป็นทุนรูปแบบอื่น ๆ) ทุนทางกายภาพมักจะถูกเปลี่ยนไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจ (เงิน สินค้า และบริการ) ทุนทางวัฒนธรรม (การศึกษา) และทุนทางสังคม (เครือข่ายเส้นสายในสังคม)

จากร่างกายซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของทุนทางกายภาพ ที่ร่างกายเป็นเจ้าของอำนาจ สถานภาพ หรือรูปแบบสัญลักษณ์ที่มีความเป็นเลิศ และสามารถเปลี่ยนเป็นรายได้มหาศาลให้กับพวกเขา จากการสร้างนิยาม หรือสร้างความหมายให้แก่รูปร่างของตน และวิถีใช้ชีวิตของตนเอง ซึ่งบูร์ดิเยอมองว่า เหมือนกับอาชีพบางอย่างเช่น หมึงบริการ ก็ใช้ร่างกายหารายได้ ในกรณีของการแลกเปลี่ยน เจ้าของร่างกายอาจทำกำไรหรือถูกขูดรีดในระดับต่าง ๆ กัน แต่ที่เหมือนกันก็คือ มีการใช้ร่างกายเป็นทุนรูปแบบหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าร่างกายมีส่วนร่วมในการสร้าง สืบต่อความแตกต่าง และไม่เท่าเทียมกันในสังคม ไม่ใช่การตอกย้ำการกดขี่เฉพาะที่เพศ และบูร์ดิเยอก็เห็นว่าร่างกายมีตราของชนชั้นประทับอยู่บนตัว เนื่องมาจากปัจจัย 3 ประการ

1. ตำแหน่งทางสังคม (social location) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางวัตถุต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

2. ที่อยู่ทางสังคม (habitus) หมายถึง ศักยภาพ ความสามารถของร่างกาย ที่หล่อหลอมให้คนตอบโต้ต่อสถานการณ์ที่แวดล้อมเขา ทั้งที่คุ้นเคยและเป็นของใหม่

3. พัฒนาการของรสนิยม (taste) หมายถึงการเข้าไปเป็นเจ้าของวิถีชีวิตบางแบบที่พิเศษตามเงื่อนไขทางวัตถุ

ด้วยเหตุ 3 ประการนี้ คนจะพัฒนาร่างกายไปในทางที่ได้รับคุณค่าไม่เท่ากัน และจะทำให้ความไม่เท่าเทียมทางสังคมเป็นเรื่องธรรมชาติ เนื่องจากเป็นเรื่องของร่างกาย เช่น สำเนียงการพูด วิธีการทรงตัว วิธีการเคลื่อนไหวร่างกาย แต่คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของร่างกาย ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่นเดียวกับมูลค่าที่เกิดจากทุนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมบางรูปแบบ คือมูลค่าที่ขึ้นลงได้เหมือนสินค้าอื่น ปัจจัยที่ส่งผลดังกล่าวคือ บริเวณทางสังคม (social field) (สายพิณ ศุภทรมงคล และคณะ, 2541)

จากแนวคิดของบูร์ดิเยอ การเป็นเจ้าของทุนของผู้หญิงนั้น ทำให้นางแบบเข้าสู่พื้นที่ของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไปโดยปริยาย เนื่องจากสังคมไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอยู่แล้ว นางแบบจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตทางเศรษฐกิจไปด้วย ที่อาจเห็นได้ชัดเจนก็คือในฐานะผู้ผลิตโภคทรัพย์ หมายถึง การที่ผู้หญิงเป็นแรงงานนั่นเอง โดยแรงงานในที่นี้ ก็คือปัจจัยการผลิต (factor of production) (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2544) และในฐานะผู้ประกอบการเจ้าของปัจจัยการผลิต คือแรงงานนั่นเอง

และนางแบบไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดในสังคม ก็ย่อมมีการพัฒนาร่างกาย ด้วยการปรับรูปลักษณะภายนอกของร่างกายที่จะปรากฏต่อสายตาคนอื่น เพื่อความจำเป็นในการดำเนินชีวิตและประกอบภาระงาน ดังที่ บูร์ดิเยอ เสนอแนวคิดเรื่องของการพัฒนาร่างกายไว้ว่า “การพัฒนาร่างกายของคนชั้นแรงงานหรือกรรมกรนั้น จะสลับกันระหว่างความจำเป็นที่จะมีชีวิตรอดไปวันหนึ่ง ๆ และการปลดปล่อยตนเองจากสภาพเช่นนี้เป็นเวลาชั่วคราว ซึ่งคนชั้นแรงงานจะมีคำกล่าวที่ว่า “ร่างกายเป็นเครื่องจักร” โดยจะให้หยุดในเวลาที่จะอธิบายเรื่องสุขภาพและความป่วยไข้ จึงอาจมีการพัฒนาจำกัดมาก ส่วนคนชั้นที่มีอำนาจมีทรัพยากรที่จะทำให้ร่างกายเป็นโครงการได้หลายทาง โดยอาจจะเน้นที่การทำงานภายในร่างกายในฐานะที่เป็น Organism หรือเน้นที่การปรับรูปลักษณะภายนอกของร่างกายที่จะปรากฏต่อสายตาคนอื่น ส่วนคนชั้นกลางจะเชื่อว่าสามารถควบคุมสุขภาพของตนเองได้ด้วยการเลือกไลฟ์สไตล์ หรือวิธีการใช้ชีวิตที่เหมาะสม บูร์ดิเยอ ให้ความสำคัญกับการสร้างรูปลักษณ์ต่าง ๆ ให้แก่ร่างกาย เนื่องจากคุณค่าทางสัญลักษณ์ของร่างกายแต่ละแบบจะแตกต่างกัน

ดังนั้น คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของร่างกายรูปแบบหนึ่งนั้น จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่นเดียวกับมูลค่าที่เกิดจากทุนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งมูลค่าของทุนทางกายภาพนี้ สามารถขึ้นลงได้เช่นเดียวกับมูลค่าของสินค้าชนิดอื่นในทำนองเดียวกัน ตามแต่ละบริเวณทางสังคม (Social Field) นั้น ๆ (สายพิณ ศุภทรมงคล และคณะ, 2541)

8. แนวคิดกระบวนการผลิตนิตยสาร

ในอดีต อิทธิพลของสื่อในรูปแบบนิตยสารมักจะมองไม่เห็นชัดเจนเหมือนกับสื่อมวลชนประเภทอื่น แต่ก็มีความสำคัญอยู่มากในสังคม นักวิชาการบางท่านสรุปว่า นิตยสารจะมีอิทธิพลอย่างมากกับผู้ที่มีการศึกษาและผู้ที่อยู่ในวงวิชาการที่ชอบใช้ความคิดมากกว่าผู้อ่านที่ต้องการความตอบสนองความรู้สึกทางอารมณ์ (ดรุณี หิรัญรักษ์, 2530)

Peterson (Peterson Theodore, 1964 อ้างถึงใน ดรุณี หิรัญรักษ์, 2530) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของนิตยสารในโลกปัจจุบันว่า นิตยสารได้ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง นิตยสารได้ตีความข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้ทราบ ช่วยสร้างความรู้สึกของสังคมในชาติขึ้น เป็นแหล่งบันเทิงที่มีราคาถูก และเป็นแหล่งวิชาการย่อย ๆ ด้วย

เดวิดสัน (Davidson, 1969 อ้างถึงใน ดรุณี หิรัญรักษ์, 2530) นิยามความหมายของนิตยสารว่า หมายถึง วารสารสำหรับผู้อ่านทั่วไปที่มีบทความ เรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเขียนโดยผู้เขียนหลายคน ส่วนมากมักจะเป็นเรื่องอ่านเล่น นวนิยาย และคำประพันธ์

นิตยสารจึงเป็นสื่อที่สามารถสะท้อนภาพของผู้หญิงในสังคมนอกเหนือจากการสะท้อนภาพทางมิติอื่น ไม่ว่าจะภาพของความเป็นแบบฉบับของผู้หญิง ดังงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่า นิตยสารเป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่มีกระแสเสนอภาพความเป็นหญิงและความเป็นชายตามแบบฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิตยสารสำหรับผู้หญิง จากรายงาน UNESCO Report No.84 (1979 อ้างถึงใน นันดา

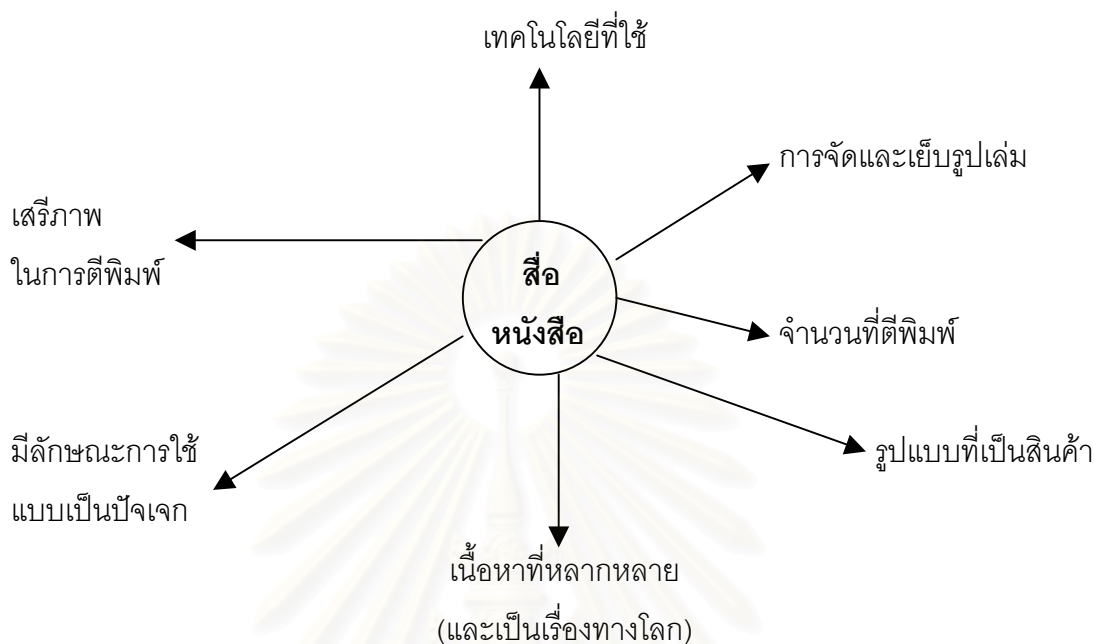
วีรวิทย์านุกูล, 2544) พบว่า ภาพของผู้หญิงในนิตยสารนั้นเป็นภาพที่ผลักดันให้ผู้หญิงยอมรับบรรทัดฐานความเป็นหญิง คือการเป็นผู้ดูแลบ้าน เป็นผู้บริหาร และเป็นผู้ดูแลทางเพศ

ขณะเดียวกันนิตยสารได้สามารถสะท้อนภาพผู้หญิงอีกมิติหนึ่งด้วย นั่นคือ การเรียกร้องต่อรอกกับอำนาจของสังคม ดังจะเห็นได้จากนับแต่ปี พ.ศ. 2464 ที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับชาย ทำให้มีผู้หญิงและนักคิดนักเขียนเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องสิทธิทางการศึกษาแก่เพศหญิง ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาในระยะแรกได้ออกวารสารกุลสตรี ในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเผยแพร่ความรู้ โดยเฉพาะงานบ้านงานเรือนแก่ผู้หญิง และเรียกร้องให้มีการส่งเสริมโรงเรียนสำหรับผู้หญิงให้มากขึ้น ถึงแม้กุลสตรีจะยกย่องนางนพมาศ ให้เป็นผู้หญิงแบบฉบับสำหรับหญิงไทยในสมัยนั้น แต่ก็ได้แสดงแนวความคิดใหม่ในการมองบทบาทของผู้หญิง และเป็นครั้งแรกที่ผู้หญิงสามารถวิเคราะห์การแบ่งแยกแรงงานทางเพศ ที่กำหนดมาตามจารีตประเพณีได้ (ธนวดีท่าจีน, 2533)

จากการที่มีเทคโนโลยีที่ใช้พิมพ์หนังสือยุคใหม่ ทำให้พิมพ์ได้อย่างรวดเร็วในปริมาณที่มากขึ้น รวมทั้งมีการเย็บเล่ม (Bound pager) ที่ทันสมัย หนังสือจึงเปลี่ยนภาพลักษณ์จากที่เคยเป็น “สื่อของชนชั้นที่มีอภิสิทธิ์” (วิธีเขียนและอ่านหนังสือ) มาเป็นสื่อของมวลชนมากขึ้น กลายเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง ขณะเดียวกันมีเนื้อหาที่หลากหลายนอกเหนือจากเรื่องของศาสนา หรือศิลปะวรรณกรรมในยุคเก่า คือมีเรื่องในทางโลกมากขึ้น (secular) มีลักษณะที่นำมาใช้งานได้ (practical) และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาด้วย

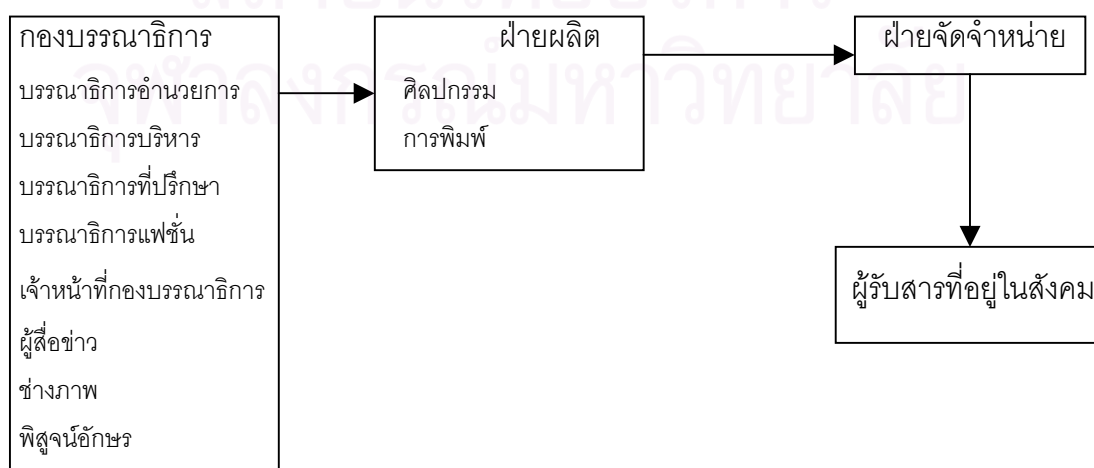
และเนื่องจากกิจกรรมการอ่านและการเขียนหนังสือเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะส่วนตัว (individualized) ดังนั้นกิจกรรมนี้จึงเพิ่มลักษณะปัจเจกนิยมให้มากขึ้นในสังคม (individualism) ในฝ่ายผู้ผลิต จากแต่เดิมที่มีอภิสิทธิ์ในการส่งสารสู่สาธารณะ ยังคงจำกัดอยู่ในชนชั้นนำเท่านั้น ช่วงเวลาของการเกิดหนังสือยุคใหม่จึงควบคู่ไปกับการเรียกร้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการตีพิมพ์จากชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมไปพร้อม ๆ กัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพ ที่ 3 สื่อหนังสือในฐานะสื่อมวลชนสมัยใหม่

การจัดทำสื่อ นิตยสาร เป็นเสมือนการจัดทำธุรกิจประเภทหนึ่ง ดังนั้นนิตยสารจึงมีการดำเนินงานที่มีระบบในการจัดทำอยู่ภายใต้สภาพและการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจเหมือนกับธุรกิจอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น กระบวนการผลิตของนิตยสารและการผลิตภาพแพชชั่น จึงมีองค์ประกอบตามแผนภาพที่ 4 และ 5 ดังนี้ (ที่มา : กองบรรณาธิการนิตยสารอีไลฟ์; สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2545)

แผนภาพที่ 4 กระบวนการผลิตนิตยสาร

กระบวนการผลิตของนิตยสาร

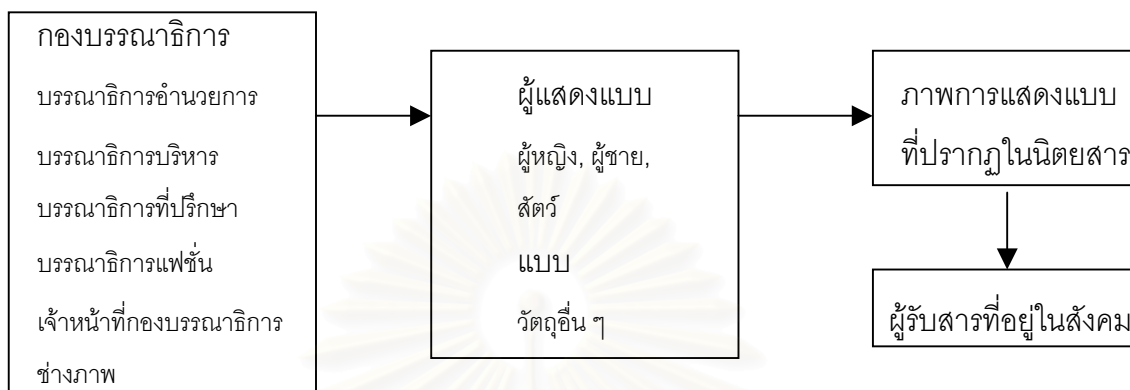
1.กองบรรณาธิการ จะเป็นผู้ดูแลบทความ ภาพ และหน้าโฆษณาในนิตยสาร โดยมีบรรณาธิการอำนวยการเป็นผู้ดูแลให้เนื้อหาทั้งหมดมีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน พร้อมกับตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำนิตยสาร ซึ่งโดยทั่วไปการจัดเนื้อหาของนิตยสารส่วนต่าง ๆ และที่มีภาพแพจันเป็นเนื้อหาหลักของนิตยสาร ดังนี้

- ปกหน้า
- สารบัญ
- ใบอนุญาตจากไปรษณีย์
- จดหมาย, คอลัมน์, แผนกต่าง ๆ
- บทความสำคัญ
- บทความ
- หน้ากลาง (แพจัน)
- ข่าว, บทความขนาดสั้น
- การ์ตูน, โคลงกลอน
- ปกหลังในและนอก
- (หน้าโฆษณาจะแทรกประกอบแต่ละบทความ ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม)

2.ฝ่ายผลิต จะเป็นผู้ดูแลการจัดหน้า และการตกแต่งภาพทั้งหมด รวมทั้งการจัดพิมพ์บทความ ภาพ และหน้าโฆษณาในนิตยสาร โดยมีผู้จัดการฝ่ายผลิต เป็นผู้ดูแลและควบคุมการพิมพ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของฝ่ายกองบรรณาธิการ

3.ฝ่ายจัดจำหน่าย มีจุดประสงค์หลักก็คือ การจำหน่ายนิตยสารไปให้หมู่ผู้อ่านกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้มากพอที่จะสามารถให้กิจการดำรงอยู่ได้ การจัดจำหน่ายมีวิธีหลักอยู่สองวิธีคือ การวางขายตามแผงหนังสือ และการบอกรับเป็นสมาชิกตามบ้าน และการจ่ายแจกนิตยสารฟรี ตามที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวช่วย หรืออภินันทนาการ

แผนภาพที่ 5 กระบวนการผลิตภาพแฟชั่น

ซึ่งจากแต่ละแนวคิด และทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อตอบปัญหานำวิจัย โดยในครั้งแรก ได้นำแนวคิดสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism) กลุ่มท้าทายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (Challenge Anti-porno Feminism) ด้วยแนวคิดเรื่องการใส่รหัสและต่อรองอำนาจด้วยตัวของผู้หญิงเองนั้น แนวคิด Pornographic และแนวคิดโครงสร้างนิยมและสัญวิทยา ว่าภาพตัวแทนของผู้หญิงจากการกำหนดภาพตัวแทนจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อจะมีลักษณะอย่างไร แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิง (Political Economy) แนวคิดร่างกายกับทุนทางกายภาพ และแนวคิดกระบวนการผลิตนิตยสาร เพื่อนำมาประกอบการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ผู้หญิงนำมาใช้ต่อรองอำนาจกับสื่อ รวมทั้งส่วนที่สอง ผู้ศึกษาได้ใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นางแบบ บรรณาธิการผู้ผลิตนิตยสาร นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรี และนักสื่อสารมวลชน เพื่อให้ได้ภาพตัวแทนผ่านการนำเสนอเรือนร่างตามที่ผู้หญิงต้องการอย่างรอบด้าน

นิยามศัพท์

1. ภาพตัวแทน (Representation) หมายถึง การที่ผู้หญิงผลิตรูปแบบ สร้างความหมาย และกำหนดความเป็นไปได้ให้กลายเป็นความจริงที่เป็นวัตถุออกมาในลักษณะภาพเรือนร่างให้ปรากฏในสื่อ มีนัยยะแห่งความหมายซ้อนอีกชั้นหนึ่งจากภาพที่มองเห็นได้ด้วยตาปกติ ซึ่งต้องใช้เงื่อนไข ทักษะคติ และวิถีปฏิบัติของผู้หญิง ในงานวิจัยนี้หมายถึง ภาพตัวแทนที่เกิดจากภาพเรือนร่างของนางแบบที่ศึกษาทั้ง 4 คน

2. การต่อรองอำนาจ (Negotiation) หมายถึง การนำอัตลักษณ์ความเป็นผู้หญิง ได้แก่ เรือนร่าง มากำหนดภาพตัวแทน ควบคุมการถูกจ้องมอง (gazed) การใส่รหัสและถอดความหมายของภาพนั้น ด้วยตนเอง โดยอาศัยสื่อนิตยสารเป็นช่องทางเผยแพร่ในสิ่งที่ผู้หญิงต้องการ ในงานวิจัยนี้หมายถึง การต่อรองระหว่างนางแบบกับสื่อนิตยสาร เพื่อกำหนดภาพตัวแทน ใส่ และถอดความหมายของภาพ เพื่อให้ได้ภาพตามที่นางแบบต้องการ

3. กระบวนการผลิตภาพตัวแทน หมายถึง สิ่งปรากฏในภาพตัวแทน อาจไม่ใช่ตัวตน แต่ผ่านกระบวนการทางสัญญา ที่จำกัดหรือให้อำนาจว่าแต่ละคนควรเป็นอย่างไรในสังคม โดยแต่ละภาพตัวแทนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ และความรู้ของผู้เสนอ ในงานวิจัยนี้หมายถึง นางแบบที่นำปัจจัยต่าง ๆ เช่น เรือนร่าง กระบวนการผลิต ทูน บริบททางสังคม มาผลิตภาพตัวแทนด้วยตนเอง จนปรากฏเป็นภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง

4. การเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ หมายถึง การเปิดเผยเรือนร่าง เพียงบางส่วน จนถึงไม่มีผิวหนังใด ๆ ปกปิดห่อหุ้มร่างกายไว้ ในงานวิจัยนี้หมายถึง นางแบบหญิงเปิดเผยเรือนร่างเพียงบางส่วน จนถึงไม่มีสิ่งใดปกปิดร่างกาย ซึ่งการวางท่าทางแสดงแบบนั้น ผ่านการต่อรองมาแล้วระหว่างนางแบบกับสื่อนิตยสาร

5. ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ หมายถึง ภาพเหมารวมของผู้หญิงที่ถูกนำเสนอว่า มีแต่ความสวยงาม ไม่มีสมองคิดได้เอง เน้นสรีระบางส่วนหรือเปิดเผยทั้งหมด บ่งบอกถึงนัยยะความดึงดูดและมีควมพร้อมทางเพศ เพื่อสนองตอบ จากการวางท่าทางให้ถูกจ้องมอง ในงานวิจัยนี้หมายถึง ภาพตัวแทน จากการนำเสนอเรือนร่างของนางแบบผู้หญิง

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. เส้นทางการเทศ หมายถึง ความดึงดูดใจที่เกิดจากรูปร่างหน้าตา และกิริยาท่าทางทั้งหมดของผู้หญิง ที่สามารถดึงดูด สร้างความสนใจแก่เพศตรงข้ามได้ ในงานวิจัยนี้หมายถึง นางแบบผู้หญิงใช้เรือนร่างของตัวเองแสดงกิริยา ท่าทางที่สวยงาม ในท่าที่เปิดเผยและเชื้อเชิญเพศตรงข้าม

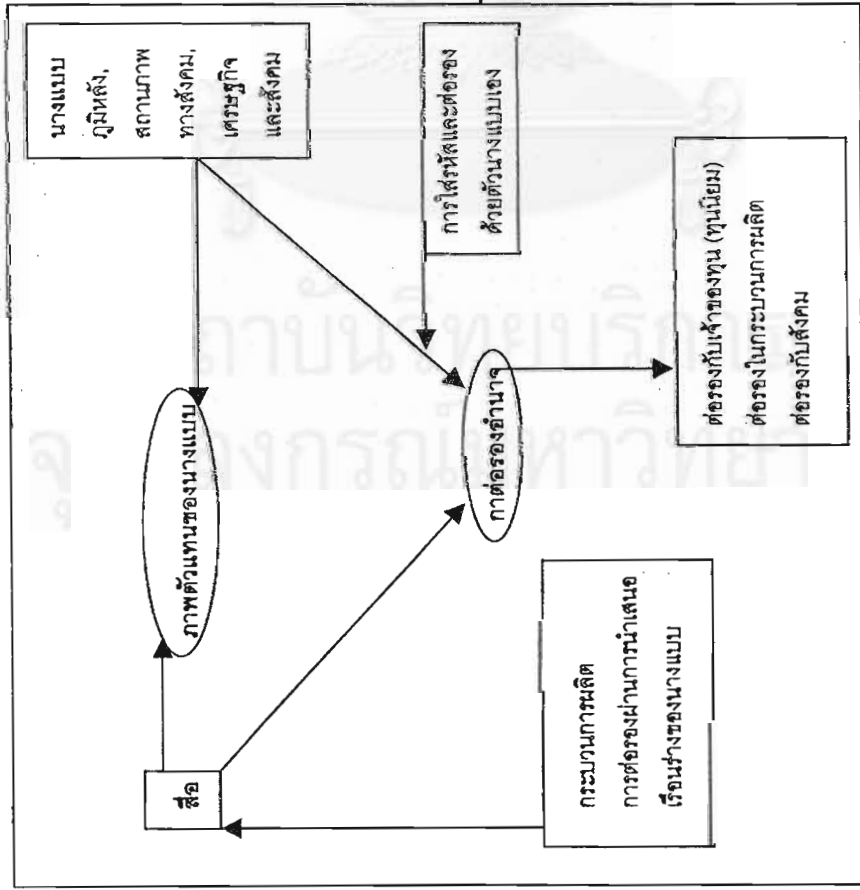
7. นิตยสาร หมายถึง สื่อมวลชนชนิดหนึ่ง สิ่งพิมพ์ปกอ่อน ระบุกำหนดออกที่แน่นอน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้ ความบันเทิง มีแฟชั่น บทความโดยผู้เขียนหลายคน บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทความ ช่างครว โฆษณา และมีภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ นิตยสารลิปส์

8. ที่อยู่ทางสังคม (habitus) หมายถึง ศักยภาพ ความสามารถของร่างกาย ที่หล่อหลอมให้คนตอบโต้ต่อสถานการณ์ที่แวดล้อมเขา ทั้งที่คุ้นเคยและเป็นของใหม่ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การที่นางแบบได้พัฒนาร่างกาย เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ด้านส่วนตัวให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้เป็นอย่างดี กับเจ้าของทุน (ทุนนิยม) กระบวนการผลิต และสังคม

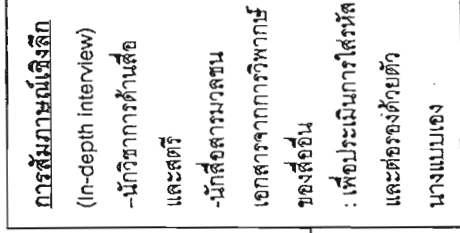
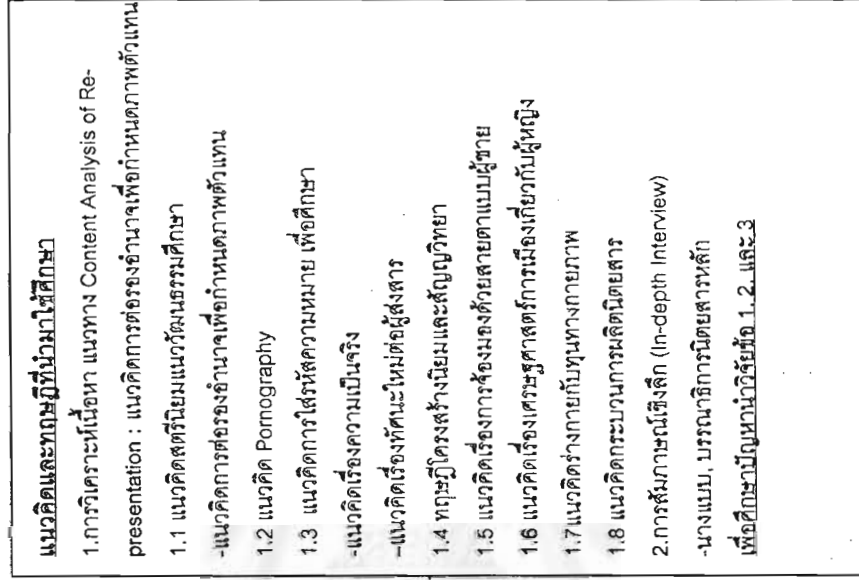
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนองานผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย

Encoder

Decoder

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัย “การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านนิตยสารไทย” จะเน้นศึกษาบทบาทการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง เพื่อกำหนดภาพตัวแทนจากภาพเปลือยผู้หญิงผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร ซึ่งต่อไปเรียกว่า นางแบบ เนื่องจากมีความชัดเจนเกี่ยวกับการนำเสนอ “เรือนร่าง” ของผู้หญิงมากที่สุด ซึ่งยังไม่ม้งานวิจัยใดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานศึกษาในครั้งนี้โดยตรง จะมีแต่เพียงข้อมูลที่จะนำมาอ้างอิงได้บ้างในแง่มุมต่าง ๆ ส่วนที่สองได้แก่ การศึกษาวรรณานิการนิตยสารหลัก กระบวนการในการทำงานของนิตยสาร ในฐานะที่เป็นผู้ผลิตสาร รวมถึงการสำรวจทัศนคติของนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม เพื่อให้เข้าใจถึงภาพตัวแทนของผู้หญิงดังกล่าวได้อย่างรอบด้าน

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาแนวคิดการต่อรองของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างในสื่อผ่านภาพซึ่งปรากฏในนิตยสารที่ออกในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2544 การ “วิเคราะห์การต่อรองของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ” นี้ถือปรัชญาของการพิจารณาผู้หญิงในฐานะของมนุษย์ไม่ใช่ ‘เหยื่อ’ (victim) หรือ ‘คนอื่น’ (The other)

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิธีการศึกษา Content Analysis of Representation ตามแนวคิดสตรีนิยมกลุ่มท้าทายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (Challenge Anti-porno Feminism) วิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) ภาพตัวแทนจากการนำเสนอเรือนร่างของนางแบบ ที่ปรากฏในนิตยสารทั่วไปในลักษณะของภาพเปิดเผยเรือนร่าง ที่มีอารมณ์หรือวัตถุประสงค์ปิดบางส่วน หรือไม่มีอารมณ์เลย โดยเลือกศึกษาตามลักษณะประสบการณ์ทางอาชีพ 2 กลุ่มคือ นางแบบที่อยู่ในอาชีพยังไม่นาน หรือนางแบบรุ่นใหม่ กลุ่มที่สองได้แก่ นางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน

ในช่วงปี พ.ศ.2543 - 2544 ซึ่งในเวลาดังกล่าว มีภาพเปิดเผยเรือนร่างที่ก่อให้เกิดการวิพากษ์จากบุคคล องค์กรเกี่ยวกับสิทธิสตรี และสังคมไทยว่า ผู้หญิงตกเป็น “เหยื่อ” เป็นผู้ “ถูกกระทำ” จากนิตยสาร หรือตอกย้ำว่าผู้หญิงที่ถ่ายแบบนั้น มีลักษณะเป็น “วัตถุทางเพศ” ซึ่งการเป็นการมองผู้หญิงไทยในบทบาททางเพศแบบเดิม

การศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาแบบภาพตัวแทน (Content Analysis of Representation)

โดยใช้แนวคิดสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism) สตรีนิยมกลุ่มท้าทายพวกต่อต้านภาพเปลือย (Challenge Anti-porno Feminism) เพื่อวิเคราะห์การเมืองเรื่องของการต่อรอง (The Politics of Negotiation) ด้วยการศึกษากำหนดความหมายต่อเรือนร่างและต่อภาพเปลือยที่ปรากฏของนางแบบ การกำหนดบทบาทภาพตัวแทน ความเป็นอัตลักษณ์ พื้นที่ความเป็นส่วนตัว และความเปลือยเปลื้องใจของตนเอง อีกทั้งใช้กลยุทธ์ของการใส่รหัส (Encoding) และต่อรองด้วยตัวของผู้หญิงเอง ที่เกี่ยวกับการสร้าง การถ่ายทอด และการรับวัฒนธรรมลงไป ภาพ โดยพิจารณานางแบบในฐานะของ Encoder

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) สามารถคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นกรณีศึกษาได้ทั้งสิ้น 4 คน ได้แก่ เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์, ยศวดี หัสดีวิจิตร, จารุณี สุขสวัสดิ์ และเพ็ญพักตร์ ศิริกุล

ขั้นตอนที่สอง ได้ทำการสำรวจภาพ และเนื้อหาประกอบภาพ เพื่อรวบรวมตัวอย่างภาพเปลือยเรือนร่างของนางแบบตามกรณีศึกษาจากนิตยสารไทยทั่วไป เน้นศึกษาเฉพาะรูปแบบของการนำเสนอ "การแต่งแฟชั่น" มีลักษณะเป็นชุด หรือที่เรียก "แฟชั่น เซ็ต" ที่วางจำหน่ายในสัปดาห์กลาง ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – พ.ศ. 2544 คลอบคลุมทั้งนิตยสารสตรี นิตยสารผู้ชาย นิตยสารที่มีภาพพจน์ทางเพศเป็นกลาง ๆ ไม่เน้นไปทางเพศใด ทั้งรายเดือน รายปีก็ ประกอบด้วย

นิตยสารสตรีรายสัปดาห์ ได้แก่ สกุลไทย

นิตยสารสตรีรายปีก็ ได้แก่ ผู้หญิงวันนี้ ผู้หญิง แพรวสุดสัปดาห์ แพรว ดิฉัน พลอยแกมเพชร

นิตยสารสตรีรายเดือน ได้แก่ ขวัญเรือน กุลสตรี

นิตยสารผู้ชายรายเดือน ได้แก่ จีเอ็ม อีไลฟ์ เอ็ม ฟอรั่มน บอส ไฮคลาส เพนท์เฮ้าส์

นิตยสารที่มีภาพพจน์ทางเพศเป็นกลาง ๆ ไม่เน้นไปทางเพศใด ได้แก่ ลิบส์ อิมเมจ สไตล์ วาไรตี้ โอเพ่น ซัมเมอร์ ดีเอ็นเอ

นิตยสารที่มีภาพพจน์ทางเพศเป็นกลาง ๆ ไม่เน้นไปทางเพศใด ได้แก่ ลิปส์ อิมเมจ สไตล์ วาไรตี้ โอเพ่น ซัมเมอร์ ดีเอ็นเอ

ขั้นตอนที่สาม ผู้วิจัยได้ทำการจัดบันทึกลักษณะการเสนอภาพเปลือยเรื้องรังของนางแบบที่ปรากฏในนิตยสารชื่อฉบับที่ทำการศึกษารวมทั้งสืบค้นบทความการวิพากษ์ทั้งจากบุคคลองค์กรต่าง ๆ และสังคม ที่นางแบบและนิตยสารตกเป็นผู้ถูกวิพากษ์ หรือนางแบบและนิตยสารออกมาโต้แย้งภาพดังกล่าว ทั้งนี้แต่ละกรณีอาจไม่ได้เกิดขึ้นร่วมกันก็ได้

ซึ่งการวิเคราะห์นี้เพื่อตอบปัญหาวิจัย คือ 1. ภาพตัวแทนของเรื้องรังผู้หญิงในนิตยสาร ที่ผ่านกระบวนการใส่รหัสและตรวจสอบด้วยตัวเอง มีลักษณะอย่างไร 2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ผู้หญิงนำมาใช้ตรวจสอบอำนาจกับสื่อ นิตยสาร เพื่อให้ได้ภาพตัวแทนผ่านการนำเสนอเรื้องรังตามที่ผู้หญิงต้องการ และ 3. เมื่อเกิดภาพตัวแทนของเรื้องรังที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายกำหนดขึ้นเองสามารถทำลายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ปรากฏในสื่อ นิตยสารอย่างไร

โดยคัดเลือกออกมาได้ จำนวน 1 ชื่อฉบับ คือ นิตยสาร ลิปส์ ซึ่งงานวิจัยนี้ จึงเลือกศึกษาเฉพาะภาพเปลือยของนางแบบที่ปรากฏในนิตยสาร 1 ชื่อฉบับนี้เท่านั้น

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาแบบภาพตัวแทน โดยสอบถามถึงปัจจัยในการต่อรองระหว่างนางแบบกับนิตยสารเพื่อตอบคำถามงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยและเงื่อนไขในการต่อรองเพื่อกำหนดภาพตัวแทนของนางแบบ และการใส่รหัสและตรวจสอบด้วยตัวผู้หญิงด้วยภาพตัวแทนจากการเปิดเผยเรื้องรัง เพื่อศึกษาวิพากษ์สังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

2.1) สัมภาษณ์นางแบบ ผู้แสดงแบบเรื้องรังที่มีภาพปรากฏในนิตยสาร เพื่อศึกษาถึงการกำหนดความหมายของภาพตัวแทน อำนาจที่นำมาใช้ในการต่อรอง รวมถึงมุมมองต่อภาพที่นำเสนอแล้วในนิตยสาร โดยเลือกจากเกณฑ์ระยะเวลาที่อยู่ในอาชีพ ได้แก่ นางแบบรุ่นใหม่ และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน

2.3) สัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชน เพื่อสอบถามถึงทัศนะเกี่ยวกับภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อนร่างของนางแบบ ในแต่ละกรณีการศึกษา

2.4) สัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม เพื่อสอบถามถึงทัศนะเกี่ยวกับภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อนร่างของนางแบบผู้หญิงที่ปรากฏในนิตยสาร ในแต่ละกรณีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างของกรณีศึกษา

1.ประเภทบุคคล

1.1 นางแบบ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

1.1.1) นักแสดงและนางแบบรุ่นใหม่ ที่มีระยะเวลาการอยู่ในอาชีพไม่นาน ได้แก่

ก) เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ ระยะเวลาการทำงานประมาณ 10 ปี

ข) ยศวดี หัสดีวีจิตร ระยะเวลาการทำงานประมาณ 10 ปี

1.1.2) นักแสดงและนางแบบที่อยู่ในวิชาชีพมานาน ได้แก่

ก) จารุณี สุขสวัสดิ์ ระยะเวลาการทำงานประมาณ 20 ปี

ข) เพ็ญพักตร์ ศิริกุล ระยะเวลาการทำงานประมาณ 20 ปี

2.2 นักสื่อสารมวลชน จำนวน 5 คน ได้แก่

2.2.1) บรรณาธิการนิตยสารหลัก

1. ศักดิ์ชัย กาย บรรณาธิการนิตยสารลิปส์

2.2.2) บรรณาธิการนิตยสารอื่น

1. นายนิวัติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

2. นางรัชยา ทองคงเยาว์ บรรณาธิการนิตยสารอี วูเม่น

3. นายปกรณ์ พงศ์วราภา บรรณาธิการบริหารนิตยสารเอ็ม

4. ปราวณา รัตน์นะ หัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสารสตาร์ฟิค

มิวสิค

2.3 นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม จำนวน 4 คน ได้แก่

1. ผศ. ดร. ไชยันต์ ไชยพร	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผศ. ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ดร. สมสุข หินวิมาน	คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. อาจารย์ ดร. สุวจี กู๊ด	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

2. ประเภทเอกสาร ได้แก่ นิตยสารที่นำเสนอภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ ในช่วงปี 2543 - 2544 คือนิตยสารลิปส์ รวมทั้งสำรวจข่าวสารการวิพากษ์ของสื่อมวลชน และของสังคม และ/หรือการตอบโต้ของนางแบบด้วย จากหนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์เนื้อหาแบบภาพตัวแทน (Content Analysis of Representation)
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาแบบภาพตัวแทน (Content Analysis of Representation)

จัดทำใบบันทึกข้อมูล เพื่อให้เป็นแบบในการกรอกรายละเอียดการจดบันทึก และ
ค้นคว้าข้อมูลภาพเรือนร่างผู้หญิงที่นิตยสารเสนอออกมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. นางแบบ

- 1.1. นิตยสารที่เสนอภาพ
- 1.2. เดือนที่เสนอภาพ
- 1.3. ประเภทภาพ
- 1.4. รูปแบบการนำเสนอ ได้แก่
 - การกำหนดสายตา และจุดดึงดูดของภาพ

- การแสดงท่าทาง (การโพสท่า)

- คำบรรยายภาพ

1.5. ตำแหน่งของนางแบบในภาพ

2. นิตยสาร

2.1. นิตยสารที่เสนอภาพ

2.2. เดือนที่เสนอภาพ

2.3. ประเภทภาพ

2.4. รูปแบบการนำเสนอ ได้แก่

- แฟชั่นปก

- แฟชั่นด้านใน

- คำบรรยายภาพ

2.5. ตำแหน่งของนางแบบในภาพ

2.10. การโต้ตอบการวิพากษ์จากนิตยสารผู้ผลิตภาพ

3. สื่อมวลชนอื่น ๆ

3.1. สื่อที่เสนอภาพ

3.2. สื่อที่เสนอบทวิพากษ์

3.3. เดือนที่เสนอภาพ

3.4. ประเภทภาพ

3.5. รูปแบบการนำเสนอ ได้แก่ ลักษณะภาพ และคำบรรยายภาพ

3.6. ตำแหน่งของนางแบบในภาพ

3.7. ประเด็นปัญหา / รายละเอียด

3.8. ประเด็นเนื้อหาการโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากภาพ

3.9. ผู้วิพากษ์

3.10. ประเด็นการวิพากษ์ / รายละเอียด

3.11. การโต้ตอบการวิพากษ์จากทั้งนางแบบและนิตยสาร

จากนั้น จึงนำผลสรุปจากเนื้อหาในบันทึกข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบภาพตัวแทน (Content Analysis of Representation) โดยดำเนินการวิเคราะห์ทฤษฎีศึกษาตามข้อมูลที่บันทึกได้ในตารางบันทึกข้อมูล ดังนี้

1.วิเคราะห์ลักษณะภาพตัวแทนของเรือนร่างนางแบบที่นำเสนอ จากการผ่านกระบวนการ
ใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวเอง โดยใช้แนวคิดของนักสตรีแนววัฒนธรรมศึกษา นักสตรีนิยมกลุ่มทำ
ทนายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย, ร่างกายกับทุนทางกายภาพ แนวคิดระบบของความการใส่รหัส และ
แนวคิด Pornography เป็นกรอบในการวิเคราะห์

2.วิเคราะห์ลักษณะการตอบโต้ ตามกรอบแนวคิด การต่อรองเพื่อกำหนดภาพตัวแทน
(Representation) ตามแนวคิด The Politics of Representation และ The Politics of
Negotiation

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เกี่ยวข้องที่จะทำการ
ศึกษา แยกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

2.1) นางแบบ สัมภาษณ์ในประเด็นหลักดังนี้

-การใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง

1.ปัจจัยที่นำมาใช้ในการต่อรองกับเจ้าของทุน

2.ปัจจัยที่นำมาใช้ในการต่อรองกับกระบวนการผลิต (ช่างภาพและสไตลิส)

3.ปัจจัยที่นำมาใช้ต่อรองกับสังคม

2.2) สัมภาษณ์บรรณาธิการนิตยสารหลัก สัมภาษณ์ในประเด็นดังนี้

1.แนวคิดเรื่องผู้หญิง และสิทธิสตรี

2.ความหมายและแนวคิดของภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ

3.นโยบายการนำเสนอภาพเปลือย

4.กระบวนการผลิตภาพ

5.กระบวนการคัดเลือกนำเสนอภาพ

6.ปัจจัยที่เชื่อว่าจะทำให้นางแบบเลือกแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง

7.การจัดการกับวิธีการต่อรองของนางแบบ

8.วิธีการจัดการการวิพากษ์ของสังคม

9.ผลกระทบที่เกิดจากภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ

2.3) นักการสื่อสารมวลชน เพื่อให้เข้าใจถึงทัศนคติของนักสื่อสารมวลชนที่ทำงานในวิชาชีพเดียวกันว่ามีความคิดเห็นต่อภาพตัวแทนลักษณะดังกล่าว จากการกระทำของนางแบบ และการทำงานของนิตยสารได้รอบด้านมากยิ่งขึ้นทำการสัมภาษณ์ในประเด็นหลักดังนี้

- 1.ความคิดเห็นต่อภาพตัวแทนของผู้หญิง (แสดงแบบ)
- 2.ความคิดเห็นต่อนิตยสารในกรณีการนำภาพเผยแพร่
- 3.ความคิดเห็นต่อกระแสวิพากษ์ของสังคม
- 4.ความคิดเห็นของความเป็นไปได้ของการตอรองของนางแบบ

2.4) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นหลักดังนี้

- 1.ความคิดเห็นต่อภาพตัวแทนของเรือนร่างผู้หญิงที่แสดงแบบในกรณีการศึกษา
- 2.ความคิดเห็นต่อนิตยสารที่นำภาพเผยแพร่
- 3.ประเมินผลกระทบต่อสังคม
- 4.ความยอมรับในอำนาจการตอรองของผู้หญิงที่ถ่ายแบบ

จากนั้นนำข้อมูลจากทั้งสองส่วนมาทำการวิเคราะห์ ว่ามีการเคลื่อนไหวด้านการตอรองอำนาจระหว่างผู้หญิงกับสื่อ ภายในบริบทที่ผู้หญิงสามารถสร้างอำนาจตอรองกับกระบวนการสร้างภาพตัวแทนของสื่อได้ การปรากฏของภาพตัวแทนผู้หญิงอย่างสม่าเสมอนั้นเกิดขึ้นอย่างไร และผู้หญิงอาจเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นเพียงผู้ถูกนำเสนอซึ่งเป็นบทบาทในแง่ลบ มาสู่บทบาทของการเป็นผู้เสนอ ซึ่งมีลักษณะในแง่บวกก็ได้ นั้นหมายความว่า ผู้หญิงที่ยอมให้ภาพถ่ายเรือนร่างปรากฏในนิตยสารนั้น อาจเป็นผู้กำหนดกระบวนการสร้างภาพทั้งหมดด้วยตัวเอง อันเป็นกระบวนการที่กลับทิศทางการที่เธอเป็นผู้ถูกสื่อมวลชนสร้างภาพตัวแทนให้ เพื่อสรุปและบรรยายผลต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์

การวิจัยเรื่อง การต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ ด้วยแนวคิดสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Feminism) โดยกลุ่มท้าทายพวกต่อต้านภาพเปลือย (Challenge Anti-porno Feminism) ทำให้เกิดการสะท้อนภาพบทบาทการสร้างพลังของผู้หญิงในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ความสามารถในการต่อรองอำนาจ (The Politics of Negotiation) เผยให้เห็นมายาคติ (Myth) ที่อยู่เบื้องหลังอุดมการณ์แบบปิตาธิปไตย (patriarchy) กระบวนการแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดในบริบทของสื่อมวลชน การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ ภายในสังคมไทย ด้วยช่วงวัย ชนชั้น เชื้อชาติ และเพศสภาพของผู้หญิง

งานศึกษาชิ้นนี้จะกล่าวถึง เฉพาะปรากฏการณ์ของปัจจัยในการต่อรองอำนาจผ่านภาพตัวแทน (The Politics of Representation) ระหว่างนางแบบกับนิตยสารไทย และนำมาใช้อธิบายภาพตัวแทนของนางแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของผู้หญิงในสังคมไทย การใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวนางแบบเอง เพื่อศึกษาวิพากษ์แนวคิดสังคมไทยแบบปิตาธิปไตย ที่เป็นรากเหง้าฝังลึกอยู่ในสังคมไทย

ทั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดเรื่องการเมืองเรื่องภาพตัวแทนเพื่อการต่อรองของ Stuart Hall แนวคิดอำนาจของ Pornography แนวคิดการใส่รหัสความหมาย แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างนิยมและสัญวิทยา และแนวคิดเรื่องการจ้องมองด้วยสายตาดังผู้ชาย (Male Gaze) อีกทั้งยังได้นำแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิงและการผลิต แนวคิดร่างกายกับทุนทางกายภาพ และแนวคิดกระบวนการผลิตของนิตยสาร เป็นกรอบความคิด

กว้าง ๆ ในการศึกษา โดยแบ่งวิธีการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหาภาพตัวแทน (Content Analysis of Representation) โดยศึกษาและคัดเลือกจากนางแบบที่มีระดับอายุของการทำงานต่างกัน 2 ระดับ รวมทั้งสิ้น 4 กรณีศึกษา

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์บุคคล 4 กลุ่ม คือ นางแบบ 4 ท่าน, บรรณาธิการนิตยสารหลัก, นักสื่อสารมวลชน 4 ท่าน, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม 4 ท่าน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหาภาพตัวแทน (Content Analysis of Representation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1.1) เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกนางแบบที่ปรากฏภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง มาเป็นกรณีศึกษาทั้งสิ้น 4 คน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก) เลือกจากอายุการทำงานของนางแบบต่างกัน 2 ระดับ
- ข) เป็นกรณีที่เป็นที่รับรู้และเคยได้รับความสนใจจากประชาชน

กรณีศึกษาทั้ง 4 กรณี สามารถจัด เรียงตามลำดับเวลาในการแสดงแบบที่มีลักษณะเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ ดังนี้

นางแบบ	นิตยสารหลัก ที่เสนอภาพ	ประเภทภาพ	ระดับอาชีพ
1.เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์กอร์ ลิปส์	ลิปส์	ไม่สวมเสื้อผ้า/สวมเสื้อผ้า	นักแสดงและ นางแบบรุ่นใหม่
2.ยศวดี หัสดีวิจิตร	ลิปส์	ไม่สวมเสื้อผ้า/สวมเสื้อผ้า	นักแสดง นักร้อง และนางแบบรุ่นใหม่
3.จารุณี สุขสวัสดิ์	ลิปส์	เปิดเผยเรือนร่างบางส่วน	นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน
4.เพ็ญพักตร์ ศิริกุล	ลิปส์	เปิดเผยเรือนร่างบางส่วน	นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน

หลังการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบกรสัมภาษณ์เชิงลึกนางแบบทุกกรณีแล้ว ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม มาประกอบเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในเนื้อหาของแต่ละกรณี โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 1

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง

กรณีศึกษา : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่นประกอบ บทสัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่งของ นางแบบ
ลิปส์ เล่มที่ 3 ปีที่ 2 ส.ค 43	/			สายตาไม่มองกล้อง แต่มองไปทางมุมบน ซ้ายของหนังสือ สายตาจึงไม่มีลักษณะ จ้องมองผู้รับสาร ใช้สองมือปิดหน้าอกไว้ จุดดึงดูดของภาพ : ริมฝีปากที่เป็นภาพสี แดง แตกต่างจากภาพรวมทั้งหมดที่ภาพ ขาวดำ และเนือกที่ถูกมือปิดไว้ไม่มี	เอียงและเงยศีรษะไป การ ด้านซ้ายเล็กน้อย และกำหนดสายตาในทิศ ทางเดียวกัน เผยอริม ฝีปากพอให้เห็นฟัน หน้า เอียงไหล่ขวาขึ้น ลักษณะงอตัว แล้วใช้ สองมือเหมือนอุ้มหน้าอก ไว้	ชื่อ นิตยสาร เป็นสีแดง สอดคล้อง กับริมฝีปาก สีแดง เดียวกัน แต่ภาพ รวมทั้ง หมดเป็น สีขาวดำ	เป็นสีพื้นไม่ มีลวดลาย	ใช้ตัวอักษร สีขาววาง บนเนือก ของนางแบบ	dare to bare คือ กล้าที่จะเปลือย เสมือนตอกย้ำ ภาพตัวแทนและ ความมั่นใจของ นางแบบ	ตัดภาพแสดงไว้ ระหว่างหน้าอก ถึงหน้าผากของ นางแบบ วางเต็ม หน้ากระดาษ เหลือพื้นที่ว่างแค่ ด้านบนซ้ายได้ ชื่อนิตยสาร
			/	สายตา : 8 ภาพ สายตามองกล้อง จึงมี ลักษณะของการจ้องมองผู้รับสาร จุดดึงดูดของภาพ : สายตา และการยิ้ม มีลักษณะตอบรับกับผู้รับสาร ร่างกายที่ ไม่สวมอาภรณ์ และหน้าอกที่มีขนาดใหญ่	ทุกภาพจะมีลักษณะ เผชิญหน้ากับผู้รับสาร คือการหันตัวไปด้าน แต่จะบิดตัวกลับมาตรง ๆ การนอนราบไปกับ	6 ภาพเป็น ภาพสี และ 4 ภาพเป็น ขาวดำ	เป็นสีพื้น ไม่มีลวด- ลาย	ใช้ผ้าสีขาว ผืนใหญ่ ปิดร่างกาย , สวมเสื้อ บิกินี และ	ใช้ตัวอักษร สีขาววาง บนพื้นหลัง ไว้ในหน้า ภาพสี คือ	จัดวางไว้ตรงกลาง ของหน้าเสมอ ทั้ง ที่ใส่อ่างกาย นางแบบเต็มตัว, เหนือเข้าไปจนถึง

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 2

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง
กรณีศึกษา : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์

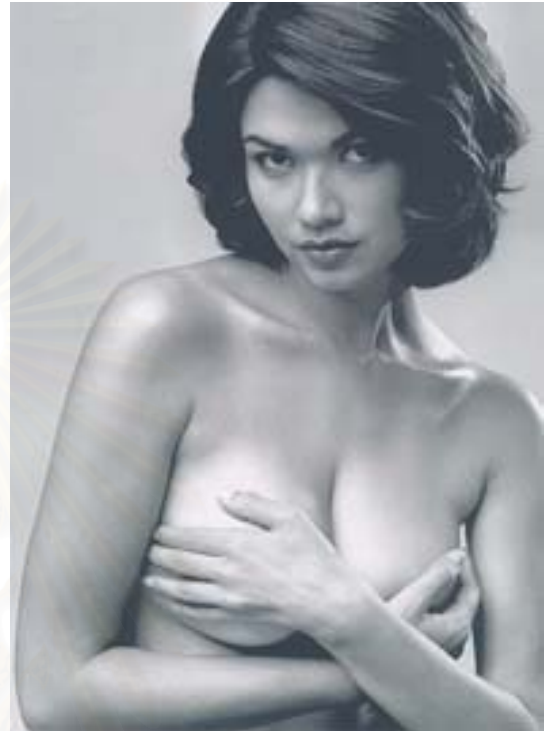
นิตยสาร	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						
	แฟชั่นปก	แฟชั่นด้านใน	แฟชั่นประกอบบทสัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ	คำบรรยายภาพอื่นๆ	ตำแหน่งของนางแบบ
					<p>พื้นที่จะหันหน้าตรง ซึ่งมีลักษณะจ้องมองผู้รับสารโดยใช้อวัยวะของคือ มือ ต้นแขนและต้นขา ปิดหน้าอกและอวัยวะเพศของตนเอง</p>			<p>กางเกงขาสั้น มีปิ่นเป็นองค์ประกอบองค์ประกอบ 1 ภาพ, สามีมาถ่ายรูปคู่ด้วย ลักษณะกอดคอและเอว และภาพเดี่ยวของสามีนางแบบ 1 ภาพ</p>	<p>รายละเอียดของเครื่อง ออก ล้อออง และชุดที่นางแบบใช้</p>	<p>ศีรษะ, ตั้งแต่หน้าจนถึงศีรษะ, ร่างกายที่นอนเหยียดแต่จำกัดในภาพเพียงครึ่งตัว</p>

- ภาพกรณีศึกษาที่ 1 : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอ์เกอร์
: นักแสดง และนางแบบรุ่นใหม่
- ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่างโดยไม่สวมเสื้อผ้า และสวมเสื้อผ้า
- แพชั่น : ปกหน้า
- แพชั่น : ประกอบบทสัมภาษณ์

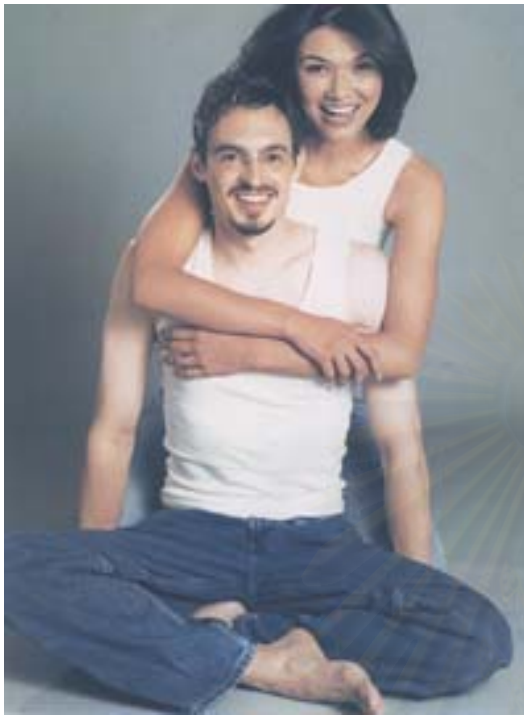
ภาพประกอบ 6 การแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอ์เกอร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์บริการ
มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 1 : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์กเกอร์

: นักแสดง และนางแบบรุ่นใหม่

ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่างโดยไม่สวมเสื้อผ้า และสวมเสื้อผ้า

1.รายละเอียดของภาพ

นิตยสาร : ลิปส์ ฉบับเดือนสิงหาคม 2543

รูปแบบการนำเสนอ : มี 1 ชุด แนวการทำงาน dare to bare ภายใต้แนวการแสดงผลแบบนี้แบ่งเป็น 2 ชุดคือ ทั้งภาพเดี่ยวเปลือย ถ่ายคู่กับผู้ชายและนางแบบสวมเสื้อผ้า เป็นภาพประกอบบทสัมภาษณ์ มีทั้งภาพสีและขาวดำ

ตำแหน่งภาพ : ภาพสีแสดงผลแบบเปลือยประกอบปก 1 ภาพ ใช้ประกอบบทสัมภาษณ์

11 ภาพ แบ่งภาพ ได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1.เป็นภาพที่ไม่ได้สวมเสื้อผ้า 6 ภาพ ซึ่งประกอบด้วยภาพสี 3 ภาพ และภาพขาวดำ 3 ภาพ โดยในแต่ละภาพนั้น จะใช้อวัยวะของร่างกาย คือ มือ ต้นขา และแผ่นผ้าขนาดใหญ่ ปิดหน้าอกและอวัยวะเพศ
- 2.ภาพสีชุดกางเกงขาสั้นใส่เสื้อชั้นใน 2 ภาพ
- 3.ภาพคู่กับเจมส์ เบอร์กเกอร์ สามีของนางแบบ 2 ภาพ เป็นภาพสี 1 ภาพ และภาพขาวดำ 1 ภาพสวมเสื้อยืดแขนกุด กางเกงยีนส์ โดยมีภาพเดี่ยวของ เจมส์ เบอร์กเกอร์ ขาวดำ 1 ภาพ ประกอบอยู่ด้วย

2.การใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของผู้หญิงเอง

จากภาพเปิดเผยเรือนร่างของ เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์กเกอร์ ดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นมิติต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับนางแบบ และทำให้เกิดการต่อรองทั้งแบบทางตรงและทางอ้อม จากการใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของนางแบบเอง โดยมีมิติเหล่านั้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

เป็นความสัมพันธ์โดยตรงที่นางแบบต้องต่อรองกับเจ้าของทุน คือนิตยสาร ในการเลือกจะเปิดเผยเรือนร่างของตนเอง ซึ่งนางแบบใช้เครื่องมือ การใส่สัญญา และการสร้างความเข้าใจเพื่อการสร้างความหมายใหม่ให้กับภาพตนเอง ประกอบไปด้วย

การทำงานนางแบบของเฮเลนในอดีตนั้น เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ ไม่ได้มีการต่อรองกับนิตยสารที่เธอไปถ่ายแบบเลย ซึ่งเธอกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “เราเป็นนางแบบเราไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือก ว่าโอเค อันนี้ถ่าย อันนี้ไม่ถ่าย เขาจะมองว่าเราเป็นใคร เรามีสิทธิ์คุยอาจจะได้ แต่ไม่ถึงจุดที่เขาจะฟัง ดีไซน์เนอร์เขามีไอเดียของเขา ชุดเขาทำเสร็จแล้ว แล้วจะไปบอกว่าจะไม่ถ่ายได้อย่างไร อย่างไรก็ตามเข้าใจเต็มที่แล้ว ใช้มั๊ยคะ ไม่รู้ คือมันยาก งานก็คือใช้ เราก็มีจุดหนึ่งไม่อยากจะข้ามไป but work your professional คือถ้าหลุดไป then เขาโอเคเลือกคนอื่น เพราะเดี๋ยวก็มีเด็กใหม่ คนที่เก่งกว่า ดีกว่า ไม่มีข้อห้ามอะไรกับดีไซน์เนอร์ เขาจะโอเคทันทีทุกอย่าง อยากจะเป็นนางแบบที่มีงาน หรือว่าเป็นนางแบบไม่มีงานเฮเลนคิดอย่างนี้”

ดังนั้น ในการทำงานแต่ละครั้ง เฮเลนจึงทราบแต่เพียงจากการโทรศัพท์นัดหมายงาน ว่าเธอจะต้องแสดงแบบชุดอะไรบ้าง จำนวนกี่ชุด ที่ไหน และเมื่อไรเท่านั้นเอง โดยที่เธอไม่ได้ต่อรองอะไรกับนิตยสารเลย “ไม่มีคะ ทางนิตยสารโทรมาหา เฮเลนรู้เพียงแต่ว่ามีงานถ่ายแบบ เฮเลนถ่ายมั๊ย ชุดว่ายน้ำ ที่ไหน ไปอย่างไร คิดราคาเท่าไร เราจะคุยเรื่องนี้กันแค่นี้ก่อนทางโทรศัพท์ ซึ่งเฮเลนรับเป็นเนื้องาน จึงไม่รู้ว่าชุดว่ายน้ำของยี่ห้ออะไร ถ่ายแนวไหน ออกยังงัย ถ่ายคู่กับใคร นั้นไม่มี”

“จะรู้คอนเซ็ปท์ รูปแบบการถ่ายก็ตอนไปถึงสถานที่นั้นแล้ว อ้อ มีหนังสือผู้หญิงอีกเล่มที่ถ่ายชุดว่ายน้ำกับพี่ใหญ่ด้วย ครั้งนั้นเป็นคอนเซ็ปท์ที่มีผู้ชายอยู่ในภาพด้วย แต่ก็ไม่ได้อยู่ที่เรา เราก็รับงานแล้ว เหมือนตามปกติว่า โอเค ถ่ายชุดว่ายน้ำ แต่ไม่ได้อยู่ที่เราว่าชุดจะเป็นอย่างไร ถ้าชุดใส่ไม่ได้ ก็ใส่ไม่ได้ ใหญ่ไป เล็กไป เขาต้องมีสำรองให้อีกชุดหนึ่ง ส่วนใหญ่เวลาเขาติดต่อจะนัดถ่ายที่เราคุยกันไว้ 8 ชุดจบ”

“เฮเลนจะไว้ใจช่างภาพ The image of the magazine หนังสืออิมเมจ หนังสือผู้หญิง นี้ไว้ใจได้ เป็นหนังสือที่ทำงานมาด้วยกัน 13 ปีกว่า นานมากแล้ว เรา relationship แล้วกับทุกคน”

ดังนั้นสามารถอธิบายได้ว่าเฮเลน ต่อกับเจ้าของทุน ดังนี้

- ความมีชื่อเสียงของนางแบบ

ในอดีต เฮเลน ได้ชนะการประกวดเกี่ยวกับความสวยงามจากต่างประเทศมากมาย ก่อนที่จะได้เป็นมิสไทยแลนด์เวิลด์ปี 1989 หลังจากนั้น เธอก็ทำงานเป็นนางแบบ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคม

“ตอนที่เฮเลนมาประกวดต้องใส่ชุดว่ายน้ำบนเวที แม้กระทั่งตอนสวมมงกุฏ หลังจากได้รับตำแหน่งแล้ว ปีแรกเฮเลนก็ต้องถ่ายแบบชุดว่ายน้ำซึ่งอยู่ในสัญญาของตำแหน่ง หลังจากเฮเลนมอบมงกุฎให้กับคนต่อไป เฮเลนไม่ได้ถ่ายชุดว่ายน้ำ อีกเลย 10 กว่าปี แต่เฮเลนก็เห็นว่าชุดว่ายน้ำเป็นชุดว่ายน้ำที่ไม่เห็นใบ ไม่เห็นว่าเป็นชุดว่ายน้ำ ก็ธรรมดาเหมือนชุดทั่วๆ ไปของเฮเลน”

- ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร

และสำหรับการเลือกถ่ายแบบกับนิตยสารลิปส์ เฮเลนยืนยันว่า เธอมีส่วนต่อรองและเลือกที่จะถ่ายทำอะไรๆ ที่โดยหลักการแล้ว การเป็นนางแบบนั้นไม่มีสิทธิเลือกว่าจะถ่ายแบบลักษณะไหน อย่างไร โดยเฮเลนกล่าวกับเรื่องนี้ว่า การทำงานของนิตยสารนั้น หากเราทำไม่ได้เขาก็จะเลือกคนอื่นแทน เพราะจะมีเด็กใหม่ที่เก่งกว่าและดีกว่า จึงต้องขึ้นอยู่กับเราว่า อยากรับนางแบบที่มีงาน หรือว่าเป็นนางแบบที่ไม่มียานแต่สำหรับเฮเลนคิดว่าสามารถพูดคุยต่อรองกับเขาได้” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

เฮเลนได้กล่าวถึงวิธีการคัดเลือกนิตยสาร ที่เธอต้องการให้ภาพถ่ายเรือนร่างของเธอได้ปรากฏว่า “มีการทดสอบ ชื่อหนังสือ ไม่ใช่หนังสืออะไรก็ไม่ว่า มาแล้วก็ปิดเล่มเลย รวมทั้งนักเขียนด้วย คือไว้ใจได้กับทีมงานของหนังสือลิปส์ทุกคน คือเขาไม่อยากฆ่าตัวเองเหมือนกัน อยากรให้ออกมาสวยงาม” (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

- การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากถ่ายแบบ เฮเลนมีความพอใจในการทำงานครั้งนี้

“เป็นเรื่องคุยก่อนว่า ให้ออกมัย รูปไหนให้ออก อะไรอย่างนี้ มันก็โอเค very power ไม่ใช่แค่ภาพแล้วก็ลง ๆ ไปเท่านั้น คือมีเรื่องเกี่ยวกับภาพด้วย ถ้าอ่านสัมภาษณ์ไปหมดมันเข้ากัน ทั้งเล่มจะเป็นของเฮเลนหมดเลย มีสัมภาษณ์คุณแม่ก็หน้า มีสัมภาษณ์เฮเลนก็หน้า มันเป็นหลาย

เรื่อง ไม่ใช่เพื่อ action ไม่ใช่ถ่ายเพื่อเงินแล้วกลับบ้าน อันนี้เป็นเรื่องเตรียมและรอเวลาที่เหมาะสมมาปีเต็ม ๆ ถึงค่อยออก” (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

- รายได้ โดยเฮเลนกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ในการถ่ายแบบให้กับนิตยสารลิปส์ เป็นงานของลาแมร์ คริม เขาบอกว่าเกี่ยวกับสัมภาษณ์ แต่อยากได้ภาพแบบนี้ หลังจากถ่ายเสร็จแล้วเขาให้ค่าถ่ายแบบเฮเลน และหนังสือค่อยออกหลังจากทำไปแล้ว 1 ปี คือไม่ได้ออกทันที”

2.2 การต่อรองในกระบวนการผลิต : ทีมงานของนิตยสาร ได้แก่ ช่างภาพ และสไตลิสต์

- ความสัมพันธ์ระหว่างนางแบบกับทีมงานของนิตยสาร

ความสัมพันธ์ระหว่างนางแบบกับทีมงานของนิตยสารกับช่างภาพและนิตยสารลิปส์เป็นสิ่งสำคัญในการเลือกถ่ายแบบ เนื่องจากรู้จักสนิทสนมกับทีมงานนี้มาเกือบสิบปี จึงสามารถให้ความเชื่อใจได้ว่าภาพจะออกมาสวย และไม่นำไปทำอย่างอื่น ตามที่ได้คุยกันก่อนการถ่ายแบบ

ขั้นตอนแรกเริ่มต้นจากเฮเลนได้รับฟังคอนเซ็ปต์ของทางทีมงานนิตยสาร ซึ่งมีการต่อรองลักษณะของรูปภาพ ขณะเดียวกับเฮเลนมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจว่าจะถ่ายแบบได้ขนาดไหน เฮเลนกล่าวว่าความมีชื่อเสียง และความเป็นตัวตนของเธอ ทำให้การเจรจาต่อรองไม่มีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรื่องรูปร่าง อายุ และเรื่องที่แวดล้อมตัวเองอยู่ เช่น ครอบครัว สังคม จากนั้นเฮเลนแสดงท่าทางให้สวยงามตามที่ช่างภาพดูในเลนส์และเหมาะสมกับคอนเซ็ปต์ของงาน เพื่อให้ได้ภาพที่สวยงามและดีที่สุด

“ที่ผ่านมาคืองานเราจึงถ่าย จึงทำ แต่ก็หลายปีผ่านมากกว่าจะมาถ่ายอีก 10 ปี ต้องมีอายุหน่อย ต้องตัดสินใจเอง ไม่ใช่คุณแม่บอก หรือว่าวงการบอก คือต้องตัดสินใจเอง ว่าพร้อมที่จะถ่าย กับนิตยสารลิปส์ ตัดสินใจเอง” (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

- ความมั่นใจในเรื่องรูปร่าง (รูปร่างกายกับทุนทางกายภาพของนางแบบ)

“เฮเลนถ่ายรูปด้วยความรู้สึกที่ดี และอยากทำงาน รูปร่างหรือรูปร่างกำลังสวยดี แล้วทำไมจะไม่ถ่าย คือไม่ใช่เด็กอายุ 14 หรือ 15 ปี ที่คิดว่าตัวเองเซ็กซี่ แล้วต้องโชว์ทุกอย่าง ไม่ใช่”

แต่ทุกคนสามารถคิดอะไรก็ได้จากภาพของเธอ ไม่ว่าจะเช็กซีหรือสวอยงาม “ที่ตั้งคอนเซ็ปท์ว่าจะไม่ถ่ายชุดว่ายน้ำไม่ได้มีเหตุผลอะไร ไม่มี คือไม่อยากถ่าย ตอนเป็นมิสไทยแลนด์เวิลด์ ว่าผู้หญิงไทยไม่ควรจะถ่าย และยังเด็ก แต่ไม่ใช่เพราะสังคมหรืออะไร ก็ดีใจ โอ๊ะ ถ้าทุกคนคิดอย่างนั้นก็ดีคะ เราก็ไม่ต้องถ่าย” (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ระยะระหว่างถ่ายแบบ การแสดงท่าทางในการปกปิดอวัยวะบางส่วน คือ หน้าอก และอวัยวะเพศ เพราะเฮเลนไม่ต้องการให้ใครเรียกเธอว่านางแบบนู้ด ซึ่งเธอให้ความหมายถึง ลามกอนาจาร

2.3 การต่อรองกับสังคม

จากการศึกษาพบว่า เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์กอร์ มีแนวคิดซึ่งเป็นองค์ประกอบร่วมกันเพื่อนำมาต่อรองกับสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้

-แนวคิดในการสร้างความหมายให้กับกับหน้าอก และเรือนร่างด้วยตัวนางแบบเอง

เฮเลน เคยมีข้อเขียนในนิตยสารผู้หญิงวันนี้ ชื่อ Oh my breast! ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าอกของเธอเอง โดยมีเนื้อหาสาระหลัก ๆ ดังนี้ เธอมีอาการคัน และจริงจังที่จะรักษาดูแล การแนะนำให้คนอ่านเกิดความมั่นใจในหน้าอกของตนเอง การรักษาทรวงอกของเต้านมให้ดูดี เทคนิคการทำให้นมชืดและเกิดร่องอกแน่นมีเสน่ห์เวลาดู ซึ่งเธอกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “บางคนก็ว่าหน้าอกของเฮเลนดูปลอม ๆ คงคิดว่าเฮเลนไม่ใช่ชั้นในเวลานอน เพื่อเวลาที่ตื่นขึ้นมาจะได้เห็นร่องอกอันทรงงามของตนเอง วันหนึ่งความจริงก็ปรากฏ เมื่อเฮเลนต้องถอดเสื้อชั้นในเพื่อถ่ายแบบ อะไรที่มีชั้นก็ยอมมีลง ถ้าไม่ดูแลตัวเองให้ดี หน้าอกขนาดคัพซีของเฮเลนอาจจะมีปัญหาหน้าอกหน้าอกที่มีลูกด้วยซ้ำ” และ “สาวน้อยสาวใหญ่ทั้งหลายโปรดทราบ ถ้าคุณมีมันก็จงอดมัน ไม่มีอะไรเช็กซีและมีเสน่ห์ไปกว่าผู้หญิงที่ไม่เงินอายกับความเป็นผู้หญิง จงมั่นใจและภูมิใจไม่ว่าคุณจะมีหน้าอกใหญ่แค่ไหนก็ตาม” (มติชนสุดสัปดาห์ 28 พฤษภาคม 2544)

สาเหตุที่นำข้อความดังกล่าวมานี้ เพื่อที่จะอธิบายวิเคราะห์ภาพตามแนวคิด Encoding ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ ในเรื่องของความจริงด้านความเป็นธรรมชาติของการมีหน้าอกใหญ่มาตั้งแต่เกิด เฮเลนนำความจริงดังกล่าวมาเป็นสัญลักษณ์ให้กับตัวเอง ซึ่งเธอได้นำมาใช้ไว้ในภาพเปิดเผยเรือนร่างตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

ดังนั้น หน้าอก คือธรรมชาติที่เป็นจริง โดยที่เธอใส่รหัสคุณค่าให้กับความจริงของเรื่องนี้ว่า การมีหน้าอกขนาดใหญ่เป็นเรื่องปกติและน่าภูมิใจ สิ่งสำคัญต้องให้ความเอาใจใส่อย่างยิ่งด้วย เธอสร้างสัญลักษณ์ตัวเองจากสิ่งที่มีได้โดยผ่านข้อเขียน และต่อมาเธอได้นำมาผ่านภาพเปิดเผย เรือนร่างของเธอเองในครั้งนี้ โดยสังเกตได้จากแต่ละภาพ เธอจะใช้ฝ่ามือ หรือเสื้อบิกินีปิดแค่เพียง ส่วนบนของหน้าอก ซึ่งไม่ปิดบังไปจนถึงฐานของเต้านม เป็นการเผยแพร่ถ่ายทอดความเป็นจริง ด้วยรูปแบบและเนื้อหาที่สร้างขึ้นในลักษณะใหม่ คือผู้รับสารสามารถเห็นได้จากภาพ และสัมผัส เธอได้จากการจ้องมองของเธอกับผู้ดูในทุกภาพ

ในขณะที่หน้าอกของเธอได้จัดสูในเงื่อนไขของการเปิดเผยที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเธอ เป็นสรีระที่สามารถเปิดเผยให้กับทุกคนดูได้อย่างภูมิใจ แต่เมื่อหลังจากที่เฮเลน มีบุตรชาย 1 คน และได้มาแสดงแบบโฆษณาทั้งครอบครัวของเธอ ซึ่งประกอบไปด้วย เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ เจมส์ เบอร์เกอร์ สามี และบุตรชาย 1 คน เฮเลนได้สร้างความหมายใหม่ให้กับนมของตัวเองอีกครั้ง คือ นมแม่ใช้เลี้ยงลูก

ลักษณะของการรับสารในเงื่อนไขของการรับรู้แบบใหม่นี้ คือจากภาพถ่ายนั่นเอง จึงสามารถโน้มนำการรับรู้ของผู้รับสารให้ติดตามภาพที่เธอสวมเสื้อผ้าได้โดยไม่รู้สึถึงความแตกต่าง จากภาพในหน้าชุดแรก ๆ หรือรู้สึกถึงความหยาบโลนของภาพ โดยแม้เพียงจะเห็นภาพนี้เป็นครั้งแรก โดยที่ไม่เคยอ่านข้อเขียนของเธอมาก่อน

ในการเปิดเผยเรือนร่างของเธอในครั้งนี้ จึงเป็นการนำสัญลักษณ์ประจำตัวที่เป็นความภูมิใจตลอดเวลาของเธอมาตอกย้ำอีกครั้ง โดยที่เฮเลนได้ใส่รหัสความหมายใหม่ ในแง่มุมของความสวยงาม ไม่มีการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความต้องการทางเพศ หรือการเร่งเร้าให้เกิดความต้องการทางเพศ จากการที่แสดงสีหน้าธรรมดา การยิ้ม การหัวเราะอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีการทิ้งสายตาเมื่อจ้องมอง และการเผยอปากยิ้มให้กับผู้ดู

อีกสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนกำหนดกระบวนการเลือกนำเสนอภาพเรือนร่างของเฮเลน คือการที่เธอยอมรับว่า “มีความคิดเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จากการที่มีอายุมากขึ้น ทำให้เธอตัดสินใจเองได้ ไม่ใช่คุณแม่บอก วงการบอก หรือสังคมเป็นตัวกำหนด คือต้องตัดสินใจเองได้ว่าพร้อมที่จะถ่ายแบบ” (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

-การให้ความหมายเกี่ยวกับภาพเปลือยของตนเองว่า ไม่ใช่ภาพnudieที่เป็นลามกอนาจาร

“เฮเลนก็ไม่รู้สึกละไร ไม่ได้รู้สึกว่ามันแปลก เพราะว่าอาจเป็นเพราะเฮเลนโตเมืองนอก และเป็นภาพธรรมดา ไม่มีใครปิดอะไร วันเสาร์ วันอาทิตย์ ทุกคนก็จะถอดเสื้อผ้าหมด นอนอาบแดด อยู่หน้าบ้าน ไม่มีใครคิดว่ามันเป็นเรื่องโป๊ คือเรื่องไม่ดีหรือช็อก”

ดังนั้น ภาพเปิดเผยเรือนร่างของเธอนั้น เฮเลนใช้สายตาค้างมองดูผู้รับสารผ่านเลนส์ ซึ่งแสดงถึงสัญญาณของการโต้ตอบการสื่อสารระหว่างตนเองกับผู้รับสารโดยตรง

-แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และสิทธิสตรี

เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์กอร์ เห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้สร้างโลก หมายถึงผู้หญิงคือสิ่งมหัศจรรย์ที่มีมืออยู่บนโลกใบนี้ เป็นผู้ที่ได้มีโอกาสให้ชีวิตต่อกับมนุษย์ ดูแล ปกป้อง หรือรักษาทุก ๆ อย่างที่มีอยู่ในโลก และทั้งหมดนี้เป็นงานที่ยิ่งใหญ่และยากสำหรับผู้หญิง ขณะเดียวกันเธอได้แสดงความคิดเห็นไปถึงผู้หญิงบางกลุ่มที่อยู่ในโลกว่า ผู้หญิงเหล่านั้นยังต้องต่อสู้เพื่อไม่ให้ตัวเองตกอยู่ภายใต้การบังคับและควบคุมของผู้ชาย ดังที่เธอยกตัวอย่างของประเทศอเมริกาในอดีตว่า “ในสมัยก่อนผู้ชายอเมริกันนั้นจะบังคับผู้หญิงและควบคุมทุกอย่างไว้ที่ตนเอง” ซึ่งเธอเชื่อว่า ตัวเธอโชคดีที่ได้เกิดมาในยุคปัจจุบัน “เฮเลนดีใจที่เกิดเป็นผู้หญิงในสมัยนี้” จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และสิทธิสตรีของเฮเลนนี้ จึงกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการทำเธอนำมาต่อรองกับสังคมแบบปิตาธิปไตย โดยเฮเลนได้แสดงความคิดเห็นว่า

เธอไม่เคยย้อนกลับไปคิดว่าสิ่งที่เธอถ่ายไปนั้นไม่น่าถ่าย สิ่งที่ทำไปก็คืองานที่พยายามจะทำให้ดีที่สุด ตั้งแต่เริ่มจากการที่นิตยสารติดต่อ จอห์น คอยคอนเซ็ปต์และต่อรองเรื่องลักษณะของภาพ ซึ่งเธอได้กล่าวว่าเรื่องที่มีคนวิจารณ์หนักมาก คืองานถ่ายปฏิทินในชุดว่ายน้ำ จากงานดังกล่าวทำให้เธอไม่เข้าใจ เพราะเป็นชุดว่ายน้ำเหมือนทั่วไปทุกปี ที่ลงในแฟชั่นทุกเล่ม “ทำไมอยู่ดี ๆ อยากรจะมารัวเรา เฮ้ นี่เป็นชุดว่ายน้ำที่เป็นธรรมดาของชุดว่ายน้ำจริง ๆ ไม่ใช่ถอดเห็นหัวนม เห็นทุกอย่างเหมือนเป็นนางแบบวิสก็ี่ย้ออะไรก็ไม่รู้ที่เห็นโป๊ ๆ เราไปเทียบกับปฏิทินชายชุดว่ายน้ำยังไม่ได้ ซึ่งจะเข้กซี่ และโป๊กว่า ของเราอะไรก็ไม่รู้ จุกจิก innocent เราก็มองอีกแนวหนึ่ง จึงไม่เห็นว่าเป็นโป๊อย่างที่เขาพูดกัน คำว่า โป๊ ใน dictionary คือไม่ใส่อะไรสักชิ้นหนึ่ง เห็นนมหรือเห็นอะไรชัดเจน อันนั้นคือโป๊ ส่วนคนไทยที่เขาพูดว่าโป๊ เฮเลนก็ขอให้เขา define ให้ชัดเจน เพราะว่าเราไม่เข้าใจ เพราะมีการ take control ทุกอย่าง” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ในกรณีของทัศนคติที่สังคมเห็นขัดแย้งกันนี้ เฮเลนพยายามที่จะบอกว่าแล้วแต่ความเข้าใจของแต่ละคน เมื่อได้เห็นภาพผู้หญิงเปิดเผยเรือนร่างแตกต่างกันไป เซ็กซี่บ้าง หรือจะสวยก็ตาม “คือบางคนก็บอกว่ารูปนี้เซ็กซี่ เฮเลนไม่เห็นว่าเป็นเซ็กซี่ มันแล้วแต่คนว่าจะตอบอย่างไร บางคนพยายามจะให้เซ็กซี่ที่สุด โดยการเปิดเผยหมดเลย ยิ่งงี้ก็ไม่เซ็กซี่ คืออยู่ที่นางแบบถ้าชอบหน้าตาแบบนั้น จริง ๆ เซ็กซี่มันมาจากข้างใน มาจากตา รูปร่างหรือหุ่น ก็ได้” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

-การโต้แย้งข้อวิพากษ์โดยการให้สัมภาษณ์ประกอบภาพแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง

และจากการทำทนายกรอบของสังคมนี้ เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ ได้แสดงความคิดเห็นถึงภาพเปิดเผยเรือนร่างดังกล่าว โดยอาศัยนิตยสารลิปส์ฉบับสิงหาคม 2543 ที่เธอแสดงแบบนั้น ไว้ในบทสัมภาษณ์ก่อนที่จะมีบทความหรือเสียงวิพากษ์จากสังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 3

การโต้แย้งการวิพากษ์ของสื่อมวลชน
กรณีศึกษา : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์

ผู้วิพากษ์ วันที่ วิพากษ์	วิธีการวิพากษ์	สื่อที่เสนอภาพ และข่าววิพากษ์	ประเด็นวิพากษ์	วิธีแสดงความคิดเห็น ต่อข้อวิพากษ์	สื่อที่เสนอ ความคิดเห็น หรือข้อโต้แย้ง	ความคิดเห็นของผู้ถูกวิพากษ์	หมายเหตุ
คอลัมน์แซะ 11 ส.ค.43 คอลัมน์ นิวัติ กองเพียร 21 ส.ค. 43, 28 พ.ค. 44	ข้อความขนาด สั้นบรรยายได้ ภาพ ซึ่งเป็นภาพ เดียวกับที่ลงใน นิตยสารลิปส์, บทความขนาด 1 หน้า บรรยาย และแสดงความ คิดเห็นส่วนตัว เกี่ยวกับภาพ นำภาพจาก นิตยสารลิปส์ และจากนิตยสาร อื่นมาประกอบ	น.ส.พ. ไทยรัฐ, มติชนรายสัปดาห์	แซวในความกล้าของนางแบบและความ ในดี ใจกว้างของสามีนางแบบ ที่ยอมให้ ภรรยา มาถ่ายแบบเปิดเผยเรือนร่าง, ชื่นชมสรีระของนางแบบว่ามีความงดงาม โดยเฉพาะหน้าอก ด้วยความคิดเห็นส่วนตัว	นางแบบได้ แสดงความคิดเห็น ไว้ในบทสัมภาษณ์ แล้วก่อนที่จะได้รับ การวิพากษ์จากสื่อ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับ ภาพการแสดงแบบ นางแบบ	นิตยสารลิปส์ ส.ค. 44	ภาพที่แสดงออกมาไม่ใช่ภาพหุ่น ที่แสดงความลามก น่าเกลียด เพราะร่างกายเป็นสิ่งสวยงาม และ เป็นธรรมชาติ การเปิดเผยร่างกาย ในลักษณะเช่นนี้ เป็นเรื่องธรรมดา ของนางแบบ และยืนยันว่า คือ อำนาจที่ตัวเอง ในฐานะผู้หญิง สามารถทำได้	ไม่มีการโต้แย้ง

จากการแสดงแบบเปิดเผยเรื่อร่างของเฮเลน ปทุมรัตน์ เบอ์เกอร์ ในลักษณะดังกล่าว ได้มีการวิพากษ์จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ คอลัมน์ของนิวัติ กองเพียร หนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ วันที่ 21 สิงหาคม 2543, วันที่ 28 พฤษภาคม 2544 ใช้ภาพประกอบบทความชื่นชมความงามของเรื่อร่างกายที่มีขนาดใหญ่แต่ก็สมตัวของเธอ และคอลัมน์แะ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 11 สิงหาคม 2543 ใช้ภาพเล็กที่เฮเลนกับสามีสวมเสื้อยืดแขนกุดกับกางเกง วางทับภาพเปลือยมือทั้งสองข้างปิดหน้าอก ประกอบข้อเขียนที่ขอบคุณเฮเลน และสามี ในการถ่ายแบบเปลือยของเฮเลน

เฮเลนได้ใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวเอง ในรูปแบบของการให้สัมภาษณ์ประกอบภาพถ่ายไปแล้ว โดยที่ยังไม่มีสื่อใด ๆ หรือบุคคลใดจะวิพากษ์ภาพเปิดเผยเรื่อร่างของเธอ และเฮเลนสะท้อนถึงปฏิกิริยาของเธอ จากที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนว่า “ได้รับผลตอบรับ (feedback) ในทางที่ดี เนื่องจากได้รับคำชมและไม่ได้รับคำวิจารณ์ในทางเสียหายจากผู้ดู ส่วนใหญ่จะบอกสวย ไม่เหมือนกับตอนที่ถ่ายทำปฏิทิน งงมาก คือ ถ้ามีใครจะว่า คิดว่าน่าจะว่าตอนที่ถ่ายหนังสือลิปส์ แต่กลับไม่เห็นข่าวมัน เจ็บมาก (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

และได้แสดงความคิดเห็นอีกว่า “สำหรับนางแบบแล้ว การได้รับ feedback เป็นสิ่งที่ดี ถ้าไม่มีจะไม่รู้ อย่างเช่น เมื่อปฏิทินออกมาแล้วมี feedback เยอะขนาดนั้น good 50 bad 50 เป็นสิ่งดีที่ทำให้รู้ว่าควรปรับตรงไหน เปลี่ยนตรงไหน ถ้าไม่มี feedback จะไม่โตขึ้น how do you go if you don't have feedback จะคิดว่า have anything and life is red blue pink no good ไม่ได้เป็นไปไม่ได้ มันต้องมี comment feedback ว่าควรจะเป็นอันนี้ โอเค แรงตรงนี้ เบาตรงนี้ โอเค กำลังดี ในเรื่องแบบนี้” (สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2545)

แต่ขณะเดียวกัน ความหมายเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่อร่างของเฮเลน ซึ่งต่างไปจากกรอบแนวคิดของสังคมไทย เฮเลนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าไม่เคยคิด ไม่เคยกลับไปคิดว่าไม่น่าถ่าย งานก็คืองานนะคะ คือที่เราทำ เราพยายามทำดีที่สุด ตั้งแต่เขาโทรมาจองคิว ที่เราไปถ่าย งานก็คืองาน ที่เราโดนหนักก็ตอนถ่ายปฏิทิน ที่มันจะโดนหนักตรงนี้ ซึ่งเราก็ไม่เข้าใจ เพราะมันเป็นชุดว่ายน้ำเหมือนทั่ว ๆ ไป ทุกปี ที่จะเห็นลงหนังสือแฟชั่นทุกเล่ม แล้วทำไมอยู่ดี ๆ อยากจะมาว่าเรา อยากจะบอกว่า เฮ้ นี่เป็นชุดว่ายน้ำนะคะ ไม่ใช่ถอดเห็นหัวนม เห็นทุกอย่างเหมือนเป็นนางแบบวิสก็ี่ยี่ห้ออะไรก็ไม่ว่าเห็นไป ๆ จริง ๆ นี่ธรรมดาของชุดว่ายน้ำจริง ๆ ถ้าไปเทียบกับปฏิทินที่เขาขายชุดว่ายน้ำ เราไปเทียบกับเขาไม่ได้เลย เขาจะเซ็กซี่ และโป๊กว่า ของเราก็ไม่รู้ จุกจิก innocent เราก็มองอีกแนวหนึ่ง เราไม่เห็นว่าเป็นโป๊อย่างที่เขาพูดไป เราก็เห็นว่านี่คือชุดว่ายน้ำ คำว่า โป๊

ใน dictionary คือไม้ใส่อะไรสักชิ้นหนึ่ง อันนั้นคือโป้ ส่วนคนไทยที่เขาพูดว่าโป้ เฮเลนก็ขอให้เขา define นิดนึง เพราะว่าเราไม่เข้าใจ ไม่งั้นเราจะ take control ทำไม

- การมีเชื้อชาติ ที่เป็นลูกครึ่งอเมริกันไทย และการเติบโตในวัฒนธรรมของการเปลี่ยกาย คือเรื่องธรรมดา

“เรารู้สึกว่าเป็นผู้หญิงที่เกิดในสมัยนี้ เป็นอเมริกันไทย เราโชคดีมากที่ได้มีโอกาสเลือก ดูแลตัวเองได้”

3. สรุป

-นักแสดงและนางแบบรุ่นใหม่ : เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์

การศึกษาจากภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่าง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับเฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ เพื่อศึกษาลักษณะของการสร้างและตีความหมายเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่อร่างในลักษณะเปลี่ยกาย และลักษณะของปัจจัยที่นางแบบนำมาใช้สำหรับการต่อรองระหว่างตนเองกับนิตยสารลิปส์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การต่อรองกับเจ้าของทุน : สื่อนิตยสารลิปส์

โดยมีปัจจัยที่นำปัจจัยที่นำมาใช้ในการต่อรองดังนี้

- 1.ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนในสังคมเป็นอย่างดี
- 2.ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงและอาชีพของนางแบบเอง จากการที่มีตำแหน่งด้านความงาม รับรองในตำแหน่งต่าง ๆ และการเป็นนางแบบที่เป็นที่รู้จักของสังคม
- 3.การตกลงให้นางแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากถ่ายแบบ เฮเลนมีความพอใจในการทำงานครั้งนี้
- 4.รายได้

2) การต่อรองในกระบวนการผลิต : ทีมงาน ได้แก่ ช่างภาพและสไตลิส

- 1.ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนางแบบกับช่างภาพและสไตลิส
- 2.ความมั่นใจในเรื่อร่างของตนเอง

3.) การต่อรองกับสังคม

1. การสร้างเงื่อนไขความหมายให้กับหน้าอก และเรือนร่างด้วยตัวนางแบบเอง
2. การให้ความหมายเกี่ยวกับภาพเปลือยของตนเองว่า ไม่ใช่ภาพนู้ดที่เป็นลามกอนาจาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงและสตรี ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และเครื่องหมายแห่งการร่วมเพศ คือการให้ชีวิตของมนุษย์ได้
4. การโต้แย้งข้อวิพากษ์โดยการให้สัมภาษณ์ประกอบภาพแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง ก่อนที่จะมีการวิพากษ์จากสังคม
5. การมีเชื้อชาติ ที่เป็นลูกครึ่งอเมริกันไทย และการเติบโตในวัฒนธรรมของการเปลือยกาย คือเรื่องธรรมดา

จึงสามารถสรุปได้ว่าภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของ เฮเลน ปทุมรัตน์ เบร์เกอร์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางการเมืองเพื่อการต่อรองของ Stuart Hall ในการที่เธอไม่ได้เป็นเจ้าของสื่อ แต่เป็นเจ้าของเรือนร่าง ด้วยการกลับทิศทางการให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของตน โดยเลือกจากสิ่งที่ตนเป็นอยู่ และเฮเลนใช้สายตาจ้องมองดูผู้รับสารผ่านเลนส์ ซึ่งแสดงถึงสัญญาของการโต้ตอบการสื่อสารระหว่างตนเองกับผู้รับสารโดยตรง คือ

Live with stereotypes but change meaning คือ เฮเลน ปทุมรัตน์ เบร์เกอร์ ได้นำภาพตัวแทนของหน้าอก และเรือนร่างที่มีเชื่อมั่นที่สมบูรณิดซึ่งอยู่แล้วนั้น มาเปิดเผยต่อสาธารณะโดยเปลี่ยนความหมายใหม่ โดย stereotypes คือหน้าอกใหญ่และรูปร่างที่ดั้นนั้นยังคงอยู่ นอกจากนี้ได้มีปัจจัยที่เฮเลนนำมาใช้ในการต่อรองการเปิดเผยเรือนร่างกับนิตยสารลิปส์

ด้วยการใส่รหัสและต่อรองในฐานะ Encoder นั้น เฮเลน ปทุมรัตน์ เบร์เกอร์ ได้สร้างและตีความหมาย สอดคล้องกับแนวคิด Pornography และนักสตรีนิยมกลุ่มท้าทายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (Challenge anti-porn Feminism) คือ

1. ส่วนที่ได้มีการต่อรองกับนิตยสาร คือการสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งกลับทิศทางการให้เนื้อหาเสียใหม่ คือ

- การเชื่อมโยงเงื่อนไขจากภาพตัวแทนที่มีสัญลักษณ์ของความมีหน้าอกขนาดใหญ่ มาสร้างเป็นเงื่อนไขให้กับภาพตัวแทนครั้งนี้ ในลักษณะของการโพสท่าโดยใช้มือปิดแค่หัวนมเท่านั้น

- การเชื่อมโยงความหมายของคำที่ใช้ร่วมกับการเปิดเผยเรือนร่าง และการโพสท่าทาง ว่าเธอก็เหมาะสมกับภาพตัวแทนอย่างนี้ เพราะความสวย และสมบูรณ์แบบอย่างอุดมคติของคนในสังคม แสดงนัยยะถึงภาพศิลปะที่สวยงาม คนในสังคมดูได้ไม่เสียหาย

2. ส่วนที่เป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง คือเงื่อนไขของสตรีระที่มีการรับรู้ และนำมาต่อย่ออีกครั้ง เกี่ยวกับหน้าอกของเธอ

4.ความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก

ศักดิ์ชัย กาย บรรณาธิการบริหาร และช่างภาพนิตยสารลิปส์

สำหรับการถ่ายแบบของเฮเลนในนิตยสารลิปส์ เรามีคอนเซ็ปต์ที่เป็นภาพเปลือย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเครื่องสำอางบำรุงผิว จึงได้ถามเฮเลนว่า สามารถหรือพร้อมที่จะถ่ายแบบลักษณะนี้ได้มั๊ย เขาก็ตอบกลับมาว่า “I’m fine” และยินดี เพราะกำลังเตรียมตัวจะมีลูก โดยให้เหตุผลว่า ต่อไปจะถ่ายแบบลักษณะนี้ได้แล้ว เขาอยากได้รูปสวยเก็บไว้

รูปแบบของแฟชั่นในเล่มจะมี 2 เซ็ต แต่เราเอามารวมกันในเซ็ตเดียว เซ็ตที่ 1 เราได้ติดต่อโดยโทรศัพท์เรียกให้เฮเลนเข้ามาคุยคอนเซ็ปต์ ว่าเราต้องการถ่ายแบบในลักษณะภาพที่ปรากฏออกมา จะเกี่ยวกับเครื่องสำอางบำรุงผิว ซึ่งเฮเลนได้ยินดีตกลงที่จะถ่ายแบบให้เราทันที โดยไปถ่ายทำที่อเมริกา เซ็ตที่ 2 จะถ่ายเกี่ยวกับเฮเลนเลย เป็นการประกอบบทสัมภาษณ์ ดังนั้นในการถ่ายทำครั้งนี้ เราทำกัน 3 ครั้ง ไม่ได้ถ่ายในวันเดียว และนำภาพแต่ละเซตมารวมเข้าไว้ด้วยกันเป็น 1 เซ็ต

โดยส่วนตัวผมกับเฮเลนมีความสัมพันธ์ที่ดีกันอยู่ คือ เป็นเพื่อนกันมานาน การถ่ายทำจึงง่ายมาก ทางผมก็ตั้งใจที่ไม่ต้องมาบอกว่าฉันจ้ำงเธอ มาถ่ายนู้ดนะ แต่เราใช้การคุยในรายละเอียดของคอนเซ็ปต์กัน ซึ่งเฮเลนก็ตกลงด้วยความยินดี ผมตั้งใจที่ไม่ได้มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาต่อ

รองในการตัดสินใจของเฮเลน เพราะถ้าเป็นเรื่องของผลประโยชน์แล้ว ก็จะต้องเป็นการพูดในอีกแนวทางอื่น

5. ทักษะวิพากษ์ของนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการ เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทฤษฎีของสื่อ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทฤษฎีของสื่อ ก็ได้เกิดมิติทางความคิดเกี่ยวกับการต่อรองอำนาจด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

นักสื่อสารมวลชน

ด้วยหน้าที่ของผู้เป็นนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) ของสื่อมวลชน ซึ่งรวมทั้งสื่อด้านนิตยสารนั้น ย่อมต้องมีบทบาทในการนำเสนอภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของการเผยแพร่ภาพให้สังคมได้รู้ตามหน้าที่หลักที่ย่อมต้องเลือกสรรแล้ว ในขณะที่เดียนิตยสารก็เป็นผู้ตรวจสอบการกระทำของคนในสังคม และยังสะท้อนมุมมองบางอย่างทั้งในทางดีและไม่ดีให้กับสังคมได้รับทราบด้วย ข้อคิดเห็นต่อไปนี้ สะท้อนให้เห็นมุมมองของสื่อมวลชนที่มีต่อการถ่ายภาพแบบเปิดเผยเรือนร่างของเฮเลน ปทุมรัตน์ เบอ์เกอร์

นิวัตติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

วิธีคิดของเฮเลน จะแตกต่างจากหญิงไทยหัวอนุรักษนิยมทั้งหลาย เพราะฉะนั้น เมื่อเขาเป็นนางแบบ ก็เป็นนางแบบโดยอาชีพ ที่ทำมาหากิน การที่จะถ่ายอะไรก็จึ่งถ่ายรูปอะไรก็ได้ ย่อมเป็นสิทธิของเขาอยู่แล้ว (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

รัทยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแมน

เฮเลนเติบโตจากเมืองนอก ทำให้ระบบการคิดมีชั้นเดียว ไม่มีญาติพี่น้อง หรือสังคมที่ต้องทำให้คิดมาก อีกทั้งสนิทกับบรรณาธิการของนิตยสารลิปส์ด้วย ในที่สุดจึงตัดสินใจถ่าย ซึ่งจุดนี้จะต่างกับเด็กที่เติบโตในเมืองไทย ที่ต้องคิดหลายชั้น คือการบวกลบคูณหารว่าทำอะไรเสียอะไร

เพราะมีปู่ย่าตายาย ครูอาจารย์ อา ลุง ป้า คนข้างบ้าน เพื่อน แฟนเก่า (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

ในฐานะของนักวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับสตรีนิยม และสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อีกด้านหนึ่ง นักวิชาการยังเป็นผู้อยู่ในฐานะของผู้รับสารด้วย ถึงแม้ว่าในบางขณะจะไม่ได้เสพสารจากภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบอยู่ตลอดเวลาก็ตาม แต่นักวิชาการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นี้ ย่อมสามารถมองเห็นการกำหนดความเป็นตัวแทนผ่านภาพเปิดเผยเรือนร่างของผู้หญิง เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบ ต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมในสื่อ ได้ดังนี้

ผศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นภาพที่สวยงาม การแสดงสีหน้าไม่พยายามจะยั่วยวนทางเพศ แต่ให้ความรู้สึกของผู้หญิงในลักษณะของความเป็นแม่ที่อบอุ่น ซึ่งโดยรวมเป็นการถ่ายแบบที่ดี ทั้งหน้าตา การแสดงสีหน้า และทรงผม ถ้าตัดเรื่องจิตทางศีลธรรมออกไป ภาพเหล่านี้เด็กก็สามารถดูได้ ซึ่งอาจทำให้นึกถึงคุณแม่ของตัวเอง แม้บางรูปจะไม่ดี ก็หมายถึงว่า เป็นในเรื่องของความไม่สวย

และเป็นไปไม่ได้ที่จะดูจากภาพและจะรู้เรื่องอำนาจของการต่อรอง จึงไม่รู้ว่ามีหรือไม่ เพราะไม่รู้จักเฮเลนว่าเป็นคนแบบไหนอย่างไร แต่เชื่อว่าเฮเลนน่าจะสามารถต่อรองได้ ถ้าเขาทำ ซึ่งอาจจะขอขึ้นค่าถ่ายแบบ หรือขอความเป็นตัวเอง (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ดร.สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดูจากภาพ มองไม่ออกหรือไม่รู้ ว่านางแบบมีความสามารถในการต่อรอง แต่หากมองเบื้องหลังต่อไปอีก เฮเลนเป็นนางแบบที่มีชื่อเสียงมาก ก็น่าที่จะทำการต่อรองได้ ในลักษณะที่ได้เลือกช่างภาพ หรือเลือกนิตยสาร ซึ่งเป็นการเลือกตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการทำงาน (สัมภาษณ์ 12 มีนาคม 2545)

ดร.สุวัจฉี กู๊ด คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การสะท้อนออกมาของภาพดูแปลกตา เพราะอำนาจการต่อรองขึ้นอยู่กับว่า นางแบบมีประสบการณ์มากแค่ไหนด้วย ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างนางแบบกับนิตยสารที่ถ่าย ถ้ามีประสบการณ์ทำงานร่วมกันมานาน เขาอาจจะต่อรองได้มาก เฮเลนไม่ค่อยเห็นอำนาจในการต่อรอง เหมือนเป็นผู้ถูกกำหนดมากกว่า ทั้งในการวางท่าทางแต่ขณะที่มีการจัดท่า มีการตั้งมุขกล้อง ที่ไม่น่าจะเป็นความสะดวกสบายตัวของนางแบบ และสบายใจกับภาพที่ออกมา และเมื่อมีภาพผู้ชายเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเหมือนกับว่ามีความพยายามตอกย้ำความเป็นภาพลบของนางแบบ แสดงให้เห็นถึงความเป็น masculinism ของผู้ชายที่อยู่เหนือผู้หญิง แต่บอกว่าเธอเป็นคนของสารานุกรม ขณะเดียวกันก็บอกว่าเธอมีเจ้าของแล้ว หมายความว่า เธอคือคนที่ถูกกระทำได้ด้วย (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

6.สรุปความคิดเห็น และทัศนะวิพากษ์ของ การวิพากษ์ของสื่ออื่น นักสื่อสารมวลชนอื่น ๆ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

การศึกษาภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของเฮเลน ปทุมรัตน์ เบอ์เกอร์ จากการวิพากษ์ของสื่ออื่น และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักสื่อสารมวลชนอื่น ๆ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อศึกษาลักษณะของใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเองเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรือนร่างในลักษณะเปลือยกาย และลักษณะของปัจจัยที่นางแบบนำมาใช้สำหรับการต่อรองระหว่างตนเองกับนิตยสารลิปส์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. บรรณาธิการนิตยสารหลัก : ยอมรับว่าภาพเปิดเผยเรือนร่างของเฮเลนเป็นภาพเปลือย เพราะคือคอนเสิร์ตการถ่ายแฟชั่นเครื่องสำอางประทีนผิว

- ด้านการต่อรองกับนางแบบ : ได้มีการสอบถามและทำการตกลงระหว่างทีมงานกับนางแบบก่อนการถ่ายแบบด้วย

- ในกระบวนการผลิตขั้นตอนการถ่ายแบบ : มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน คือ เป็นเพื่อนกันมานาน การถ่ายทำจึงง่ายมาก โดยมีเรื่องของผลประโยชน์ตามมาทีหลัง

2. จากการวิพากษ์ของสื่ออื่น ๆ เห็นว่าภาพสวยงาม และใช้ภาษาเชื่อมโยงกับเรื่องเพศ

3. นักสื่อสารมวลชน เห็นว่าภาพดังกล่าวสวยงาม และได้ดูไปถึงมิติที่อยู่เบื้องหลังภาพว่า ปัจจัยด้านอาชีพ คือความเป็นมืออาชีพ เชื้อชาติ และทุนทางสังคม คือความสัมพันธ์ของเฮเลนกับนิตยสารลิปส์ ที่มีความสนิทสนมกันมานาน มีส่วนสำคัญให้เฮเลนถ่ายแบบ

4. นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เห็นว่าสวยงาม แปลกตา ส่วนในเรื่องของการต่อรอง นักวิชาการฯ ได้ดูไปถึงมิติที่อยู่เบื้องหลังภาพว่า ปัจจัยด้านอาชีพ คือความมีชื่อเสียง โดยเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวยังได้ช่วยในเรื่องของการต่อรอง เพื่อพยายามที่ให้ได้ภาพตัวแทนตามที่เฮเลนต้องการด้วย

-นักวิชาการไม่มั่นใจว่าภาพที่ปรากฏจะตอบได้ว่าต่อรอง ต้องดูภูมิหลังและประวัติการถ่ายภาพของเฮเลนประกอบด้วย อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาแต่ภาพตัวแทนที่ปรากฏ ซึ่งมีการถ่ายคู่กับสามีของเฮเลนนั้น อาจตีความได้ว่าเป็นการกดขี่เฮเลนในฐานะของวัตถุทางเพศของสามีเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 4

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง

กรณีศึกษา : ยศวดี หัสดีวิจิตร

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						ตำแหน่ง ของนางแบบ
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่น ประกอบบท สัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	
ลิปส์ เล่มที่ 3 ปีที่ 3 ส.ค.44	/			<p>สายตา : มองกล้อง มีลักษณะจ้องตอบผู้รับสาร</p> <p>จุดดึงดูดของภาพ : กระดาษเงินขนาดเล็กที่ปิดลงบนหัวนม</p>	<p>ยืนหันซ้าย และปิดตัวกลับเฉพาะด้านบน แล้วแอ่นลำตัว ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้าปิดอวัยวะเพศ มือขวาปิดหน้าอกขวา มือซ้ายยกขึ้นสะโพก แฝงยิ้มและนัยน์จ้องผู้รับสาร</p>	<p>ภาพสี และแสงสว่างเห็นเรือนร่างนางแบบได้ชัดเจน</p>	<p>พื้นสีไม่มีลวดลาย</p>	<p>ทามิวสีน้ำตาล มีสายสร้อยขนาดยาวคล้องประดับรอบสะโพก</p>	-	<p>กลางภาพ จัดให้เห็นต้นขาจนถึงศีรษะ</p>
			/	<p>สายตา : 8 ภาพนัยน์มองกล้อง มีลักษณะจ้องตอบผู้รับสาร 2 ภาพสายตามองไปทางอื่น 1 ภาพมีลักษณะของการทิ้งสายตา ซึ่งแสดงถึงความขวยขวน</p> <p>จุดดึงดูดของภาพ : ร่างกายที่เปลือยเปล่า การใช้มือ กางเกงบิกินี และเส้นผมปิด</p>	<p>1 ภาพ นางแบบนั่งพื้นแยกขากว้าง 1 ภาพ หันด้านข้างบน โชดหินหน้าตรง และภาพที่เปลือยนางแบบจะยืนหันหน้าให้กับ</p>	<p>ภาพขาวดำ 2 ภาพ ที่เหลือเป็นภาพสี และแสงมีความสว่างทำให้</p>	<p>พื้นสีขาวไม่มีลวดลาย</p>	<p>ทามิวเหมือนปก 1 ภาพ ใช้สายสร้อยยาวผูกคอปล่อยสาย 1 ภาพมีสายสั้นคล้องคอไว้ ทาเท้าและมือ ทาตา</p>	-	<p>กลางภาพ จัดให้เห็น 1 ภาพ ตั้งแต่ได้รวมนมจนถึงศีรษะ 4 ภาพ เห็นเต็มตัวตั้งแต่เท้าจนถึงศีรษะ 6 ภาพ เห็นตั้งแต่ต้นขาไปจนถึง</p>

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 5

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง

กรณีศึกษา : ยศวดี หัสดีวิจิตร

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่น ประกอบบท สัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่ง ของนางแบบ
		/		<p>ปิดอวัยวะเพศ และหน้าอกไว้ และเห็นหัวนม แต่ไม่ชัดเจน</p> <p>สายตา : 1 ภาพ นางแบบทั้ง สายตาให้กับผู้รับสาร 10 ภาพ นางแบบมองไปทางอื่น</p> <p>จุดดึงดูดของภาพ : เห็นหน้าอก และหัวนม 3 ภาพ</p>	<p>ผู้รับสาร</p> <p>1 ภาพนางแบบ จะยื่นหน้าตรง โบหน้าหันไปทาง ด้านข้าง 5 ภาพ นางแบบหันด้าน ด้าน เห็นทั้งเต็ม ตัวและครึ่งตัว 2 ภาพมีเฉพาะโบ หน้าของนาง- แบบ 1 ภาพนั่ง หันข้างเห็นเพียง หัวไหล่และโบ</p>	<p>เห็นเรือนร่าง ของนางแบบ ชัดเจน</p> <p>แสงและสีเป็น ขาวดำ ทำให้ เห็นรายละเอียด ของร่างกายไม่ ชัดเจน</p>		<p>เพิ่มขนาดปาลอม ทั้งหมดเป็นสี น้ำเงิน</p>	<p>คำบรรยายภาพ ภาษาอังกฤษ สีขาว ปิดทับบนหัว นมนางแบบ 3 ภาพ 2 ภาพ ปิดทับบน เนินอก และ 1 ภาพ วางไว้บนแก้มซ้าย ของนางแบบ ความ หมายของคำบรรยาย จะเกี่ยวกับ ธรรมชาติของสิ่ง นั้น ๆ เป็นการเกิด</p>	<p>ศีรษะ</p> <p>เต็มหน้ากระดาษ วางไว้ตรงกลาง</p>

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 6

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง

กรณีศึกษา : ยศวดี หัสดีวิจิตร

นิตยสาร	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ							
	แฟชั่นปก	แฟชั่นด้านใน	แฟชั่นประกอบบทสัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบอื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่งของนางแบบ	
					หน้าด้านข้าง และ 1 ภาพเห็นเต็มตัว นางแบบนั่งบนโซฟา หิน ใช้หัวเข่าและต้นขาปิดหน้าอก และอวัยวะเพศตามลำดับ					ขึ้น โดยไม่ได้ปรุงแต่ง	

ภาพกรณีศึกษาที่ 2	: ยศวดี หัสดีวิจิตร
	: นักแสดง นักร้อง และนางแบบรุ่นใหม่
ประเภทภาพ	: เปิดเผยเรือนร่างโดยไม่สวมเสื้อผ้า และสวมเสื้อผ้า
แพชั่น	: ปกหน้า
แพชั่น	: ประกอบบทสัมภาษณ์
แพชั่น	: ด้านใน

ภาพประกอบ 7 การแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง : ยศวดี หัสดีวิจิตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

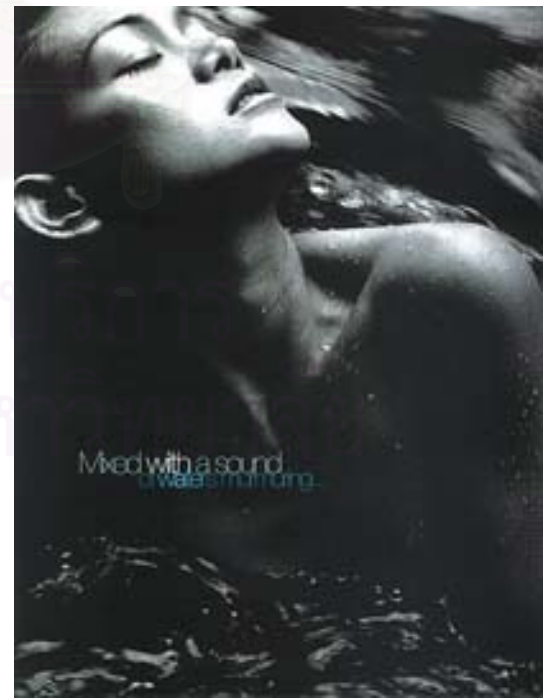
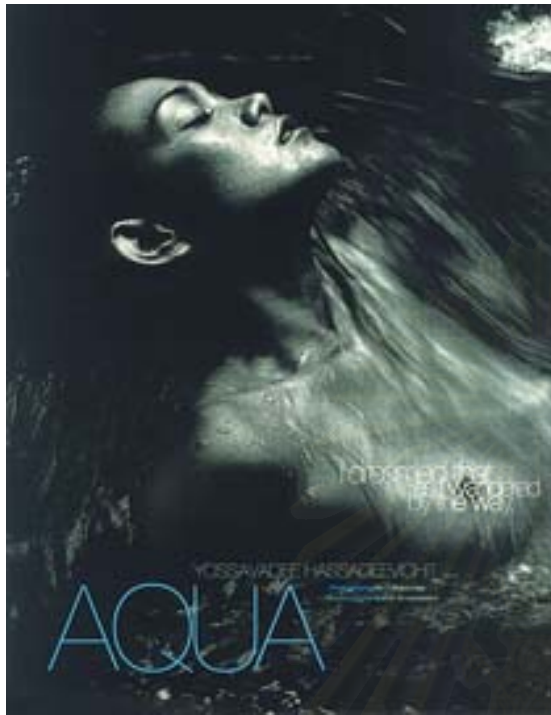

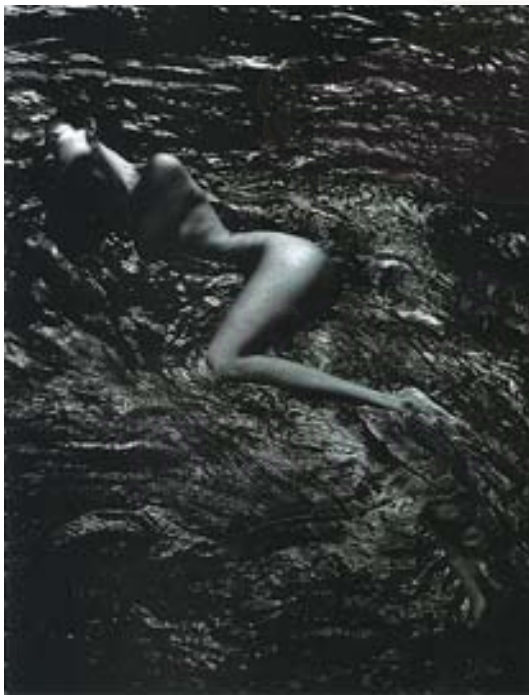
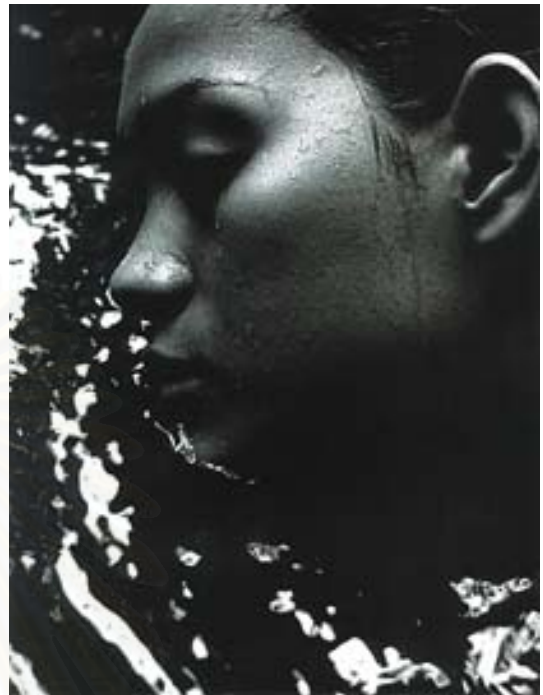
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย

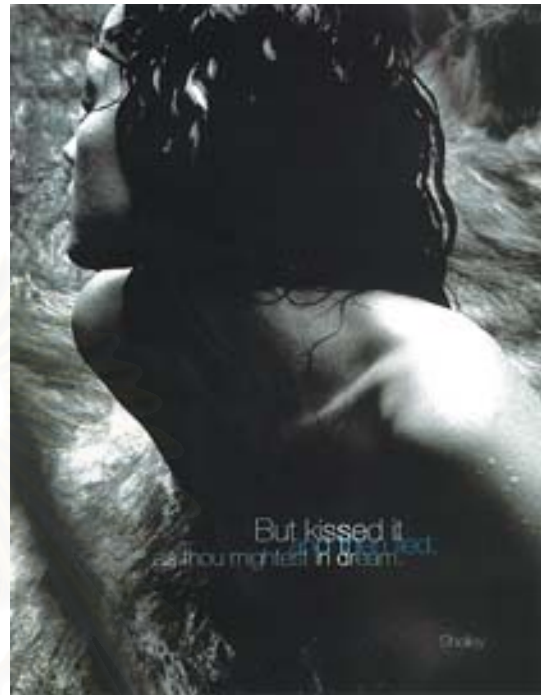
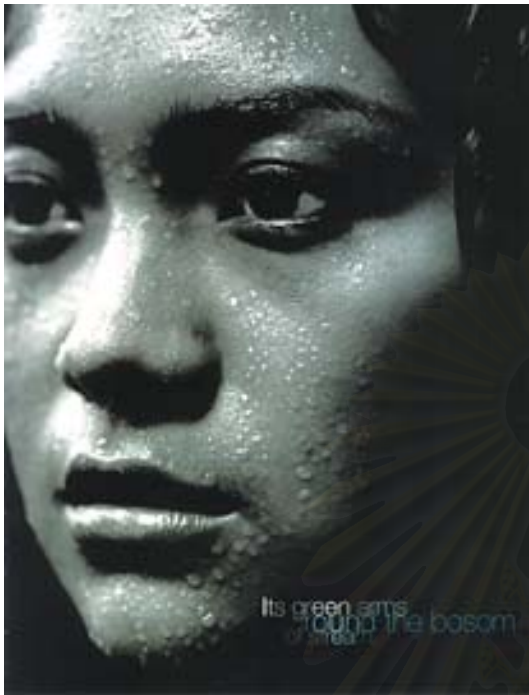

ศูนย์บริการ
มหาวิทยาลัย

ศูนย์บริการ
มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 2 : ยศวดี หัสดีวิจิตร

: นักแสดง นักร้องและนางแบบรุ่นใหม่

ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่าง แบบสวมกางเกงชั้นใน สวมชุดผ้าบางกระโปรงยาว และไม่สวมเสื้อผ้า

1.รายละเอียดของภาพ

นิตยสาร : ลิปส์ ฉบับเดือนสิงหาคม 2544

รูปแบบการนำเสนอ : มี 2 ชุด 1. แนวการแต่งแบบ ชื่อ ชุดสาวบราซิลเลียน ภาพสี่ประกอบ บทสัมภาษณ์ 2.แนวการแต่งแบบ ชื่อชุด AQUA เกี่ยวกับน้ำ ภาพขาวดำการแต่งแบบแฟชั่น

ตำแหน่งภาพ : ชุดที่ 1 ภาพแสดงแบบประกอบปก 1 ภาพสี ไม่ได้สวมเสื้อผ้า แต่ใช้เครื่องประดับและการเสริมสวยด้วยสีปกปิดร่างกายแทน โดยนำมาใช้ในประกอบบทสัมภาษณ์ 1 ภาพ และนำภาพขาวดำไม่สวมเสื้อผ้าของการแต่งแบบของชุดที่ 2 มาใช้ 2 ภาพ ส่วนที่เหลือ นางแบบใส่ชั้นใน 1 ตัว หรือสวมชุดผ้าบางกระโปรงยาว โดยในแต่ละภาพนั้น จะใช้อวัยวะของร่างกาย คือ มือ ต้นขา ประกอบกับชุดที่ใส่ทำการปกปิดปิดหน้าอก และอวัยวะเพศ

: ชุดที่ 2 ภาพขาวดำการแต่งแบบโดยเฉพาะ ทั้ง 11 ภาพ ใน 3 ภาพ เห็นหน้าอกของนางแบบเพราะไม่ได้สวมเสื้อผ้า นอกนั้นใช้สีดำของภาพ น้ำ และอวัยวะของร่างกาย คือ มือ ต้นขา ปกปิดหน้าอก และอวัยวะเพศ

2.การใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของผู้หญิงเอง

จากภาพเปิดเผยเรือนร่างของ ยศวดี หัสดีวิจิตร ดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นมิติต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับนางแบบ และทำให้เกิดการต่อรองทั้งแบบทางตรงและทางอ้อม จากการใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของนางแบบเอง โดยมีมิติเหล่านั้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

ในอดีตที่ผ่านมา ยศวดี หัสดีวิจิตร เป็นทั้งนักแสดง นักร้อง และนางแบบ แต่ภาพตัวแทนของความเป็นนางแบบจะมีความชัดเจนมากที่สุด และในด้านการแต่งแบบนี้เอง ยศวดี หัสดี

วิจิตร ก็ไม่เคยทำสัญญากับนิตยสารเล่มใดก่อนที่จะมีตกลงแสดงแบบให้ แต่เธอสามารถต่อรองกับนิตยสารทุกฉบับเมื่อเธอต้องการที่จะทำงานแสดงแบบนั้น ๆ โดยยศวดี กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“ตั้งแต่แสดงแบบครั้งแรก โยไม่เคยเซ็นสัญญากับนิตยสาร เพราะนิตยสารแต่ละเล่มที่โยจะทำงานด้วย ต้องรู้จักกันดีอยู่ก่อนแล้ว และการทำงานโยถือว่าเป็นธุรกิจทั้งหมด ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และประสบการณ์ทำงานจะไม่เกี่ยวกับการที่เราต้องอ่อนน้อมยอมกัน ดังนั้น วันแรกจนถึงปัจจุบันการทำงานของโยจะเหมือนเดิม ธุรกิจก็คือธุรกิจ โยสามารถพูดได้อย่างตรงไปตรงมา ว่าต้องการอะไรบ้างได้อย่างชัดเจน” (สัมภาษณ์ 3 พฤษภาคม 2544)

ดังนั้น จากความชัดเจนในการทำงานของ ยศวดี ที่ผ่านมา เธอจึงสามารถที่จะปกป้องผลประโยชน์ และต่อรองอำนาจให้ตัวเองได้ “ถึงแม้ โย จะไม่ได้เซ็นสัญญากับนิตยสาร ซึ่งรวมถึงนิตยสารลิปส์ด้วย แต่ภาพและการทำงานทุกอย่าง ทยายส่วนตัวของโยเป็นผู้จัดลิขสิทธิ์ทั้งหมด เพราะฉะนั้น ต้องได้รับอนุญาตจากโยก่อนที่จะนำภาพหรืองานของโยไปใช้ทุกครั้ง โยเคยฟ้องกับหนังสือระดับล่าง เพราะเขาลอกภาพที่โยถ่ายลงนิตยสารลิปส์ไปใส่ในหนังสือของเขา” (สัมภาษณ์ 3 พฤษภาคม 2544)

แม้กระทั่งภาพที่เธอได้แสดงแบบไปแล้ว เธอยังได้มีการตรวจสอบก่อนที่จะเผยแพร่ออกสู่สังคม “ไม่ได้ดูอะไรมากค่ะ แต่ถ้าภาพไหนที่หมิ่นเหม่ต่อชื่อเสียงมาก เมื่อทางนิตยสารตกแต่งภาพเรียบร้อยแล้ว โยจะเข้าไปดูอีกครั้งหนึ่ง คือนิตยสารต้องผ่านการยินยอมจากโยก่อน จึงจะผลิตภาพนั้น ๆ ของโยออกมาได้” (สัมภาษณ์ 3 พฤษภาคม 2544)

จากลักษณะการทำงานของยศวดี หัสดีวิจิตร ดังกล่าว จึงพบว่าในการต่อรองกับเจ้าของทุนนั้น นางแบบได้ใช้มิติทางความคิดต่าง ๆ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร

ยศวดีมีเหตุผลในการเลือกนิตยสารเช่นเดียวกับเฮเลนคือ “การตัดสินใจถ่ายภาพครั้งนี้ เพราะมันใจในตัวพีคักดี (บรรณาธิการบริหารและช่างภาพนิตยสารลิปส์) ซึ่งเป็นช่างภาพที่ถ่ายรูปได้สวยมาก และรู้จักสนิทสนมกันมานานมาก” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545) ยศวดีสรุปเหตุผลที่ทำให้เธอเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสารว่า 1.ความไว้วางใจในตัวช่างภาพ เชื่อในผี

มือของเขา และระยะเวลาที่รู้จักกัน 2. ตอนถ่ายแบบยศวดีได้มีส่วนแสดงความคิดเห็น และกำหนดท่าทางกับช่างภาพด้วย

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงและอาชีพของนางแบบ

จากในอดีตเธอได้ตำแหน่งมิสรีวิรองอันดับ 1 และเมื่อเธอเป็นนักแสดง นักร้อง ก็ยังมีภาพตัวตนไม่เท่ากับภาพตัวตนของการเป็นนางแบบ ซึ่งยศวดีเชื่อว่าอาชีพนางแบบนั้น ขึ้นอยู่กับว่าคุณคนนั้นมีความเหมาะสมที่จะสามารถเป็นนางแบบได้ และเธอก็มีความเหมาะสมทั้งจากรูปร่าง และประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา “คนปกติก็อาจจะเป็นไม่ได้ของอย่างนี้คือมันมากับตัวคำ ๆ นี้ มันมาต่อเมื่อเราพร้อมที่จะเป็นเท่านั้นเอง บางคนอยู่วงการนี้มาตั้งนาน ทำมาตั้งนาน แต่คนไม่รับว่าเป็นนางแบบ โยถึงบอกว่าอย่าไปเรียกว่านางแบบ อย่าไปเรียกว่าดารา อย่าไปเรียกว่านักแสดง ทุกอาชีพก็คืออาชีพรับจ้าง คำว่านางแบบก็คืออาชีพๆ หนึ่ง”

-รายได้ ยศวดียอมรับว่า เธอควรได้เงินจากการทำงานลักษณะนี้ เพราะเป็นอาชีพที่ต้องมีการเสียแรงงาน โดยเธอกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ในส่วนของตัวเองก็คือการทำงาน โยรับจ้างได้เงินจากอาชีพนี้ เราเสียแรงงานและก็ได้เงินกลับมา ถามว่าได้แค่นั้นหรือเปล่า ก็ไม่ใช่อีก คือพยายามทำให้มันดีที่สุด เท่าที่ ทำให้สามารถเป็นอาชีพที่ทำได้ยาวนาน คือโยจะออกกำลังกายเป็นประจำ เราต้องดูแลตัวเอง เราต้องรักษามัน” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ทั้งก่อน คือการตกลงในเรื่องของแนวทางการถ่ายแบบ ระหว่าง คือการโพสท่าที่มาจากตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ และภายหลังจากถ่ายแบบ คือการเลือกแต่ละภาพตัวตนเปิดเผยเรื่อนร่างให้ตนเอง

ระยะก่อนการทำงาน คือความยอมรับหรือไม่ยอมรับคอนเซ็ปต์ที่ได้ เพื่อดูความเหมาะสมความเป็นไปได้ความสามารถที่เธอจะทำงานได้

ระยะระหว่างทำงาน คือการร่วมคิดท่าทาง จากการที่โพสท่าออกมาจากอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของเธอแล้ว เพื่อให้ได้ภาพที่สวยงาม

ระยะภายหลังจากเสร็จการถ่ายแบบ คือการได้มีส่วนร่วมเลือกแต่ละภาพตัวตนของตนเอง เพื่อให้ปรากฏในนิตยสารลิปส์

2.2 การต่อรองในกระบวนการผลิต : ทีมงานของนิตยสาร ได้แก่ ช่างภาพ และ สไตลิส

ยศวดีได้ต่อรองทีมงานของนิตยสารด้วยการใช้ความเป็นตัวตนของตนเอง ด้วยการให้ทีมงานเป็นผู้ทำคอนเซ็ปท์มาให้เธอพิจารณา โดยที่ยศวดีสามารถสร้างเงื่อนงำให้ตนเอง ประกอบจากแนวคิดของทีมงานนิตยสารด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

-การนำเรือนร่างและอัตลักษณ์ของตนเองของนางแบบมาสร้างเงื่อนงำในรูปแบบใหม่ ความหมายต่อการเปิดเผยเรือนร่าง และต่อภาพตัวแทนในทั้งสองลักษณะ ในสองชุดการแสดงแบบว่า เป็นเรื่องของความสวยงามของเรือนร่าง ความพอใจ และความมั่นใจความสวยของภาพ ประกอบด้วยการแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง 2 ลักษณะได้แก่

การแสดงแบบชุดที่ 1 คอนเซ็ปท์สาวบราซิลเลียน เป็นการสร้างความจริงให้กับภาพตัวแทนตนเองของร่างกายนางแบบที่ปราศจากเสื้อผ้า และเพียงบางส่วน คือ 1.การสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และ 2. การสร้างความจริงด้วยการปรับและเปลี่ยนจากความจริงที่มีอยู่ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.การสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ การนำไปหน้าที่ไม่ใช่ภาพตัวแทนในอุดมคติของผู้หญิงในสังคมไทย แต่เป็นจุดที่พึงพอใจของยศวดี “หน้าโยสองซีกไม่เท่ากัน ถ่ายรูปออกมาไม่เหมือนกัน ด้านซ้ายถูกกับคนไทย แต่คนฮ่องกงชอบด้านขวาเพราะกรรมจะใหญ่กว่า”

2.การสร้างความจริงด้วยการปรับและเปลี่ยนจากความจริงที่มีอยู่ จากการเพิ่มสีน้ำตาลหรือเรียกว่าสีแทนบนผิวของร่างกาย ให้เป็นคนอื่น คือชนชาติบราซิลเลียน สีผิวดังกล่าวเสมือนเป็นเสื้อผ้าประเภทหนึ่ง และเป็นชุดที่ 1 ที่ยศวดีสวมใส่ตลอดเวลาในทุกภาพ นอกเหนือจากใช้กระดาษสีเงิน สายเข็มขัดสีเงิน สีทาเล็บ เส้นผม มือ กางเกงบิกินี ชุดแซกยาวสีขาวบาง ซึ่งกลายเป็นชุดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ตามลำดับไปโดยปริยาย แต่ในแต่ละภาพ ผู้รับสารจะเห็นในมิติที่นางแบบเปิดเผยร่างกายโดยไม่ใส่เสื้อผ้า หรือบางภาพที่สวมเสื้อผ้า ก็ยังความรู้สึกถึงการไม่สวมเสื้อผ้า หรือมีอารมณ์มาปิดอยู่ดี

การนำเสนอภาพในลักษณะนี้ เป็นการสร้างเงื่อนไขของการรับรู้ให้แก่ผู้รับสารรูปแบบใหม่ โดยที่ผู้รับสารไม่รู้ตัว คือการใส่สัญลักษณ์ของความเป็นคนอื่น (the other) เชื้อชาติ (race) อื่นเข้าไป คือการนำตัวเองออกไปจากสังคมไทย ด้วยการเพิ่มสีน้ำตาลลงไปบนร่างกาย เสมือนเป็นเสื้อผ้าประเภทหนึ่ง และเป็นชุดที่ 1 ที่ยศวดีสวมใส่ตลอดเวลาในทุกภาพ นอกเหนือจากใช้กระดาษสีเงิน สายเข็มขัดสีเงิน สีทาเล็บ เส้นผม มือ กางเกงบิกินี ชุดแขยวสีขาวยาว ซึ่งกลายเป็นชุดที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ตามลำดับไปโดยปริยาย ในแต่ละภาพ จึงได้เห็นนางแบบสวมชุด ซึ่งเป็นที่เข้าใจของคนในสังคมส่วนใหญ่ว่า ไม่ใช่ชุดที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตามปกติ

เป็นการสร้างความหมายให้กับภาพ คือความสวยงาม ความสนุกสนานจากตัวตนของตน และย้ำด้วยภาพลักษณ์ของชาวบราซิลเลียนที่เป็นคนรักความสนุกสนาน อีกด้านหนึ่งคือ การสร้างความจริงด้วยการปรับเปลี่ยนความจริงที่มีอยู่แล้ว

การแสดงแบบชุดที่ 2 ชื่อชุด AQUA เกี่ยวกับน้ำ และธรรมชาติของมนุษย์ คือ การสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือการให้ความหมายของธรรมชาติความเป็นมนุษย์ที่ไม่มีสิ่งใดติดตัวมาตั้งแต่เกิดนอกจากร่างกายที่เปลือยเปล่า ความจริงก็คือ มนุษย์มีเพียงร่างกายเปลือยเปล่าเท่านั้นที่หลุดจากกรรมมารดา แต่การสร้างความจริงและเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้นก็คือ มนุษย์เมื่อเจริญเติบโตขึ้น ได้มีพัฒนาการสวมใส่อาภรณ์เพื่อปกปิดร่างกาย แต่เมื่อต้องการชำระร่างกาย หรือเมื่ออยู่กับสายน้ำ มนุษย์จึงไม่จำเป็นต้องสวมเสื้อผ้า

ดังนั้น จากภาพเปิดเผยเรือนร่างชุดนี้ นางแบบได้นำความจริงดังกล่าวมาใส่ความจริงที่ปรุงแต่งขึ้นอีกชั้น คือ ความจริงธรรมชาติในการกำเนิด น้ำซึ่งเกี่ยวข้องกับการชำระร่างกาย เสริมแต่งความจริงให้ชัดเจนด้วยการนำมารวมกับเรือนร่างช่วงวัยสาวของนางแบบ ซึ่งแน่นอนว่า ภาพดังกล่าวเชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะตามแนวคิด Pornography หรือของนักสตรีนิยมกลุ่มทำท่ายกกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย บอกไว้ว่า ความสวยงามและเกิดจากความพึงพอใจในการเปิดเผยเรือนร่างของยศวดีนี้ เป็นสิ่งดี และไม่ต่างจากภาพเปิดเผยของผู้หญิงอื่น ๆ ที่มีความรู้สึกเดียวกัน ก็ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางเพศด้วยเช่นกัน

ดังนั้นในของการเร่งเร้าความต้องการทางเพศนั้น จากภาพทั้งสองชุด แม้ยศวดีจะไม่ได้แสดงท่าทาง การทิ้งสายตา หรือการแสดงท่าช่วยวนใด ๆ ก็ตาม ในการจ้องตอบผ่านเลนส์ของกล้องมายังผู้รับสาร ภาพดังกล่าวก็ยิ่งสะท้อนให้รู้สึกถึงความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศอยู่ดี

-ความมั่นใจในเรือนร่างของนางแบบ

ยศวดี ได้พัฒนาร่างกายด้วยการดูแลและออกกำลังกาย การบำรุงร่างกายด้วยเครื่องสำอางต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ “เมื่อก่อนจะเข้าฟิตเนส และเล่นหนักมาก เพราะอยากมั่นใจ การแต่งหน้าทุกวัน ต้องดูแลอย่างหนัก ทุกอย่างที่บำรุงเกี่ยวกับใบหน้าต้องสรรหาแต่สิ่งที่ดี” (บทสัมภาษณ์จากนิตยสารลิปส์ สิงหาคม 2543) และงานครั้งนี้ เมื่อเข้าใจคอนเซ็ปท์งานดีแล้ว โยกลับไปที่พืชนตัวเอง เพื่อมาถ่ายงานชิ้นนี้” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

-จากการตกลงกับเจ้าของทุนมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ระยะระหว่างทำงาน คือการร่วมคิดท่าทาง จากการที่โพสท่าออกมาจากอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของเธอแล้ว เพื่อให้ได้ภาพที่สวยงาม

ยศวดีเล่าถึงการถ่ายแบบกับนิตยสารลิปส์ว่า ช่วงการถ่ายแบบเวลาโพสท่า จะมีสองช่างภาพ ภาพชุดแรกที่ปรากฏในนิตยสารถ่ายโดยพีศักดิ์ เป็นชุดของภาพปกและประกอบบทสัมภาษณ์เป็นภาพสี่ “ได้มีการคุยกัน ช่างภาพจะถามก่อนว่า เราต้องการได้มากน้อยแค่ไหน โยจึงให้เขาทำแบบเป็นเรื่องราวสตอรี่บอร์ดมาให้ดูก่อน ให้เราเห็นว่าทางนิตยสารต้องการแบบไหน เป็นพอร์ตออกมาให้เราพอจะนึกเห็นภาพว่าจะออกมาเป็นยังไง” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

ยศวดีมีหลักเกณฑ์ในการจัดทำทางของตัวเองว่า เป็นสไตล์ของตัวเอง ไม่โพสท่ามาก เน้นการใช้รูปร่างอย่างเดียว “คือให้รู้ว่าไม่ต้องเอาการโพสท่ามาช่วยให้เราดูหุ่นดี เพราะเขาบอกมาก่อนเลยว่าถ่ายแบบนี้ ตรงนี้ก็เหมือนกับว่า เป็นตัวของตัวเราเอง โดยให้นี้ภาพถึงสาวบราซิลเลียน ที่ไม่ต้องเน้นถึงการแต่งตัว เป็นเรื่องราวสนุก ๆ เสื้อผ้าไม่ต้องเลิศหรูอลังการ อาจจะน้อยชิ้น แต่เป็นชิ้นที่คนมองแล้วสะดุด สวย และน่ามอง ไม่ใช่การจับเอาบิกินีตัวหนึ่งมาใส่ โดยที่มันไม่มีศิลป์ มันไม่มีคลาส” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

สำหรับภาพชุดที่สองถ่ายโดย ณัฐ ประกอบสันติสุข (ช่างภาพอิสระ) เป็นคอนเซ็ปท์เกี่ยว

กับน้ำ ซึ่งภาพขาวดำเป็นการบ่งบอกความเป็นธรรมชาติ “ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นการถ่ายที่ยาก

กว่าจะได้ออกมาขนาดนี้ เหนื่อยและเปียกทั้งวัน เพราะเราไปถ่ายในน้ำตกกันจริง ๆ แล้วต้องเป็นไพรเวทด้วย เพราะฉะนั้น ก็ต้องกันคน เราต้องรีบทำงาน ร่างกายอาจจะมึนอะไรมาปิดมาบังบ้าง แต่คอนเซ็ปท์ก็คือ ไม่มีเสื้อผ้า” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

ภาพถ่ายทั้งสองชุดที่นำเสนอในนิตยสาร ปรากฏออกมาตามที่ยศวดีต้องการ และได้เจรจาไว้กับทีมงานคือ “ไม่ต้องการโพสท่าทางให้เซ็กซี่ หรือยั่วยวน เพราะเรื่องนี้ได้มีการคุยกันก่อนให้เผยแพร่ปก หลิวตา คงไม่ใช่โย ที่ทำคือหัวเราะ ยิ้ม ดูเป็นธรรมชาติ” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

-ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนางแบบกับช่างภาพ

ยศวดีกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “โยสนิทกับพีศักดิ์ (บรรณาธิการบริหารและช่างภาพนิตยสารลิปส์) มานานมาก เราเหมือนเป็นพี่เป็นน้อง ความที่เป็นคนรู้จักกันมา เราเลยคุยกันง่ายขึ้นกับการทำงาน และเราไว้วางใจเขาด้วยความที่เรารู้จักกันก็มั่นใจและเชื่อในฝีมือของเขาด้วย”

2.3 การต่อรองกับสังคม

การออกจากกรอบสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) ของภาพตัวแทนในครั้งนี้ของยศวดี พิจารณาได้จากการแสดงความคิดเห็นของเธอที่บอกว่า “จริง ๆ จะแคร์ครอบครัวเรา คนที่เรารู้จัก คนที่เราควรจะไปใส่ใจเขา แต่ว่ากับคนภายนอกเลยที่เขาเรียกกันว่าประชาชน เราไม่สามารถที่จะไปเทคแคร์ตรงจุดนั้นได้มากนัก มันเป็นเรื่องใหญ่ เพราะฉะนั้น โยเลือกในจุดที่ทำไปแล้ว เราไม่ได้ทำร้ายใคร ไม่ได้กระทบส่วนไหนของสังคมที่ทำให้เกิดเรื่องร้ายแรง ถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการตัดสินใจของเรา ว่าเราอยากจะทำอะไรเราก็จะทำ” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

ทั้งนี้โยได้ใช้ความที่เป็นคนที่มีทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงและสิทธิสตรี มาใช้เป็นกรอบในการทำงานด้วย

-ทัศนคติแบบสตรีนิยมของนางแบบ

จากการให้คำนิยามสิทธิสตรีของนักสตรีนิยมแต่ละกลุ่มมีความหมายที่แตกต่างกัน อาทิ กลุ่มที่สนับสนุนให้ผู้หญิงอยู่แถวหน้าของสังคม หรืออีกกลุ่มอยากให้ผู้หญิงเป็นกุลสตรีที่ต้องเชื่อฟังผู้ชายอย่างในสมัยก่อน ยศวดีก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ผู้หญิงในวันนี้ เก่งขึ้น และเธอไม่เชื่อกับคำกล่าวที่ว่าผู้หญิงต้องเป็นช่างเท้าหลัง ผู้ชายผู้หญิงเป็นเพศที่มีมาเหมือนกัน เพียงแต่รูปลักษณ์ไม่เหมือนกัน จึงไม่ได้หมายความว่าแตกต่างกัน ตั้งแต่เด็กแล้วความคิดของตัวเองไปไกลกว่าปัจจุบันนี้มาก ในแง่ส่วนตัวโยคือผู้หญิงคนหนึ่งที่รักการทำงานบ้าน รักการทำกับข้าวเป็นชีวิตจิตใจ ไม่มีขาดตกบกพร่อง แต่ในเรื่องของการทำงาน โยคิดเหมือนผู้ชาย คือตรงนี้โยอยากให้ผู้ชายมองผู้หญิงแบบนั้นบ้าง คือความรู้ความสามารถทำให้เท่าเทียมกันได้ เพราะฉะนั้น ก็ไม่เห็นว่าจะต้องแบ่งแยกกัน” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

เนื่องจากอาชีพของยศวดีคือการเป็นนางแบบ คุณสมบัติของวิชาชีพนี้ จึงมีส่วนกำหนดคุณลักษณะของเธอคือ ต้องเป็นสาวที่มีความมั่นใจ ไม่เช่นนั้นคงทำไม่ได้ “โยไม่ใช่ผู้หญิงที่มั่นใจแบบว่า เออ วันหนึ่งฉันจะลุกขึ้นแก้ผ้า โดงแดงออกไปเดินสาธารณะ ก็ไม่ใช่ นั่นคือไม่มีกาลเทศะ โยบอกแล้วว่า ความมั่นใจของโยมีขอบเขต มีขีดจำกัด” (28 กุมภาพันธ์ 2545) ทัศนคติดังกล่าวของยศวดี จึงค้านกับนักสตรีนิยมกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย ที่ตำหนิผู้หญิงซึ่งเปลือยผ้าว่า เป็นการกระทำในลักษณะ passive ไม่มีขอบเขตให้ตัวเอง

-การสร้างความหมายใหม่เกี่ยวกับภาพเปลือย

การถ่ายแบบในครั้งนี้ ยศวดีให้ความหมายต่อภาพเปลือยของตนเองว่า เป็นภาพที่สวยงาม มีความเป็นศิลปะ ดังที่เธอแสดงความคิดเห็นว่า “ไม่เน้นถึงการแต่งตัว เป็นเรื่องราวสนุก ๆ เสื้อผ้าไม่ต้องเลศหลอฉงการ เราเน้นแค่อิเคออาจจะน้อยชิ้น แต่เป็นชิ้นที่คนมองแล้วสะดุด สวยและมันน่ามอง มันไม่ใช่การจับเอาบิกินีตัวหนึ่งมาใส่ โดยที่มันไม่มีศิลป์ มันไม่มีคลาส”

ดังนั้น และยศวดีใช้สายตาค้องมองดูผู้รับสารผ่านเลนส์ ซึ่งแสดงถึงสัญญาณของการโต้ตอบการสื่อสารระหว่างตนเองกับผู้รับสารโดยตรง คือ

-การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่ออื่น ๆ ของนางแบบ

และจากการแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่างของยศวดี หัสดิวิจิตร ในลักษณะดังกล่าว ได้มี

สื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันอาทิตย์ที่ 19 สิงหาคม 2544 ขึ้นหน้าหนึ่งวิพากษ์ถึงความกล้าหาญในการถ่ายแบบ พร้อมกับเชื่อมโยงถึงการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การมีความรักในลักษณะแบบเจ้าชู้ และลงอีกในหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกัน ในวันศุกร์ที่ 24 สิงหาคม และวันอังคารที่ 28 สิงหาคม 2544 เป็นภาพประกอบบทสัมภาษณ์ผู้ชายที่ปฏิเสธไม่ได้เป็นแฟนยศวดี และเป็นภาพประกอบเปรียบเทียบผู้หญิงชาวบ้านที่เปลื้องผ้าเช่นเดียวกันเธอ ในเรื่องของการประท้วงเพื่อสามี ลูก และที่ดินทำกิน ตามลำดับ

โดยยศวดีได้ให้สัมภาษณ์ถึงความคาดหวังที่จะเกิดกระแสวิพากษ์ต่อภาพเปิดเผยเรือนร่างของเธอ ในบทสัมภาษณ์ซึ่งตีพิมพ์พร้อมกับภาพเปิดเผยเรือนร่างของเธอแล้ว ในนิตยสารลิปส์ ก่อนหน้าที่จะเกิดการวิพากษ์เสียอีก

ยศวดีได้แสดงทัศนคติต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม ที่ปรากฏผ่านสื่อมวลชนว่า “โยมมองว่าเป็นธุรกิจ เราก็เป็นธุรกิจ ตรงนี้จึงไม่โทษกัน เพราะถ้าไม่มีสื่อ สื่อจะขายชื่อของเราออกไปได้อย่างไร แต่ตรงนี้นั้นอยู่ในขอบเขตที่ว่า อย่าให้มันเกินความจริง อย่าให้มันเกินในคำว่างงาน ก็ไม่มายด์และไม่มีความคิดเห็นตรงนั้น เราไม่ใส่ใจ ใครจะเขียนเกี่ยวกับตัวเราที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องงาน โยจะไม่ค่อยใส่ใจมาก เพราะฉะนั้นเราแยกธุรกิจกับเรื่องส่วนตัวไว้ต่างหาก ตรงนี้เราก็เลยเข้าใจเวลาเขาเขียนอะไรออกมามันไม่กระทบเรา เพราะบางครั้ง ชอบพาดพิงมาถึงในเรื่องของส่วนตัว ในเรื่องของครอบครัว” (สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2545)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การได้แจ้งข้อวิพากษ์จากสื่อ

กรณีศึกษา : บศวดี นัตติวิจิตร

ผู้วิพากษ์ วันที่ วิพากษ์	วิธีการวิพากษ์	สื่อที่เสนอภาพ และข่าววิพากษ์	ประเด็นวิพากษ์	ผู้ได้แจ้ง และวิธี การได้แจ้ง ข้อวิพากษ์	สื่อที่เสนอ การได้แจ้ง	ความคิดเห็นของผู้วิพากษ์	หมายเหตุ
คอลัมน์ มาลัยไทยรัฐ 19 ต.ค.44, บทความ หน้าบันเทิง 28 ต.ค.44	ลงภาพพื้นที่ ถ่ายในนิวยอร์ก ดิบตั้งหมด ประกอบบทความ ความ บทความเรื่อง ของบุคคลอื่น แต่ นำภาพในนิวยอร์ก ลิปส์ของศศดามา ประกอบ	น.ส.พ. ไทยรัฐ	ชื่นชมความกล้าของนางแบบที่ไม่สวม เสื้อผ้า หรือสวมน้อยชิ้น พร้อมทั้งเชื่อมโยงไปถึงเรื่องเพศ ความสัมพันธ์กับผู้ชายมากมาย	บศวดี นัตติวิจิตร ให้สัมภาษณ์ ประกอบการถ่าย ภาพเปิดเนยเรือน ร่าง	นิตยสารลิปส์ ต.ค.44	ศศดอกรับใจในสิ่งที่ตนเอง (นางแบบ) ทำ และเห็นว่าป็นอาชีพหนึ่งที่ตนทำ อย่างถูกกาละเทศะ	ไม่ได้ได้แจ้ง การวิพากษ์ ในสื่ออื่น

3.สรุป

-นักแสดง นักร้อง และนางแบบรุ่นใหม่ : ยศวดี หัสดีวิจิตร

การศึกษาจากภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับยศวดี หัสดีวิจิตร เพื่อศึกษาลักษณะของการใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของผู้หญิงเอง พบว่านางแบบได้ทำการต่อรองกับมิติต่าง ๆ ที่มาสัมพันธ์กับภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

- ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร
- ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงและอาชีพของนางแบบเอง
- รายได้ยศวดี หัสดีวิจิตร ได้ทำทนายกับทุนนิยมในสื่อ คือ การใช้ร่างกายที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจ
- การได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต

2.) การต่อรองในกระบวนการผลิต

- การสร้างเงื่อนไขของเรือนร่างและอัตลักษณ์ของตนเองของนางแบบ ในรูปแบบใหม่
- ความมั่นใจในเรือนร่างของนางแบบ (ร่างกายกับทุนทางกายภาพ) ยศวดีได้พัฒนาร่างกายสร้างคุณค่าที่มีรูปแบบความเป็นเลิศตามความพอใจในการให้ความหมายโดยตนเอง และสามารถนำไปสู่ทุนทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่ามหาศาล
- การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ระยะเวลาระหว่างการทำงาน
- ความสัมพันธ์ส่วนตัว ในฐานะเพื่อนสนิทระหว่างนางแบบกับช่างภาพ

3.) การต่อรองกับสังคม

- แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และสิทธิสตรี คือความเป็นผู้หญิงไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทเพศ (gender) เชื้อชาติ (race) และกรอบของสังคม ทุกคนเกิดมาแม้ว่าจะมีไม่เหมือนกัน แต่จะเหมือนกันในด้านการใช้สติปัญญา เพื่อดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสามารถ และการมีความพอใจและความเพลิดเพลินใจกับภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง ความมีขอบเขตของที่อยู่ทางสังคมในการเปิดเผยเรือนร่าง
- การสร้างความหมายใหม่เกี่ยวกับภาพเปลือย เป็นศิลปะ และการนำภาพตัวแทนของตนไปเป็นคนอื่น (the other) เชื้อชาติอื่น (race) เพราะสังคมไทยให้ความสำคัญในชนชาติอื่นมาตั้งแต่โบราณ

- การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่ออื่น ๆ ของนางแบบ

จากการใส่รหัสและต่อรองด้วยตนเองของยศวดี ต่อมิติต่าง ๆ นั้น ภาพตัวแทนเปิดเผย เรือนร่างของ ยศวดี รหัสทีวีจิตร สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางการเมืองเพื่อการต่อรองของ Stuart Hall ในการที่เธอยอมรับถึงสิทธิ์ของตนเองที่ไม่ได้เป็นเจ้าของสื่อ แต่เป็นเจ้าของเรือนร่าง ด้วยการกลับทิศทางการให้ขึ้นอยู่กับการต้องการของตน โดยเลือกจากสิ่งที่ตนเป็นอยู่ และยศวดีใช้สายตาจ้องมองดูผู้รับสารผ่านเลนส์ ซึ่งแสดงถึงสัญญาณของการโต้ตอบการสื่อสารระหว่างตนเองกับผู้รับสารโดยตรง คือ

Substitute positive image into negative image คือการนำภาพบวกไปใส่แทนภาพลบ นั่นคือ นำความเป็นคนอื่น (the other) คือชนชาติบราซิลเลียน เชื้อชาติ (race) อื่นเข้าไป ส่วนที่เป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง คือได้นำความเป็นคนชอบสนุกสนาน ความสวยของหน้าตาไม่เร่งเจ้าอารมณ์ทางเพศ ในลักษณะของการยกคิ้ว หลับตา หรือทำปากเหยง มาใส่ในร่างกายที่ไม่ใช่แบบในอุดมคติของคนในสังคม และภาพเปลือยของร่างกาย ด้วยการสร้างสัญญาณในภาพเปิดเผย เรือนร่างคือ

การแสดงแบบชุดที่ 1 คอนเซ็ปท์สาวบราซิลเลียน เป็นการสร้างความจริงให้กับภาพตัวแทนตนเองของร่างกายนางแบบที่ปราศจากเสื้อผ้า และเพียงบางส่วน

ก) ส่วนที่ได้มีการต่อรองกับนิตยสาร คือ 1. การสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือการไม่ใช่ภาพตัวแทนในอุดมคติของผู้หญิงในสังคมไทย แต่เป็นจุดที่พึงพอใจของยศวดี 2. การสร้างความจริงด้วยการปรับและเปลี่ยนจากความจริงที่มีอยู่ และการเป็นคนอื่น (the other) คือชนชาติบราซิลเลียน เชื้อชาติ (race) อื่นเข้าไป

ข) ส่วนที่เป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง คือได้นำความเป็นคนชอบสนุกสนาน ความสวยของหน้าตา

การแสดงแบบชุดที่ 2 ชื่อชุด AQUA เกี่ยวกับน้ำ และธรรมชาติของมนุษย์ คือ การสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ก) ส่วนที่ได้มีการต่อรองกับนิตยสาร ความเป็นธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ ผสมผสานกับธรรมชาติของต้นไม้ น้ำ การใช้ภาพขาวดำเพื่อลดการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ

- ข) อัตลักษณ์ของนางแบบ คือความเชื่อที่ตนเองมีว่า เรือนร่างของตนไม่ใช่ความสมบูรณ์แบบตามอุดมคติของคนในสังคม

4.ความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก

ศักดิ์ชัย กาย บรรณาธิการบริหาร และช่างภาพนิตยสารลิปส์

เราได้คุยคอนเซ็ปท์กับโยว่า เธออยากจะทำให้เล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับน้ำ และต้องเปลือยกายหมดเลย ซึ่งโยก็ตอบตกลงทันที และบอกว่าเธอเชื่อใจว่าเราต้องถ่ายภาพของเธอออกมาได้สวย แต่เราก้ยังมีความกังวลถึงความใจกล้าของนางแบบ เราจึงเสนอความคิดเห็นให้โย พาแม่มาดูตอนเลย์เอาท์ และการตกแต่งภาพเสร็จหมดแล้วอีกครั้งหลังจากขั้นตอนการถ่ายทำเสร็จไปแล้ว ซึ่งทางเราก้เกรงว่า คุณแม่ของโยจะคิดว่าเราหลอกลูกสาวเขาให้มาถ่ายแบบในลักษณะนี้ ซึ่งเมื่อคุณแม่ และโยเห็นภาพในขั้นตอนสุดท้ายต่างก็พอใจ ชอบภาพที่มีความสวยงาม ที่เราทำแบบนี้เพราะเราพยายามที่จะปกป้องสิทธิทั้งของเรา และของนางแบบด้วย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นทั้งสองฝ่าย

เรากับโย มีความเชื่อใจกันมาก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานของเรา เพราะกรณีของโย เราคิดว่า เป็นภาพที่แรงมากที่จะกระทบต่อกรอบของสังคมไทยที่เป็นอยู่ ซึ่งเราเชื่อฝีมือตนเองว่าสามารถทำให้ภาพออกมาสวย โดยที่ไม่ส่อไปทางอนาจาร และในระดับที่นางแบบพอใจด้วย

5.ทัศนะของนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อ ก็ได้เกิดมิติทางความคิดเกี่ยวกับการต่อรองอำนาจด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

นักสื่อสารมวลชน

ในฐานะที่นักสื่อสารเป็นผู้ส่งข้อมูลข่าวสารให้กับสังคม จากการพิจารณาเลือกสรรสิ่งที่จะเห็นว่ามีความน่าสนใจและเรื่องน่าสนใจตามหน้าที่หลักแล้ว นักสื่อสารมวลชนก็ยังคงอยู่ในฐานะของผู้รับสารอีกด้วย ก็ย่อมจะมีข้อคิดเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับถ่ายภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของยศวดีที่มีลักษณะการเปลือย และเปิดเผยเรือนร่างอย่างมากนี้ ถึงความเป็นไปได้ที่นางแบบสามารถสร้างอำนาจการต่อรอง ต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมของสื่อได้ ซึ่งเป็นในมุมมองของสื่อมวลชนเอง

นิวัตติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

โย-ยศวดี เขาตั้งใจที่จะถ่ายแบบนี้ สวยครับ ดี โย-ยศวดีเป็นมืออาชีพ และเขาทำเป็นอาชีพเลย เขาจะมีข้อต่อรอง มีข้อจำกัด อย่างโน้นอย่างนี้ ต้องคุยคอนเซ็ปท์กันว่าจะถ่ายแบบไหนอย่างไร ชุคอะไร ใครเป็นช่างภาพช่างแต่งหน้า (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

รัถยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแม่่น

เขาไม่มั่นใจเลย พิจารณาลึกเข้าไปในดวงตา ความมั่นใจเขายังไม่เท่าพวกรุ่นพี่ ๆ ส่วนหนึ่งที่ไม่มั่นใจไม่ใช่ประสบการณ์หรือชั่วโมงบิน แต่เขาไม่มั่นใจในสรีระของตัวเองมากกว่า เขาดูไม่เยอะเหมือนชาวบ้าน เขาไม่ค่อยมี จิ้งกัวลเล็กน้อย ดูจากท่วงท่าเขาแล้ว คือจริงๆ แล้วมันก็เป็นเรื่องมีบั๊ควรรอกที่จะมาโชว์ต่อสาธารณะ (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม

ในฐานะที่นักวิชาการด้านสื่อฯ และสตรีนิยม เป็นทั้งผู้รับสาร และเป็นทั้งผู้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ, การเมืองเรื่องเกี่ยวกับเพศนั้น ย่อมมีความคิดเห็นน่าสนใจจากการที่ได้เห็นภาพเปิดเผยเรือนร่างของยศวดีนี้ เพื่อประเมินความสามารถผ่านภาพตัวแทนเรือนร่างในการต่อรองอำนาจกับสังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อได้

ดร. ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดูดี รูปร่างสวย แต่บ้ำเหอหน้าห้องขนาดนี้ออกมาได้ยังไง สรีระไม่สวย ถึงแม้จะทำงานในระดับเมืองนอก ก็ยังเทียบไม่ได้กับนางแบบคนอื่นอีกหลายคนไม่ได้ เพียงแต่สูงยาวเท่า

นั่นเอง แต่เนื้อตัวยังไม่สวย ภาพที่ออกมาสำหรับคนไทยคงไม่ชอบ ฝรั่งเศสชอบมาก ทำไม่ค่อยได้ ศิลปะ ร่างกายนางแบบไม่ให้ ซึ่งนางแบบไม่มีส่วนกำหนด เป็นทีมงานคิดให้เป็นผู้หญิงที่ฝรั่งเศสชอบ (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถูกบังคับให้ยิ้มหรือเปล่าไม่แน่ใจ อีกด้านหนึ่งมีความรู้สึกของการยั่ววน ทั้งรอยยิ้มและสายตาที่มองกับคนอ่าน นี่คือการใช้อำนาจแล้ว มีพลังในการใช้อำนาจมันเป็นลักษณะ 2 ทาง เพราะอำนาจไม่ได้มี 1 ทางเสมอไป (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2545)

ดร. สุวัจจิ กู๊ด นักสตรีนิยม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ด้านหนึ่งเป็นการเผยแพร่เรื่องราวที่ดูเป็นศิลปะ มากกว่าเสนอความเกี่ยวข้องกับเพศจริง ๆ เพราะว่าภาพที่ปรากฏนี้ ไม่ใช่ภาพที่จะบอกถึงการเร้าอารมณ์ แต่เหมือนกับการใช้ร่างกายเป็นสื่อที่จะขยายมิติความงามอีกมิติหนึ่ง เพราะเห็นได้จากเครื่องประดับที่ใช้แต่งร่างกาย ซึ่งสามารถบอกได้หลายอย่าง เช่น ชุดชั้นในที่มีเกิร์ดมีวาว ซึ่งไม่ใช่ชุดชั้นในปกติ และก็จะมีการใช้เครื่องประดับในตัวเองที่เพิ่มความงามในมิติของความเปลือยที่ยังมีเครื่องประดับอยู่ จึงมองว่าเป็นศิลปะและภาพของเด็กที่แสดงออกมา ยังเข้าใจว่าน่าจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นวัยเด็กวัยสาว ความรื่นเริงสดใส ไม่เป็นการเผยแพร่เรื่องราวเพื่อยั่วยุความต้องการทางเพศ

ซึ่งบางภาพมีส่วนของความเป็นตัวของตัวเอง แต่ไม่แน่ใจว่ามีอำนาจในการต่อรองหรือไม่ สาเหตุที่เลือกภาพเหล่านี้ บางภาพที่นางแบบยิ้มสดใสก็คงจะพอใจ การเปิดเผยไม่ไร้สำนึย แต่บางภาพดูหยาบเกินไป ซึ่งอาจไม่ใช่ภาพที่เขาต้องการก็ได้ หากมีการต่อรอง ก็ไม่น่าจะมีการต่อรองที่รุนแรงหรือขัดแย้งกัน (สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2545)

6.สรุปความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก และทัศนะวิพากษ์ของ การวิพากษ์ของสื่ออื่น นักสื่อสารมวลชนอื่น ๆ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

การศึกษาภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่องราวของยศวดี หัสดีวิจิตร จากการวิพากษ์ของสื่ออื่น และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชนอื่น ๆ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อศึกษาลักษณะของการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวของนางแบบเองเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่องราวในลักษณะเปลือยกาย และลักษณะของปัจจัยที่นางแบบนำมาใช้สำหรับการต่อรองระหว่างตนเองกับนิตยสารลิปส์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.) บรรณานิเทศสารหลัก : ยอมรับว่าภาพเปิดเผยเรือนร่างของยศวดีไป เพราะทำตามคอนเสิร์ตที่ทีมงานตั้งไว้

-การต่อรองกับนางแบบ ได้คุยคอนเสิร์ตกับนางแบบ ซึ่งนางแบบตอบตกลงทันที โดยให้เธอมีส่วนร่วมในการเลือกภาพตั้งแต่คอนเสิร์ต ภาพถ่ายและการตกแต่งภาพในขั้นตอนสุดท้าย โดยมีเรื่องของผลประโยชน์ค่าตอบแทนตามมาทีหลัง เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดของนางแบบ และทางกฎหมาย

-การต่อรองในกระบวนการผลิตกับนางแบบ : ความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อน จึงทำให้นางแบบมีความไว้เนื้อเชื่อใจกัน กับทีมงาน การโพสท่าและการถ่ายจึงง่ายด้วยกันทั้งสองฝ่าย เพราะกรณีของยศวดี ทราบดีว่าเป็นภาพที่แรงมากที่จะกระทบต่อกรอบของสังคมไทยที่เป็นอยู่ แต่ทีมงานเชื่อว่าจะสามารถทำให้ภาพออกมาสวย โดยที่ไม่ส่งไปทางนิตยสาร และในระดับที่นางแบบพอใจด้วย

2.) การวิพากษ์ของสื่ออื่น

จากการให้ความหมายจากการวิพากษ์ของสื่อเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรือนร่างของยศวดีว่าเป็นภาพสวยงาม และเชื่อมโยงถึงเรื่องเพศนั้น สอดคล้องกับแนวคิด Pornography และสตรีนิยม กลุ่มทำทนายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย ว่าเป็นความเปลือยใจที่ได้ชม

3.) นักสื่อสารมวลชน

3.1) การต่อรองอำนาจระหว่างยศวดีกับนิตยสารนั้น เห็นว่าจากการที่ยศวดี ใช้การเป็นนางแบบเลี้ยงตัวเอง และความเป็นมืออาชีพของเธอแล้ว ก็ย่อมจะต่อรองกับนิตยสารได้

3.2) การสร้างและตีความหมายของภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง เห็นว่า

- เรือนร่างของนางแบบมีความสวยงาม
- นางแบบไม่มีความมั่นใจในความสมบูรณ์เกี่ยวกับเรือนร่างของตนเอง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความสวยงาม

4.) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

4.1) การต่อรองอำนาจกับนิตยสารนั้น

- ยศวดี อาจจะทำได้ เนื่องจากอำนาจจะมีการเลื่อนไหลกลับไปมา 2 ทางอยู่ตลอดเวลา
- มีการต่อรองในเชิงประนีประนอม กล่าวคือ ต่างฝ่ายระหว่างนิตยสารกับนางแบบ ได้ภาพตัวแทนตามที่แต่ละฝ่ายต้องการ

-ยศวดี ไม่สามารถต่อตรงกับนิตยสารได้ เพราะเห็นว่าภาพตัวแทนที่สะท้อนออกมา
นิตยสารเป็นผู้กำหนดทั้งหมด

4.2) การสร้างและตีความหมายของภาพเปิดเผยเรือนร่าง

-การเปิดเผยเรือนร่างมีความสวยงาม เป็นศิลปะ มากกว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระตุ้น
อารมณ์ทางเพศ

-แฝงมิติของการขายองค์ประกอบอื่น ๆ คือเครื่องสำอางบนร่างกายของนางแบบ มากกว่า
ตั้งใจให้ชื่นชมความงามจริง ๆ ของเรือนร่างของนางแบบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 8

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง
กรณีศึกษา : จารุณี สุขสวัสดิ์

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่นประกอบ บทสัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและ และจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่ง ของนางแบบ
ลิปส์ เล่มที่ 6 ก.ย.44 ปีที่ 3	/		/	<p>สายตา : มองกล้อง มีลักษณะมองจ้องผู้รับสาร</p> <p>จุดดึงดูดของภาพ : หน้าอกที่ถูกสวมด้วยบิกินีเพชรขนาดเล็ก จนเห็นเนินหน้าอกของนางแบบ</p> <p>สายตา : 9 ภาพ สายตามองไปทางอื่น มีลักษณะไม่มองจ้องผู้รับสาร 4 ภาพ สายตามองกล้อง จึงมีลักษณะจ้องผู้รับสาร</p> <p>จุดดึงดูดของภาพ : เนินหน้าอก และต้นขา ซึ่งเผยให้เห็นในบางภาพ</p>	<p>โบนามองตรง เปิดเผยรอยยิ้มเห็นฟัน ลำตัวหันตรงยืนยกไหล่ซ้ายขึ้นสูงเล็กน้อย ลำตัวจึงอยู่ในลักษณะงอตัวเล็กน้อย มือทั้งสองข้างใช้นิ้วโป้งเกี่ยวกระเป๋าทางแกว</p> <p>การโพสท่าของนางแบบ เป็นการเน้นให้เห็นเครื่องประดับ ทั้งหันหน้าตรง การเอี้ยวลำตัวไปทางด้านข้าง และบิดตัวกลับหันหน้าตรง</p>	<p>แสงสว่าง เป็นภาพสี</p> <p>แสงสว่าง เป็นภาพสี</p>	<p>พื้นสีน้ำเงิน ไม่มีลวดลาย</p> <p>2 ภาพพื้นสีขาว 1 ภาพพื้นสีน้ำเงิน 4 ภาพพื้นสีน้ำเงินอ่อน จนถึงสีเทา 1 ภาพสีชมพูอ่อน 4 ภาพพื้นสีฟ้า</p>	<p>นอกจากเสื้อบิกินีเพชรแล้ว ยังมีสร้อยเพชรสวมไว้ที่คอ กางเกงชั้นในลายลูกไม้สีดำ ที่พันขอบกางเกงยีนส์ ชุดที่เปิดเผยเรือนร่าง และเครื่องประดับเพชร</p>	-	<p>ถูกจัดให้ชิดด้านขวาของหน้ากระดาษ เห็นลำตัวตั้งแต่สะโพกจรดศีรษะ</p> <p>จะมีลักษณะทั้งชิดทางด้านซ้าย ขวา และอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ</p>

- ภาพกรณีศึกษาที่ 3 : จารุณี สุขสวัสดิ์
 : นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน
- ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่างโดยการสวมเสื้อชั้นในเพชร กางเกง และสวมเสื้อผ้าที่
 เปิดเผยเนินอก และต้นขา
- แพชั่น : ปกหน้า
- แพชั่น : ประกอบบทสัมภาษณ์

ภาพประกอบที่ 8 การแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง : จารุณี สุขสวัสดิ์

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 3 : จารุณี สุขสวัสดิ์

: นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน

ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่างโดยการสวมเสื้อชั้นในเพชร กางเกง และสวมเสื้อผ้าที่
เปิดเผยเนินอก และต้นขา

1.รายละเอียดของภาพ

นิตยสาร : ลิปส์ ฉบับเดือนกันยายน 2544

รูปแบบการนำเสนอ : มี 1 ชุด แนวการทำงานภาพสีประกอบบทสัมภาษณ์

ตำแหน่งภาพ : ภาพสีแสดงแบบสวมเสื้อชั้นในเพชร และกางเกงยีนส์ เผยให้เห็นขอบ
กางเกงชั้นในลูกไม้ประกอบปก 1 ภาพ ใช้ประกอบบทสัมภาษณ์ 13 ภาพ แบ่ง
ภาพ ได้ 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นภาพที่สวมเสื้อชั้นในเพชรเหมือนปก 1 ภาพ
2. ภาพสวมเสื้อผ้า ที่เปิดเผยเฉพาะส่วน คือ เนินหน้าอก ต้นขา 11 ภาพ
3. เป็นภาพระยะใกล้ ที่เห็นเพียงต้นคอ และริมฝีปาก

ซึ่งภาพส่วนใหญ่จะถ่ายแค่ระดับหน้าอกขึ้นมา เหมือนจะเน้นเครื่องประดับที่สวม
อยู่

2.การใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของผู้หญิงเอง

สมัยหนึ่งทุกคนรู้จัก จารุณี สุขสวัสดิ์ ในฐานะนางเอกยอดนิยม ซึ่งความเป็นจริงที่ถูกสร้าง
จากการทำงานในอดีตของจารุณี และการรับรู้ยังไม่หมดไปจากความคิดของคนในสังคม เพราะใน
ปัจจุบันเธอก็ยังเป็นนักแสดง แม้จะไม่มีชื่อเสียงยอดนิยมอย่างเมื่อก่อนก็ตาม ดังนั้นจากการศึกษา
ภาพตัวแทนการเปิดเผยเรือนร่างของ จารุณี สุขสวัสดิ์ นี้ จึงพบว่า จารุณีได้มีความสัมพันธ์กับมิติ
ต่าง ๆ ด้วยรูปแบบการใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวของเธอเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

ในอดีตที่ผ่านมา จารุณี สุขสวัสดิ์ ได้มีการถ่ายแบบ ซึ่งภาพตัวแทนในด้านนี้ ก็ยังไม่เด่น
ชัดเท่ากับภาพตัวแทนของนักแสดง และจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเซ็นสัญญาเพื่อการแสดง
แบบเหมือนจะไม่ใช่ว่าปัจจัยสำคัญที่จารุณีนำมาใช้ตัดสินใจในการจะถ่ายแบบหรือไม่ ดังที่เธอได้

แสดงความคิดเห็นว่า “ข้อนี้คงมีความแตกต่างกันบ้างในบางแบบแต่ละคน เช่น ผู้ที่มีอาชีพเป็นนางแบบโดยตรง หรือมาจากนักแสดง นักร้อง ฯลฯ ความสัมพันธ์ระหว่างนางแบบกับนิตยสารคงต่างกันด้วย สำหรับตัวเอง เคยถ่ายมีทั้งทำสัญญาและไม่ทำสัญญา แต่ส่วนใหญ่จะไม่ได้ทำ” (สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2545)

จารุณี ได้มีการต่อรองกับเจ้าของทุนตั้งแต่วันที่เธอจะตกลงถ่ายแบบ ด้วยการพูดคุยตกลงกันถึงขั้นตอนในการถ่ายแบบ และการเข้าไปมีส่วนร่วมของเธอ เรื่องของการถูกละเมิดสัญญาหรือละเมิดสิทธิจึงไม่เคยเกิดขึ้นเลย “ทุกอย่างอยู่ในขั้นตอนก่อนตกลงถ่ายแบบอยู่แล้ว ด้วยการพูดคุยรายละเอียดและตกลงกันก่อน จึงไม่เคยถูกละเมิดเลย ส่วนใหญ่ได้เห็นรูปก่อนลงพิมพ์ อาจเป็นเพราะตัวเองไม่ใช่นางแบบอาชีพ และไม่เคยมีภาพไปมาก” (สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2545)

และเป็นไปได้ว่าก่อนหน้าที่จารุณี สุขสวัสดิ์ จะตัดสินใจถ่ายแบบ ได้มีกระแสของนางแบบที่มีอายุมากแล้ว มาถ่ายแบบในลักษณะเปิดเผยเรือนร่างกันมากขึ้น ด้วยเรือนร่างที่มีความสวยงาม และให้ความหมายกับภาพในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น ความสามารถเพื่อสุขภาพ หรือไม่ก็การรักษาความสวยงามของผู้หญิงที่มีอายุมากแล้ว ดังนั้นในการถ่ายแบบเปิดเผยเรือนร่างให้กับนิตยสารลิปส์ ฉบับกันยายน 2544 นี้ จารุณีได้มีการใส่รหัสและต่อรองด้วยอำนาจของตัวเอง ซึ่งประกอบด้วย

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร

ในกรณีของจารุณี การตัดสินใจที่จะถ่ายแบบกลับมาจากทางฝ่ายนิตยสาร ไม่ใช่จากตัวนางแบบ “ไม่ใช่ที่เราเป็นผู้เลือกว่าจะถ่าย แต่เป็นทางหนังสือที่เลือกเรา” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545) แต่อย่างไรก็ตามจารุณีมีหลักที่ใช้ประกอบการพิจารณาว่า นิตยสารนั้นต้องมีภาพพจน์ดี และมียอดขายดีอยู่อันดับแนวหน้า

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงและอาชีพของนางแบบ

การที่จารุณีสามารถกำหนดเงื่อนไขที่ตกลงกับช่างภาพและนิตยสารว่าจะให้ภาพเปิดเผยได้แค่ไหน ทำให้เธอมีอำนาจต่อรองด้วยตัวเอง ด้วยข้อตกลงให้นางแบบเป็นผู้เลือกรูป มีสิทธิ์ในการตัดสินใจไม่ให้รูปไหนลง อันอาจเป็นผลมาจากชื่อเสียงและสถานภาพ ของความเป็นดารายอดนิยมในอดีต และความประพฤติที่ค่อนข้างเหมาะสมของเธอ “สำหรับ ‘ตนเอง’ คิดแล้วจึงทำ ตามอายุ ตามสภาพสังคมในปัจจุบัน” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545) อีกทั้งความต้องการเปลี่ยน

ภาพลักษณ์ของตนเอง โดยภาพถ่ายแสดงออกมาค้ำกับภาพที่กำลังแสดงละครของเธอในขณะนั้น “ภาพถ่ายแสดงออกมาค้ำกับภาพที่กำลังแสดงละคร ซึ่งรับบทเป็นแม่ที่แก่มาก จึงทำให้เป็นอีกเหตุผลหนึ่ง ที่ทำให้มีงานติดต่อมาให้แสดงในบทอื่นๆ บ้าง (ที่ดีขึ้น) (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

-การเลือกคอนเซ็ปต์และการแสดงท่าทาง

จารุณีอธิบายถึงการตัดสินใจเปิดเผยเรือนร่างว่า ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกลักษณะภาพคือ ประการแรกนั้น ภาพถ่ายของเธอออกมาต้องดูดี “เพราะอยากให้ภาพของตัวเองมีเรื่องสวย ๆ งาม ๆ บ้าง” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545) นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับ เงื่อนไขที่สามารถตกลงกันได้ว่าจะให้ภาพอยู่ประมาณไหน รวมทั้งข้อตกลงว่าให้เราเป็นผู้เลือกรูป และมีสิทธิ์ในการตัดสินใจไม่ให้รูปไหนลงได้ด้วย

ระยะก่อนทำงาน คือการตกลงรูปแบบของการแสดงท่าทางและการเลือกชุดในการสวมใส่
ระยะภายหลังถ่ายภาพ คือการเลือกภาพ และตกแต่งสรีระต่าง ๆ ของเรือนร่าง

-รายได้ ในฐานะของผู้หญิงที่ผ่านเรื่องราวชีวิตการต่อสู้อย่างมากมาย ทั้งต่อสู้เพื่อตนเองและครอบครัว จนกลายเป็นหลักยึดสำคัญของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่ต้องพึ่งพาอาศัยการเป็นผู้หาเลี้ยง (breadwinner) ของเธอ ดังนั้นจากการนำเสนอภาพตัวแทนครั้งนี้ จารุณีได้รับผลตอบแทนที่ค่อนข้างดี และได้สิ่งที่ต้องการอย่างครบถ้วน คือ ได้เงินค่าจ้างถ่ายแบบที่มีมูลค่าสูง

2.2 การต่อรองในกระบวนการผลิต : ทีมงานของนิตยสาร ได้แก่ ช่างภาพ และสไตลิส

-ความมั่นใจในเรือนร่าง

จารุณีเล่าว่า เนื่องจากไม่เคยถ่ายแบบที่ต้องโชว์เรือนร่างเช่นนี้มาก่อน การตัดสินใจครั้งนี้ของเธอ จึงยอมแสดงว่า จารุณีมีความมั่นใจในเรือนร่างซึ่งจัดว่าสวยและสมบูรณ์แบบกว่าผู้หญิงวัย 40 ทัว ๆ ไป และนี่อาจเป็นเหตุผลหนึ่ง ที่ทำให้จารุณีมีความมั่นใจที่จะเปิดเผยเรือนร่างของเธอ “มีเวลาเตรียมตัวไม่มาก จากวิถีชีวิตแล้วทำให้ไม่ค่อยมีเวลาดูแลตัวเองมาก แต่งานในฐานะนักแสดงบังคับให้เราต้องดูแลตัวเอง การถ่ายแบบครั้งนี้ เป็ลร้างมานาน ก็อาจจะขุ่นยากนิดนึง” (บทความสัมภาษณ์นิตยสารลิปส์ กันยายน 2544)

-การนำเรื่อร่างและอัตลักษณ์ของตนเองมาสร้างเงื่อนไขในรูปแบบใหม่

การปรากฏของภาพเปิดเผยเรื่อร่างครั้งนี้ จารุณีได้นำความเป็นจริงจากชื่อเสียงที่เคยเป็นที่นิยมอย่างสูงในอดีต จึงกลายเป็นเงื่อนไขที่เชื่อมโยงความมีชื่อเสียงในอดีต มาสร้างเงื่อนไขด้วยรูปแบบและเนื้อหาชนิดใหม่ คือ ปรับเปลี่ยนภาพตัวแทนเดิมตามอายุในปัจจุบัน สู่การเปิดเผยเรื่อร่างในรูปแบบใหม่ ซึ่งเธอไม่เคยทำแบบนี้มาก่อนเลย

ดังนั้น จุดเด่นของการเปิดเผยเรื่อร่างครั้งนี้ของจารุณี และเป็นจุดดึงดูดของภาพให้กับผู้ดูไปโดยปริยาย คือหน้าอกที่ปกปิดด้วยเสื้อบิกินีเพชรทั้งตัวซึ่งมีขนาดเล็กมาก กระทั่งเห็นเนินอกของจารุณี ต้นขาซึ่งเผยให้เห็นเมื่ออยู่ในชุดราตรียาว หัวไหล่ และเนินหน้าอก สามารถสรุปได้ดังนี้

ก) ส่วนที่ได้มีการต่อรองกับทีมงาน คือการสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งกลับทิศทางให้มีเนื้อหาเสียใหม่ คือ

1.การเชื่อมโยงภาพตัวแทนของนักแสดงที่มีชื่อเสียงซึ่งเป็นเงื่อนไขของตำแหน่งทางสังคมในอดีต มาสร้างเป็นเงื่อนไขตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันคือ ภาพตัวแทนของนางแบบเปิดเผยเรื่อร่าง

2.การเชื่อมโยงความหมายของเพชรกับความมีชื่อเสียง และภาพตัวแทนความเป็นนักแสดงที่ยังคงเป็นอยู่ของจารุณีคือ ความมีคุณค่าในด้านความสวยงาม มูลค่าที่ไม่เคยลดลง และความคงทนอันเป็นอมตะ

ข) ส่วนที่เป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง คือการสร้างเงื่อนไขในการรับรู้ที่ตอกย้ำให้สังคม เกี่ยวกับอายุที่ถึงแม้จะล่วงเข้าวัย 40 ปีแล้วของจารุณี ก็ยังสวยได้ เป็นการตอกย้ำเงื่อนไขทางอุดมคติเกี่ยวกับความงามของผู้หญิงในสังคม

-ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนางแบบกับทีมงาน

จากประสบการณ์ทำงานในอดีตของจารุณีนั้น เธอได้ให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนและคนรู้จักที่มีความสนิทสนมกันมานาน เกิดความไว้นือเชื่อใจ จนสามารถที่จะร่วมงานได้อย่างสบายใจ “”อาจเป็นโชคดีของตน ที่เลือกงานและเลือกหนังสือที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัว ที่เคยมีติดต่อให้ถ่ายเป็นเล่มเฉพาะ หรือหนังสืออื่นที่ไม่รู้จักก็ไม่รับงานเลย” (สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2545)

ดังนั้น การถ่ายแบบให้กับนิตยสารลิปส์ครั้งนี้ จึงเกิดจากการที่จารุณีมีความสนิทสนมกันที่พี่น้องกับช่างภาพมาเป็นเวลานาน การตัดสินใจร่วมงานจึงไม่ยากนัก และนอกจากนั้น จารุณี ยังได้ฝากข้อคิดถึงนางแบบรุ่นใหม่ว่า “สำหรับน้อง ๆ นางแบบในยุคนี้ เป็นยุคที่คนไม่จริงเหมือนสมัยก่อน เป็นยุคที่คนห่วงแต่ตัวเอง เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว เป็นยุคที่วัฒนธรรมไทยถูกทำลายไปมาก คุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ก็พลอยหมดไปด้วย นางแบบยุคนี้ นอกจากจะสวยแล้ว ยังต้องเก่งรอบตัว ควรมีความรู้การจัดการที่ดี มีการป้องกันไว้ก่อน สรุปทุกอย่างให้ได้ให้ดีสำหรับตัวเอง แต่สำหรับคนที่มีความจำเป็นเรื่องเงิน อาจจะไม่เสียเปรียบเสียรู้ ตรงที่ด่วนพิจารณาเกินไป” (สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2545)

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต

ระยะระหว่างทำงาน คือการร่วมคิดทำทาง จากการที่โพสท่าออกมาเป็นการแสดง เพื่อให้ได้ภาพที่สวยงาม

2.3 การต่อรองกับสังคม

จารุณียอมรับว่า การที่ไม่ได้เติบโตมีชื่อเสียงขึ้นมาจากอาชีพนางแบบ ทำให้เธอต้องคำนึงถึงกรอบของสังคมมากพอสมควร ก่อนจะตัดสินใจถ่ายแบบ การตัดสินใจเป็นไปตามความเข้าใจกับสิ่งที่ได้รับรู้อย่างมาเท่านั้น เช่น “เราไม่สามารถตอบเรื่องนี้เป็นกลางได้ เพราะนางแบบแต่ละคนมีที่มา การเติบโต การรับวัฒนธรรม หรือตัวแปรต่างๆ ไม่เท่ากัน เช่น นางแบบแนวหน้าขณะนี้บางคนเติบโตในต่างประเทศ เมื่อเข้ามาทำงาน ถ่ายแบบหรือเดินแบบ เขาสามารถเดินบนเวทีได้ ต่อหน้าผู้คนนับพันโดยไม่ใส่เสื้อใน และรู้สึกธรรมดาตามาก แต่สำหรับ “ตนเอง” คิดแล้วจึงทำตามสภาพสังคมในปัจจุบัน ตามอายุ เพราะเมื่อครั้งอดีต ตอนเป็นตัวแทนวัยรุ่น จะไม่ถ่ายรูปพวกนี้ เพราะกังวลว่าจะส่งผลไปในทางลบกับสังคม” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

-การสร้างความหมายใหม่ให้กับบริบทของสังคมไทย

จากความเป็นนักแสดงผู้มีชื่อเสียงยอดนิยมของจารุณีในอดีต ส่งผลให้เธอกลายเป็นจุดศูนย์กลางของภาพตัวแทนให้กับคนกลุ่มใหญ่ของสังคม ซึ่งมีความหมายนัยยะในการเป็นตัวแทนของสังคมด้วยในขณะนั้น ขณะเดียวกับกรอบของสังคมแบบปิตาธิปไตยจะทำการพิพากษาการถ่ายแบบของนางแบบในลักษณะเปิดเผยเรื่อร่ากว่า เป็นผู้หญิงไม่ดี ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว จึงอาจเป็นเหตุผลให้จารุณีไม่กล้าทำ เพราะกลัวจะเกิดผลกระทบต่อชื่อเสียงของตน และต่อภาพของสังคมไทย “ที่ตัดสินใจถ่ายแบบ เพราะมีอายุมากแล้ว ตามสภาพสังคมในปัจจุบัน เพราะเมื่อครั้งอดีต สมัยที่เป็นตัวแทนวัยรุ่น จะไม่ถ่ายรูปพวกนี้ เพราะกังวลว่าจะส่งผลไปในทางลบกับสังคม” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

-ทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงและสิทธิสตรีของนางแบบ

จารุณีมีทัศนคติที่ชัดเจนตามแนวสตรีนิยมว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง หรือผู้ชาย ก็มีสิทธิในความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ต่างกันที่สรีระ ซึ่งบางอย่างผู้หญิงอาจจะทำอย่างผู้ชายไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้ชายแข็งแกร่งกว่า เพราะในปัจจุบัน ผู้หญิงบางคนรับผิดชอบครอบครัว รับผิดชอบเรื่องงานมากกว่าผู้ชาย แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือ สัญชาตญาณของการปกป้องตัวเองให้พ้นจากอันตราย และเพื่อความอยู่รอด

-การสร้างความหมายใหม่เกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่อร่า

ในความชัดเจนว่าตัวเองต้องการอะไร และทำไปเพื่ออะไร จารุณีจึงมีทัศนคติเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่อร่าของตนเองที่สอดคล้องกับแนวคิดของสตรีนิยมกลุ่มทำทลายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (anti-pornography) ว่าเป็นเรื่องของความสวยงามและการสร้างสรรค์ “อยากให้ดูว่าสวยและเป็นแฟชั่นมากกว่า ที่ผ่านมามันตัวเองอยู่เนิ่นนานพอสมควร มีการสร้างสรรค์ดีกว่าไม่มี อะไรที่อยู่เนิ่นเกินไป จนกระทั่งคนจดจำเพียงภาพนั้นไม่ดีแน่ อย่างภาพของเปิ้ล ซึ่งบางทีเราไม่มีสิทธิ์เลือก ในภาพยนตร์ ในละคร หรืองานอื่น ๆ เปิ้ลคงไม่มีโอกาสได้แต่งแบบนี้ครั้งนี้จึงเป็นโอกาสหนึ่งที่ตัวเองได้มีโอกาสสวยงามบ้าง” (บทสัมภาษณ์ นิตยสารลิปส์ กันยายน 2544)

-การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่อ ๆ ของนางแบบ

จากอดีต จารุณีคือนางเอกยอดนิยม ขวัญใจประชาชนในฐานะนักแสดง และปัจจุบัน จารุณีก็ยังเป็นที่ชื่นชอบอยู่ การไม่เคยมีภาพเปิดเผยร่างกายลักษณะนี้มาก่อน และการที่มีภาพตัวแทนนางแบบที่ไม่ชัดเจนเท่ากับภาพตัวแทนนักแสดง ประกอบกับความมีอายุที่มากแล้วนั้น การ

ออกมาถ่ายแบบเปิดเผยเรื่อร่างย้อมเป็นที่สนใจของสื่อมวลชนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิตยสาร หรือหนังสือพิมพ์ เพราะเสมือนเป็นความใหม่ทั้งจากตัวจรรูณีเอง และในวงการสื่อมวลชนกับการเปิดเผยร่างกายในระดับนางเอกยอดนิยม

ตั้งนั้น จากการแสดงแบบเปิดเผยเรื่อร่างของจรรูณี สุขสวัสดิ์ ในลักษณะดังกล่าว เธอทราบดีว่า อาจย้อมมีการวิพากษ์จากสังคมได้ จรรูณีจึงได้แย่งการวิพากษ์ของสื่อภายในบทสัมภาษณ์ประกอบการถ่ายแพชั่นในฉบับเดียวกัน โดยไม่ได้มีลักษณะของการโต้แย้งที่แสดงถึงความขัดแย้ง เป็นเพียงแต่น้อมรับทุกความคิดเห็นที่จะมีต่อภาพเปิดเผยเรื่อร่างของเธอ เพราะภาพตัวแทนของเธอที่ปรากฏออกมานั้น ได้ผ่านการคิดอย่างรอบคอบจากเธอ ทั้งที่ยังไม่มีการวิพากษ์จากสื่อหรือสังคมเกิดขึ้นเลย ในลักษณะของการยอมรับการวิพากษ์ทุกกรณี ซึ่งมีรายละเอียดของการวิพากษ์ดังนี้

การวิพากษ์จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ คอลัมน์คลื่นรบกวน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 18 กันยายน 2544 กล่าวถึงการที่จรรูณีมีกิจกรรมที่จะสร้างความประหลาดใจเกี่ยวกับความสวยงามของหน้าตา โดยให้ภาพเฉพาะหน้า ไม่ได้แต่งลักษณะการแสดงแบบ และหน้า 1 คอลัมน์มาลัยไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 30 กันยายน 2544 โดยใช้ภาพมีลักษณะคล้ายกันกับนิตยสารลิปส์ แต่ไม่ใช่ภาพที่ลงในนิตยสาร แต่ภายในเล่มคอลัมน์เต็มของมาลัยไทยรัฐ ใช้ภาพจากนิตยสารลิปส์

สำหรับกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมนั้น จรรูณีแสดงทัศนะว่า “ไม่ได้รับผลกระทบในด้านลบเลย นอกจากเสียงของผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่าน หรือแฟนหนังเก่า ๆ ที่เป็นห่วง บอกว่าเป็นไปได้ อย่าถ่ายอีกเลย แต่เมื่อพูดคุยถึงรายละเอียดถึงเหตุผลต่าง ๆ ทุกคนก็เข้าใจ” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 9

การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่อ
กรณีศึกษา : จารุณี สุขสวัสดิ์

ผู้วิพากษ์ วันที่วิพากษ์	วิธีการวิพากษ์	สื่อที่เสนอภาพ และข่าววิพากษ์	ประเด็นวิพากษ์	ผู้โต้แย้งและวิธี การโต้แย้งข้อ วิพากษ์	สื่อที่เสนอ การโต้แย้ง	ประเด็นการโต้แย้งข้อวิพากษ์	หมายเหตุ
คอลัมน์คลื่น รบกวน โดย จูนเนอร์ 28 ก.ย.44,	เขียนข้อความ สั้น ๆ ประกอบ ภาพหน้าตา ที่ไม่ได้เสริม ด้วยเครื่องสำอาง อย่างชัด- เจน	น.ส.พ.ไทยรัฐ	แซงถึงการทำงาน เพื่อเปลี่ยนภาพตัว เองของนางแบบ ในการทำงานครั้ง ต่อไป	จารุณี สุขสวัสดิ์ ให้สัมภาษณ์ประ- กอบการถ่ายแบบ ไปแล้ว ก่อนที่จะมี การวิพากษ์จากสื่อ	นิตยสารลิปส์ ก.ย.44	รับฟัง และน้อมรับทุกการวิพากษ์ โดยไม่รู้สึกโกรธ	ไม่ได้มีการโต้ แย้งจากนาง- แบบใน ลักษณะของ ความขัดแย้ง รุนแรง
คอลัมน์มาลัย ไทยรัฐ 30 ก.ย. 44	นำภาพจาก นิตยสารลิปส์ มาลง และ 1 ภาพ ที่ไม่ได้ลงใน นิตยสารลิปส์แต่ นางแบบสวมชุด เหมือนกับใน นิตยสาร		แปลกใจ และยินดีกับความกล้าที่นาง- แบบแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง ในขณะที่ ที่นางแบบมีอายุมากแล้ว และเชื่อมโยง เกี่ยวกับเรื่องเพศ คือเรื่องของคนรัก				

3.สรุป

นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน : จารุณี สุขสวัสดิ์

การศึกษาจากภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่าง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับจารุณี สุขสวัสดิ์ เพื่อศึกษาลักษณะของการใส่รหัสและต่อรงด้วยตัวของผู้นึ่งเองพบว่า นางแบบได้ทำการต่อรงกับมิติต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่างสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การต่อรงกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

จารุณีมีอำนาจต่อรงด้วยตนเอง จากการที่เธอสามารถกำหนดเงื่อนไขตกลงกับนิตยสารได้ว่า สามารถเปิดเผยเรื่อร่างได้ขนาดไหน เป็นผู้เลือกรูปเอง และมีสิทธิในการตัดสินใจไม่ให้รูปไหนลง อันอาจเป็นผลมาจากชื่อเสียงและสถานภาพของความเป็นดารายอดนิยมในอดีต และความประพฤดิที่ค่อนข้างเหมาะสมของเธอ

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนในสังคม และยอดขายที่อยู่ระดับแนวหน้าในสังคมของนิตยสาร

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงและอาชีพของนางแบบเอง

จากชื่อเสียงและสถานภาพ ของความเป็นดารายอดนิยมในอดีต และความประพฤดิที่ค่อนข้างเหมาะสมของเธอ มีอำนาจต่อรงด้วยตัวเองสามารถกำหนดเงื่อนไขที่สามารถตกลงกับนิตยสาร

-การเลือกคอนเซ็ปท์และการแสดงท่าทาง

การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกภาพคือ ภาพถ่ายของเธอออกมาต้องดูดี เลือกรูป และมีสิทธิในการตัดสินใจไม่ให้รูปลงได้

-รายได้ จารุณีได้รับผลตอบแทนที่ค่อนข้างดี และได้สิ่งที่ต้องการอย่างครบถ้วน คือ ได้เงินค่าจ้างถ่ายแบบที่มีมูลค่าสูง

-โอกาสทางอาชีพ จากการเปลี่ยนภาพตัวแทนของตนเอง คือทำให้ได้รับบทบาทด้านการแสดงที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

2.2 การต่อรองในกระบวนการผลิต : ทีมงานของนิตยสาร ได้แก่ ช่างภาพ และ สไตลิส

-ความมั่นใจในเรือนร่าง (ร่างกายกับทุนทางกายภาพ)

ความมั่นใจในเรือนร่างซึ่งจัดว่าสวยและสมบูรณ์แบบกว่าผู้หญิงวัย 40 ทัว ๆ ไป ทำให้จาร์จูนีมีความมั่นใจที่จะเปิดเผยเรือนร่างของเธอ

-การนำเรือนร่างและอัตลักษณ์ของตนเองมาสร้างเงื่อนไขในรูปแบบใหม่

จุดเด่นและเป็นจุดดึงดูดของภาพ คือหน้าอกที่ปกปิดด้วยเสื้อบิกินีเพชรทั้งตัวซึ่งมีขนาดเล็กมาก กระทั่งเห็นเนินอกของจาร์จูนี ต้นขาซึ่งเผยให้เห็นเมื่ออยู่ในชุดราตรียาว หัวไหล่ และเนินหน้าอก ก) ส่วนที่ได้มีการต่อรองกับทีมงาน คือการสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งกลับทิศทางให้มีเนื้อหาเสียใหม่ ข) ส่วนที่เป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง คือการสร้างเงื่อนไขในการรับรู้ที่ตอกย้ำให้สังคม เกี่ยวกับอายุที่ถึงแม้จะล่วงเข้าวัย 40 ปีแล้วของจาร์จูนี ก็ยังสวยได้ เป็นการตอกย้ำเงื่อนไขทางอุดมคติเกี่ยวกับความงามของผู้หญิงในสังคม

-ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนางแบบกับทีมงาน

ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนและคนรู้จักที่มีความสนิทสนมกันมานาน

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ระยะระหว่างทำงาน คือการร่วมคิดทำทาง จากการทำโพสท่าทางออกมาเป็นการแสดง เพื่อให้ได้ภาพที่สวยงาม

2.3 การต่อรองกับสังคม

จาร์จูนียอมรับว่า การที่ไม่ได้เติบโตมีชื่อเสียงขึ้นมาจากอาชีพนางแบบ ทำให้เธอต้องคำนึงถึงกรอบของสังคมมากพอสมควร ก่อนจะตัดสินใจถ่ายแบบ การตัดสินใจเป็นไปตามความเข้าใจกับสิ่งที่ได้รับรู้อย่างมาเท่านั้น เช่น “เราไม่สามารถตอบเรื่องนี้เป็นกลางได้ เพราะนางแบบแต่ละคนมีที่มา การเติบโต การรับวัฒนธรรม หรือตัวแปรต่างๆ ไม่เท่ากัน เช่น นางแบบแนวหน้าขณะนี้บางคนเติบโตในต่างประเทศ เมื่อเข้ามาทำงาน ถ่ายแบบหรือเดินแบบ เขาสามารถเดินบนเวทีได้ ต่อหน้าผู้คนนับพันโดยไม่ใส่เสื้อใน และรู้สึกธรรมดาตามาก แต่สำหรับ “ตนเอง” คิดแล้วจึงทำตามสภาพสังคมในปัจจุบัน ตามอายุ เพราะเมื่อครั้งอดีต ตอนเป็นตัวแทนวัยรุ่น จะไม่ถ่ายรูปพวกนี้ เพราะกังวลว่าจะส่งผลไปในทางลบกับสังคม” (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

-การสร้างความหมายใหม่ให้กับบริบทของสังคมไทยการตัดสินใจถ่ายแบบ เพราะมีอายุมากแล้ว ในอดีตจะไม่ถ่ายรูปพวกนี้ เพราะเกรงว่าจะส่งผลไปในทางลบกับสังคม

-ทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงและสิทธิสตรีของของนางแบบ คือบทบาทเพศ (gender) ไม่ใช่ตัวแปรสำคัญของการดำเนินชีวิต หญิงและชายมีสิทธิในความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ต่างกันที่สิทธิ์ ซึ่งบางอย่างผู้หญิงอาจจะทำอย่างผู้ชายไม่ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้ชายแข็งแกร่งกว่า เพราะผู้หญิงบางคนรับผิดชอบครอบครัว รับผิดชอบเรื่องงานมากกว่าผู้ชาย แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือ สัญชาตญาณของการปกป้องตัวเองให้พ้นจากอันตราย และเพื่อความอยู่รอด

-การสร้างความหมายเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่อหน้าร่าง สอดคล้องกับแนวคิดของสตรีนิยม กลุ่มทำทลายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (anti-pornography) ว่าเป็นเรื่องของความสวยงามและการสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือในการสร้างภาพตัวแทนใหม่ และได้โอกาสทางวิชาชีพที่เพิ่มขึ้น อย่างที่เธอพอใจและยินดี

-การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่อของนางแบบ จารุณีจึงทำการโต้แย้งการวิพากษ์ของสื่อภายในบทสัมภาษณ์ประกอบการถ่ายแฟชั่นในฉบับเดียวกัน โดยไม่ได้มีลักษณะของการแสดงถึงความขัดแย้ง เป็นเพียงแต่น้อมรับทุกความคิดเห็นที่จะมีต่อภาพเปิดเผยเรื่อหน้าร่างของเธอ

จากการใส่รหัสและต่อรองด้วยตนเองของจารุณี สุขสวัสดิ์ ต่อมิตีต่าง ๆ นั้น พบว่าภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อหน้าร่างของเธอสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางการเมืองเพื่อการต่อรองของ Stuart Hall ในการที่เธอไม่ได้เป็นเจ้าของสื่อ แต่เป็นเจ้าของเรื่อหน้าร่างที่มีอายุมากแล้ว ด้วยการกลับทิศทางการให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของตน โดยเลือกจากสิ่งที่ตนเป็นอยู่ จากร่างกายที่ยังมีความสวยงาม คือ

Reverse the Stereotype คือการกลับทิศทางเสียใหม่ นั่นคือ เกี่ยวกับอายุที่ถึงแม้จะล่วงเข้าวัย 40 ปีแล้ว ซึ่งเป็นการตอกย้ำเงื่อนไขทางอุดมคติเกี่ยวกับความงามของผู้หญิงในสังคม ว่าถึงแม้จะมีอายุมากแล้ว แต่ก็ยังมีร่างกายที่สวยงามได้ ด้วยการสร้างสัญญาในภาพเปิดเผยเรื่อหน้าร่างคือ

ก) ส่วนที่ได้มีการต่อรองกับที่มงาน คือการสร้างความจริงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว และเสริมแต่งกลับทิศทางให้มีเนื้อหาเสียใหม่ คือ

1. การเชื่อมโยงภาพตัวแทนของนักแสดงที่มีชื่อเสียงซึ่งเป็นเงื่อนไขของตำแหน่งทางสังคมในอดีต มาสร้างเป็นเงื่อนไขตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันคือ ภาพตัวแทนของนางแบบเปิดเผยเรื่อหน้าร่าง

2. การเชื่อมโยงความหมายของเพชรกับความมีชื่อเสียง และภาพตัวแทนความเป็นนักแสดงที่ยังคงเป็นอยู่ของจาร์จินีคือ ความมีคุณค่าในด้านความสวยงาม มูลค่าที่ไม่เคยลดลง และความคงทนอันเป็นอมตะ

ข) ส่วนที่เป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง คือการเปลี่ยนความหมายของความงามที่สังคมแต่เดิมยังรับรู้ว่าเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับอายุ ยิ่งอายุมาก ความงามยิ่งลดน้อยลง แต่การถ่ายแบบของจาร์จินีครั้งนี้ ได้ทำให้ภาพเหมารวมเรื่องอายุกับความงามตามแบบเดิม ถูกเปลี่ยนความหมายไป

4. ความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก

ศักดิ์ชัย กาย บรรณาธิการบริหาร และช่างภาพนิตยสารลิปส์

สำหรับการถ่ายแฟชั่นนี้ เราไม่ได้เลือกเป็ลเป็นคนแรก แต่นางแบบบางคนมีขีดจำกัด ที่ถอดเสื้อไม่ได้หรือเหตุผลอื่น ๆ อาจด้วยสัญญาของค่ายเพลง หรือของหนัง ซึ่งเราพยายามหาหรือสร้างความประหลาดใจให้กับผู้อ่าน โดยมีคอนเซ็ปต์ว่า จากคนที่ถูกมองข้ามไปไม่มีใครคิดว่าจะมีภาพแบบที่เราถ่ายได้ คนที่อาจจะตกรุ่นไปแล้ว คนที่ไม่ได้รับความนิยม คนเหล่านี้ยังสวยอยู่ เราทำให้เขาสวยได้

เมื่อได้ติดต่อคุณเป็ล เราให้เธอเข้ามาดูเสื้อผ้าก่อน และบอกความต้องการว่าเราอยากจะ re-look เปลี่ยนภาพของเป็ลให้เป็นสาวสมัยใหม่ ต้องเห็นเนื้อหนังมังสามากขึ้น ประกอบกับ high jewellery ไม่ใช่ให้เป็ลลุกมาทำท่าย้วยวนผู้ชายหรือทำท่าเซ็กซี่จนเกินความจำเป็น เมื่อเป็ลดูชุดแล้ว จึงคุยถึงคอนเซ็ปต์การถ่ายแบบ ซึ่งเป็ลคิดว่าทำได้ โดยบอกว่าต้องการขอบเขตแค่นี้ และต้องการเปลี่ยนภาพตัวเองด้วย แต่ไม่อยากจะ over sexy จนเกินไป ผมจะพูดเข้าข้างตัวเองอย่างนี้ว่า ภาพที่ออกมาไม่ได้เป็นภาพที่ย้วยกุมารมณเฑาะไรเลย เราทำใจกว้างมันก็เซ็กซี่ แต่จะให้ใครเป็นคนดู แฟนละครบางคนอาจจะไม่ชอบก็มี

ในระหว่างการทำงานมีปัญหา เพราะบางชุดไปมากจริง ซึ่งเกิดจากการประสานงานที่ผิดพลาดของฝ่ายแฟชั่น และคุณเป็ลไม่กล้าเดินออกมาจากห้องแต่งตัว เธอเรียกผมเข้าไปดู นี่คือ

ปัญหาระหว่างเธอกับช่างภาพ ผมยืนยันว่าภาพที่ถ่ายจะไม่ใช่อะไรที่เห็นในกระจก ไม่ใช่การซีร็อกซ์ตามนั้นทั้งหมด วิธีการถ่ายของเราอาจจะถ่ายแบบหลบมุมหรือแค่นี้เอง (ภาพแสดงแบบ) และขอให้นางแบบโพสท่าช่วย เพราะมันสื่อได้ ถ้าเรายิ้มแย้มแจ่มใส หรือทำให้เป็นปกติ กับการทำท่าช่วยวน มันต่างกันสิ้นเชิง เราจึงตามใจนางแบบ เพราะฉะนั้น ถ้าคุณเปิดไม่สบายใจ ก็ไม่ต้องใส่ชุดนั้นถ่ายแบบ

คุณจารุณี ีความเป็น Professional สิ่งที่เขาตัดสินใจคือ ให้ความไว้วางใจกับเรา เมื่อการถ่ายภาพเสร็จแล้ว เธอจึงเข้ามาดู เลือกลง และดูการตกแต่งภาพในขั้นตอนของคอมพิวเตอร์ ขณะเดียวกัน ก็มีผู้ใหญ่ที่คุณจารุณีเคารพมาช่วยดู และเลือกภาพต่าง ๆ ด้วย ว่าตรงตามที่เธอคิดหรือไม่ เราดีใจที่คุณจารุณี happy กับภาพมาก เราจึงยินดีมากด้วยเช่นกัน

ความไว้วางใจกัน ไม่ใช่เป็นทางจิตวิทยา ผมจึงใช้ความไว้วางใจกันเป็นส่วนใหญ่ เพราะผมต้องมองในมุมเดียว แบบเข้าข้างตัวเองแน่นอนว่าสวยงาม คุณเปิดได้มีการปรึกษาผู้ใหญ่ที่เธอเคารพ ร่วมกันดู และช่วยเลือกภาพ ทุกคนพอใจ ชอบที่เป็นภาพที่สมัยใหม่ และใช้ได้จริง

5. ทักษะของนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

นักสื่อสารมวลชน

จากการที่จารุณีเป็นที่รู้จักในฐานะนักแสดงยอดนิยมาตั้งแต่อดีต ซึ่งโดดเด่นกว่าในฐานะนางแบบ และน้อยครั้งที่จะได้เห็นภาพการแสดงแบบของจารุณีแม้ในชุดเสื้อผ้าธรรมดา ดังนั้น จากภาพเปิดเผยเรือนร่างครั้งนี้ของจารุณี นักสื่อสารมวลชนที่อยู่ในฐานะของผู้ส่งข่าวสาร และตรวจสอบข่าวสารไปยังคนในสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นผู้รับสารในสังคมด้วยนั้น ย่อมมีความคิดเห็นที่นำประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อได้

นิวัติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

จารุณี สวยงามไม่เห็นน่าเกลียดตรงไหนเลย ไม่ได้มาอวดอะไร แม้จะถ่ายกับเพชร เขาไม่ได้ใส่ราคานาฬิการาคาเรือนแสน กระเป๋าอีก 3 แขนง ไม่มี ถ้าจารุณีทำอีก ก็จะต้องอีก ใครจะไม่อยากดู (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

ปกรณัม พงศ์วราภา บรรณาธิการนิตยสารเอ็ม

คุณจารุณี อาจจะไม่เชื่อกัน เพราะภาพของเธออาจไม่ได้มาตรงนี้ เป็นเพียงอะไรอย่างหนึ่งที่แปลกตาออกไป ใจ จารุณีซึ่งเป็นเคยเป็นนางเอกหนังโด่งดัง และตอนนี้อายุซึ่งก็ตั้ง 40-50 แล้ว สามารถถ่ายอย่างนี้ได้เหลือ (สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2545)

รัทยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแม้น

จารุณี สวยดี แต่ดูไม่เป็นธรรมชาติ มันขายหมดเลยนะ ความฮือฮา เบี่ยงปรั้ง หนังสือได้ แต่ต้องยอมรับในรสนิยม คือมีคลาสในระดับหนึ่ง ไม่ได้แสดงออกมาตื่น ๆ ซะทีเดียว คือเขาอยู่ในสายงานนี้ และมีใจให้กับมัน เพราะฉะนั้นเขาก็รู้ว่าจะสะท้อนนางแบบ สะท้อนงานของเขาออกมาได้อย่างไร ถ้าให้คนอื่นที่ไม่ใช่ช่างภาพที่มีใจให้กับงาน ก็สะท้อนได้ไม่มากเท่าเขา (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

นักวิชาการ

นักวิชาการในฐานะของผู้ที่ศึกษาสนใจความสัมพันธ์ระหว่างเพศในมุมมองต่าง ๆ และในฐานะของผู้รับสารในเวลาเดียวกัน ก็ย่อมจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพ เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อ

ผศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิตยสารเก่งนะทำออกมาได้อย่างไร จารุณีขาดคนมีฝีมือทำให้แกมานาน แกเติบโตเป็นดารามาในยุคที่นางแบบไม่ได้ดังมาก พอเจอฝีมือของลิปส์นี่ดีจัง ให้ความหลากหลายด้านอารมณ์ความรู้สึก จากจารุณีที่เมื่อก่อนไม่สามารถเป็นนางแบบได้ สามารถเป็นนางแบบได้ดีทีเดียวจากฝีมือของคนทำภาพนี้

เรื่องการต่อรองดูไม่รู้ แต่จากตัวนิตยสารคิดว่าความเป็นลิปส์ทำให้มากกว่า เพราะว่า ปัญหาอย่างลูกเกิด เฮเลน ไปอยู่เล่มไหนมันจะมีเอกลักษณ์ของเขาอยู่ ผมเชื่อว่าถ้าจารุณีไปอยู่ที่อื่นก็จะได้ภาพแบบนี้ (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ก็สมตามวัยของเขา มองไม่เห็นกิริยาที่จะช่วยอะไรได้ ๆ (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2545)

ดร. สุวัจจี กู๊ด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เครื่องประดับเสริมหน้านั้นน้อยมาก ในทุกภาพเห็นความภูมิใจของนางแบบกับความเป็นตัวของตัวเองที่ไม่ใช่ว่าจะอวดร่างกายสักเท่าไร ซึ่งแสดงออกมาทุกส่วนจากร่างกายของความเป็นตัวเขาเอง จะมีโอกาสได้เลือกงานด้วยมั้ง จึงอาจจะเป็นตามแนวคอนเซ็ปท์ เป็นภาพที่ไม่ต้องการจะเผยแพร่ร่างกายเท่าไร แต่ต้องการให้ความชัดเจนของภาพสะท้อนไม่รู้กับชุดหรือกับเครื่องประดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการภูมิใจกับสิ่งที่ตัวเองใส่ที่ได้รับตอนนี้ คือไม่ได้พรีเซ็นเตอร์อย่างอื่น นอกจากการแสดง (สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2545)

6. สรุปความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

การศึกษาภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของจารุณี สุขสวัสดิ์ จากการวิพากษ์ของสื่ออื่น และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อศึกษาประเมินลักษณะของการสร้างและตีความหมายเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรือนร่างในลักษณะเปลือยกาย และลักษณะของปัจจัยที่นางแบบนำมาใช้สำหรับการต่อรองระหว่างตนเองกับนิตยสารลิปส์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.) บรรณาธิการนิตยสารหลัก : คอนเซ็ปท์ของนิตยสารคือการหาเซอรัไฟร์ช จากคนที่ถูกมองข้ามไปไม่มีใครคิดว่าจะมีภาพแบบที่เราถ่ายได้ คนที่อาจจะตกรุ่นไปแล้ว คนที่ไม่ได้รับความนิยม คนเหล่านี้ยังสวยอยู่ เรามาทำให้เขาสวยได้ จารุณี สุขสวัสดิ์ จึงได้รับการติดต่อ

-การต่อรองกับนางแบบ : ให้นางแบบดูเสื้อผ้า รับฟังคอนเซ็ปท์ของแฟชั่นก่อนการตัดสินใจ ยอมรับความต้องการขอบเขตแค่นั้น และต้องการเปลี่ยนภาพตัวเองนางแบบ ซึ่งครอบครัวอยู่ไหน คอนเสิร์ตของทีมงานที่ตั้งไว้ แต่ต้องไม่เซ็กซี่จนเกินไป และเห็นว่าภาพของจารุณีภาพที่ออกมาไม่ได้เป็นภาพที่ยั่วยุคมารมณณ์

-การต่อรองในการกระบวนการผลิต : ความไวเนื้อเชื้อใจกัน และควมมีจรรยาบรรณของช่างภาพ เพื่อถ่ายทอดภาพในบางชุดที่โป๊มากให้เป็นภาพที่สวยงาม และนางแบบมีการโพสท่าเพื่อช่วยความสวยงามเป็นปกติ ที่ไม่ใช่การทำท่ายั่วยวน มันต่างกันสิ้นเชิง เมื่อการถ่ายภาพเสร็จแล้ว นางแบบได้ดู เลือกลง และดูการตกแต่งภาพในขั้นตอนของคอมพิวเตอร์ จารุณี happy กับภาพมาก

2.) การวิพากษ์ของสื่ออื่น จากการใช้ความหมายจากการวิพากษ์ของสื่อเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรือนร่างของจารุณีว่า เป็นภาพสวยงาม และเชื่อมโยงถึงเรื่องเพศ คือเรื่องของการรัก สอดคล้องกับแนวคิด Pornography และสตรีนิยมกลุ่มทำท่ายกกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย ว่าเป็นความเพลินใจที่ได้ชม

3.) นักสื่อสารมวลชน

1. การสร้างและตีความหมายภาพตัวแทนจากนางแบบเอง

- ความสวยงามที่เกิดจากอัตลักษณ์ของจารุณีเอง การแสดงท่าทางไม่แสดงถึงความรู้สึกกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ
- ความสวยงามที่เกิดจากการตกแต่งของนิตยสาร

4.) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

1.การต่อรองอำนาจกับนิตยสาร

- เห็นว่าภาพของจารุณีที่ออกมาแสดงให้เห็นว่านิตยสารเป็นผู้ทำให้

2.การสร้างและตีความหมายภาพตัวแทนจากนางแบบเอง

- เห็นว่าความสวยงามเกิดจากอัตลักษณ์ของจารุณีเองไม่เห็นกิริยายั่วยวนซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์ทางเพศ
- เห็นว่าภาพตัวแทนของจารุณีเกิดจากการตกแต่งของนิตยสารภาพ
- เห็นว่าภาพตัวแทนของจารุณี มีการเสนอองค์ประกอบ หรือเครื่องประดับมากกว่าตัวของนางแบบเอง

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 10

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง
กรณีศึกษา : เพ็ญพักตร์ ศิริกุล

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่น ประกอบบท สัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่ง ของนางแบบ
ลิปส์ เล่มที่ 8 ปีที่ 3 ต.ค.44	/			สายตา : มองกล้อง ลักษณะทั้งสายตาให้ กับผู้รับสาร จุดดึงดูดของภาพ : สายตา ริมฝีปากที่มี ลักษณะห่อเล็กน้อย และร่อง และเนิน หน้าอกที่เบียดให้ชิดกัน	ยกไหล่ซ้ายขึ้นเล็กน้อย พร้อมเอียง ศีรษะในทางเดียวกัน ต้นแขนแนบ ลำตัวส่วนหน้าอก ทำให้หน้าอกชิดกัน โบหน้าเอียงไปทาง ด้านซ้าย นัยน์ตาทั้ง สายตาให้ผู้รับสาร เผยอริมฝีปาก และ ห่อเข้าหากันเล็กน้อย	แสงสว่าง และ ภาพสี ทำให้เห็น นางแบบได้ชัด เจน แสดงถึง ความยั่วยวน กระตุ้นอารมณ์ ทางเพศ ด้วยการ ใช้สีแดง ทั้งที่ชื่อ นิตยสาร ริมฝีปาก ชุดชั้นใน สีของ เครื่องประดับ และแสงที่สาดลง	สีพื้น ดำ	เครื่องประดับเพชร เพชรมีรูปแบบเป็น งู แสดงนัยยะถึง ความร้ายของนาง- แบบได้ด้วย	-	ชิดด้านขวา เหลือพื้นที่ ทางด้านซ้ายของ กระดาษไว้เล็กน้อย ภาพตัดเฉพาะครึ่ง หน้าอก ถึงศีรษะ

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 11

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรื่อนว่าง
กรณีศึกษา : เพ็ญพักตร์ ศิริกุล

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ						
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่น ประกอบบท สัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่น ๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่ง ของนางแบบ
		/		<p>สายตา : 1 ภาพ สายตาของนางแบบไม่ได้มองกล้อง จึงมีลักษณะไม่สบตาผู้รับสาร 9 ภาพ ทั้งสายตามองกล้อง จึงมีลักษณะของการยั่วชวนผู้รับสารโดยตรง</p> <p>การกำหนดจุดดึงดูดของภาพ : ทุกภาพคือ หน้าอกที่อยู่ภายใต้ชุดชั้นใน 1 ในนั้นมี การเปิดเผยให้เห็นหัวนมที่อยู่ภายใต้ชุดชั้นใน และ 1 ภาพนางแบบนั่งแยกขากว้างพอประมาณหันหน้าตรง ลักษณะเผชิญหน้า กับผู้รับสารโดยตรง 2 ภาพลักษณะการนั่งคร่อม และยืนคร่อมเก้าอี้</p>	<p>1 ภาพแสดงท่านั่งต้นขาบิดเอียงอวัยวะเพศ 1 ภาพนอนตะแคงข้างหันเผชิญหน้า 1 ภาพนอนแอ่นหลังตามแนวพื้น 1 ภาพยืนหันหน้าตรงสองมือทำวสะเอว กางขาเล็กน้อย 1 ภาพยืนคร่อมเก้าอี้ 1 ภาพนั่งหันหน้าตรง แยกขาทั้งสองข้างจากกันพอประมาณ 1</p>	<p>เส้นผมด้านข้าง</p> <p>7 ภาพ แสงสว่าง ภาพสี จึงเห็นนางแบบชัดเจน</p> <p>3 ภาพเป็นขาวดำ จะไม่เห็นรายละเอียดของผิวจริง</p>	สีพื้นดำ	<p>เสื้อขนเฟอร์ รองเท้าหนังถึงหัวเข่าสีแดง แสดงนัยยะการอยู่ในพื้นที่สาธารณะ</p> <p>เก้าอี้รูปแบบทันสมัย</p>	<p>หน้าแรกของแฟชั่นมีคำบรรยายบอกถึงคอนเซ็ปท์การถ่ายภาพเป็นภาษาอังกฤษว่า GAME OF THE FLAME แสดงนัยยะถึงการเล่นเกมนางแบบเอง เพราะภายในภาพไม่มีสิ่งของหรือองค์ประกอบที่ทำให้เข้าใจได้ว่า นำไปใช้แข่งขันได้</p>	<p>ถูกจัดวางให้อยู่กึ่งกลางภาพ หรือไม่ก็จะอยู่ริม แต่ก็เห็นนางแบบได้อย่างชัดเจนเต็มพื้นที่</p>

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 12

รายละเอียดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง
กรณีศึกษา : เพ็ญพักตร์ ศิริกุล

นิตยสาร เล่มที่/ เดือน/ ปี	ประเภทภาพ			รูปแบบการนำเสนอ							
	แฟชั่น ปก	แฟชั่น ด้านใน	แฟชั่น ประกอบบท สัมภาษณ์	การกำหนดสายตาและจุดดึงดูดของภาพ	การแสดงท่าทาง	แสงและสี	ฉาก	องค์ประกอบ อื่นๆ	คำบรรยายภาพ	ตำแหน่ง ของนางแบบ	
					1 ภาพ ยืนยกแขน ขวา เห็นรักแร้ อีก มือทำวสะเอว แยก ขาออกจากกันเล็ก น้อย 1 ภาพนั่ง คร่อมเก้าอี้ ขาแยก กว้าง 1 ภาพ ลำตัว ตรง ใบหน้าเฉียง เล็กน้อย ลักษณะ สายตาชำเลืองให้ ผู้รับสาร						

- ภาพกรณีศึกษาที่ 4 : เพ็ญพัทตร์ ศิริกุล
: นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน
- ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่างโดยสวมชุดชั้นใน
- แฟชั่น : ปกหน้า
- แฟชั่น : ดำน้ำ

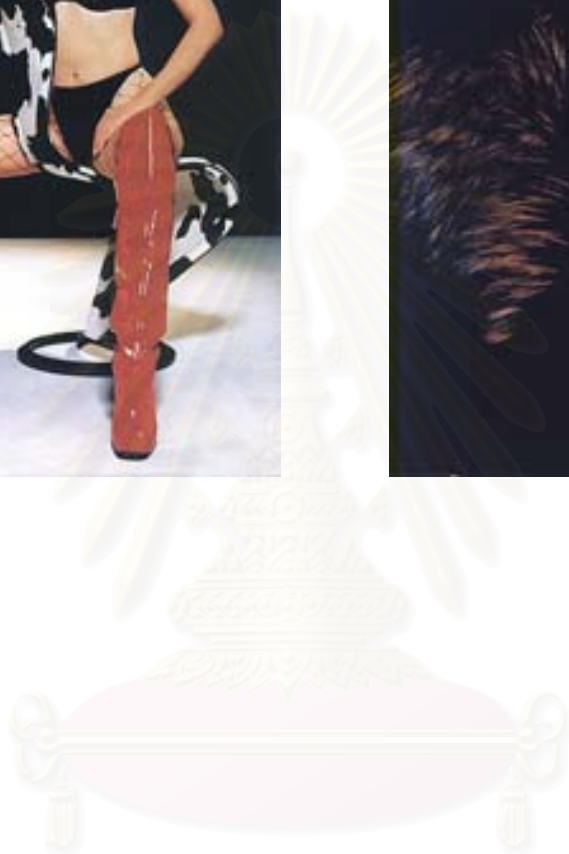
ภาพประกอบ 9 การแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง : เพ็ญพัทตร์ ศิริกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รณศึกษาที่ 4 : เพ็ญพักตร์ ศิริกุล

: นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน

ประเภทภาพ : เปิดเผยเรือนร่างโดยสวมชุดชั้นใน

1.รายละเอียดของภาพ

นิตยสาร : ลิปส์ ฉบับเดือนตุลาคม 2544

รูปแบบการนำเสนอ : มี 1 ชุด การแสดงแฟชั่น ชื่อแนวการทำงาน GAME OF THE FLAME
ซึ่งสามารถแบ่งเป็นภาพขาวดำ 3 ภาพ และภาพสี 7 ภาพ

ตำแหน่งภาพ : 1. ภาพสีแสดงแบบสวมเสื้อชั้นใน ประกอบปก 1 ภาพ และ
2. ภาพแฟชั่นด้านใน ทุกภาพสวมชุดชั้นใน มีเครื่องประดับเช่น เสื้อขน
เฟอร์ สร้อยคอ ประกอบ แต่ไม่ปิดบังสัดส่วนของร่างกาย

2 .การใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง

เป็นที่รู้กันว่าเพ็ญพักตร์มีความหมายหรือสัญลักษณ์ ตั้งแต่เริ่มทำอาชีพนางแบบจนถึงปัจจุบันดังที่ในสื่อต่าง ๆ ชอบใช้คำว่า เซ็กซี่มิโบล ซึ่งก็คือ สัญลักษณ์ทางเพศนั่นเอง และจากเปิดเผยเรือนร่างของเพ็ญพักตร์ ศิริกุลในครั้งนี้ ได้สะท้อนให้เห็นมิติต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับนางแบบและเกิดการต่อรองทั้งทางตรงและอ้อมต่อมิตินั้น ๆ จากการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวของเธอเองสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1) การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

ในอดีตที่ผ่านมา เพ็ญพักตร์ ศิริกุล เป็นทั้งนักแสดง นักร้อง และนางแบบ แต่ภาพตัวแทนของความเป็นนางแบบที่ถูกกล่าวขานว่า เป็น “เซ็กซี่มิโบล” คือสัญลักษณ์ทางเพศจะมีความชัดเจนมากที่สุด และในด้านการแสดงแบบที่ผ่านมาในอดีต เพ็ญพักตร์ไม่เคยเซ็นสัญญาสักครั้งเดียว นอกจากอาศัยความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัวระหว่างเธอกับทีมงานเป็นส่วนในการตัดสินใจรับทำงาน “สำหรับพี่ไม่มีการเซ็นสัญญา” (สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2545)

แต่เพ็ญพักตร์ก็ไม่เคยได้ถูกละเมิดจากนิตยสาร ในการนำภาพที่เธอแสดงแบบให้กับนิตยสารนั้นไปเผยแพร่ แต่กลับเป็นนิตยสารที่เธอไม่ได้ร่วมทำงานด้วย ที่ลักลอบนำภาพของเธอไป

ทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง แต่เพ็ญพัชรก็ไม่เคยฟ้องร้องใด ๆ นอกจากโทรศัพท์ไปห้ามปรามไม่ให้นำภาพของเธอไปใช้อีกก่อนได้รับอนุญาต

“สำหรับหนังสือที่ตกลงทำงานด้วยฉบับนั้น ๆ ไม่เคยเอาไป คงจะมีแต่ประเภทนิตยสารกึ่ง ๆ ลามก ซึ่งใช้วิธีก็อปปีภาพ และลิขสิทธิ์ซึ่งบางครั้งก็ตัดต่อตกแต่งด้วย ไม่เคยฟ้อง แต่จะโทรไปหา นิตยสารนั้น ๆ โดยการตักเตือน และหลังจากนั้นก็ค่อย ๆ ลดหายไป จนถึงหมดไป” (สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2545)

และสำหรับด้านการต่อรองกับเจ้าของนิตยสารตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เธอกล่าวว่า “ที่ผ่าน มาช่วงที่พี่รับงานถ่ายแบบ ก็จะได้ดูสไลด์ ก่อนจะนำไปตีพิมพ์ โดยมีส่วนร่วมในการเลือกภาพบ้าง บางครั้ง และสำหรับพี่ อำนาจต่อรองหรือขั้นตอนทุกอย่างเหมือนเดิม หรือบางครั้งอาจจะมากกว่า เดิมด้วย เพราะนิตยสารบางเล่มอาจจะใหม่มาก และมีความต้องการในตัวนางแบบมาก เราจึง สามารถต่อรองได้มากขึ้น แล้วแต่กรณี” (สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2545)

ซึ่งทั้งนี้ เพ็ญพัชรยังได้พูดถึงสถานภาพของนางแบบน้องใหม่คนอื่น ๆ เกี่ยวกับความรุนแรงที่พวกเธอจะถูกละเมิดจากนิตยสาร หรือที่มงานด้วยว่า “แล้วแต่นางแบบคนนั้น ๆ ว่าไปตกลง หรือยอมรับข้อเสนอของทางช่างภาพและนิตยสารนั้นอย่างไร ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหลายอย่างโดย ส่วนตัวของนางแบบคนนั้น ๆ เช่น อยากมีชื่อเสียง ยอมทำทุกอย่างที่ตัวเองจะได้ลงภาพใน นิตยสารเล่มนี้ หลังจากหนังสือออกมา ก็เสียใจบางรายถึงขั้นฟ้องร้อง คงต้องแล้วแต่ความคิดของแต่ละคนไป นานาจิตตัง” (สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2545)

-ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงของนิตยสาร

เพ็ญพัชรทบทวนประสบการณ์ของเธอที่เชื่อว่า สามารถให้พลังสนับสนุนให้เธอล้าต่อ รองกับทุนนิยมของสื่อได้ “ตั้งแต่เริ่มทำงานสมัยแรก มีค่ะ จะคุยกันว่าเท่านี้ ๆ ตรงนี้มันอยู่ที่อาจ จะเรียกได้ว่า power ของตัวนางแบบเองก็ได้ เพราะว่าพี่เป็นคนี่พูดตรง ต้องรับฟังก่อนว่าทาง นิตยสารต้องการภาพของเราประมาณไหน เราจึงบอกถึงสิ่งที่เราสามารถทำได้ รวมทั้งการเลือก ชูจุด การนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาใช้ในภาพ ซึ่งเป็น power อย่างหนึ่งที่เราสามารถคุยได้ ซึ่งจะมี ข้อตกลงกับทางหนังสือว่า ภาพของเราให้จบแค่การลงในหนังสือของเขา” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

เช่นเดียวกับนางแบบทั้งสามกรณีศึกษาข้างต้น ชื่อเสียงของนิตยสารเป็นตัวแปรสำคัญของการตัดสินใจถ่ายแบบ สำหรับเพ็ญพักตร์เช่นกัน “ตัวหนังสือ ที่มงาน ตรงนี้เป็นหลักใหญ่ ถ้าไม่แน่ใจ ไม่รู้จัก ไม่สนิท จะไม่ถ่ายด้วย เพราะไม่รู้ว่าจะถ่ายรูปเราไปทำอะไรต่อหรือเปล่า เพราะโดยส่วนตัวเคยเป็นช่างภาพมาอยู่พักหนึ่ง จะรู้ คือฟิล์มที่อยากเก็บไว้เป็นผลงานด้านช่างภาพของเราโดยไม่ได้เอาไปทำอย่างอื่น ซึ่งช่างภาพบางคนไม่คิดอย่างนั้น ช่วงนั้นเขาอาจจะเดือดร้อน หรืออะไรก็ตาม เขาก็อาจจะฟิล์มไปขายได้ ไปทำเป็นหนังสือปกขาว (หนังสือนู้ดที่มีรูปน่าเกลียด) ได้อยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

- การมีส่วนร่วมในการทำงาน

ในการถ่ายครั้งนี้เพ็ญพักตร์เล่าว่า ลูกน้ำ(บรรณาธิการแฟชั่นนิตยสารลิปส์) เป็นผู้ติดต่อมา ได้มีการคุยและตกลงกันในระดับหนึ่งว่าหนังสือต้องการอะไร เพื่อที่เธอจะได้รู้ว่าต้องแสดงแบบในลักษณะไหน มีขอบเขตแค่ไหน โดยมีส่วนร่วมซึ่งได้มีการปรึกษากันตลอดเวลา “เราต้องขอประกอบและตกแต่งเสื้อผ้าเอง เช่น เอาเสื้อตรงโน้น เอาผ้ามาพัน ซึ่งได้ทราบและเข้าใจคอนเซ็ปท์อย่างละเอียดแล้ว

นอกจากนี้เพ็ญพักตร์ยังตั้งเงื่อนไขว่า ขณะถ่ายทำ ห้ามเจ้าของสินค้า อย่างเช่นเจ้าของเสื้อผ้าที่สวมถ่ายแบบมาเกี่ยวข้อง “คือพี่ค่อนข้างชัดเจนตรงนี้ พี่ถึงไม่ค่อยมีกรณีกิจการฟ้องร้องสำหรับตัวเอง เวลาทำงาน พี่ต้องเคลียร์ เคลียร์แม้กระทั่งสถานที่ตรงไหน ใครแต่งหน้า ใครเป็นช่างภาพ ใครช่างผม เสื้อผ้าแค่ไหน ก็พูด คุยกันว่า 10 ก็คือต้อง 10 ชุด ไม่ใช่ว่าถ่าย ๆ อยู่มาขอแถม พี่ไม่แถม พี่ถือว่ามันเป็นเรื่องที่เราตกลงกันแล้ว”

-รายได้ คือค่าตอบแทนที่เธอพอใจรับสำหรับการทำงานในแต่ละงาน “เพราะมีหน้าตาและ body ที่ทำมาหากินของเราได้ พี่ถือว่านี่มันก็เป็นอาชีพเหมือนกัน กว่าพี่จะได้เงินมาก็เหนื่อยเหมือนกัน” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

-ปัจจัยอื่น ๆ ความพอใจ และมีความสุขที่ได้ทำงาน

2.2 การต่อรองในกระบวนการผลิต : ทีมงานของนิตยสาร ได้แก่ ช่างภาพ และ สไตลิส

เพ็ญพักตร์ยืนยันว่า การทำงานถ่ายแบบนั้น หากนางแบบไม่เข้มแข็งจะโดนหลอก ทุกคนรู้ตัวหมดว่าตัวเองต้องถ่ายอะไร แต่บางทีภาพที่ตีพิมพ์ออกมาเป็นอีกแบบ ซึ่งมีช่างภาพบางประเภท ที่หาโอกาสกับนางแบบใหม่ ๆ บางคนที่ไม่ค่อยรู้เรื่อง อยากจะดังโดยที่ตัวเองไม่ระวัง ในการโพสต์ท่าอาจจะมีภาพที่หลุดออกมา และหากช่างภาพคนนั้นไม่มีจรรยาบรรณ อาจจะทำเอาภาพหลุด หรือภาพที่ถ่ายด้วยฟิล์มส่วนตัวของนางแบบคนนั้น ๆ ไปทำอย่างอื่นได้ “นางแบบจะเสียเปรียบเสมอ หากฟ้องร้องหรือเรียกร้องค่าเสียหายไม่คุ้มกับภาพที่เสียไป เพราะเราเป็นอาชีพนี้ อาจโดนข่าวโจมตีไม่ตีซ้ำเติมอีก” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

เพ็ญพักตร์ได้ต่อรองกับทีมงานของนิตยสารด้วยการใช้ความเป็นตัวตนของการมีภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ทางเพศ ด้วยการขอความชัดเจนในรูปแบบและแนวทางการทำงานระหว่างเธอกับช่างภาพ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

-การนำเรือนร่างและอัตลักษณ์ของภาพตัวแทนนางแบบมาสร้างเงื่อนงำในรูปแบบใหม่ การแสดงแบบที่นำเอาตำแหน่งทางสังคมในรูปแบบของความมีชื่อเสียงที่ดีของการเป็นนางแบบเปิดเผยเรือนร่าง และเปลือยกายที่เป็นอยู่แล้ว มาสร้างความเป็นจริงด้วยรูปแบบและเนื้อหาของภาพเปิดเผยเรือนร่าง ที่มีความสวยงามตามที่นางแบบเป็นผู้สร้าง

ก) รูปแบบและเนื้อหาที่ผ่านการต่อรองกับนิตยสาร คือการแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง ที่มีภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ทางเพศ เช็กซี เป็นภาพแสดงแบบเดี่ยวแต่มีนัยยะของการมีคู่แข่งชั้นจากการเล่นคำของคอนเซ็ปท์

ข) อัตลักษณ์ของนางแบบ ไม่มีในภาพตัวแทนครั้งนี้

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต

เมื่อถึงเวลาถ่ายทำจะคุยกับช่างภาพอีกครั้งก่อนว่าคอนเซ็ปท์เป็นอย่างไรบ้าง จึงใช้ความเป็นตัวเองแสดงท่าทางไปเรื่อย ๆ แต่อยู่ในคอนเซ็ปท์ ซึ่งคำนึงถึงความสวยที่มองจากมุมกล้องด้วย “อย่างเช่น อู๋ย เจ้ทำนี่ไม่ดี อู๋ย เจ้เอามีอลงหน่อย บิดเอวนิด คือช่างภาพจะเป็นคนบอก

ช่างภาพเขาจะดูในเลนส์แล้วเขาจะว่าพอดีหรือเกิน แต่เวลาที่พ็อยู่หน้ากล้อง ก็จะเปลี่ยนท่าทางไปเรื่อย ๆ เวลาถ่าย” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

-ความมั่นใจในเรือนร่าง

เพ็ญพักตร์นั้นขึ้นชื่อว่ามีรูปร่างที่สวยงาม และเป็นนางแบบที่เอาใจใส่ดูแลรูปร่างอยู่เสมอ “ดูแลตัวเองปกติเหมือนผู้หญิงทั่วไป แต่อาจจะเยอะกว่าผู้หญิงคนอื่น ๆ นิดหนึ่ง เพราะว่าเวลาทำงานต้องแต่งหน้าเยอะมาก จะดูแลทั้งตัว เพราะต้องใช้ในการแสดงแบบ พื่ออาจจะโชคดีกว่าผู้หญิงที่ทำงานด้านอื่น ๆ” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

-ความสัมพันธ์ระหว่างนางแบบกับทีมงาน

“ถ้าไม่แน่ใจ ไม่รู้จัก ไม่สนิท จะไม่ถ่ายด้วย เพราะไม่รู้ว่าหนังสือจะเอารูปเราไปทำอะไรต่อหรือเปล่า” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

2.3 การต่อรองกับสังคม

เพ็ญพักตร์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมต่อภาพเปิดเผยเรือนร่างของเธอว่า “สังคมไทยเป็นสังคมที่มีถือสาปากถือศีล ชอบดู แต่ด้วยหน้าตาในสังคมที่เป็นอยู่ก็เลยต้องวิจารณ์แย้งไว้ก่อน ชาวประเภนี้ที่จึงไม่อยากให้สัมภาษณ์หรือพูดถึง เพราะเบื่อ” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

-ทัศนคติแบบสตรีนิยมของนางแบบ

เพ็ญพักตร์สะท้อนแนวคิดของเธอที่มีบางส่วนสอดคล้องกับแนวคิดแบบสตรีนิยม เธอเห็นว่า สตรีสำหรับเมืองไทย ยังเป็นเรื่องค่อนข้างเกิดขึ้นได้ยาก เพราะสังคมไทยยังไม่เปิดรับ 100 เปอร์เซ็นต์ “มันก็มีดีใจด้วย ที่มีผู้หญิงกลุ่มหนึ่งที่เขาออกมาเรียกร้องอะไรต่อมิอะไร เพียงแต่ว่าอย่าลืมนึกว่าสังคมไทย ผู้หญิงถูกเลี้ยงต้องเป็นช่างเท้าหลัง ตรงนี้ไม่ชอบ เพราะถือว่าคนเราทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชายต้องเสมอกัน ความคิดคุณฉันก็คิดได้ บางครั้งผู้หญิงเราอาจจะคิดดีกว่า ในรายละเอียดผู้หญิงจะดีกว่าผู้ชายด้วยซ้ำ เพียงแต่ว่าสังคมไทย ยังไม่เปิดรับถึงขนาดนั้น” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545) เพ็ญพักตร์มีความหวังว่า สักวันหนึ่งอีก 5 ปี 10 ปี สังคมอาจจะยอมรับผู้หญิงมากขึ้นก็ได้

-การสร้างความหมายเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรือนร่าง

ในเรื่องของภาพเปิดเผยเรือนร่างที่เพ็ญพักตร์ถ่ายแบบในครั้งนี้ เธอบอกว่า มีคนชอบกล่าวหาภาพที่เธอถ่ายว่าเป็นสิ่งไม่ดี ซึ่งเธอมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ถ้าคิดว่ามันเป็นเรื่องสวยงามเป็นเรื่องศิลปะมันก็คิดได้ เพียงแต่คนเขาคิดกันไปอีกอย่างเท่านั้นเอง” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545) จึงสอดคล้องกับแนวคิดของสตรีนิยมกลุ่มทำทนายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย ที่มองว่าภาพเรือนร่างของผู้หญิงเป็นเรื่องของความสวยงาม

-การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่ออื่น ๆ ของนางแบบ

ภาพตัวแทนปรากฏในสื่อต่าง ๆ เพ็ญพักตร์ ศิริกุล มักได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนด้วยกันเสมอ ๆ ซึ่งเห็นได้จากบทความที่เขียนถึงเธออย่างต่อเนื่อง แม้ในปัจจุบันภาพการเปิดเผยเรือนร่างจะไม่มากเท่ากับอดีต และจากการเป็นคนสาธารณะในฐานะอาชีพนางแบบ การเปิดเผยที่ต่างไปจากกรอบของสังคมแบบปิตาธิปไตยนี้ ก็ย่อมจะเป็นที่สนใจของสื่อมวลชนอื่น ๆ เป็นอย่างดี

การวิพากษ์จากสื่อ ได้แก่ คอลัมน์แซะ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 26 ตุลาคม 2544 ใช้ภาพเดียวกับที่ลงในนิตยสารลิปส์ ประกอบด้วยข้อเขียนที่แสดงถึงความต้องการทางเพศ ซึ่งเพ็ญพักตร์ได้แสดงความคิดเห็นต่อการนำภาพไปใช้และการเขียนวิพากษ์วิจารณ์ของสื่ออื่น ๆ ว่า “หนังสือพิมพ์นั้น ทางนิตยสารที่ถ่ายแบบจะโทรมาขอก่อนว่าเอารูปส่งไปให้ และสำหรับนิตยสารทั่วไปเดี๋ยวนี้ไม่นำภาพของพี่ไปเขียนแล้ว เพราะว่าเขาค่อนข้างมีอะไรอยู่ในตัวเอง และหากหนังสือพิมพ์ที่หยิบเอาไปใช้และชอบใช้คำว่า เพ็ญพักตร์หรืออีกแล้ว เพ็ญพักตร์แอบเซ็กซี่ มันเหมือนเป็นคำติดปากของเขาเมื่อพูดถึงพี่ ซึ่งพี่ไม่ได้รู้สึกอะไร” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

ในฐานะของนางแบบนู้ดที่มีภาพปรากฏอยู่ในสื่อทุกประเภทอย่างสม่ำเสมอ เพ็ญพักตร์ได้รับกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างต่อเนื่อง มีทั้งวิจารณ์ไม่ดีและชื่นชมในรูปร่างของเธอ ซึ่งจากเสียงวิพากษ์เหล่านี้ เพ็ญพักตร์บอกว่า “รู้สึกว่ายากมาก เพราะว่าอยู่ในอาชีพนี้มา 20 ปี จึงชินเพราะรู้ทิศทางของแต่ละเล่มแล้ว ว่าเขาต้องลง เป็นเรื่องปกติของการอยู่วงการบันเทิง แต่เดี๋ยวนี้สื่อไม่ค่อยลง เพราะพี่ค่อนข้างตรง หลายครั้งเมื่อคนเขียนข่าวว่าเขียนได้อย่างไร เมื่อเจอนักข่าวต่อหน้าจะต่อว่านักข่าวว่าถ้าอยากรู้ความจริงให้โทรมาถาม ไม่ต้องนั่งเทียนเขียนเอง ไม่ต้องเชียร์ เพราะว่าไม่ยอดดั่ง ทุกวันนี้ก็โอเคแล้ว จะพูดอย่างนี้เลย เขาก็ไม่กล้าลงเท่าไร น้อยมากที่จะลงถึงพี่ ถ้าลงจะหมายความว่า ทางหนังสือจะส่งรูปไปให้เชียร์หน่อยประมาณนี้” (สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2545)

ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) ตารางที่ 13

การโต้แย้งข้อวิพากษ์จากสื่อ
กรณีศึกษา : เพ็ญพักตร์ ศิริกุล

ผู้วิพากษ์ วันที่ วิพากษ์	วิธีการวิพากษ์	สื่อที่เสนอภาพ และข่าววิพากษ์	ประเด็นวิพากษ์	ผู้โต้แย้ง และวิธี การโต้แย้ง ข้อวิพากษ์	สื่อที่เสนอ การโต้แย้ง	ประเด็นการโต้แย้งข้อวิพากษ์	หมายเหตุ
คอลัมน์แซะ 26 ต.ค.44	เขียนประโยคสั้น ๆ โดยใช้ภาพจาก นิตยสารลิปส์	น.ส.พ.ไทยรัฐ	ใช้ภาษาที่ความรู้สึกส่วนตัวของผู้ - เขียน เชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องเพศ คืออยาก เป็นเก้าอี้ที่นางแบบนั่งคร่อมอยู่ โดยนาง- ใสเพียงชุดชั้นในเท่านั้น	-	-	-	

3.สรุป

-นักแสดง นักร้อง และนางแบบที่อยู่ในอาชีพมานาน : เพ็ญพักตร์ ศิริกุล

การศึกษาจากภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ เพ็ญพักตร์ ศิริกุล เพื่อศึกษาลักษณะของการใส่รหัสและต่อรอยด้วยตัวของนางแบบเอง พบว่านางแบบได้ทำการต่อรอยกับมิติต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การต่อรอยกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

-ชื่อเสียงของนิตยสาร คือตำแหน่งทางสังคม เกี่ยวกับความเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในสังคม เกี่ยวกับการผลิตภาพที่มีความสวยงาม

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต

ระยะก่อนการทำงาน คือความยอมรับหรือไม่ยอมรับคอนเซ็ปต์ที่ได้ เพื่อดูความเหมาะสมความเป็นไปได้ความสามารถที่เธอจะทำงานได้ ซึ่งอนุญาตให้นำภาพตีพิมพ์เฉพาะในนิตยสารลิปส์เท่านั้น และห้ามให้มีบุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในระหว่างการทำงาน

-รายได้

-ปัจจัยอื่น ๆ ความพอใจ และมีความสุขที่ได้ทำงาน

2) การต่อรอยในกระบวนการผลิต

-การนำเรือนร่างและอัตลักษณ์ของภาพตัวแทนนางแบบมาสร้างเงื่อนไขในรูปแบบใหม่ จากภาพตัวแทนการถ่ายแบบเปลือยกาย สู่งานถ่ายแบบเพียงการเปิดเผยเรือนร่างบางส่วน

ก) รูปแบบและเนื้อหาที่ผ่านการต่อรอยกับนิตยสาร มีภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ทางเพศ เซ็กซี่ เป็นภาพแสดงแบบเดี่ยวแต่มีนัยยะของการมีคู่แข่งกัน จากการเล่นคำของคอนเซ็ปต์

ข) อัตลักษณ์ของนางแบบ ไม่มีในภาพตัวแทนครั้งนี้

-การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ระยะระหว่างการทำงาน นางแบบโพสท่าด้วยจากประสบการณ์และความเข้าใจในคอนเซ็ปต์เป็นอย่างดี

-ความมั่นใจในเรือนร่าง (ร่างกายกับทุนทางกายภาพ) การเอาใจใส่ดูแลรูปร่างอยู่เสมอ จึงมีเรือนร่างที่สวยงามที่มาจากการบำรุงทั้งร่างกายด้วยเครื่องสำอาง เนื่องจากข้อบังคับของการมีอาชีพนางแบบ

-ความสัมพันธ์ส่วนตัวในฐานะเพื่อน ระหว่างนางแบบกับทีมงาน

3.) การต่อรองกับสังคม

-แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และสิทธิสตรี คือ ทุกคนทั้งหญิงและชายต้องเสมอกัน บทบาทเพศ (gender) ไม่ได้เป็นตัวกำหนดความสามารถในการคิดของผู้หญิงไทย แต่เกิดขึ้นและถูกยอมรับได้ยากในสังคม

-การสร้าง ความหมายเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรื่อร่าง เป็นเรื่องสวยงาม และศิลปะ สอดคล้องกับแนวคิดของสตรีนิยมกลุ่มทำทากลุ่มต่อต้านภาพเปลือย ที่มองว่าภาพเรื่อร่างของผู้หญิงเป็นเรื่องของความสวยงาม ไม่ได้ทำให้สังคมเกิดความเสื่อมเสีย

-การโต้แย้งการวิพากษ์จากสื่ออื่น ๆ ของนางแบบ ไม่มีเพราะมีความเข้าใจวงการบันเทิง จึงนิ่งเสีย

-การทำทากกับสตรีนิยมกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (anti-pornography) คือ นางแบบมีความพอใจ ความเพลิดเพลินใจกับภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่าง และมีความตั้งใจในการกำหนดภาพตัวแทนของตนเอง

จากการใส่รหัสและต่อรองด้วยตนเองของเพ็ญพักตร์ ต่อมิติต่าง ๆ นั้น ภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่างของ เพ็ญพักตร์ ศิริกุล สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางการเมืองเพื่อการต่อรองของ Stuart Hall จากการที่เธอยอมรับว่าได้มีภาพตัวแทนภาพเปลือย หรือภาพเปิดเผยเรื่อร่างตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และสำหรับภาพเปิดเผยเรื่อร่างครั้งนี้ เธอก็ได้ให้ความหมายว่า เป็นภาพที่สวยงาม และเซ็กซี่ ซึ่งเกิดจากภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่างที่เธอเป็นอยู่ คือ

Live with stereotypes but change meaning คือการอยู่กับภาพตัวแทนของการเป็นนางแบบเปิดเผยเรื่อร่าง และเปลี่ยนความหมายว่าเป็นภาพที่สวยงาม เซ็กซี่ ไม่ได้ลามก หรืออนาจาร แม้จะกระตุ้นอารมณ์ทางเพศก็ตาม โดย stereotype ความเป็นนางแบบเปลือย และเปิดเผยเรื่อร่างก็ยังคงอยู่ ด้วยการสร้างสัญลักษณ์ในภาพเปิดเผยเรื่อร่างคือ

ก) รูปแบบและเนื้อหาที่ผ่านการต่อรองกับนิตยสาร คือการต่อกัยภาพตัวแทนของนางแบบที่มีสัญลักษณ์ทางเพศ โดยทำให้เรื่อร่างที่มีเส้นหนทางเพศของนางแบบ กลายเป็นจุดหลักของการสร้างชื่อเสียงและสร้างคุณค่าให้กับภาพถ่าย

ข) อัตลักษณ์ของนางแบบ ไม่ปรากฏในภาพตัวแทนครั้งนี้

4.ความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก

ศักดิ์ชัย กาย บรรณาธิการบริหาร และช่างภาพนิตยสารลิปส์

งานของคุณถ่าย ผม Involved น้อยมาก เพราะช่วงที่มีการถ่ายแบบผมเดินทางไปต่างประเทศ คุณลูกน้ำ (สุคนธ์ สีมารัตนกุล บรรณาธิการฝ่ายแฟชั่นนิตยสารลิปส์) จะเป็นคนกำกับการถ่าย ทำนองเดียวกับนางแบบคนอื่น ๆ คือ คุณลูกน้ำกับคุณต่ายสนิทสนมเป็นเพื่อนกันมา 20 ปี เขาก็คงไว้เนื้อเชื่อใจในคอนเซ็ปท์ งานออกมาแล้ว ผมไม่รู้ว่าเขาชอบหรือเปล่า เพราะคุณต่ายไม่ได้ถ่ายแบบนี้มานานแล้ว มันเป็นเรื่องของจิตวิญญาณ หรือมีสิ่งมากระตุ้นให้อยากทำงานลักษณะนี้อีก คือ ฉันทัน (คุณต่าย) มั่นใจว่าเธอ (นิตยสารลิปส์) ทำให้ฉันสวยได้

5.ทัศนะของนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อสังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อประเมินอำนาจและลักษณะการต่อรองของนางแบบต่อความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย (patriarchy) และทุนนิยมของสื่อ ได้เกิดมิติทางความคิดดังนี้

นักสื่อสารมวลชน

เพ็ญพักตร์มีความเป็นนางแบบในเชิงสัญลักษณ์ทางเพศ ชัดเจนกว่าภาพของความเป็นนักแสดง ขณะที่เพ็ญพักตร์มีระยะเวลาเข้าวงการแสดงแบบมากกว่า จารุณี สุขสวัสดิ์ ภาพของเธอจึงปรากฏในสื่อโดยเฉพาะนิตยสารมากมาย ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่านักสื่อสารฯ น่าจะได้แนวคิดบางอย่างจากภาพเปิดเผยเรือนร่างครั้งนี้ของเพ็ญพักตร์ โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจการต่อรองของเธอต่อสังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อ

นิวัติ กองเพ็ชร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

เพ็ญพักตร์ สวย งาม เธอเป็นอย่างนี้มาตลอด เธอทำเป็นอาชีพ ซึ่งเป็นคนที่ชัดเจนในการรับทำงาน สามารถสร้างข้อต่อรอง มีข้อจำกัดว่าจะถ่ายแบบไหนอย่างไร ชุดอะไร ใครเป็นช่างภาพช่างแต่งหน้า เพื่อความชัดเจนในการทำงาน (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

รศ.ยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแม่ม

เพ็ญพักตร์เขามีอาชีพอยู่แล้ว ภาพของเขาก็ดีทุกครั้ง ก็ดูสวยอย่างที่เป็นเขา (สัมภาษณ์
21 มีนาคม 2545)

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม

จากการที่นักวิชาการให้ความสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ การเมืองเรื่องของการต่อรองด้านร่างกาย หรือเรื่องอำนาจของผู้หญิงนั้น ภาพของเพ็ญพักตร์จึงเป็นภาพที่สามารถสะท้อนโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพศได้ เพราะเพ็ญพักตร์มีความตั้งใจให้ภาพตัวแทนที่ปรากฏในสื่อเป็นสัญลักษณ์ทางเพศ ซึ่งต่างจากภาพตัวแทนที่เป็นตัวตนแท้จริงของเธออย่างสิ้นเชิงนั้น นักวิชาการในฐานะผู้ศึกษาเรื่องดังกล่าว และในฐานะผู้รับสารนี้ด้วย จึงน่าจะมีความคิดเห็น ในการประเมินอำนาจต่อรองของนางแบบต่อสังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อจากภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของเพ็ญพักตร์นี้ได้พอสมควร

ผศ. ดร. ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยหน้าตาเฉย ๆ ธรรมดา เพ็ญพักตร์ดูเซ็กซี่อยู่แล้ว ที่ทำออกมาภาพดูแย้ แต่งแล้วมันไปทำลายความเซ็กซี่ของเธอโดยธรรมชาติ ภาพชุดนี้แย่มาก โดยจริง ๆ แล้ว ผู้หญิงที่อายุมาก ถ้าทำให้เป็นจะดูดีกว่านี้มาก ทำไม่เป็นเพราะดูแก่ และโทรมมาก ไม่ค่อยดี เท่ากับรูปสมัยก่อนที่ทำได้ดีมาก แต่ครั้งนี้ภาพดูผิดที่ผิดทาง

แต่การจะมีอำนาจต่อรองหรือไม่นั้น เพ็ญพักตร์ไม่มีส่วนทำอะไรเลย แต่ฝีมือของนิตยสารทำแล้วไม่ได้ ดูแล้วปลงสังขาร ปลงสังเวช ทั้งที่ผมชอบแก่มากที่สุด แต่ภาพชุดนี้ดูแล้วแย้หมดเลย ซึ่งน่าจะทำให้ดูเป็นสาวใหญ่ที่ดูดีได้ (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยั่วคนอ่านหรือผู้ดู ด้วยการทำร้ายตา และทำได้เก่งมาก เป็นเรื่องปกติของเพ็ญพักตร์ ซึ่งดูแล้วไม่น่าเกลียด อาจจะเป็นเพราะว่าอยู่ในอุตสาหกรรมนี้มานาน จึงรู้ว่าจะต้องทำแบบไหน ภายใต้อำนาจเงินที่เขาได้รับ ทำให้เพ็ญพักตร์สามารถทำกิจการยั่วยวนได้ และน่าจะเป็นผู้เลือกที่มงานคือช่างภาพได้ (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 245)

ดร. สุวัจจี กู๊ด คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพมีลักษณะที่ไม่มีความชัดเจน ไม่ใช่ทั้งศิลปะหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ คือภาพสี่เหลี่ยมมาค่อนข้างในแนวคลาสสิก ยังเป็นภาพแบบเก่า ซึ่งถ้ามองนางแบบในปัจจุบัน การเผยแพร่ภาพไม่ได้ทำแบบนี้ ไม่มีอะไรพิเศษ ความไม่พิเศษนี้ ทำให้รู้สึกว่ามันไม่น่าประทับใจ เพื่อการช่วยหรือทำให้เกิดความต้องการทางเพศกับใคร เพราะเป็นภาพธรรมดา

อาจจะเป็นที่มุกล้อ หรือไม่มีศิลปะเกี่ยวกับบรรณนิยมของการแต่งตัวเอง จึงทำให้มองวัตถุประสงค์ของภาพไม่ออก เพราะไม่ชัดเจนอะไรสักอย่างและมีความไม่กลมกลืนในแต่ละประเด็นในทุกภาพ คือ ท่วงท่า การวางสีหน้า เครื่องแต่งกาย ชุดที่เลือก จึงไม่รู้ว่าการแสดงแบบนี้ พยายามที่จะสื่ออะไรที่ชัดเจนออกมา และคงแค่ถ่ายออกมาเป็นภาพเท่านั้นเอง

มีความเป็นตัวเองในการเสนอภาพ ค่อนข้างที่จะคมชัดกับตัวเอง ว่าต้องการให้ถ่ายอย่างไร ถึงแม้ว่าเครื่องแต่งกาย สิ่งที่ไม่ใช่อาจจะเป็นที่พอใจหรือไม่ก็เป็นการมองอีกด้านหนึ่งไป แต่จาก action เขามีความสามารถที่จะเลือกท่าทาง การวางสีหน้า เพราะสังเกตได้จาก สีหน้าที่สอดคล้องกันแทบทุกรูป แสดงให้เห็นว่า เขาต้องการเป็นแบบนี้ในขณะที่แสดงท่าทางออกมา อาจจะไม่ตรงกับของช่างภาพก็เลือก รู้สึกถึงว่าเขามีอำนาจพอที่จะบอก (20 มีนาคม 2545)

6. สรุปความคิดเห็นของบรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

การศึกษาภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของ เพ็ญพักตร์ ศิริกุล จากการวิพากษ์ของสื่ออื่น และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชนอื่น ๆ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เพื่อศึกษาลักษณะของใส่รหัสและต่อรองอำนาจด้วยตัวของผู้นางเอง และลักษณะของปัจจัยที่นางแบบนำมาใช้สำหรับการต่อรองระหว่างตนเองกับนิตยสารลิปส์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.) บรรณาธิการนิตยสารหลัก บรรณาธิการฝ่ายแฟชั่นเป็นผู้ดูแลแทน ซึ่งคิดว่าการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกับนางแบบคนอื่น คือ

- การต่อรองกับนางแบบ และการต่อรองในกระบวนการผลิตของนางแบบ จึงมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนางแบบและบรรณาธิการแฟชั่น นางแบบจึงไว้วางใจในคอนเสิร์ตและสาเหตุที่

นางแบบมาถ่ายภาพเปิดเผยเรือนร่างมาขนาดนี้อีกครั้ง เป็นเรื่องของจิตวิญญาณ หรือมีสิ่งมากระตุ้นให้อยากทำงานลักษณะ

2.) การวิพากษ์ของสื่ออื่น

จากการให้ความหมายจากการวิพากษ์ของสื่อเกี่ยวกับภาพเปิดเผยเรือนร่างของเพ็ญพักตร์ จะนำไปเชื่อมโยงถึงเรื่องเพศนั้น สอดคล้องกับแนวคิด Pornography และสตรีนิยมกลุ่มทำทนายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย ว่าเป็นภาพเปิดเผยเรือนร่างทำให้เกิดจินตนาการทางเพศ เป็นการช่วยปลดปล่อยอารมณ์ให้กับผู้รับสาร

3.) นักสื่อสารมวลชน

3.1 เพ็ญพักตร์มีอำนาจการต่อรองกับนิตยสารได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีความชัดเจน และความเป็นมืออาชีพในเรื่องของการทำงาน

3.2 การสร้างและตีความหมายของภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง เห็นว่า เรือนร่างและภาพตัวแทนของนางแบบมีความสุขงาม

4.) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

4.1 การต่อรองอำนาจกับนิตยสารนั้น

-เพ็ญพักตร์ไม่มีการต่อรอง เพราะภาพตัวแทนสะท้อนให้เห็นว่า นิตยสารเป็นผู้ทำให้ทั้งหมด ซึ่งภาพที่ปรากฏครั้งนี้ไม่ได้มีความสุขงามเท่าในอดีต ซึ่งไม่เกี่ยวกับการมีอายุมากขึ้นของนางแบบ

-การต่อรองเพ็ญพักตร์สามารถกระทำได้ จากการเลือกทีมงาน นิตยสาร

-การต่อรองโดยนำตัวตนเข้าไปในภาพ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของช่างภาพ

4.2 การสร้างและตีความหมายของภาพเปิดเผยเรือนร่าง

-ตัวตนของนางแบบมีความสุขงามอยู่แล้ว แต่การสร้างความหมายในครั้งนี้ ทำให้ภาพตัวแทนของนางแบบไม่มีความสุขงาม

-มีการยั่วยวน เพื่อต้องการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้รับสาร

-ไม่มีความหมายที่ต้องการสื่ออย่างชัดเจน จึงไม่เข้าใจว่านางแบบต้องการสื่ออะไร

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บรรณาธิการนิตยสารหลัก 1 ท่าน, นักสื่อสารมวลชนจำนวน 4 ท่าน, นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยมจำนวน 4 ท่าน เพื่อนำทัศนะและแนวคิดต่าง ๆ ทำความเข้าใจและประเมินการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง และวิพากษ์แนวคิดปิตาธิปไตยของสังคม ปัจจัยการต่อรองอำนาจของนางแบบ ผู้ศึกษาจึงนำประเด็นคำถามที่มีรูปแบบเดียวกัน นำมาใช้ศึกษากับบรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม ดังนี้

2.1) ทัศนะจากบรรณาธิการนิตยสารหลัก

ศักดิ์ชัย กาย บรรณาธิการบริหาร และช่างภาพนิตยสารลิปส์

1.แนวคิดเรื่องผู้หญิง และสิทธิสตรี

ผมเห็นด้วย ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย มีสิทธิเท่าเทียมกัน ทุกคนมีค่าเท่ากัน เพราะฉะนั้นในการทำงานใดก็แล้วแต่ต้องมีการเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งผมกล้าพูดว่านางแบบทุกคนที่เข้ามาถ่ายรูปหรือมาทำงานกับผมนี้ผมไม่เคยเอาเปรียบใคร

2.ความหมายและแนวคิดของภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ

เรื่องเพศ ก็เป็นสิ่งพูดได้ มันไม่ใช่เรื่องน่าอาย ผู้หญิงต้องแต่งตัวปิดมิดชิดเสื้อปิดถึงคอแขนปิดถึงข้อมือ คนที่ทำอะไรอย่างนี้ ทำอะไรที่มันอุบาทว์กว่าคนที่เปิดเผยสายเดี่ยวตั้งเยอะแยะก็มีทำไม่ไม่พูด เพราะฉะนั้นเราต้องดูว่าใครมอง คนพูด ผมจึงรู้สึกแย่มากกับคนที่ไม่รู้เรื่องแล้วชอบพูด

และแน่นอนเราต้องพูดเข้าข้างตัวเองว่า มองในมุมมองของช่างภาพ ภาพเปลือยในลักษณะของเราจึงมองในแง่ของศิลปะเป็นหลัก ผมมีอาชีพช่างภาพมากกว่า 20 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นผลงานจะเป็นผู้บอกการกระทำของผมให้กับคนในวงการแล้วระดับหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าเวลาพูดถึงผม คนจะเข้าใจทันทีว่าภาพของผมจะเป็นลักษณะอย่างไร ก็คงไม่พ้นเรื่องของภาพแฟชั่น ซึ่งมักเป็นภาพในแนว portrait เป็นหลัก

มุมมองของผมต่อภาพเปลือยของผู้หญิง มักเป็นงานค่อนข้าง Innocent ไม่อีโรติก ไม่ยั่วยุ อารมณ์มาก เป็นภาพที่เสนอความงามของสตรีระเสียเป็นส่วนใหญ่ นี่คือนิตยสารในการถ่ายนู้ดของผม ผมชื่นชมความสวยงามของเรือนร่าง แล้วมีความคิดว่าศิลปะนั้นย้อนหลังไปหลายร้อยปี ก็ใช้เรือนร่างของมนุษย์ทั้งผู้หญิงผู้ชาย เป็นสื่อในการถ่ายทอดความงามของศิลปะจากศิลปินไปสู่ผู้เสพ ศิลปะอีกระดับหนึ่ง

ผมไม่ปฏิเสธว่ามีนิตยสารบางกลุ่มที่มีแนวทางของภาพค่อนข้างยั่วยุ กระตุ้นอารมณ์ เพราะฉะนั้น จึงตัดสินใจลำบาก เพราะคนที่มองศิลปะเป็นจะเข้าใจได้ดีโดยตัวเอง ว่าภาพนั้น ๆ ต้องการที่จะสื่อไปในทิศทางใดสวยหรือไม่สวย ซึ่งเป็นความคิดเฉพาะตัว ที่ไม่สามารถตัดสินได้ว่า ศิลปะของใครถูกต้องหรือไม่ จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมากในการตัดสินใจเกี่ยวกับภาพเปลือย

3.นโยบายการนำเสนอภาพเปลือย

งานของผมไม่ใช่งานที่ทำเพื่อยั่วยุอารมณ์ บางครั้งอาจจะมีบ้างที่เซ็กซี่เล็กน้อย ซึ่งแล้วแต่คอนเซ็ปต์ของแต่ละฉบับว่าเราต้องการรูปแบบของภาพแพชั่นเป็นแบบไหน ของบรรณาธิการ ฝ่ายแพชั่น ซึ่งเราได้มีการพูดคุยประนีประนอมกันก่อนทุกครั้งเพื่อความเหมาะสม และได้ภาพที่ดี สวยงาม นโยบายของเราคือการเซอร์ไพรซ์ให้กับผู้ดู และเราก็พยายามหาจากคนที่ถูกมองข้ามไป คนที่อาจจะตกฐานไปแล้ว หรือคนที่อาจไม่ได้รับความนิยม คนเหล่านี้ยังสวยอยู่ และเราก็มาทำให้เขาสวยยิ่งขึ้น

ทั้งนี้การถ่ายภาพลักษณะนี้ในเมืองไทยค่อนข้างมีจำกัดพอสมควร ด้วยกรอบหรือ ประเพณีวัฒนธรรมของสังคมกว้าง จะมีคนที่ไม่เข้าใจหรือทำเป็นไม่เข้าใจ ว่าการถ่ายภาพนู้ด นั้นเป็นศิลปะหรืออนาจาร มันถึงมีข้อขัดแย้งตรงนี้อยู่ในสังคมด้วยว่าผู้หญิงที่ออกมาถ่ายภาพใน แนวนี้นี้มักจะถูกมองไปในแง่ลบ ซึ่งผมคิดว่าถ้าเราเปิดใจกว้างและดูผลงานเหล่านี้ว่ามันมีความคิด เห็น มีแนวในการนำเสนออย่างไร เราก็จะเข้าใจได้

เราไม่ได้คิดว่าจะต้องมีภาพนู้ดแล้วขายได้ เพราะว่าของเราขายได้ทุกเล่มอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ามันอาจเป็นเอกลักษณ์ของลิปส์ด้วย เราหยิบเซอร์ไพรซ์มาให้คนดูอยู่บ่อย ๆ ซึ่งไม่ใช่ใครก็ได้ มาแก้ผ้าขาย ยกตัวอย่างคุณญาณี (จงวิสุทธิ์) เธออาจจะขาดความมั่นใจไปว่าตัวเองมีอายุมากขึ้น แต่พวกเราทำงานด้านแพชั่นและความสวยงาม เงามองเห็นถึงการมีอยู่ของความสวยของเขา

เพราะฉะนั้น ผมคิดว่ากรที่เราหยิบนางแบบเหล่านี้มาปิดฝุ่น หรือมาแต่งตัวใหม่แล้ว มันได้การตอบรับที่ดี มันเป็นผลงานที่เป็นความสำเร็จระดับหนึ่ง คุณฉันทน์สนุกมาก และเขาก็ภูมิใจมาก ที่เขายังเซ็กซี่และสวยอยู่ เธอยังพูดเล่นเลยว่า ต่อไปนี้อ่าโทรมาให้รับบทแม่อีก เพราะไม่รับแสดงบทแม่อีกแล้ว

4.กระบวนการผลิตภาพ

โดยปกติแล้วลักษณะของการทำงานจะเป็นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คอนเซ็ปต์ : บรรณาธิการฝ่ายแฟชั่น เป็นผู้คิดคอนเซ็ปต์ของแฟชั่นแล้วจะนำมาคุยกับช่างภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การประนีประนอมคอนเซ็ปต์ : ภาพทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับการประนีประนอมระหว่างช่างภาพและบ.ก.แฟชั่น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะช่างภาพจะเป็นผู้ถ่ายทอดจินตนาการของบ.ก.แฟชั่นให้เป็นภาพที่จับต้องได้ เพราะความคิดแต่ละคนจะแตกต่างกัน ซึ่งสามารถพลิกแพลง หรือรวมกันให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งได้

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกนางแบบ : เมื่อได้ผลลัพธ์ความคิดฝันของคอนเซ็ปต์แล้ว จึงเลือกนางแบบที่เหมาะสมกับคอนเซ็ปต์ จากการร่วมคิดระหว่างช่างภาพกับบ.ก.แฟชั่น เพราะฉะนั้นความคิดเห็นของช่างภาพค่อนข้างจะมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานของบ.ก.แฟชั่น

ขั้นตอนที่ 4 การทำงาน : การสร้างสรรค์งาน ขึ้นอยู่กับสไตล์isma คือช่างภาพไม่สามารถทำสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้คนเดียว องค์ประกอบก็คือ ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนางแบบกับสไตล์ ช่างแต่งหน้าที่สามารถเนรมิต ความฝันของช่างภาพให้เป็นจริงได้มากที่สุด ซึ่งเราจะไปหวังพึ่งคอมพิวเตอร์ 100 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้ ซึ่งโครงสร้างต้องดีมาก่อน แล้วให้คอมพิวเตอร์เป็นสิ่งปรุงแต่งในระดับสุดท้าย ช่วยให้งานสมบูรณ์มากขึ้น แต่ระหว่างการทำงาน การโพสท่าของนางแบบคือ Art Object ที่เคลื่อนไหวได้ และช่วยช่างภาพได้มาก

นางแบบคือนักแสดงแนวหนึ่ง สิ่งที่เป็นภาพออกมานั้น ก็ไม่ใช่ตัวตนของเขา 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะเขาถูกสมมุติขึ้น เพราะฉะนั้น มันเป็นบทบาทการแสดง ซึ่งนางแบบยอมรับ แต่บางครั้ง มีการพิธีเซ้นท์ตัวตนของนางแบบคนนั้น ว่านี่คือความน่ารัก ซึ่งเป็นตัวตนของของเขาจริง

ขั้นตอนที่ 5 การตกแต่งภาพ : ซึ่งภาพทั้งหมดนางแบบจะเป็นผู้ร่วมเลือกมาก่อนแล้ว จึงทำการตกแต่งภาพด้วยคอมพิวเตอร์เมื่อเรียบร้อยแล้ว ผมให้นางแบบเข้ามาดูที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ ว่าที่เราถ่ายกับที่เราตกแต่งภาพเสร็จแล้วเป็นอย่างไร จะได้ไม่มีปัญหาว่าคอมพิวเตอร์ทำอะไรตรงไหนไป จะให้นางแบบดูเลยว่าชอบหรือไม่ชอบก่อนที่จะตีพิมพ์ภาพออกไป นิตยสารของเราจึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการฟ้องร้อง หรือการให้สัมภาษณ์ไม่ดีในภายหลัง

ขั้นตอนที่ 6 การตีพิมพ์ภาพ : หมายถึงการตกแต่ง และผ่านการตรวจจากนางแบบแล้ว เราจึงตีพิมพ์ภาพเพื่อจำหน่าย

5.กระบวนการคัดเลือกนำเสนอภาพ

ตั้งแต่ยุคคอนเซ็ปท์กับนางแบบ ซึ่งจะมีแนวทางของภาพอยู่แล้ว นางแบบจะเข้ามาเลือกภาพร่วมกับทีมงาน จึงนำมาจัดเลย์เอาท์ หลังจากนั้นตกแต่งภาพแล้วนางแบบจะเข้ามาดูความเรียบร้อยหรือความสวยงามของภาพครั้งสุดท้าย ซึ่งแน่นอนว่านางแบบเกือบทุกคนที่ร่วมงานกับเราจะเห็นภาพตัวเองที่เกือบจะเรียบร้อยมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ก่อนการตีพิมพ์

6.ปัจจัยที่เชื่อว่าจะทำให้นางแบบเลือกแสดงแบบเปิดเผยเรื่อนร่าง

นางแบบในเมืองไทยมีจำนวนจำกัดมาก ที่กล้าเข้ามาถ่ายภาพลักษณะเปิดเผยเรื่อนร่าง ซึ่งมีปัจจัยหรือมีแนวคิดอยู่ 2 แนวคือ 1 แนวธุรกิจ คือการพูดถึงผลประโยชน์เป็นหลัก : 2 การเข้าใจศิลปะ หรือคอนเซ็ปท์ และอยากที่จะร่วมงาน ซึ่งในส่วนนี้ไม่มีการพูดถึงผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนเลย

ซึ่งดีทั้ง 2 ประเภท ส่วนที่ 1 ชัดเจนว่าคุณต้องการให้ถ่ายได้แค่ไหน อย่างไร ค่าตอบแทนเท่าไร อันนี้เราก็ถือว่านางแบบเป็นอาชีพที่สุจริตอาชีพหนึ่ง เป็นอาชีพที่ถูกสมมติให้เป็นไปตามจินตนาการของนักคิด เพราะฉะนั้น เราต้องเข้าใจด้วยว่า ภาพของนางแบบเหล่านั้นถูกสมมติขึ้น และอาชีพนางแบบคือการรับจ้างให้ไปทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่ง ทั้งนี้เรายังไม่พูดถึงกรอบประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งแน่นอนว่า นางแบบทุกคนมีขอบเขตความพอดีให้กับตัวเองว่าสามารถทำได้แค่ไหน

นางแบบที่ถูกสมมติให้เป็นเจ้าหญิง หรือเป็นนางร้าย เพราะฉะนั้นเราต้องแยกแยะให้ถูกว่าเป็นภาพสมมติ เหมือนกับนักแสดงที่รับจ้างมาแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งในละคร อันนั้นเราก็

ไม่สามารถที่จะนำสิ่งเหล่านี้มารวมกันได้ว่าภาพที่เห็นเป็นชีวิตจริงของนางแบบ อันนี้คือสิ่งที่ผมอยากจะพูด

ส่วนที่ 2 กับนางแบบที่ต้องการร่วมงานกับช่างภาพ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ ไม่ได้พูดถึงข้อจำกัดทางด้านเงินจ้างเลย คือชอบใจอยากทำ ทั้งนี้ นางแบบเหล่านี้มักจะต้องมีความไว้เนื้อเชื่อใจกับตัวช่างภาพเป็นหลัก และสำคัญที่สุด โดยส่วนตัวแล้ว ผมโชคดีที่ส่วนมากของนางแบบที่ร่วมงานกับผม มักจะไม่ได้พูดถึงเรื่องผลประโยชน์เลย

ความไว้ใจคือเหตุผลหลักที่นางแบบตัดสินใจมาทำงาน ส่วนเรื่องผลตอบแทนเป็นเหตุผลตามมา คือเราไม่สามารถที่จะใช้แรงงานใครฟรี ๆ ได้ แต่เราก็ดีใจที่คุณโย หรือนางแบบคนอื่นตัดสินใจมาถ่าย แต่ทั้งนี้จะมีการตกลงการเลือกรูป การดูรูปก่อนลงตีพิมพ์ก่อนทุกครั้ง

7.การจัดการกับวิธีการต่อรองของนางแบบ

ไม่มีการเอาปืนมาจ่อผมไม่ได้โทษกับกลุ่มที่มีมุมมองว่านางแบบโดนบังคับให้ทำ มันเป็นการทำงานในอาชีพหนึ่ง เพราะฉะนั้นการต่อรองอำนาจของผู้หญิงต่อช่างภาพมีแน่นอน อำนาจของเขามีแน่นอน แต่ทั้งนี้ มันขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณของช่างภาพด้วยว่า ละเลยการต่อรองหรือการยินยอมระหว่างทั้งสองฝ่ายว่า ภาพของนางแบบจะได้แค่ไหน อย่างเช่นใส่ชุดว่ายน้ำแค่เสื้อข้างบน หรือนางแบบขอมือผ้ามาพัน ๆ รอบตัว เพื่อรักษาภาพพจน์ของตัวเองของนางแบบ ช่างภาพไม่ใช่ใจที่ถือปืนอยู่ในมือแล้วบังคับในสิ่งที่ตัวเองต้องการ และเรายินดีทำเพื่อความสบายใจของนางแบบทุกคน

8.การจัดการกับการวิพากษ์ของสังคม

กลุ่มอนุรักษ์นิยมมีไว้ในสังคมเป็นสิ่งที่ดี ที่คอยคาน ๆ กัน ไม่อย่างนั้น ทุกคนก็จะเห็นภาพเปลือยเป็นเรื่องของดีของสวยไปหมด จนอาจทำให้เกิดความพัวหรือจนเกินความจำเป็น ผมยอมรับว่าความคิดเห็นของคนกลุ่มนี้ในระดับหนึ่ง แต่เขาได้คุยกับพวกเราบ้างหรือเปล่า ได้ถามนางแบบบ้างมั๊ย ผมคิดว่าเราน่าจะมีมุมมองที่เป็นธรรม อย่าตัดสินด้วยความคิดเห็นส่วนตัว แล้วทำลายสิทธิเสรีภาพและความคิดความอ่านของคนกลุ่มอื่น

ศิลปะเป็นเรื่องกว้าง จะเอาอะไรมาพูดว่าภาพนั้น ๆ น่าเกลียด ทำลายสิทธิสตรี คือโลกมันเปลี่ยนไป สังคมก็เปลี่ยนเช่นกัน เพราะฉะนั้น การที่เรามีสิ่งเหล่านี้ มันมีข้อดีข้อเสียทั้งสองอย่าง

แต่เราต้องซึ้งน้ำหนักรู้ มองดูเจตนาของคนทำมากกว่า อย่าไปเหมารวมว่าการมีภาพเหล่านี้แล้ว เป็นของลามก อนาคต เป็นการมองมุมเดียวเท่านั้นเอง

ดังนั้น ผมยินดีรับฟังคำวิจารณ์เสมอ เพราะงานของผมมันไม่ได้สวยเลิศเลอ 100 เปอร์เซ็นต์ คุณจะบอกว่างานของผม่วยถ่ายไม่ดี แสงแบน ผมฟังได้ทั้งนั้น แต่ผมจะดูว่าใครเป็นคนพูด แล้วผมจะเข้าใจว่าเขาพูดทำไม วิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์หรือเพื่ออะไร คือมันขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นคนเขียน บางคนผมไม่สนใจเลย ที่แอบอ้างว่าตัวเองเป็นนักวิจารณ์ศิลปะ เกจิ แล้วเขียนด้วยจินตนาการของตัวเองเป็นหลัก และมักจะเหมารวมนางแบบในจินตนาการของตัวเองว่าเป็นอย่างนี้ ๆ ผมถือว่าการละเมิดสิทธิสตรี จนผมขาดความเคารพ และดูถูกด้วยว่าไม่เป็นสุภาพบุรุษ

การวิจารณ์ศิลปะ เราจะต้องทำใจ และตั้งตัวเป็นกลาง ไม่ใช่เอาอารมณ์ส่วนตัวเข้าไปมีส่วนร่วมในงานเขียน เพราะคุณเป็นคนวิจารณ์ศิลปะ เทียบกับคุณเป็นครูคนหนึ่งที่จะบอกว่างานศิลปะชิ้นนั้นมันดีในแง่มุมไหน คุณจะไม่ใช่จินตนาการของตัวเองว่า ใ้โน่นใหญ่ ใ้โน้เล็กแล้วอยาก จะหลับนอนฟอนฝันอะไรของตัวเอง ผมถือว่าการละเมิดสิทธิสตรี ซึ่งผมรังเกียจด้วยซ้ำ แต่แน่นอนว่าผมไม่รอดดี ใครพูดอะไรไม่ฟัง

9.ผลกระทบที่เกิดจากภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ

คือผมทำธุรกิจ ผมก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ผมต้องมองเพ่งเล็งถึงยอดขายหนังสือว่าภาพทำนองนี้ขายได้ ภาพทำนองไหนขายไม่ได้ แต่ก็ไม่ใช่หมายความว่า เรามองธุรกิจแบบกัมหน้ำกัมตา ไม่คำนึงถึงอะไรเลย บางอันผมยอมรับว่ามีพลาดเหมือนกัน และกระแสวิจารณ์กลับมาว่าไม่ดีก็มี แต่เราพยายามที่สุดที่ให้ภาพดูเป็นศิลปะให้ดูสวยพอสมควร โดยที่ไม่ได้คิดถึงการขายอย่างเดียว ซึ่งเป็นภาพที่สามารถตอบได้เลยว่าไป จะบอกว่าไม่ไปแต่สวยเพื่อศิลปะจึงไม่ใช่ข้ออ้าง เราทำถึงขนาดนี้แล้วจะปฏิเสธในเรื่องของธุรกิจได้อย่างไร เราต้องคิดถึงในแง่ของการขายเป็นหลัก ซึ่งเราไม่ได้หวั่นหวั่นตาทำไป เรามีสไตล์เป็นที่ยอมรับได้

ถ้าถามความคิดเห็นในระดับกว้างขึ้น ก็มีผลตอบรับที่ดีเราค่อนข้างพอใจที่เราได้ทำงานสวยในระดับหนึ่ง และส่วนมากเล่มที่มีนางแบบเหล่านี้ ขายดีมาก แต่โดยปกติลิขสิทธิ์มีขอดีไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์อยู่แล้ว ที่เป็นผลกระทบจริง ๆ จะไม่มีโดยตรง

2.2) ทศนะจากนักสื่อมวลชน

1.แนวคิดเรื่องผู้หญิงและสิทธิสตรี

นิวัติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

ผู้หญิงไทย ไม่รักษาสีทธิของตัวเองที่มีอยู่ แต่จะไปเรียกร้องสิทธิในขณะที่ตัวเองมีสิทธิอันนี้ ตั้งแต่เกิดอยู่แล้ว ตามกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญก็ดี เพราะฉะนั้น สิ่งที่คุณหญิงไทยควรทำอย่างยิ่งก็คือ ใช้สิทธิของความเป็นมนุษย์ให้เท่าเทียมกับผู้ชาย โดยที่ไม่ต้องไปเรียกร้อง ให้ปกป้องสิทธิของตัวเอง ในขณะที่ดำเนินชีวิต ตั้งแต่เกิด เด็ก สาว ก็ควรจะรักษาสีทธิแต่ละช่วงอายุของตนให้ดี (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

ปรารธนา รัตนะ หัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสารสตาร์พิคมิวสิค

ผู้หญิงที่คิดเรื่องสิทธิเหล่านี้ ยังอยู่ในถ้ำกับผู้ชายอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งจริง ๆ แล้วรุ่นใหม่ไม่ได้รับได้ด้วย ซึ่งเขาไม่ได้เสมอภาคกันที่คำพูด คือพี่ไม่ชอบมากเลย กับการกำหนดให้มีวันที่ 8 มีนาคม เป็นวันสตรีสากล กลายเป็นว่าวันนี้ก็ต้องไปเดินเรียกร้องเรื่องต่าง ๆ เรื่องผู้หญิงนี้ต้องแก้ที่โครงสร้างในใจ โดยส่วนตัว (ผู้ให้สัมภาษณ์) เป็นคนที่ใส่ใจกับข้างในมากกว่าโครงสร้างสังคม และเรื่องผู้หญิงเรื่องการแต่งตัว เช่น ไทรอัมพ์คิงส์คอม ของเบเกอรี่ อันนี้ยังทำให้รู้สึกว่าเป็นโครงสร้างที่ผู้ใหญ่สร้างให้เด็กเดิน แล้วผู้ใหญ่ตัวเอง แรงด้วย ร้ายกาจมาก ต้องแก้ที่ผู้ใหญ่ รวมถึงการคิดเกี่ยวกับผู้หญิงด้วย

ปัจจุบันนี้ โลกมันไม่มีเพศแล้ว แต่ว่าสังคมเรายังไปไม่ถึงจุดนั้น จะมาพูดเรียกร้องสิทธิอะไรกัน ผู้หญิงต้องเข้มแข็ง และทำโดยตัวเองเลย คนเราเท่ากัน รวมถึงเด็กกับผู้ใหญ่ด้วย เพราะผู้ใหญ่บางที่มันก็ไม่ได้ทำอะไรเลิศเลอ คนเรามันอยู่ที่ผลงาน กับการที่อยู่แล้วได้ทำอะไรให้คนอื่น

ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงมันเป็นเรื่องต้น ๆ แต่ยังมีคนกล้า ๆ กลัว ๆ ที่จะทำอะไรไปเองอย่างที่ยอยากทำ ผู้หญิงไม่ใช่ช่างเท้าหน้าเท้าหลัง ถ้าเขาได้อ่านงานเขียนต่าง ๆ แล้วช่วยได้คิดทำอะไรไปเลยก็ดี ผู้หญิงก็เป็นความช่างได้ทุกอย่างจะเริ่มจากที่ตัวผู้หญิงได้ ไม่ต้องเรียกร้องอะไรหรอก เมื่อลงมือทำไปเลย เรื่องสระ แก้วผ้าเดิน ก็ยังไม่เห็นเป็นไร ผู้หญิงก็สามารถคอนโทรลผู้ชายได้ และไม่ต้องไปเรียกร้องเลย เพราะสตรีนิยมเป็นเรื่องของอำนาจ (สัมภาษณ์ 13 มีนาคม 2545)

ปกรณ พงศวราภา บรรณาธิการนิตยสารเอ็ม

ยอมรับเรื่องความสามารถของผู้หญิงได้ทั้งหมด ว่าผู้หญิงควรมีสิทธิเท่าเทียมผู้ชายไม่ว่าจะเป็นด้านเพศ การศึกษา การทำงาน หรืออื่น ๆ แต่สิทธิสตรีไม่ได้หมายความว่า ผู้หญิงจะใช้ชีวิตอย่างไรก็ได้ ไม่ใช่อย่างนั้น กรอบระเบียบสังคมที่มีอยู่ก็ต้องคำนึงถึงด้วย ไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้

ชีวิตสุดโต่งไปเลย อย่างเช่นกรณีในยุโรป การใช้ชีวิตคู่ผมไม่เห็นด้วยกับการคลุมถุงชนอยู่แล้ว ผู้หญิงควรจะมีสิทธิในการเลือกตรงนี้ แต่ไม่ได้หมายความว่า เมื่อเป็นอย่างนั้นผู้หญิงจะไปนอนกับใครก็ได้ ไม่ใช่อย่างนั้น อย่าลืมว่าอย่างน้อยที่สุดแนวความคิดของผู้ชายประเทศนี้ ถึงจะก้าวหน้าขึ้นพอสมควร แต่ก็ยังไม่มาก อย่างเช่นก็เห็นด้วยการอยู่ก่อนแต่งงาน มันจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ไม่รู้สักทีว่าจะเป็นเรื่องไม่ดี แต่เป็นเรื่องที่ผู้หญิงต้องใคร่ครวญให้ดี มันมีความเสี่ยงมากพอสมควร เพราะการอยู่กันก่อนแต่งงาน ทันทีที่คุณพบว่าอยู่ด้วยกันไม่ได้แล้วเลิกร้างกันไป ในสังคมไทยยังไม่ยอมรับผู้หญิงที่ผ่านการมีคู่มา ยังไม่เหมือนกับทางสวีเดน หรือประเทศทางแถบสแกนดิเนเวีย ซึ่งสังคมไทยหรือผู้ชายไทย จะมองว่าประเทศนั้นฟรีเซ็กซ์ แต่จริง ๆ เขาไม่เข้าใจคำนี้ดี และเข้าใจไปในทางที่ว่าผู้หญิงผู้ชายประเทศนั้นจะมีเพศสัมพันธ์กันอย่างมีอิสระ ซึ่งความจริงไม่ใช่ ฟรีเซ็กซ์ของเขาหมายถึง ต่างคนมีสิทธิอิสระในการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกับใคร โดยที่เขาอาจจะไม่จำเป็นต้องแต่งงานกันก็ได้ เขาก็อยู่กันก่อนแต่งงานได้ แต่ว่าทันทีที่เขาอยู่ด้วยกันนั้น เขาจะซื่อสัตย์ต่อกันนะ เขาจะไม่มีการออกไปนอกใจเหมือนสังคมไทย ผู้ชายประเทศนั้น ก็ต้องระวังในเรื่องนี้ ดังนั้น เมื่อเขาพบว่า เขาอยู่ด้วยกันไม่ได้ ผู้หญิงก็มีสิทธิตัดสินใจที่จะเลิก ไม่จำเป็นต้องหวานอมขมกลืนเหมือนผู้หญิงไทย และเมื่อเขาตัดสินใจเลิกกัน เขาก็จะคุยกันโดยดี ว่าเราไปกันไม่ได้ เมื่อเลิกกัน ผู้หญิงก็สามารถที่จะหาคนใหม่ได้ โดยที่ผู้ชายใหม่จะไม่รู้สึกรังเกียจภูมิหลังของผู้หญิงคนนั้น ในขณะที่สังคมไทย ผู้หญิงยังไม่ไปถึงจุดนั้นได้ ก็ต้องระวังในเรื่องนี้ (สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2545)

รัทยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแม่ม

ผู้หญิงเป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีสิทธิที่จะแสดงความรู้สึกในฐานะมนุษย์เช่นกัน โดยส่วนตัวก็มีความรู้สึกที่ว่า เรามีสิทธิที่จะเรียกร้อง มีสิทธิในความเป็นมนุษย์เท่าๆ กับเพศอื่นเช่นกัน (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

2. ความหมายและแนวคิดของภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ

นิวัตติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

เป็นเรื่องของธรรมชาติ เรื่องของความงาม เพราะว่ามันมนุษย์มีความงามมากที่สุดในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย ทั้งโลกยอมรับกันว่าเรือนร่างของมนุษย์งามที่สุด งามกว่าเสือ กว่าช้าง

เป็นเรื่องดี การที่นางแบบมาถ่ายรูปแบบนี้ ซึ่งสังคมไทยคิดว่ามันไม่ใช่ธรรมชาตินะครับ ในขณะที่แต่ก่อนเราก็เปิดนม พ่อแม่ลูกอาบน้ำด้วยกันเห็นกันหมด เมื่อวัฒนธรรมฝรั่งเข้ามา บอก

ว่าการไม่ใส่เสื้อผ้าไว้วัฒนธรรม จึงเปลี่ยนไปใส่ ต่อมาเมื่อฝรั่งถอด เขาก็ยังบ้าการใส่เสื้อผ้า ลืมไป แล้วว่าเราไม่เคยใส่ ผมไม่รู้ว่าจะทำไมฝรั่งมีอิทธิพลมากขนาดนี้ในสังคมไทย เพราะว่าสังคมไทยคงมี ลักษณะจำจี้จำไซ ที่บอกนั้นนี้ไม่ตีใส่ให้ลูกเต่าเหล่าออกมาตั้ง 400 – 500 ปี จึงมีปัญหา

เมื่อเราไม่เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ จึงมีปัญหาทั้งนั้น มนุษย์ผิดปกติทันที ถ้าไม่เห็นเรื่องร่างที่เปลือยเปล่าของตัวเองว่างาม ไม่ว่าจะเป็นคนอ้วน ผอม ก้นใหญ่ นมเล็ก มันทาม โดยตัวของมันเองอยู่แล้ว และคนยกย่องตัวเองว่าเป็นสัตว์ที่งามที่สุดในโลก จะมาโวยวายว่า เฮ้ย ถอดเสื้อผ้าทำไม (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

ปรารภ รัตนะ หัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสารสตาร์พิกมิวสิค

ยิ่งเราเปิดเผยเรื่องร่าง เรายิ่งคอนโทรลได้ หรืออย่างน้อยที่พูดถึงวัตถุประสงค์ และโดยจริง ๆ แล้วโลกเราไม่มีเพศ มันเป็นความสวยงาม จริง ๆ แล้วทุกคนเป็นเหยื่อของภาพเหล่านั้นต่างหาก (สัมภาษณ์ 13 มีนาคม 2545)

ปรภรณ์ พงศ์วราภา บรรณาธิการนิตยสารเอ็ม

เท่าที่ใช้กันอยู่ สังคมไทยมักเรียกกว้าง ๆ ว่าเป็นภาพนู้ด แต่ถ้าเราไปเปิดพจนานุกรมดู ความหมายก็คือภาพที่เปลือยหมด ถ้าจะถามว่าภาพในหนังสือเอ็มเป็นภาพนู้ดหรือไม่ คิดว่าเป้าหมายจริง ๆ ที่เริ่มทำหนังสือเล่มนี้ วางไว้ตรงกลาง มันจะเปิดและเช็คชี้ว่าแพชั่น แต่จะไม่ได้เปลือยกันหมด ขณะเดียวกันก็มีแพชั่นเสื้อผ้าเข้ามาค่อนข้างเยอะ ผมก็เลยเรียกภาพแนวของเอ็มว่าแนว เช็คชี้ แต่ว่าโดยสื่อมวลชนทั่ว ๆ ไป ขณะที่มันบางแบบบางคน ยกตัวอย่างกรณี หมออ้อย (จุฑารัตน์ อดิถาวร) ถ่ายชุดว่ายน้ำล้น ๆ เลย สื่อก็ยังไปเรียกว่าถ่ายนู้ด ซึ่งมันไม่ใช่

ถ้าสมมุติว่าสังคมไทยคุณต่อต้านภาพนู้ด คุณไม่สนับสนุนให้ผู้หญิงมาถ่ายภาพแบบนี้ แต่พอไปอยู่หนังสือผู้หญิงก็ไม่ใช่ไร พออยู่หนังสือผู้ชายก็เป็น ถ้าสมมุติภาพนั้นมันไม่ดี มันเป็นไปได้หรือ ที่ความไม่ดีอยู่อีกที่หนึ่งคือความไม่ดี มาอยู่อีกที่หนึ่งก็เป็นความดี หรือภาพนี้เป็นภาพดี ทำไมมันอยู่อีกที่หนึ่งมันจะไม่ดีได้อย่างไร ซึ่งผมยังคิดว่า สังคมไทยยังสับสนกับเรื่องนี้อยู่ ยังตอบไม่ได้ (สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2545)

รัทยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอีวูแมน

โดยรวม ๆ เราอาจจะมีส่วนฐานมาจากศิลปะ เวลาเห็นรูปอะไรพวกนี้ ก็จะมองด้วยสายตาที่มองในแง่มุมมองของศิลปะ ว่ามันมีความงามอะไรใด ๆ ที่นางแบบ และช่างภาพ หรือคนทำภาพอันนี้ขึ้นมา พยายามสื่อออกมาหรือเปล่า ถ้าไม่พบก็ค่อยพิจารณาในด้านอื่นต่อ เช่นเจตนาที่แท้จริงของเขาเป็นอย่างไร บางคนเขาอาจจะขายตรงที่ความรุนแรงเลย ต่างแข่งต่างขา โชว์นั่นโชว์นี่ ก็จะมีละเว้นพื้นที่ไว้ให้เขา ในแง่ที่เราเคารพเขาในสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มคนนั้น ๆ คือเชื่อว่าในโลกเราทุกวันนี้ ไม่ได้เป็นโลกของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเป็นความต้องการที่หลากหลาย แล้วการที่เขาผลิตออกมาและสามารถขายได้ แสดงว่ามีความต้องการมีกลุ่มของเขาอยู่ เราก็คิดว่าก็เป็นกลุ่มของเขา คือยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น โดยที่ไม่ไปนั่งตำหนิไปเรียกร้องให้มาเป็นเหมือนเรา หรือพยายามที่จะเป็นอาร์ตมากขึ้น เพื่อพยายามที่จะผดุงศิลปะธรรมอะไร อย่างไรก็ตามในสังคม แต่ถ้ากลุ่มนั้นเขาแสดงเจตนาว่าเขาต้องการที่จะปรับให้มันเป็นอาร์ต แล้วในฐานะที่เราเป็นสื่อคนหนึ่ง แล้วถ้าจะช่วยอะไรกับเขาได้บ้าง ก็จะพยายามสะท้อนความคิดเห็นผ่านสื่อ ผ่านสิ่งที่เราสื่อไป ไม่ใช่หน้าที่ของเราที่จะไปพูดไปอะไรกับเขา (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

3. ปัจจัยที่เชื่อว่าจะทำให้นางแบบเลือกแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง

นิวัตติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

ต้องแยกกันเป็น 2 อย่าง

1. นางแบบอาชีพ ส่วนใหญ่จะเป็นคนทันสมัย อย่างน้อยยังเป็นลูกครึ่ง วิธีคิดจะแตกต่างจากคนในสังคมไทย จึงไม่ได้ทำอย่างอื่นเลย เพราะฉะนั้นก็คือการทำมาหากิน เป็นอาชีพสุจริต การที่จะถ่ายอะไร ถ่ายรูปอะไรก็ได้ ก็ยอมเป็นสิทธิ์ของนางแบบอยู่แล้ว

2. ที่ไม่ใช่ นางแบบอาชีพหรือสมัครเล่น พวกนี้ต้องการที่จะอวดมากกว่า เห็นคนอื่นถ่ายแบบ ก็จะถ่ายบ้าง เห็นเขามี ก็จะมีบ้าง เพราะว่าที่ปรากฏในนิตยสารแฟชั่นทั้งหลาย ไม่มีใครเลยที่มาถ่ายเป็นแบบมืออาชีพ มาถ่ายเพื่อต้องการจะให้เห็นความงามของเรือนร่าง ไม่มีเพื่อเป็นศิลปะ ต้องใส่ชุดว่ายน้ำราคา 4-5 หมื่น นาฬิการาคาเรือนแสน ไม่รู้ใส่มาทำไม และไม่ได้พูดถึงการรักษาสุขภาพ รปร่างการดูแลสุขภาพ เปล่าเลย พูดถึงแต่กระเป๋า รองเท้า นาฬิกา แว่นตากันแดดราคาแพง นี่คือนิสัยที่เลวร้ายกว่าการถ่ายรูปนั่นคือ การมอมเมาคนอย่างทุเรศที่สุด แต่ถ้าเขาเห็นว่ารูปร่างเรือนกายงามแล้วมาถ่าย ผมเห็นด้วย แต่ต้องพูดเรื่องสุขภาพร่างกายตัวเอง การรักษาความงาม ไม่ใช่พูดถึงแฟชั่นที่ตัวเองมีอยู่ แล้วอยากอวดคนอื่น ดูจากภาพแล้วผมไม่เห็นเหตุผลอย่างอื่น (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

ปรารภนา รัตนะ หัวหน้าบรรณาธิการนิตยสารสตาร์พิกมิวสิค

มันเป็นอาชีพของเขา และเขาสวย มีรูปร่างที่ดี แล้วทำไมต้องไม่ถ่าย ถ้าตัวเอง (ผู้ให้สัมภาษณ์) รูปร่างดี และสวยอย่างนางแบบ ก็จะไม่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดี (สัมภาษณ์ 13 มีนาคม 2545)

ปกรณ์ พงศ์วราภา บรรณาธิการนิตยสารเอ็ม

ขอยกตัวอย่าง เฉพาะเอ็ม นางแบบที่มาถ่าย ผมพบว่ามียุ 3 ประเภท หนึ่ง ยอมรับว่าต้องการเงินที่จะไปใช้จ่าย สอง ต้องการเงิน และต้องการอวดสระอวดความสวยงามของตนเอง อันนั้นมันเป็นสัญชาตญาณของผู้หญิงอยู่แล้ว ที่ต้องการที่จะอวดตัวเองมันเป็นธรรมชาติ บางคนไม่ได้มีรูปร่างเพื่อถ่ายแบบมาขาย ก็ยังต้องไปทำนมห ทำหน้าอก ไปคุดูไขมัน เพื่ออะไร นั่นก็เพื่อการดึงดูดทางเพศใช่ไหม คุณก็ต้องการให้เพศตรงข้ามดูแล้วคุณดูดีเหมือนกัน และสาม ไม่สนใจเรื่องสตางค์เลย ถ่ายแบบเพราะคิดว่าตัวเองมีรูปร่างที่สวยงาม พอที่อยากจะอวด ซึ่งมีแต่จำนวนไม่มาก และนางแบบตามที่คุณให้ดูเขาทำเป็นอาชีพ (สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2545)

รัตยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแม่น

ประเด็นหนึ่งที่บรรดาช่างภาพ หรือสไตลิส ใช้หลอกหลอ เขารู้สภาพจิตใจของผู้หญิง เพราะว่าผู้หญิงที่สวยและก็พอถึงใกล้จุดที่จะร่วงโรย ถูกบอกว่าควรถ่ายเก็บไว้ สร้างเป็นความภูมิใจ คล้าย ๆ จะเป็นโอกาสสุดท้ายแล้วที่ได้บันทึกภาพความงามของเราไว้ ไม่งั้นมันก็ไม่ปรากฏหลักฐาน เป็นจุดอย่างหนึ่ง ที่คนทำเอามาโน้มน้าวจิตใจสำหรับคนที่เลยวัยไปแล้ว (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

2.3 ทศนะจากนักวิชาการสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

1. แนวคิดเรื่องผู้หญิง และสตรีนิยม

ผศ. ดร. ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้หญิงก็น่าจะสามารถมีการแสดงออก มีเสรีภาพได้ทำในสิ่งที่อยากทำ ไม่ควรจะต้องถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ของเขา ซึ่งเป็นเรื่องของการเมืองเกี่ยวกับร่างกายด้วย แม้กระทั่งเรื่องของการเมืองเรื่องเพศ ระหว่างผู้หญิงผู้ชาย ระหว่างผู้หญิงด้วยกันเอง มันจะมีการต่อสู้โดยการ

พยายามจะบอกว่าอะไรคือสิ่งที่ดี นั่นก็คือ สิ่งที่ดีนั้น ก็คือสิ่งที่ตัวเองมี และทำให้สิ่งที่ตัวเองมีนั้น ให้มีค่าขึ้นมา แข่งกันที่จะบอกว่าอะไรคือสิ่งที่มีค่า เมื่อมีค่าแล้ว ตัวเองก็มีอำนาจต่อรองรวมถึงร่างกายด้วย เพราะร่างกายสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้

ผู้หญิงบางคนพูดถึงสิ่งที่มีค่าของตนเองคือความซื่อสัตย์ บางคนพูดว่าอยู่ในโอวาทสามี อีกคนพูดถึงสิ่งที่มีค่าคือทำกับข้าวเก่ง บางคนพูดว่าไม่อยู่ในโอวาทแต่เรื่องเซ็กซ์เหลือหลาย คงไปไหนไม่อายใคร ก็แล้วแต่ เพียงแต่รู้จักบริหารจัดการสิ่งที่มีหรือเปล่า ถ้าไม่เป็น นั่นก็หมายความว่าล้มเหลวทางการเมือง (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ผศ.ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ นักสตรีนิยม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไม่เคยเชื่อในลัทธิสตรี เพราะการพูดถึงลัทธิสตรีได้ แปลว่าคน ๆ นั้น ต้องมีความเชื่อพื้นฐานแบบหนึ่งว่า มนุษย์มีความเหมือนกัน เป็นฐานของการมีสิทธิและเสรีภาพ หากมีการเชื่อเช่นนั้น ถ้าบอกว่ามนุษย์ไม่เหมือนกัน ก็จะพูดประเด็นเรื่องสิทธิไม่ได้ และจริง ๆ แล้วเรื่องสิทธิที่พูดถึงอยู่นี้เป็นสิทธิที่พูดถึงเรื่องการเมืองที่เป็นการเมืองแบบผู้ชายชนชั้นกลางมาก ทฤษฎีกลุ่มใหญ่ที่เป็นรากฐานของความคิดเรื่องสิทธิทางการเมืองมันเป็นความรู้สึกที่ลำเอียง เพราะฉะนั้น คนที่ยังต่อสู้เรื่องสิทธิสตรี แสดงว่ามองโลกแคบมาก

แนวคิดเรื่องผู้หญิงและสิทธิสตรีไม่ใช่เรื่องเดียวกัน แต่เกี่ยวข้องกัน องค์ความรู้ที่มีอยู่ เป็นองค์ความรู้ที่ผ่านมาจากภาวะการเมืองของผู้ชาย และการทำความเข้าใจประเด็นแบบผู้ชาย ซึ่งถูกทำให้เข้าใจว่าเป็นความรู้ที่เป็นสากล ในแง่ของการเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนเหมือนกัน (สัมภาษณ์ 12 มีนาคม 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไม่ค่อยเห็นด้วยว่า ผู้หญิงถูกกระทำในทุกพื้นที่ หรือในทุกกาลเทศะ และในเงื่อนไขของการตีกรอบให้ผู้หญิงนั้น ยังมีการต่อสู้ดิ้นรนอยู่ นั่นคือที่ใดมีการใช้อำนาจ ที่นั่นต้องมีการต่อรอง เพราะในทุกพื้นที่ที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวพันนั้น มีกระบวนการใช้อำนาจอยู่แล้ว ถ้าไม่เป็นด้านที่เราใช้อำนาจ ก็เป็นด้านที่เราถูกใช้อำนาจ ซึ่งเหมือนกับเรื่องผู้หญิงนั้น ถือว่าในพื้นที่ที่ผู้หญิงเข้าไปยืน ถ้าผู้หญิงไม่ได้ใช้อำนาจ ผู้หญิงก็ต้องถูกใช้อำนาจ และจะไม่ใช้ลักษณะที่หยุดนิ่ง เพราะว่าอำนาจมีลักษณะเลื่อนไหลได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในขณะนั้น ว่าใครเป็นใคร เงื่อนไขอะไรที่เปิดให้ผู้หญิงสามารถใช้อำนาจ หรือเงื่อนไขอะไรที่ทำให้อำนาจของผู้หญิงโดนทำลาย จึงไม่เห็นด้วย 100 เปอร์เซ็นต์กับสตรีนิยมที่ฟันธงว่าผู้หญิงจะถูกกระทำเสมอไป เพราะปัญหาอยู่ที่ว่าใครมีสิทธิ์หรือ

เปล่า เรื่องถ่ายนู้ด ผู้หญิงก็มีสิทธิ์ถ่ายหรือเปล่า ซึ่งขึ้นอยู่กับทางเลือก เมื่อเขาเลือกก็เป็นสิ่งที่เขา
กระทำได้ (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2545)

ดร. สุวัจจิ กู๊ด คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

แนวคิดเรื่องผู้หญิง ต้องมีความหลากหลายมากขึ้นในสังคมไทย และต้องต่อยอดองค์
ความรู้เดิม ที่เน้นไปที่การด้อยโอกาส ความเสียเปรียบ ความไม่เท่าเทียมของผู้หญิงในสังคม ซึ่ง
มองภาพว่า สิ่งที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ เป็นเรื่องของผู้ชายทั้งหมด โดยเฉพาะการมองภาพ
ลักษณะของผู้หญิงเป็นพื้นที่ของผู้ชาย เช่น สื่อ โฆษณา ว่าเป็นภาพที่ผู้ชายสร้างขึ้น ได้

ในประเทศไทยการให้ภาพ หรือการสร้างภาพของหญิงไทยนั้น ยังไม่ชัดเจน เพราะเรา
พยายามยืมองค์ความรู้จากตะวันตกมาตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิงในสังคมไทย ทำให้
ไม่เข้าใจความเป็นผู้หญิงในมิติของเราอย่างชัดเจน

การขาดการรื้อฟื้นความรู้ที่มาจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของมิติในมุมมองของผู้หญิง
ไทยจากวัฒนธรรมของเรา ทำให้ยึดติดกับการตีความว่า สิ่งที่เราตีความมันค่อนข้างที่จะเป็น
ประเด็นที่คล้ายกับตะวันตก จึงยังเป็นภาพผู้หญิงที่ถูกกดขี่ ถูกเอาเปรียบ หรือว่าเป็นชนชั้น
ที่ด้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งจริงๆ สิทธิสตรีของผู้หญิงในสังคมไทย ค่อนข้างก้าวหน้า มีบทบาทเยอะใน
หลายเรื่อง ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิผู้หญิงก็ค่อนข้างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม สิทธิของผู้หญิงหลายอย่างยังไปผูกขาดอยู่กับความเป็นสิทธิสตรีของชนชั้น
กลาง เนื่องจากการตีความของนักวิชาการที่เป็นชนชั้นกลาง ขณะที่สิทธิที่มาจากตัวผู้หญิงเองที่อยู่
ในพื้นที่บ้าน หรือการใช้สิทธิจากอดีต หรือจากชุมชนในท้องถิ่น หรือจากวัฒนธรรมประเพณีเดิม ซึ่ง
เป็นการแสดงออกของสิทธิจริง ๆ ได้ถูกปฏิเสธว่ามันไม่ใช่สิทธิของผู้หญิง อย่างเช่น สิทธิจะเลือก
เป็นแม่ เป็นผู้หญิงธรรมดา ที่ยังใช้ความสุภาพอ่อนน้อม เป็นข้างเท้าหลังได้ เนื่องจากเรามุ่งมองไป
ที่สิทธิสตรี ต้องเป็นผู้หญิงลักษณะกลายเป็นผู้ชายเป็นคณิกา ต้องเป็นอีกหนึ่งในสังคมให้
สร้างอัตตาให้กับความเป็นผู้หญิงในสังคมไทย

ความเป็นสังคมไทยไม่ใช่สังคมที่ต้องใช้การแบ่งระดับความเป็นตัวตนมาก และสังคมชาว
บ้าน ความรุนแรงในการเรียกร้องความเป็น individual เป็นตัวตนของตนเองนั้นไม่มากเท่ากับ
สังคมตะวันตก แต่ส่วนหนึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสิทธิสตรีที่นักวิชาการรับมานี้ เป็นแบบ individual สูง

ที่เน้นความเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่สิทธิสตรีในมุมมองของผู้หญิงชาวบ้าน อาจไม่ใช่เพื่อตัวเองคนเดียว แต่อาจเป็นสิทธิเพื่อครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรมของเขา เพราะชีวิตผู้หญิงที่แท้จริง ได้ผูกติดกับความเป็นจริงคือ ครอบครัว ชุมชน และมิติทางสังคมที่เขาอยู่ตรงนั้น หรือเงื่อนไขของโครงสร้างทางอาชีพ ชนชั้น หรือกระทั่งระบบการพัฒนาที่ไม่เอื้อต่อความเป็นผู้หญิงในครอบครัว หรือชุมชนเรื่องส่วนนี้ ทั้งที่มีอยู่ในสังคม แต่กลับเป็นในเรื่องของสิทธิสตรีที่ถูกมองไม่เห็นในสังคมไทย ซึ่งเป็นความเข้าใจแบบองค์ความรู้เก่า

เริ่มมองเห็นภาพของความเป็นประธานในการกระทำในเรื่องต่าง ๆ ของผู้หญิง และไม่ใช่ object อีกต่อไป เพราะฉะนั้นภาพที่ผู้หญิงจะนำเสนอ หรือแสดงตัวตนถูกสะท้อนจากงานเขียน ที่ผู้หญิงเขียนเพื่อผู้หญิง หรือเขียนเพื่อเปิดเผยตัวตนว่าเราเป็นใคร เห็นความเป็นพหุลักษณะของผู้หญิงมากขึ้น ไม่ใช่แค่ความเป็นชนชั้นกลาง ล่าง หรือสูง แม้กระทั่งกลุ่มอาชีพเอง วัย อายุ ผู้หญิงมี identity ที่ยืดหยุ่นของตัวเองมากขึ้น การมองตัวเองมันจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของชีวิต โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงร่างกายของผู้หญิง woman hold มันเปลี่ยนไป และผู้หญิงก็เห็นการเปลี่ยนแปลงของร่างกายตัวเองด้วย ความเป็นผู้หญิงจึงเป็นทั้งร่างวัย และอาชีพที่ตัวเองเข้าไปทำด้วย

เพราะผู้หญิงไม่ได้เป็นแค่คนที่อยู่ในชุมชนปิด แต่มีส่วนร่วมทั้งสังคมใหญ่และย่อยไปพร้อมกัน คือ ทั้งของสาธารณะและส่วนตัวพร้อมกัน เพราะฉะนั้น มิติของผู้หญิงจึงกลายเป็น identity ที่ปรับเปลี่ยนของผู้ชายหรือผู้หญิงได้แล้วแต่สถานการณ์ที่ตัวเองต้องการ (สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2545)

2. ความหมายและแนวคิดของภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ

ผศ. ดร.ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปิดเผยเรือนร่างของผู้หญิงนั้น มันไม่ใช่ลำพังแค่การเปิดเผยอย่างเดียว ต้องสัมพันธ์กับสังคมด้วย คือว่าสังคมมองอย่างไร ถ้าลำพังว่าตัดผู้หญิงออกจากบริบททางสังคมแล้ว และมองว่าการเปิดเผยเรือนร่างของผู้หญิงเป็นอย่างไร ก็คงบอกได้ว่าแล้วแต่เขาจะทำ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าเวลาเขาทำนั้น การสื่อสารระหว่างตัวคนที่เปิดเผยร่างกายกับคนที่รับข่าวสารอันนั้น มันจูนคลื่นความถี่เข้าหากันได้ถูกต้องหรือเปล่า ว่าผู้หญิงที่เปิดเผยเรือนร่างนั้น เขาต้องการสื่ออะไรออกไป หรือว่าหนังสือ หรือสื่อที่เป็นตัวเผยแพร่ นั้น ต้องการสื่ออะไรกับคนดูคนอ่าน มีคลื่นความถี่เดียวกันหรือเปล่า เช่นถ้าเป็นหนังสือโป๊โจ่งแจ่งลามกก็เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเป็นหนังสือที่ค่อนข้างออกมาเป็นภาพนู้ดอันนั้นก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ผมคิดว่าอย่างไรก็ตาม พื้นฐานเสรีภาพของการที่จะทำอะไรกับร่าง

กายของตัวเองนั้นจะต้องมี ซึ่งสิ่งสำคัญก็คือต้องไม่ถูกเอาเปรียบจากการค้า และจะไม่ถูกกดดันจากสังคม (13 กุมภาพันธ์ 2545)

ผศ.ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ นักสตรีนิยม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ร่างกายของผู้หญิงถูกเชื่อมโยงกับ femininity และ masculinity คืออยู่ในบริบทที่มีระบบความหมายรองรับ เพราะฉะนั้นร่างกายของผู้หญิงจึงมีความหมายที่พิเศษ การโชว์เนื้อตัวร่างกายนี้ หมายถึงการมีส่วนร่วมของความต้องการทางเพศ (sexual connotation) ปะปนอยู่ด้วยตลอดเวลา ต้องนำมาเชื่อมโยงว่าร่างกายของผู้หญิงมันเกี่ยวข้องกับ femininity นักสตรีนิยมบางกระแสพยายามอธิบายว่า เป็นระบบการคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่ควบคุมผู้หญิงด้วยการควบคุมเนื้อตัวร่างกายผู้หญิงเป็นหลัก

การเปิดเผยเรือนร่างนี้ เป็น femininity ถูกเชื่อมโยงในลักษณะของความสวยงาม ซึ่งมีเรื่องของความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศเข้ามาปะปนอยู่ด้วย การที่ผู้หญิงเปิดเผยเนื้อตัวร่างกายของตัวเองส่วนหนึ่งนั้น เป็นการตอกย้ำความหมายเรื่อง femininity ด้วย ตอกย้ำความหมายเรื่องร่างกายด้วย

pornography สร้างภาพของผู้หญิงหรือภาพนี้ว่าเป็นวัตถุที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ในขณะที่กรอบเรื่อง femininity, masculinity และความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างที่เป็นอยู่บอกว่าร่างกายของผู้หญิงต้องปกปิด ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศของผู้หญิงคือเรื่องที่ต้องควบคุม จึงแปลว่าผู้ชายไม่สามารถจะเข้าถึงร่างกายของผู้หญิงได้ง่าย ๆ และ ได้กับบางคนเท่านั้น

เป็นการแย่งกันระบุความหมายให้แย้งกัน คือทางกระแสเพศนิยมที่ออกมาได้หรือปะทะกับนักสตรีนิยม ที่บอกว่าร่างกายของผู้หญิงถูกใช้เป็นวัตถุทางเพศ ว่าจริง ๆ แล้ว ผู้หญิงกำลังใช้ความเป็นผู้หญิงให้เป็นอาวุธ หรือให้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีอำนาจ (power resource) แต่จริง ๆ แล้ว ศิลปะคือความสวยงาม กับความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องเพศ จากภาพนี้มันเกี่ยวข้องกัน (สัมภาษณ์ 12 มีนาคม 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ผู้หญิงไทยเปิดเผยเรือนร่างมานานแล้ว สมัยก่อนซึ่งเห็นได้จากงานภาพย์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัด เช่น วัดพระแก้ว จะเห็นว่าพวกนางกินรี นางอัปสร ล้วนเปลือยหน้าอกอย่างเป็นเรื่องปกติ คือแต่เดิมการเปลือยเป็นเรื่องของธรรมชาติอยู่แล้ว

แต่ว่ามีกรอบอย่างในยุคสมัย ร. 4 ร. 5 วัฒนธรรมวิคตอเรียนของอังกฤษเข้ามา แล้วบอกว่าผู้หญิงไทยต้องห่อหุ้มร่างกายอีกครั้ง สังคมไทยสร้างกรอบที่ฝรั่งเข้ามาบอกว่าไม่ควรเปลือยกรอบระเบียบศีลธรรม และอาจมาจากวัฒนธรรมวิคตอเรียนด้วย ซึ่งส่วนใหญ่คนจะพูดถึงและประณามวิคตอเรียนช่วงนั้น ผู้หญิงจึงเปลือยไม่ได้

และเรื่องภาพโป๊ภาพเปลือย มักถูกนำไปโยงกับเรื่องเช็ทซ์ ว่าไม่ควรเปิดเผยเรื่องเช็ทซ์ในที่สาธารณะ แต่มันเป็นกระบวนการที่สังคมนำมาจัดการกับสัญชาตญาณของคนมากกว่า เพราะว่ามีความหมายโดยนัยที่แฝงอยู่ในส่วนของสังคมจะควบคุมมนุษย์ คือด้านหนึ่งของมนุษย์ก็พยายามที่จะสร้างสังคมขึ้นมา และสร้างให้สังคมกลับมาควบคุมมนุษย์ด้วย ซึ่งจะควบคุมมนุษย์ได้ดีที่สุดคือต้องย้อนกลับไปควบคุมที่สัญชาตญาณ และเรื่องเช็ทซ์คือเรื่องสัญชาตญาณ สังเกตได้เกี่ยวกับกระบวนการเซ็นเซอร์ทางด้านสื่อ คือ เรื่องเช็ทซ์ กับความรุนแรงเป็นหลัก

มันคือสัญชาตญาณดิบของคน ถ้าสังคมควบคุมสัญชาตญาณดิบของคนได้ สังคมก็ควบคุมมนุษย์ได้ มีหลักฐานจากงานศึกษาหลายชิ้นพบว่า คนที่มีปัญหาเรื่องเช็ทซ์ จริง ๆ ไม่ใช่คนชนบท แต่เป็นคนชั้นกลางที่อยู่ในเมือง ละครเรื่อง คนเรียงเมืองเป็นตัวอย่างที่ดี (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2545)

ดร.สุวัจจี กู๊ด นักสตรีนิยม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เห็นภาพความเป็นวัตถุนิยมของสังคมมากขึ้น ที่ทำให้หลายๆ อย่างที่ผู้หญิงสามารถที่จะเลือกทำได้ กลายเป็นทางเลือกที่จะบีบตัวเองไปสู่วัตถุนิยม อย่างเช่น ภาพเปลือย ภาพที่เปิดเผยเรือนร่างออกมาขนาดนี้ ไม่แน่ใจว่ามันเป็นการเปิดเผยด้วยปัจจัยทางจิตวิทยา หรือปัจจัยที่มี intensive อย่างอื่น แต่ถ้ามองภาพในอดีตตามที่เข้าใจ ดูเหมือนกับ intensive มากและคนก็ค่อนข้างที่จะหลงอยู่ในวัตถุนิยม (สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2545)

3. ปัจจัยที่เชื่อว่าจะทำให้นางแบบเลือกแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง

ผศ.ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ นักสตรีนิยม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไม่แปลกใจถ้าเรื่องราวของนางแบบจะออกมาในลักษณะว่ามันเป็น “งาน” เพราะถ้าคิดเรื่องอื่นขึ้นมาเขาตาย ไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้ เหมือนกับหญิงค้าประเวณีจำนวนหนึ่ง ซึ่งบอกในลักษณะเดียวกัน ว่าสิ่งที่เขาทำคือทำงาน เพราะถ้าไม่คิดว่าทำงาน แล้วเอาทั้งหมดของระบบความหมายลงไปปะทะ ก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้

เหมือนกับคนที่มีอาชีพนางแบบเหล่านี้ จะให้เขาบอกหรือว่าสิ่งที่เขาทำนี้เกี่ยวข้องกับความต้องการทางเพศ เพราะต้องการกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศของคน ทุกคนต้องพูดแบบเดียวกันหมดว่าคือ งาน ไม่ได้คิดอะไร นี่คือศิลปะ คือทุกคนต้องสร้างความเข้าใจแบบเดียวกันกับตัวเองแบบหนึ่ง (สัมภาษณ์ 12 มีนาคม 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อำนาจที่เข้ามาจัดการกับการเปลื้องผ้า หรือไม่เปลื้องผ้ามีหลายอย่าง ด้านสังคม คือกฎ กติกา มารยาททางศีลธรรม อีกด้านหนึ่งคือระบบทุนนิยม ที่เป็นตัวเงิน ซึ่งสำคัญและปฏิเสธไม่ได้แน่นอนว่าในรูปแบบอุตสาหกรรม เขามีเงินที่เป็นตัวบังคับหนึ่ง ที่ทำให้สามารถเปลื้องผ้าได้ (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2545)

ดร. สุวัจจี กู๊ด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จาก intensive ซึ่งในที่นี้หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการทำงาน การได้รับการยอมรับ เป็นที่ที่เขิดหน้าชูตาในสังคม ว่าเป็นนางแบบ หรือจากความต้องการเป็นบุคคลสาธารณะเฉย ๆ นั้น ดูเหมือนกับมีมากและคนค่อนข้างจะหลงอยู่ในวัตถุนิยม เมื่อสังคมพัฒนาในลักษณะสู่ความทันสมัย ที่เร่งเร้าในเรื่องของวัตถุ ก่อให้เกิดความต้องการทางวัตถุและฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นไปไม่หยุด ทำให้ผู้หญิงไม่คำนึงถึงว่าตัวเองเป็นใคร ได้เลือกหรือไม่ ซึ่งบางทีบอกว่าเลือก แต่เมื่อมองอย่างลึกซึ้งแล้ว จะพบได้ว่า การเปิดเผยร่างกายนี้ เป็นการเลือกเพื่อให้คนอื่นมีความสุข เช่น เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข เพื่อให้ตัวเองได้มีฐานะดีขึ้น หรือเพื่อแค่ตอบสนองความต้องการของผู้ชายในสังคม

ถึงเวลานี้ คิดว่าปัจจัยอื่น ๆ น่าจะมีผลเพิ่มขึ้น อย่างเช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา คือการตอบสนองความต้องการของตัวเอง ซึ่งเมื่อก่อนไม่ได้ถูกอนุญาตให้ทำ หรือปล่อยให้ความเป็นตัว

ตนของเรามันเปิดเผยออกมาในพื้นที่สาธารณะได้ เพราะฉะนั้น เมื่อมีความชอบอะไร ทศนคติอะไรเกี่ยวกับตัวเอง ก็ไม่สามารถบอกได้ การเผยแพร่เรื่องราวในพื้นที่สาธารณะ เช่น ในนิตยสารนี้ อาจจะเป็นมิติหนึ่งของปัจจัยทางจิต ว่าเป็นคนที่ชอบและอยากเปิดเผยเรื่องราวตัวเองแบบนี้อยู่แล้ว หากภูมิใจในร่างกายตัวเอง ความหมายทางจิตวิทยา จะอธิบายได้ว่า คนลักษณะนี้ เป็นพวกนักอวดและหลงรูปตนเอง จึงต้องโชว์ (สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2545)

2.4) วิพากษ์นิตยสารที่นำเสนอภาพเรือนร่างของผู้หญิง

- ความคิดเห็นต่อนิตยสารที่ผลิตภาพ และประเมินผลกระทบ

ซึ่งในการศึกษาภาพตัวแทนของนางแบบนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสื่อที่นางแบบใช้ในการเปิดเผยเรือนร่างของตนด้วย เพื่อให้ทราบถึงความเข้าใจของคนในสังคม โดยเฉพาะนักสื่อสารมวลชนด้วยตนเอง และจากนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม นิตยสารมีภาพตัวแทนเป็นอย่างไร เพื่อใช้ประกอบการศึกษาได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น

นักสื่อสารมวลชน

นิวัตติ กองเพียร บรรณาธิการนิตยสารศิลปวัฒนธรรม

เมื่อมองทั้งนิตยสารสำหรับผู้หญิงผู้ชาย รูปอย่างนี้อยู่ในระนาบเดียวกัน คือลักษณะภาพที่ปรากฏไม่แตกต่างกัน ส่วนที่แตกต่างคือนางแบบเท่านั้น นิตยสารผู้ชาย นางแบบมีอาชีพ ดารา อาจจะไม่ถ่าย แต่จะถ่ายสำหรับนิตยสารผู้หญิง

นิตยสารทุกเล่มทำมาเพื่อขาย ไม่ได้เพื่อจะเป็นงานถ่ายภาพที่ดีสักชุดหนึ่ง หรือว่ามีวิธิดการนำเสนอเรื่องราวในการถ่ายชุดว่ายน้ำ ชุดนอน ชั้นในก็ดี ที่แสดงเจตนาได้ชัดเจน ว่าทำอะไร คือภาพทั้งหมดจะบอกเองว่านิตยสารถ่ายภาพอะไร คนดูสามารถพิสูจน์ได้เอง บอกได้ว่า นี่คือภาพชุดว่ายน้ำของผู้หญิง แล้วเถียงได้ว่าไม่ได้ขายเซ็กซี่ แต่ความจริงก็คือ เน้นที่จะขายผู้หญิงที่นิตยสารได้มาเป็นนางแบบอย่างเดียว

นิตยสารที่เป็นแฟชั่น อย่างนิตยสารผู้หญิง คิดว่ามันไม่น่าจะมีผล ถ้าเทียบกับจำนวนพิมพ์กับจำนวนพลเมืองไทย 60 ล้านคน นิตยสารพิมพ์หมื่นเล่มหรือไม่ถึงด้วยซ้ำ จึงไม่มีเปอร์เซ็นต์

ที่ไม่รู้ว่าจะมีผลอะไรต่อใคร แล้วพวกที่อ่านนิตยสารเหล่านี้ คือผู้ที่มีการศึกษาแล้วทั้งสิ้น พวกที่ระดับต่ำลงมา รายได้น้อย เขาคงไม่มีสตางค์มาซื้อนิตยสารพวกนี้

ผลเสียจึงมองไม่เห็น จะเห็นแต่ผลดีด้วยซ้ำ ซึ่งพวกเก๋าครัศรี อยู่ในกะลาครอบ ไม่ทันโลกทันเหตุการณ์ ก็จะมาโวยวาย ใครไม่อยากดูบ้างละ ทุกคนอยากดูทั้งนั้น คนสวย ๆ งาม ๆ มาทำให้ดู แล้วไม่ดูได้ไง แล้วเขาก็ไม่ได้ใส่ชุดนี้ชุดเดียวไปทั้งปี (สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2545)

ปรารภณา รัตนะ หัวหน้าบรรณาธิการนิตยสารสตาร์พิคมิวสิค

อย่างน้อยนิตยสารนี้ หรือประเภทนี้ ก็ช่วยผู้ชายที่อย่างน้อยเขาเอาไปดู เอาไปขู่ข่มขู่มาได้ เขามองด้วยความเวทนา ผู้ชายน่าสงสาร ผู้หญิงได้ช่วยเขา บางทีเห็นผู้ชายแก่บางคนต้องแอบ จริง ๆ แล้วมันควรเป็นเรื่องเปิดด้วยซ้ำ อยากให้ได้ดูกัน ทั้งผู้หญิงผู้ชายได้แบ่ง ๆ กันดู

เชื่อว่าไม่มีผลอะไรต่อสังคมไทย ช่วยผ่อนคลายเป็นด้วยซ้ำไป ไม่เชื่อว่าคนได้ดูแล้วจะไปข่มขืน เพราะการข่มขืนมันอยู่ที่สันดานของคน อย่างที่เห็นกันชัดเลยก็คือชอบไปพูดถึงการใส่สายเดี่ยว เด็กที่แต่งกายแบบนี้จะรู้ตัวว่าต้องมีสมาธิในการระมัดระวังตัว และสถิติที่ออกมาก็พบว่า ผู้ที่ถูกข่มขืนนั้น มาจากคนในครัวเรือน คนใกล้ชิด ครู ภาพพวกนี้จึงไม่เกี่ยว และมองว่าเป็นศิลปะด้วยซ้ำ ไม่อยากพูดคำนี้แล้วเพราะมันเขย แต่ถ้าโดนมองโดยผู้หญิงข้อัจฉา มันก็จะไม่จบสิ้น (สัมภาษณ์ 13 มีนาคม 2545)

ปกรณ์ พงศ์วราภา บรรณาธิการนิตยสารเอ็ม

เป็นแง่มุมมองของหนังสือแนวหนึ่งตามปกติ ในโลกของทุนนิยมของหนังสือที่มีสิทธิจะทำหนังสือได้สารพัดรูปแบบ หากจะรู้สึกก็คือ ถ้าเนื้อหาของหนังสือเล่มนั้น ๆ เสนอเรื่องเพศไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่าง หนังสือที่ขายระดับล่าง พยายามจะมีเรื่องเซ็กซี่ที่ไม่ค่อยถูกต้อง เช่น ประเภทที่ยังเป็นเด็ก หรือจากในวงศาคุณาญาติกันเองอะไรอย่างนั้น แม่เลี้ยงกับลูก ลูกกับพ่อ ผมไม่เห็นด้วยกับอย่างนี้ มันอันตรายอย่างยิ่ง แต่ถ้านอกเหนือจากนั้น ผมก็ไม่เห็นว่าจะมีอะไร (สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2545)

รัทยา ทองคงเย่า บรรณาธิการนิตยสารอี วูแม่่น

ไม่เป็นธรรมชาติ ไม่รู้ว่าอยู่ในแวดวงสื่อหรือเปล่า แต่สัมผัสได้ค่อนข้างลึก หมายถึงว่า อารมณ์ความรู้สึก จะรู้สึกว่าถ้าพูดถึงลิปส์ ภาพตัวแทนของเขาจะทำให้หนักถึงผู้หญิงที่มีกำลังซื้อ

และผู้หญิงที่ทำศัลยกรรมพลาสติก เป็นหนังสือของบรรดาเพื่อนสาว ของกระเทย ต้องปรุงแต่ง ไม่เป็นธรรมชาติ และถ้าดูเข้าไปใกล้ ๆ เราจะเห็นรอยตักแต่งภาพชัดเจน

คือในฐานะที่เป็นผู้เสพและชอบดู เห็นว่าสวยดี ความจริงมันเป็นเรื่องซับซ้อน เราไม่ insider รู้อะไรทั้งหมด คิดว่าแม้กระทั่งเจ้าตัวเองก็คงไม่รู้ต้นลึกหนาบางในเจตนาของนิตยสาร แต่ถ้ามองอย่างหยาบๆ อาจจะต้องการเป็นข่าวขึ้นมา มันมีเรื่องอื่นมากกว่านั้นอีก แต่สิ่งหนึ่งที่ได้แน่ทั้งตัวหนังสือและนางแบบ คือความฮือฮา ปิด ๆ เปิด ๆ ซึ่งทำให้อยากเห็น แต่ตอนนี้เปิดจนกลายเป็นอะไรไปแล้ว ซึ่งคิดว่าเปิด ๆ ไปเถอะ

แต่ถ้าในฐานะของคนทำ เราไม่ทำเพราะ หนึ่ง ไม่สันทัด สอง ไม่คิดว่าจะขายหรืออิงสื่อประเภทเช็ทซ์ ถึงมีก็อยู่ในเล่ม แม้รู้ว่าโอกาสเป็นที่รู้จักหรือโตได้เร็วจากตรงนี้มีเยอะ แต่คิดว่าไม่ทำดีกว่า ทางใครก็ทางมัน ในขณะที่เดียวกันเราก็ไม่ได้ไปตีเทียนคนที่ทำ คือเขาอาจจะมีความเชี่ยวชาญ คืออินในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ถ้าเขาเกิดมากับสิ่งนี้ แล้วในฐานะของผู้เสพ เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ยินดีที่จะให้เขาเต็มที่กับมัน ทำได้ดีทำไปเถอะ และเขาในฐานะผู้เสพ ก็ชื่นชมตีเทียนบ้างในบางครั้ง คือทั้งชื่นชมและพร้อมที่จะวิพากษ์วิจารณ์ ในโปรดักส์ที่เขานำเสนอ (สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2545)

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและสตรีนิยม

ผศ. ดร. ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถ้าทำให้ภาพดูสวยงาม ถึงแม้ค่อนข้างจะเป๋ ก็เป็นสิ่งที่ดีได้ แต่ถ้าทำออกมาไม่สวยไม่งาม แสงสี การวางจัดทำไม่ได้เรื่อง ดูแล้วมันอนาจาร

ที่บอกว่าของบางอย่างต้องมีทั้งแง่ดีและแง่ลบด้วย คิดว่าไม่จริง อย่างภาพเหล่านี้มีแต่แง่บวกอย่างเดียว ไม่เห็นมีแต่แง่ลบอะไรเลย ปัญหาอยู่ที่ว่าวิถีคิดแบบเดิมควรจะจบไปได้แล้ว ที่ว่าผู้หญิงต้องสงวนเนื้อสงวนตัว เป็นการไปกดบังคับผู้หญิงนี้ ไปปิดกั้นเขา มันไม่ถูก เขาอยากทำอะไรก็เรื่องของเขา มันจะแสดงให้เห็นว่าเขามีอำนาจในสังคมด้วยซ้ำไป (สัมภาษณ์ 13 กุมภาพันธ์ 2545)

ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ นักสตรีนิยม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิตยสารที่เผยแพร่ภาพพวกนี้ ส่วนหนึ่งคือนิตยสารผู้หญิง เพราะว่าเขากำลังกำหนดรูปร่างของผู้หญิงอยู่ ว่าร่างกายในอุดมคติที่สวยงามจะต้องเป็นแบบนี้

จริง ๆ แล้วหนังสือพวกนี้มันมีแง่มุมที่ต้องมอง pornography เองทำลายระบบความเชื่อ ความหมายเรื่องเพศของคนในสังคม ที่ควบคุมพฤติกรรมทางเพศของคนอย่างเข้มงวด ตีกรอบเล็ก แคบมาก ทำให้เห็นกฎผ่าน pornography ด้วย เพราะระบบความเชื่อความหมายเรื่องเพศแบบ เก่านั้น ไม่ยอมให้ใคร ๆ มีความต้องการทางเพศได้ตามใจ หรือการมีเช็ทซ์ตามอำเภอใจ เพราะ สังคมตีกรอบไว้ว่าเช็ทซ์เป็นเรื่องเลวร้าย ไม่ควรคิดถึงมาก

ไม่มีใครถามและคิดว่าสิ่งที่ขัดแย้งจากระบบความเชื่อความหมายเรื่องเพศเป็นเรื่องเลวร้าย นิตยสารพวกนี้จึงสู้ด้วยการทำสิ่งที่ตรงข้ามกับข้อห้าม มีมุมมองในเรื่องการต่อต้านอยู่ด้วยจึง ชับซ้อน หากมองว่านิตยสารนี้ไม่ดี เพราะขายร่างกายของผู้หญิงอย่างเดียว มันทั้งใช่และไม่ใช่ เพราะนิตยสารพวกนี้กำลังปะทะกับอะไรหลาย ๆ อย่าง

อย่างนิตยสารลิปส์ที่เคยได้ยินว่าถูกด่า อาจจะเป็นเพราะว่าผู้หญิงที่มาเปิดเผยเรือนร่าง ไม่ค่อยสวย ร่างกายของผู้หญิงนั้น ๆ ไม่ใช่ร่างกายในอุดมคติ เพราะว่าพื้นที่สำหรับภาพที่ปรากฏ ใน pornography นั้นสื่ออะไรได้เยอะ ขึ้นอยู่กับว่าหยิบกลุ่มไหนของ pornography ขึ้นมาดู เพราะ ใน pornography จะพูดถึงความงามที่เชื่อมโยงกับเช็ทซ์อย่างชัดเจน และเช็ทซ์ก็นำมาขายได้

นิตยสารพวกนี้กำหนดรสนิยมของร่างกายที่สวยงามอย่างอุดมคติ จะทำให้ได้เห็นผู้หญิงในสังคมพยายามที่จะปรับร่างกายของตัวเองให้สอดคล้องกับสิ่งที่นิตยสารบอก คือคน พยายามจะไขว่คว้าความงาม จนกระทั่งไปถึงจุดที่ทรมานตัวเอง บางครั้งอันตรายมาก ได้เห็นว่า นิตยสารพวกนี้กระตุ้นเร้าทางเพศ แต่เช่นกัน ที่นิตยสารเหล่านี้กลายเป็นแพะอยู่ตลอดเวลา เมื่อ เกิดความรุนแรงทางเพศในสังคม ที่ตลกมากก็คือ ตัวสื่อเองก็เริ่มเชื่อเรื่องของตัวเองเป็นคนแต่ง

สื่อไทยยังติดอยู่กับระบบความเชื่อความหมายแบบเดิมอยู่ ซึ่งจดจ่ออยู่กับเรื่องเช็ทซ์มาก เมื่อมีเรื่องความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้น ก็ไปโทษสื่อลามก และเรียก pornography แปลว่าสื่อลามก เมื่อพูดกันซ้ำ ๆ และคนในสังคมก็พูดตามสื่อ เมื่อเกิดคดีข่มขืน และผู้กระทำบอกว่า เพราะเขาและ คู่สื่อลามก จึงเกิดอาชญากรรมทางเพศ คนในสังคมก็เชื่อ นั่นหมายถึงการผลักความรับผิดชอบออกไป ชะเยอะแล้ว คือโทษแอลกอฮอล์ และสื่อลามก ทำให้ความรับผิดชอบของตัวเองเบาลง นี่คือ story หลัก

ที่จะได้ยินเมื่อมีใครกระทำความรุนแรงทางเพศ และสื่อก็เอามาตอกย้ำอีก ครั้งแล้วครั้งเล่า สื่อไทยก็กลายเป็นคนที่เชื่อเรื่องที่ตัวเองเล่า

ซึ่งที่จริงแล้วภาพกับเช็ทซ์นั้นมีความเกี่ยวข้องกัน แต่มีความซับซ้อนกว่านี้มาก คืออาจจะเกี่ยวเนื่องกันว่า “ไซ” ถูกใช้กับเรื่องเพศที่อาจไปกำหนดแฟนตาซีของคน เกี่ยวข้องกับการที่บางคนขัดแย้งต่อระบบความเชื่อความหมายอย่างแคบ อย่างที่ใคร ๆ ในสังคมอีกมากมายที่ไม่สามารถแยกแยะความต้องการหรือรสนิยมในเรื่องเช็ทซ์ของตนเองได้ เขาก็พึ่ง pornography ในเชิงแฟนตาซี นั่นก็คือหมายความว่า ความขัดแย้งของคนด้วย มันเกี่ยวข้องกับเช็ทซ์จริง ๆ แต่เกี่ยวข้องอย่างซับซ้อนวุ่นวาย (สัมภาษณ์ 12 มีนาคม 2545)

ดร. สมสุข หินวิมาน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลิปส์ คือชนชั้นกลางแน่ ๆ ค่อนข้างไปทางชนชั้นกลางระดับสูง ภาพของนางแบบได้สะท้อนภาพของสังคมชนชั้นกลาง ว่าผู้อ่านเลือกที่จะดูแบบนี้

เห็นว่าเป็นจุดของทฤษฎีอิมแพค ซึ่งส่วนตัวผมไม่ค่อยเชื่อในทฤษฎีนี้ เป็นไปไม่ได้ ที่ดูรูปจะก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ แต่มองว่าคนอ่านดูภาพแล้ว ดูอย่างไรมากกว่า หรือทำไมดูภาพคือแทนที่ว่าจะตั้งคำถามว่าเกิดผลอะไรกับคนอ่าน หรือผลอะไรต่อสังคมนั้น ผมกลับสนใจว่าตัวคนอ่านเอง เข้าไปต่อตรงกับภาพอย่างไร ซึ่งเรื่องผลกระทบมันก็มี แต่เราไม่ค่อยเชื่อในทฤษฎีนี้ ต้องตรวจสอบไปที่ส่วนรับสารโดยตรง คือผู้อ่าน (สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2545)

ดร. สุวัจจี ภูิด นักสตรีนิยม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เห็นความหลากหลายในยุคสมัยของการถ่ายภาพ ที่ไม่ได้หมายถึงยุคสมัยของเวลา แต่เป็นยุคของสมัยของการเปิดเผยร่างกายของนางแบบ เช่นเพ็ญพักตร์เป็นการเผยแพร่ที่ค่อนข้างจะคลาสสิก ที่ไม่ได้เน้นความเป็นตัวตนของผู้หญิง ขณะที่ยศวดี รู้สึกจะชัดเจนว่าต้องการให้เห็นความงามเพิ่มขึ้นกับการที่ผู้หญิงจะเปลือย หรือไม่เปลือยก็มีความสุขอยู่ ไม่ใช่เพียงวัตถุแต่เห็นการสะท้อนจากภาพระหว่างผู้หญิงกับภาพ กับกล้องด้วย

ประเด็นเรื่องอำนาจของผู้หญิงโดยผ่านสื่อ หรือการแสดงภาพตัวแทนลักษณะทางเพศของความเป็นผู้หญิงไม่เกิดขึ้น แต่เป็นการแสดงภาพตัวแทนลักษณะทางเพศเพื่อสนองคนอื่น คือความภูมิใจเกี่ยวกับสรีระที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางเพศของตัวเอง และกับควมมีร่างกายที่

งดงามแบบนี้ของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับร่างกายที่เป็นภาพความฝัน มันจึงไม่ใช่การพีรชนท์ความ เป็นผู้หญิง หรือความพอใจในเรือนร่างของตัวเอง

อีกด้านหนึ่งก็ยังสะท้อนภาพของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ หรือเป็นเครื่องมือในการสื่อเพื่อสนอง เรื่องอื่น การขายอย่างอื่น เช่น จารุณี มีความภูมิใจในตัวของตัวเองก็จริง แต่ก็ยังเป็นสื่อในการขาย สิ่งที่ดีตัวเขา หรือยศวิ เป็นสื่อในการขายศิลปะชั้นนั้น ซึ่งอาจเป็นแค่เพียงวิกินั้นชั้นเดียว หรือ อาจเป็นรูปแบบของการเสริมสวยที่แต่งบนเรือนร่าง เพราะรู้สึกถึงการเล่นกับร่างกายมากกว่า เกือบจะใกล้กับการปล่อยอิสระให้ผู้หญิง เพราะฉะนั้นด้านนี้ของนิตยสารไทย ได้เห็นภาพการขาย ร่างกายของผู้หญิงเพื่ออย่างอื่น มากกว่าปล่อยให้เป็นผู้หญิงเอง (สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2545)

2.5) สรุป

ผู้วิเคราะห์ได้ใช้กรอบการคิดของนักสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา กลุ่มทำทนายกลุ่ม ต่อต้านภาพเปลือย ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเรื่องของการเมืองเพื่อการต่อรองของ Stuart Hall แนว คิดอำนาจของ Pornography และแนวคิดการใส่รหัสความหมาย นอกจากนี้ ยังได้นำแนวคิด เศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิงและการผลิต พร้อมแนวคิดร่างกายกับทุนทางกายภาพ ใน การทำความเข้าใจและศึกษาทัศนคติของนักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และ สตรีนิยม เพื่อการศึกษาวิพากษ์สังคมแบบปิตาธิปไตย จากการสร้างและตีความหมายของนาง แบบ และศึกษาปัจจัยเรื่องของการต่อรองอำนาจระหว่างนางแบบกับนิตยสาร เพื่อนำมาใช้อธิบาย ภาพตัวแทนของนางแบบ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

แนวคิดเรื่องผู้หญิงและสตรีนิยมนั้น ทั้งบรรณาธิการนิตยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม ได้ให้ความคิดเห็นว่าในสังคมไทย ผู้หญิงมีสิทธิ เลือกรับทำตามสิ่งที่ตัวเองต้องการ จะทำอะไรก็ ส่วนหนึ่งบอกว่า ควรอยู่ในบริบทของกาลเทศะของ สังคมไทย อีกด้านหนึ่ง มองว่า ผู้หญิงมีสิทธิของเขาแต่ไม่ใช่สิทธิที่ตนเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับ การ เลือกรับของผู้หญิงเป็นสำคัญ ไม่ใช่จากการกำหนดของผู้ชาย หรือของคนอื่นในสังคม

และยังมีผู้มองว่าควรเลิกคิดในลักษณะของการเข้าไปในพื้นที่ของสิทธิ แล้วแย่งกันเรียกร ้องสิทธิมาเพิ่มให้กับตน เพราะเป็นการคิดที่มองอยู่ในพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ซึ่งความจริง ในสังคมไม่ได้เป็นเช่นนั้น และเป็นความคิดแบบเก่า

ดังนั้น จึงสามารถอธิบายจากความคิดเห็นดังกล่าวได้ว่า ระบบการให้ความหมายของนักสื่อสารมวลชน และวิชาการด้านสื่อฯ และสตรีนิยม กลุ่มแรก ยังแสดงถึงความต้องการที่จะให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้ระบบของสังคมแบบปิตาธิปไตยดั้งเดิม เพราะการปฏิบัติซึ่งอยู่ในกรอบที่เรียกว่า กาลเทศะนั้น ในอดีตเกิดขึ้นจากการกำหนดด้วยความคิดทางการเมืองในสายตาของผู้ชาย ส่วนของด้านผู้หญิงก็ยังเป็นการมองที่นำสายตาของผู้ชายมาสวมแว่นมองไปยังผู้หญิงเอง เป็นการบังคับให้ผู้หญิงปฏิบัติ ด้วยการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้หญิงไว้

นักสื่อสารมวลชน และวิชาการด้านสื่อฯ และสตรีนิยมกลุ่มต่อมา มองผู้หญิงว่าเป็นวัฒนธรรมย่อยที่สามารถสร้างและกำหนดพื้นที่กิจกรรมของตนเองได้ ด้วยการเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถูกนำเสนอมาเป็นผู้เลือกนำเสนอเอง หรือการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนอื่นของสังคมในรูปแบบที่ตัวเองต้องการ ให้สอดคล้องกับความชอบของคนในสังคมด้วย

และกลุ่มสุดท้ายนั้น เป็นความคิดที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นกลาง ความผสมผสานและต้องการให้เกิดการสร้างแนวคิดใหม่ เพื่ออธิบายสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ในสังคม และเพื่อนำไปรื้อระบบความคิดแบบเก่าของสังคม

ความหมายและแนวคิดของภาพเปิดเผยเรือนร่าง ทั้งบรรณานุกรมวิทยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เห็นพ้องกันว่า การเปิดเผยเรือนร่างของผู้หญิง เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายตามที่วัฒนธรรมตะวันตกบอกกับคนคนในอดีต ซึ่งคงมีอิทธิพลต่อคนในสังคมโดยคนในสังคมเองก็ไมู้ตัวเอง ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวเป็นการปลูกฝังจากคนรุ่นอดีต ขณะที่ภาพดังกล่าว เป็นการแสดงอำนาจของการเปิดเผยด้วยตัวเอง เป็นประโยชน์ในการช่วยสร้างจินตนาการทางเพศ ซึ่งเป็นการปลดปล่อยความรู้สึกที่ถูกสังคมกดเอาไว้ และเป็นอำนาจของคนที่เปิดเผยเรือนร่างเองด้วย

ดังนั้น จากกรอบการคิดนี้แสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยเรือนร่างมีอำนาจในตัวของมันเอง ขณะเดียวกันมันก็ได้ถูกใช้โดยคนในสังคม ซึ่งเห็นว่าภาพเปิดเผยเป็นประโยชน์และเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนสามารถกระทำได้

ปัจจัยที่เชื่อว่าจะทำให้นางแบบเลือกแสดงแบบเปิดเผยเรือนร่าง ทั้งบรรณานุกรมวิทยสารหลัก นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เห็นพ้องกันว่า เกิดจากการอยู่ในอาชีพของการเป็นนางแบบที่มีเงินเป็นค่าตอบแทน ซึ่งเรื่องเงินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ แต่ไม่ใช่องค์ประกอบหลัก ก็เหมือนกับองค์ประกอบอื่นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน นั่นคือ ด้านความสัมพันธ์กับนิตยสารในลักษณะของการรู้จักสนิทสนม ความมีชื่อเสียงของ

นิตยสารที่เป็นที่รู้จักของคนในสังคม และรูปแบบการถ่ายแบบของนิตยสารในอดีต อีกทั้งการสามารถต่อเรื่องคอนเซ็ปท์ ราคา ในการทำงานครั้งนี้

ดังนั้น จึงสามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยของการตัดสินใจเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบนั้น ภาพดังกล่าวสะท้อนออกมาและสร้างความเข้าใจได้ว่า ความเป็นวัตุนิยมของสังคม สถานภาพเงิน และอาชีพเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติของนางแบบ

ความคิดเห็นต่อนิตยสารที่ผลิตภาพ และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนักร้องสาว มวลชนและนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม มีความคิดเห็นว่าการที่ภาพของการเปิดเผยเรือนร่างของผู้หญิง ถูกนำไปโยงกับความต้องการทางเพศนั้น เป็นสิ่งที่ขายได้ในทางธุรกิจ แต่ขณะเดียวกันได้มีนักร้องสาวมวลชนและนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยมบางคน เห็นว่า นิตยสารมุ่งขายผู้หญิงโดยเชื่อมโยงกับเรื่องเพศอย่างชัดเจนเกินไป โดยให้สังเกตจากความคลุมเครือของคอนเซ็ปท์ในการถ่ายแบบ และการไม่สามารถตอบได้ชัดเจนถึงงานที่นิตยสารเล่มนั้น ๆ ทำ

อย่างไรก็ตามทัศนะโดยรวมของนักร้องสาวมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม เห็นว่านิตยสารเล่มนี้ ไม่สามารถทำให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสังคมได้ เพราะหนังสือเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางระดับสูง ที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ในสังคม และคนระดับล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมก็ไม่ซื้ออ่านเพราะมีราคาแพง ในทางกลับกันยังมองว่าการมีนิตยสารแนวนี้เป็นผลดีที่จะช่วยเหลือปลดปล่อยความเก็บกดของคนในสังคมได้ด้วย ขณะเดียวกันนักวิชาการฯ ยังบอกอีกว่า ภาพเปิดเผยเรือนร่างในนิตยสารเหล่านี้ เป็นฝ่ายถูกกระทำจากผู้ก่อความรุนแรงทำนำไปอ้าง เมื่อมีการข่มขืนหรือกระทำความรุนแรง ผู้กระทำมักจะบอกว่าเพราะดูภาพเปลือยจากหนังสือ ซึ่งนั่นหมายความว่า เป็นการโยนความผิดให้กับหนังสือ และลดความผิดจากตัวเองลงได้มาก

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ทิศทางที่นักร้องสาวมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยมวิพากษ์นิตยสารนี้ เป็นในทางบวก ซึ่งเราไม่อาจแยกความสวยงามกับเรื่องเพศออกจากกันได้เด็ดขาด หนังสือจึงมีส่วนช่วยให้คนในสังคมได้เห็นเรือนร่างของผู้หญิง ซึ่งเป็นที่เข้าใจตรงกันของคนในโลกว่า เป็นสิ่งสวยงาม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

“ร่างกาย” เป็นมโนทัศน์ที่ มิเชล ฟูโก (Michael Foucault) ให้ความสนใจอย่างมากในฐานะที่เป็นพื้นที่รูปธรรมที่อำนาจแสดงตัวของมันออกมา ที่ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัยของประวัติศาสตร์ด้วย

ปัจจุบันลักษณะของภาพเรือนร่างผู้หญิงที่ปรากฏในนิตยสารนั้น มักทำให้ผู้หญิงได้รับการนิยาม (ผู้เป็นเจ้าของภาพตัวแทนนั้น) ว่าเป็นตัวแทนของวัตถุทางเพศไป ซึ่งการกำหนดความหมายและการลดคุณค่าดังกล่าว กลายเป็นการยอมรับความไม่มีลักษณะของการใส่รหัสและการต่อรองด้วยตัวเอง การไม่มีปัจจัยสำหรับการต่อรองเพื่อกำหนดภาพตัวแทนตามความต้องการของผู้หญิงเอง และผู้หญิงไม่สามารถต่อรองกับแนวคิดและอิทธิพลแบบทุนนิยมปิตาธิปไตยอยู่ไม่น้อย ทำให้เกิดการตีกรอบและจำกัดพื้นที่ให้ผู้หญิงยืนอยู่ในวงแคบ ๆ จนกระทั่งผู้หญิงไม่สามารถกระทำกิจกรรมใด ๆ ได้นอกจากการถูกบอกให้ทำจากผู้ชายในสังคม และเป็นกิจกรรมที่ผู้หญิงมีลักษณะ passive

ดังนั้น ความเป็นจริงอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมักจะถูกซ่อนไว้ในระดับที่ลึกเสมอนั้น จึงมักพบคู่ตรงข้ามของภาพปรากฏ (appearance) และความจริงที่ซ่อนอยู่ข้างใต้ (the hidden) ในที่นี้คือ นางแบบที่อยู่ภายใต้บริบทของสังคมทุนนิยมแบบปิตาธิปไตย อาจเสริมพลังตัวเอง (empower) จากแรงกดดันแบบกระแสหลัก เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับกระบวนการสร้างภาพตัวแทนของนิตยสารได้ นางแบบอาจเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถูกนำเสนอซึ่งเป็นบทบาทในแง่ลบ มาสู่บทบาทของการเป็นผู้เสนอ ซึ่งมีลักษณะในแง่บวก เพื่อกำหนดและสร้างความหมายให้กับภาพตัวแทนเรือนร่างที่นำเสนอผ่านสื่อ ในรูปแบบของการเปิดเผยเรือนร่าง

สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การต่อรองของผู้หญิงจากการนำเสนอเรือนร่างผ่านสื่อ เพื่อศึกษาลักษณะภาพตัวแทนของเรือนร่างผู้หญิงในนิตยสาร ที่ผ่านกระบวนการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง ลักษณะของปัจจัยที่ผู้หญิงนำมาใช้ต่อรองอำนาจกับสื่อ นิตยสาร เพื่อให้ได้ภาพตัวแทนผ่านการนำเสนอเรือนร่างตามที่ผู้หญิงต้องการ และลักษณะการทำทนายแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ปรากฏในสื่อ นิตยสาร

จากการศึกษาพบว่า นางแบบมีการใส่รหัสและต่อรอยด้วยตัวของเธอเอง อีกทั้งการทำท่ายกกับมิติต่าง ๆ ดังนี้ เจ้าของทุน (ทุนนิยม) กระบวนการผลิต (ทีมงานของนิตยสาร) และแนวคิดสังคมปีตาธิปไตย โดยผู้วิจัยได้นำกรอบทฤษฎีสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษา ทฤษฎีโครงสร้างนิยมและสัญวิทยา แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เกี่ยวกับผู้หญิง แนวคิดร่างกายกับทุนทางกายภาพ และแนวคิดกระบวนการผลิตนิตยสาร ใช้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1.สรุปลักษณะภาพตัวแทนของเรือนร่าง ที่ผ่านกระบวนการใส่รหัส และต่อรอยด้วยตัวของผู้หญิงเอง (Encoder)

ภาพตัวแทนเรือนร่างจากการนำเสนอผ่านสื่อ นิตยสารของนางแบบ สอดคล้องกับแนวคิดสำหรับกระบวนการเมืองเพื่อการต่อรอยของ Stuart Hall คือนางแบบ เป็นผู้ส่งสารที่ไม่ได้เป็นเจ้าของของสื่อเองนั้น กลับทิศทางเลือกสารให้ขึ้นอยู่กับการต้องการของตน โดยเลือกจากสิ่งที่เป็นอยู่ มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์ของนางแบบ หรือเรือนร่างที่นางแบบเป็นเจ้าของ ซึ่งมี 3 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 Reverse the Stereotype คือการกลับทิศทางเสียใหม่ ด้วยการแสดงให้เห็นถึงการมีอายุมากก็ยังคงมีความสวยงาม และสามารถเปิดเผยเรือนร่างแสดงความสวยงามนั้นได้ ได้แก่กรณีศึกษาที่ 3 จารุณี สุขสวัสดิ์ ด้วยการเปิดเผยเรือนร่างอย่างไม่เคยทำมาก่อน

ลักษณะที่ 2 Substitute positive image into negative image คือการนำภาพบวกไปใส่แทนภาพลบ ของการสวมบทบาทการเป็นคนชาติอื่น ที่มีสัญลักษณ์ของความสนุกสนาน เป็นกันเอง ของชนชาติบราซิลเลียน ซึ่งโดยปกติสังคมไทยจะนิยมและยอมรับต่างชาติดั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันอยู่แล้ว และลักษณะตัวตนของนางแบบที่เป็นคนสนุกสนาน ลักษณะท่าทางที่เชื่อว่าตนเองไม่กระตุ่นร้าวทางเพศ ซึ่งเป็นภาพบวกที่สังคมยอมรับมาบรรจุไว้ในภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง ซึ่งเป็นภาพลบที่กรอบสังคมไทยไม่ยอมรับ เพื่อสร้างภาพตัวแทนชุดนี้ขึ้นมา ได้แก่กรณีศึกษาที่ 2 ยศวดี หัสดีวิจิตร นักแสดงและนางแบบรุ่นใหม่

ลักษณะที่ 3 Live with stereotypes but change meaning คือการอยู่กับภาพตัวแทนนั้น แต่เปลี่ยนความหมายใหม่ โดย Stereotype ยังคงอยู่ได้แก่

กรณีศึกษาที่ 1 เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ คือการนำเสนอจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของเธอคือหน้าอกที่มีความสวยงามและมีขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นภาพตัวแทนที่เธอภูมิใจ และเปลี่ยนความ

หมายของการเปิดเผยหน้าอกที่ปิดเพียงห้วนมว่าไม่ใช่ภาพนู้ด ไม่ใช่ภาพลามกอนาจาร แต่เป็นภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างที่สวยงาม และ

กรณีศึกษาที่ 4 เพ็ญพัทธ์ ศิริกุล คือการอยู่กับภาพตัวแทนของสัญลักษณ์ทางเพศ ซึ่งเธอตั้งใจเป็นผู้กำหนดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และภาพเปิดเผยเรือนร่างครั้งนี้ เป็นภาพที่เปิดเผยมากที่สุดแล้วของปัจจุบัน และเธอก็ให้ความหมายว่า เป็นภาพสวยงาม

ทั้งนี้ การใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวนางแบบเองในฐานะ Encoder นั้น สอดคล้องกับแนวคิด Pornography และแนวคิดสตรีนิยมกลุ่มท้าทายกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (Challenge anti-porn Feminism) คือนางแบบมีบทบาทของการเป็นผู้เสนอ ด้วยลักษณะของการกำหนดสายตาจ้องมองผ่านเลนส์ของกล้อง ซึ่งแสดงถึงสัญลักษณ์ของการสื่อสารได้ตอบโดยตรงกับผู้รับสาร ซึ่งเป็นลักษณะในแง่บวกของการเป็นผู้กำหนดกระบวนการสร้างภาพตัวแทนให้กับตนเอง

2. มิติที่ผู้หญิงทำการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง และลักษณะของปัจจัยที่นำมาใช้ในการต่อรอง เพื่อให้ได้ภาพตัวแทนการนำเสนอเรือนร่างตามที่ต้องการ

จากการกำหนดภาพตัวแทนด้วยการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวของนางแบบนั้น สิ่งสำคัญที่นางแบบนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่นางแบบนำมาใช้เป็นเครื่องมือ ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ในการต่อรองและท้าทายกับเจ้าของ

1. การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

การใช้ร่างกายมาเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ความมีชื่อเสียง และความสัมพันธ์กับช่างภาพ ในกรณีมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต ทั้งก่อน คือ การยอมรับและตกลงในเงื่อนไขของคอนเสิร์ตการถ่ายแบบ การอนุญาตให้นำภาพเผยแพร่ในนิตยสารลิปส์เท่านั้น และไม่ให้นักคนอื่นเข้าไปเกี่ยวข้องระหว่างการถ่ายแบบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในระหว่างการทำ คือความสามารถในการกำหนดหรือแสดง เพื่อทำกิจกรรมทางให้เกิดความสวยงามและเหมาะสมกับบุคลิกของตนเอง หรือตามที่นางแบบต้องการสร้างภาพตัวแทนให้เกิดขึ้น โดยนางแบบใช้ปัจจัยการต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม) ดังนี้

1.) ชื่อเสียงของนิตยสาร นิตยสารเป็นที่รู้จักของคนในสังคมเป็นอย่างดี เป็นหนึ่งในนิตยสารชั้นนำที่มียอดจำหน่ายสูง และภาพของนางแบบที่ปรากฏในนิตยสาร มักได้รับการรับรองหรือยอมรับจากผู้อ่านว่า ได้ผ่านการคัดเลือก การจัดทำทาง และการผลิตที่สวยงาม มีคุณภาพ

2.) ปัจจัยอื่น ๆ

- รายได้
- เชื้อชาติ เช่น การเป็นลูกครึ่ง ของเฮเลน ปทุมรัตน์ วรมาลี ยศวดี หัสติวิจิตร รวมทั้ง จารุณี สุขสวัสดิ์
- การเพิ่มชื่อเสียงให้กับตนเองของ ยศวดี หัสติจิตร ที่ทำให้ได้มีโอกาสไปถ่ายแบบให้ สื่อกับ
- สื่อกับต่างประเทศ
- โอกาสทางอาชีพจากการเป็นนักแสดงของ จารุณี สุขสวัสดิ์ ที่ทำให้ได้รับบทบาทอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจากการได้แสดงเป็นแม่เพียงอย่างเดียวเพราะเงื่อนไขด้านอายุ
- การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีกว่าจากอดีตของ เพ็ญพักตร์ ศิริกุล ที่ทำให้ได้สัญลักษณ์ของ เซ็กส์ซิมโบลยังคงอยู่ แต่เพิ่มคุณค่าของความสวยงามและศิลปะลงไปแทนที่ความเย้ายวนทาง เพศแต่อย่างเดียว

2.การต่อรองกับกระบวนการผลิต

การแสดงแบบ หรือการโพสท่าของนางแบบในระยะเวลาระหว่างการแสดงแบบนั้น ย่อมมีการ ต่อกับกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ภาพตัวแทนตามที่ต้นตอต้องการ ไม่ว่าจะการมีฐานะของภาพ ตัวแทนนักแสดงซึ่งเป็นที่ยอมรับ จึงไม่ยากให้มีภาพแสดงถึงความเร้าอารมณ์ทางเพศ หรือเซ็กส์มาก เกินความจำเป็นของ จารุณี สุขสวัสดิ์ หรือความต้องการมีภาพเปลือยกายของตนเองเก็บเอาไว้แต่ การเปลือยกายของเธอก็ไม่ใช่จุด (การให้ความหมายนู้ของนางแบบคือ ความลามกอนาจาร) ของ เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์กอร์ นางแบบได้ใช้ปัจจัยการต่อรองกับกระบวนการผลิตดังนี้

1.) เรือนร่าง (ร่างกายกับทุนทางกายภาพ)

- ความพอใจในความมีสุขภาพดีที่สะท้อนออกมาจากผิวพรรณ ความแข็งแรงของร่าง กาย ไร้ส่วนเกิน และความสวยงามในเรือนร่างของตนเอง และความสวยงามที่มาจาก การบำรุงทั้ง ร่างกายด้วยเครื่องสำอาง เนื่องจากข้อบังคับของการมีอาชีพนางแบบ
- การพัฒนาและบำรุงร่างกาย เพื่อให้มีความสวยงาม เพิ่มความสวยงามให้มีคุณค่า และสามารถสร้างโอกาสทางอาชีพในด้านของเพิ่มรายได้จากความสวยงามมากขึ้นของร่างกาย
- การใช้เครื่องประดับประกอบเรือนร่าง อาทิ สร้อยสายสร้อย เสื้อขนเฟอร์ในภาพตัวแทน เปิดเผยเรือนร่างของเพ็ญพักตร์ ศิริกุล หรือเสื้อผ้าที่จารุณี สุขสวัสดิ์สวมใส่ เพื่อประกอบเสริมกับ คอนเสิร์ตหลักคือชุดเครื่องเพชร หรือเครื่องสำอางที่ยศวดี หัสติวิจิตร ให้ทาผิวให้เป็นสีแทน ซึ่ง

ช่วยทำให้เรื่อนร่างสวยงามขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เครื่องประดับนั้นดูมีคุณค่า และผลิตภัณฑ์ที่นางแบบได้เป็นพรี่เซ็นเตอร์ให้

2.) การมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต

- ความมีชื่อเสียง และความสัมพันธ์กับช่างภาพและนิตยสาร มาใช้ในการร่วมกระบวนการผลิต ทั้งก่อน คือการตกลงในเรื่องของแนวทางการถ่ายแบบ ระหว่าง คือการโพสท่า จากการนำภาพตัวแทนของการเป็นนักแสดงที่ชัดเจนกว่าการเป็นนางแบบมาใช้ และภายหลังจากถ่ายแบบ คือการเลือกแต่ละภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อนร่างให้ตนเอง

3.การต่อรองกับสังคม

จากแนวคิดสังคมแบบปิตาธิปไตย การเปิดเผยเรื่อนร่างทั้งหมด ยกเว้นอวัยวะเพศ และได้มีการแสดงท่าทางตอกย้ำภาพตัวแทนซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของตนเอง คือ หน้าอก และการให้ความสำคัญว่าไม่ใช่ภาพนู้ดที่เป็นลามก แต่เป็นเรื่องปกติและสวยงาม ถือเป็นการค้านกับความหมายที่กรอบของสังคมกระแสหลักกำหนดไว้ ดังกรณีของ เฮเลน ปทุมรัตน์ วรมาลี และการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของการเปิดเผยเรื่อนร่างในลักษณะเปลือยกายของการสวมบทบาทของคนชนชาติอื่น ว่าสามารถรับผิดชอบต่อกรอบของครอบครัวซึ่งถือว่าเพียงพอแล้ว และการให้คำจำกัดความของอาชีพนางแบบที่เธอเป็น ว่าเหมือนกับงานอื่น ๆ เช่นกัน ของยศวดี หัสดีวิจิตร หัสดีวิจิตรอีกทั้งนางแบบ เช่น กรณีของจากรุณี สุขสวัสดิ์เชื่อว่าการเปิดเผยเรื่อนร่างไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีให้กับคนในสังคม เพราะสังคมปัจจุบันมีความหลากหลายทางความคิด โดยนางแบบได้ใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ในการใส่รหัสและต่อรองกับสังคม ดังนี้

1.) แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงและสตรีนิยม

- ผู้หญิงอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ และร่างกายคือเครื่องหมายแห่งการร่วมเพศ ในแง่การให้กำเนิดชีวิตต่อ ๆ ไป
- ความเป็นผู้หญิงไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาทเพศ (gender) เชื้อชาติ (race) และกรอบของสังคม ทุกคนเกิดมาแม้มีเรื่อนร่างที่ไม่เหมือนกัน แต่จะเหมือนกันในด้านการใช้สติปัญญา เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข
- สิทธิสตรีเกิดขึ้นและถูกยอมรับได้ยากในสังคม แต่เธอเชื่อว่า บทบาทเพศ (gender) ไม่ใช่สิ่งกำหนดความสามารถของผู้หญิงไทย

2.) สตรีนิยมกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (anti-pornography)

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงและสตรีนิยมนั้น แสดงถึงการท้าทายต่อสตรีนิยมกลุ่มต่อต้านภาพเปลือย (anti-pornography) ในประเด็นดังนี้

- นางแบบมีความพอใจและความเพลิดเพลินใจกับภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่า
- นางแบบให้ภาพตัวแทนอื่นเป็นตัวกำหนดขอบเขตการเปิดเผยเรื่อร่าให้กับตนเอง

อาทิ จารุณี สุขสวัสดิ์ ใช้ภาพตัวแทนของความเป็นนักแสดงควบคุมคอนเสิร์ตที่ทีมงานด้วยความที่เธอไม่ต้องการให้ภาพเปิดเผยเรื่อร่ากระตุ้นอารมณ์ทางเพศจนเกินความจำเป็น หรือในสวนเฮเลน ได้ใช้ความหมายของการเปลือยกายที่ไม่ใช่ผู้ดู (ลามกอนาจาร) กำหนดการเปลือยกายที่เธอต้องการให้มีภาพที่สวยงาม และไม่ย่วยวนทางเพศ

- การให้คำจำกัดความการเปิดเผยเรื่อร่าว่าเป็นความสวยงาม และเกิดจากความสมัครใจของนางแบบ ไม่ได้รู้สึกถูกกดขี่ หรือเป็นวัตถุทางเพศ

- มีความตั้งใจในการกำหนดภาพตัวแทนของตนเองว่าต้องการให้ออกมาเป็นดังที่นำเสนอในนิตยสาร

3.) การวิพากษ์ของสื่ออื่น

- ยศวดี หัสดีวิจิตร เห็นว่า การวิพากษ์ของสื่ออื่น เป็นเรื่องของธุรกิจ ซึ่งในขณะเดียวกันช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับนางแบบด้วย

- การวิพากษ์ของสื่อหรือสังคม เป็นเรื่องดีเพื่อที่จะได้นำข้อวิพากษ์นั้น มาพัฒนาตัวเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ในการทำงานของตัวเองนางแบบเองได้

- เพ็ญพักตร์ ศิริกุล ถือว่าการวิพากษ์ของสื่อคือเรื่องปกติ ที่ต้องเกิดขึ้นในสังคมสื่อมวลชน เพื่อเป็นการเกื้อหนุนทางธุรกิจ เธอจึงไม่รู้สึกว่าได้รับความกดดันจากการวิพากษ์ต่าง ๆ

3.สรุปความสามารถการนำปัจจัยมาใช้ในการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง กับมิติต่าง ๆ

ดังนั้นจากการที่นางแบบต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม) กระบวนการผลิต ได้แก่ ช่างภาพและสไตลิส และการต่อรองกับสังคม โดยการนำปัจจัยดังกล่าวมานั้น ได้สะท้อนถึงความสามารถในการใส่รหัสและต่อรองด้วยตัวของผู้หญิงเอง ในเรื่องของการต่อสู้เพื่อกำหนดภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อร่าตามที่ตนต้องการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1.การต่อรองกับเจ้าของทุน (ทุนนิยม)

ความมั่นใจในชื่อเสียงของนิตยสาร และรายได้ : นางแบบเหล่านี้ต่อรองกับเจ้าของทุนด้วยการขายภาพเปิดเผยเรื่อร่าของตนได้อย่างชอบธรรม จากการเลือกนิตยสารที่มีชื่อเสียง ได้รับความนิยม อีกทั้งมีภาพลักษณ์ที่ดี เกี่ยวกับการผลิตภาพนางแบบเปิดเผยเรื่อร่าให้มีความ

สวยงาม โดยมีเรื่องของรายได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้วยการต่อรองในราคาที่สูงขึ้นได้ หรือได้รับรายได้ที่เป็นที่พอใจ ด้วยการให้เรื่อนร่างที่มีความสวยงาม กอปรกับชื่อเสียงซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม และแต่นางแบบดังกล่าวไม่สามารถต่อรองไม่ขายไม่ได้

ซึ่งเป็นการที่นางแบบทำการต่อรองเพื่อให้ได้รายได้มากที่สุด และการได้โอกาสทางอาชีพ ในทิศทางที่ก้าวหน้า ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. การต่อรองในกระบวนการผลิตภาพ ได้แก่ ช่างภาพและสไตลิสต์

ความสัมพันธ์ส่วนตัว : นางแบบเหล่านี้ได้ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการต่อรองเรื่องของการแสดงท่าทางกับ ชู้ต หรือเครื่องประดับที่สวมใส่ ซึ่งภาพเปิดเผยเรื่อนร่างได้ถูกกำหนดแล้วจากภาพตัวแทนอื่น อาทิ ของ จารุณี สุขสวัสดิ์ แต่สามารถเปิดเผยได้มากยิ่งขึ้นในระหว่างถ่ายแบบ นางแบบให้ความไว้วางใจกับช่างภาพเป็นอย่างมาก

ซึ่งการต่อรองในมิตินี้ นางแบบต่อรองกับช่างภาพ เพื่อให้ได้ภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อนร่าง ตามที่ตนต้องการ กอปรกับความสวยงามที่มองผ่านเลนส์ของกล้อง ซึ่งผู้หญิงไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำจากเลนส์ของกล้อง แต่อยู่ในฐานะผู้กระทำให้มีภาพสวยงามจากการแสดงท่าทางของตนเอง โดยเลนส์ของกล้องเป็นเพียงเครื่องมือส่งผ่านภาพนั้น ๆ

3. การต่อรองกับสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงและสตรีนิยม : นางแบบเหล่านี้ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่องของความสามารถของผู้หญิงในการที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ได้ตามใจและตามความสามารถโดยไม่เดือดร้อนใคร การใช้สายตาดำจ้องมองผ่านเลนส์ของกล้อง แสดงถึงสัญชาตญาณการสื่อสารโดยตรงกับผู้รับสาร โดยมีเลนส์ของกล้องเป็นเครื่องมือให้นางแบบอยู่ในฐานะผู้กระทำและกำหนดการตีความหมายต่อผู้รับสารเอง และจากการให้ความหมายเกี่ยวกับภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อนร่างที่สอดคล้องกับ แนวคิด Pornography นั้น ย่อมเป็นการท้าทายแนวคิดกระแสหลักของสังคม เกี่ยวกับการให้ภาพเปิดเผยเรื่อนร่างของตัวเองเป็นภาพแห่งความสวยงาม ซึ่งทั้งหมดเกิดจากความพอใจ การสร้างความหมายในการกำหนดขอบเขตของภาพตัวแทนเปิดเผยเรื่อนร่างให้กับตนเอง และจากความตั้งใจในการกำหนดภาพตัวแทนของตนเองว่าต้องการให้ออกมาเป็นดังที่นำเสนอในนิตยสาร อีกทั้งการจัดการกับการวิพากษ์ของสื่ออื่น นางแบบได้ใช้การสัมภาษณ์ไปพร้อมกับภาพเปิดเผยแพชั่น เพื่อแสดงสัญชาตญาณถึงความเข้าใจในภาพตัวแทนของตน และภาพตัวแทนของสังคมในเวลาเดียวกัน

แต่ขณะเดียวกัน การให้เหตุผลสำหรับภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบในครั้งนี้นางแบบให้เหตุผลโดยเรียกตัวเองว่า “We” / “Them” ด้วยการแยกตัวเองจากกลุ่มผู้หญิงที่มีลักษณะการแสดงแบบอย่างเดียวกัน เป็นการสร้างความเป็นศัตรูกับพวกเดียวกันเอง ซึ่งตามหลัก Feminism ถือว่าเป็นการทำลายกระบวนการของการต่อรองของผู้หญิง ทำให้การถ่ายภาพ Nude ของนางแบบอื่น ๆ เสีย หรือโยนความผิดให้กับนางแบบคนอื่น ‘The Other’

ดังนั้นนางแบบเหล่านี้ ได้สร้างแนวคิดเกี่ยวกับระบบความหมายของภาพเปลือย เพื่อต่อรองกับสังคมเป็นการสร้างความถูกต้อง และความเป็นผู้กำหนดบทบาทด้วยตนเอง แต่ไม่มีนางแบบคนไหน กล่าวถึงผู้ชายที่ดูภาพโป๊ ซึ่งหมายความว่า นางแบบยังไม่มีความสามารถที่จะต่อสู้ให้หลุดออกจากกรอบกระแสหลักของสังคม เพราะในกรณีนี้ผู้รับสารเป็นปลายสุดของกระบวนการผลิต มีบทบาทกับการเลือกรับหรือไม่รับสารที่ออกมาจากนางแบบ

4. การถอดรหัสจากภาพตัวแทนและการต่อรองของนางแบบ โดยการวิพากษ์ของสื่อ นักสื่อสารมวลชน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม (Decoder)

1. จากการวิพากษ์ของสื่ออื่นๆ

ภาพสวยงาม และใช้ภาษาเชื่อมโยงกับเรื่องเพศ ไม่ปรากฏว่ามีสื่อใดที่วิพากษ์ภาพเรือนร่างของนางแบบทั้ง 4 คนที่ศึกษาในกรณีนี้เสียหายมากนัก

ภาพตัวแทนเปิดเผยเรือนร่าง : สื่อได้นำภาพที่มีการเปิดเผยเรือนร่างมากที่สุดจากนิตยสารที่ผลิตภาพ ประกอบบทความที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ได้แก่ ความรัก การมีคู่ครองของนางแบบ

การใช้ภาษาประกอบ : สื่อไม่ใช้คำหยาบคายในลักษณะการต่อว่าให้เสื่อมเสียชื่อเสียง แต่เป็นภาษาที่แสดงถึงความนิยมชมชอบกับภาพเปิดเผยเรือนร่างของนางแบบ และเป็นภาษาที่แสดงถึงความต้องการทางเพศอย่างชัดเจน อาทิ “อูย...ย...ย อยากเกิดเป็น “แก้อี้” !!!” ประกอบภาพเปิดเผยเรือนร่างการใส่ชุดชั้นใน นุ่งคร่อมแยกขาบนแก้อี้ของเพ็ญพักตร์ ศิริกุล

2. นักสื่อสารมวลชน

2.1) เรื่องของการต่อรองระหว่างนางแบบกับนิตยสาร

- นางแบบต่อรองกับนิตยสารโดยใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน อาชีพ (ความเป็นมืออาชีพ)

2.2) การสร้างและตีความหมายของภาพเปิดเผยเรื่อนร่าง

- ภาพเปิดเผยเรื่อนร่างมีความสวยงาม
- นางแบบอาจไม่มีความมั่นใจในความสมบูรณ์เกี่ยวกับเรื่อนร่างของตนเอง ซึ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องของความสวยงาม และเป็นเรื่องไม่สมควรจะเปิดเผยเรื่อนร่างต่อสาธารณะ ได้แก่ ยศวดี

หัตถ์วิจิตร

- ภาพเปิดเผยเรื่อนร่างมีความสวยงาม นางแบบบางคน ได้แก่ ยศวดี หัตถ์วิจิตร อาจไม่มีความมั่นใจในความสมบูรณ์เกี่ยวกับเรื่อนร่างของตนเอง ซึ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องของความสวยงาม และเป็นเรื่องไม่สมควรจะเปิดเผยเรื่อนร่างต่อสาธารณะ

3. นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และสตรีนิยม

3.1) เรื่องของการต้อรองระหว่างนางแบบกับนิตยสาร

- ไม่มั่นใจว่าภาพที่ปรากฏจะตอบได้ว่าต้อรอง ต้องดูภูมิหลังและประวัติการถ่ายภาพของเฮเลนประกอบด้วย อย่างเช่นภาพของเฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ ซึ่งมีการถ่ายคู่กับสามีของเฮเลนนั้น อาจตีความได้ว่าเป็นการกตขีเฮเลนในฐานะของวัตถุทางเพศของสามีเท่านั้น

- มีการต้อรองในเชิงประนีประนอม กล่าวคือ ทั้งนิตยสารกับนางแบบต่างได้ภาพตัวแทนตามที่แต่ละฝ่ายต้องการ เช่น ยศวดี หัตถ์วิจิตร

- นางแบบถูกกำหนดโดยนิตยสารเช่น ยศวดี หัตถ์วิจิตร , เพ็ญพักตร์ ศิริกุล, จารุณี สุขสวัสดิ์

3.2) การสร้างและตีความหมายของภาพเปิดเผยเรื่อนร่าง

- ความสวยงาม เป็นศิลปะ มากกว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ได้แก่ ยศวดี หัตถ์วิจิตร, เฮเลน ปทุมรัตน์ เบอร์เกอร์ และจารุณี สุขสวัสดิ์

- แฝงมิติของการขายองค์ประกอบอื่น ๆ คือเครื่องสำอางบนร่างกายของตัวแบบ มากกว่าตั้งใจให้ชื่นชมความงามจริง ๆ ของเรื่อนร่างของนางแบบ ได้แก่ ยศวดี หัตถ์วิจิตร, เพ็ญพักตร์ ศิริกุล และจารุณี สุขสวัสดิ์

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยชิ้นนี้ จะมีส่วนกระตุ้นให้บุคคลในสังคม โดยเฉพาะผู้หญิงได้ตระหนักถึงอำนาจที่เริ่มจากตัวตนของตนเอง ว่ามีพลังในการสร้างสรรค์ภาพตัวแทนของตนเองให้เกิด

ตามความต้องการของตัวเอง โดยใช้ปัจจัยที่สามารถเอื้อประโยชน์สูงสุด ในฐานะของผู้กระทำ หรือผู้กำหนดบทบาทด้วยตัวของผู้หญิงเอง อีกทั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในสังคม ได้ตระหนักถึงความ สามารถ พลัง และคุณค่าของผู้หญิงจากตัวผู้หญิงเอง ทั้งนี้จากการที่ผู้หญิงใส่รหัสและต่อรองด้วย เองนั้น จะเป็นการทำทนายกรอบแนวคิดของสังคมแบบปิตาธิปไตยก็ตาม พวกเขาสามารถที่จะ ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง โดยแบ่ง แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ดังนี้

1.ปัจเจกบุคคล ในแง่ปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะผู้หญิงไทย แม้ว่าการกำหนดตัวตนจาก ภาพตัวแทนการเปิดเผยเรื่อร่างผ่านสื่อของนางแบบนี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงไทยทุก คน แต่พวกเขาก็ได้พบว่า ตัวตนของเธอเองนั้นสร้างและตีความหมายให้กับภาพตัวแทน กระทั่ง สามารถสร้างอำนาจการต่อรองให้กับตนเองทำทนายสังคมแบบปิตาธิปไตย และทุนนิยมในสื่อได้ เป็นอย่างดี ซึ่งผู้หญิงในทุกระดับของสังคมสามารถที่สร้างพลังให้กับตัวเองด้วยวิธีการต่อรอง (empower) ได้เช่นกัน ด้วยการเริ่มจาก 1) การเชื่อมั่นในพลังของตัวเอง 2) เป็นผู้สร้างระบบความ คิดเกี่ยวกับการสร้างและตีความหมายให้กับภาพตัวแทนของตนด้วยตนเองได้ ก่อนที่จะไปเรียกร ้องเอาจากบุคคลอื่น 3) การสร้างภาพตัวแทนจากอัตลักษณ์ของตัวเอง และ 4) สามารถผสม ผสานภาพตัวแทนของตัวเอง กับแนวคิดแบบสตรีนิยมที่สนับสนุนการเสริมพลัง (empower) ของผู้ หญิง

2.องค์กรสตรี ในฐานะองค์กรเพื่อสตรี ควรตระหนักถึงข้อเท็จจริงว่า ภาพตัวแทนของผู้ หญิงไทยในสื่อบันเทิง เป็นภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ของนางแบบ ซึ่งเกิดจากการสร้างและตีความ หมาย เพื่อต่อรองและกำหนดภาพตัวแทนของเธอเอง ดังนั้น ควรส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับ อำนาจของตนเองให้กับผู้หญิงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ให้ผู้หญิงสามารถดึงพลังจากภายในตัวเองมา ใช้ด้วยการสร้างความเข้าใจให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความเป็นผู้หญิง และทำความเข้าใจรวมทั้ง เปิดมุมมองยอมรับผู้หญิงในสาขาอาชีพต่าง ๆ ในฐานะของความเป็น 'ผู้หญิง' ด้วยกัน ที่ไม่ควรมึ การแบ่งแยกชนชั้น เชื้อชาติ และอาชีพ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

เนื่องจากจำนวนของนางแบบในกรณีศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนน้อย นางแบบที่คัดเลือกมา ศึกษา มีลักษณะและสถานภาพของระดับอาชีพที่ใกล้เคียงกัน จึงไม่ปรากฏผลการวิเคราะห์ที่แตก

ต่างกันอย่างชัดเจน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเลือกกรณีศึกษาในลักษณะของกลุ่มผู้หญิง หรือนางแบบที่มีความหลากหลาย เช่น กลุ่มนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียง ไม่มีอำนาจการต่อรอง กับ กลุ่มที่มีชื่อเสียง และควรเพิ่มจำนวนของกรณีศึกษามากกว่าการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการศึกษา ที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำมิติทางเศรษฐกิจของสื่อมวลชน มาเป็นกรอบ วิเคราะห์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกศักดิ์ แก้วเทพ, “ผู้หญิงกับเศรษฐศาสตร์”, สตรีศึกษา 2 ผู้หญิงกับประเด็นต่าง ๆ.

กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2544.

กฤษณ์ ทองเลิศ, “ไปรับลมร้อน วัฒนธรรมแฟชั่นบนหน้าผากนิตยสาร”, สื่อมวลชน การเมือง และวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2539.

กาญจนา แก้วเทพ, “สื่อกับสตรี : ห่วงโซ่ที่ขาดหาย”, วิวัฒนาการของกระบวนการรณรงค์ประเด็นสตรีในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ, “Stuart Hall : สื่อมวลชนและระบบของรหัสแห่งความหมาย (Mass communication and coding system)”, โลกของสื่อลำดับที่ 1 ฉบับสื่อมวลชนในปี 2000. กรุงเทพมหานคร : อินฟินิตี้เพรส, 2540.

จกกลณี โตสกุลวงศ์, การวิเคราะห์วาทกรรมการให้ความหมายสื่อสิ่งพิมพ์ลามก 9 สถาบันในสังคมไทย, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวาทวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จตุรงค์ ดวงมณี, การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิควิดีโอเพลงของบริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน), วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ชาติรี ลีศิริวิทย์, “เปลือยตัวตนชายชนชั้นล่าง”, สารคดี. 17, 119 (ม.ป.ม.) : 54-157.

ชูศรี งามประเสริฐ, การแอบมองและจ้องดูที่ปรากฏในภาพยนตร์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ธนวิ ท่าจิ้น, “พัฒนาการขบวนการสตรีสตรีไทย”, สตรีทัศน์. 6, 2 (ม.ป.ม.) : 10-24.

นพพร ประชาบุญกุล, “คิดสร้างต่างสรรค์ แนวคิดสกุล “สตรีนิยม” (Feminism)”, สารคดี 17, 295 (ม.ป.ม.) : 114-118.

นันทา วีระวิทยานุกูล, “ผู้หญิงกับอัตลักษณ์”, สตรีศึกษา 2 ผู้หญิงกับประเด็นต่าง ๆ.

กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2544.

นันทริกา คุ่มโพธิ์จันทร์, “ผลประโยชน์และความถูกต้อง”, ในรายงานการประชุมการสัมมนาศิลปะหรืออนาจาร เสรีภาพกับความรับผิดชอบของสื่อมวลชน ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร, 2528.

ภิญญา ไตรสุริยธรรม, “สงครามชิงยอดชาย ไทยรัฐ-เดลินิวส์ จากยุคกำลังภายในถึงยุคสตรีไทยไร้

อารมณ์”. Open 2, 13 (ม.ป.ม.) : 19-20.

วรินทร์า ไกยรวงศ์, มิติแห่งการบริโภคที่ปรากฏในนิตยสารผู้หญิง, วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540.

สมสุข หินวิมาน และวิวัฒน์ อัมพันสุข, “ธุรกิจภาพเปลือย กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศใน
สังคมไทย”, โลกของสื่อลำดับที่ 1 ฉบับสื่อมวลชนในปี 2000. กรุงเทพมหานคร : อินฟินิตี้,
2540.

สายพิณ ศุภุทธมงคล, ปารีชาติ เฉลิมเผ่า กออนันตกุล, พรรณราย ไชยสถานรัตน์ และสุดแดน
วิสุทธลักษณ์. สำรวจทฤษฎีร่างกาย : เผยร่างพร่างกาย ทดลองมองร่างกายในศาสนา
ปรัชญา การเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลปะและมนุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ประพันธ์สาส์น, 2541.

สุพรรณ ทำนา, “Art เทพศิวิ on Nude”, Open 2, 19 (ม.ป.ม.) : 25-30.

อรนุช เลิศจรรยาภักษ์, วิธีการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวของสถานีโทรทัศน์ใน
กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Daniel Chandler. Notes on the gaze[online]. Available from :

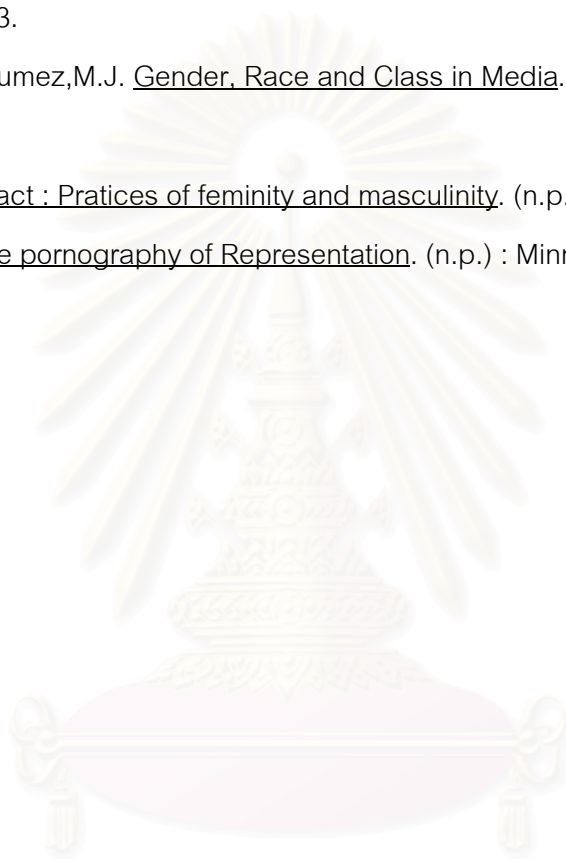
<http://www.aber.ac.uk/media/documents/gaze/gaze02.htm/> : The University of wales[2002, May 2).

Daniel Linz and Neil Malamuth. Communication 5 Pornography. (n.p.) : Sage Publication, 1993.

Dinrs, G., and Humez,M.J. Gender, Race and Class in Media. (n.p.) : Sage Publication, 1995.

Harding, J. Sex act : Pratices of feminity and masculinity. (n.p.) : @first Published, 1998.

Kappeler, S., The pornography of Representation. (n.p.) : Minneapolis Press, 1986.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกนกวรรณ ไม้สนธิ จบการศึกษาในระดับปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประสบการณ์ทำงานด้านสิ่งพิมพ์ได้แก่ ผู้สื่อข่าวประจำฝ่ายการเมือง หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ปีพ.ศ.2537 เจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษร ประจำกองบรรณาธิการนิตยสารเพน্থ์เฮ้าส์ ปีพ.ศ. 2539 เจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษรประจำกองบรรณาธิการนิตยสารฟอร์เม้น และเจ้าหน้าที่สร้างสรรค์แฟชั่น กองบรรณาธิการนิตยสารอีไลฟ์ ปัจจุบันเป็นนักเขียนบทความประจำกองบรรณาธิการนิตยสารอีไลฟ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย